

trum componere tractatum in quo ostenderetur natu-
ra entis et essentie. Istius rationis primo probat maiorem
auctoritate pbi in primo celi. secundo probat minorem aucto-
ritate Augene. Deinde secundo cu dicitur Ideo qd ne ex co-
rum ignorantia explicat intentionem et inueniamus dicentes
Ne igitur talis error contingat determinandum est in hoc
libello quid per nomen entis et essentie designetur. et quo
modo ens et essentia reperiantur diversimode in substan-
tijs simplicibus in substantijs compositis et in accidentibz
etiam qualiter ens et essentia se habeant ad intentiones lo-
gicas. Deinde tertio cum dicitur. Quia vero ex composi-
tis ostendit ordinem procedendi et subiungit ordinis cau-
sam insinuans rationem rationem. Nostra cognitio procedit ex
compositionibus ad simpliciora et posterioribus in pota. et ex
facilioribus ad difficiliora. sed ens est compositius posterior
et notius quo ad nos qd essentia. ergo pmo determinandū
est quid p nomen ens fecur. et deinde qd importet p essen-
tiam. Circa pma partē ptemij est

Primo advertendum q̄ principia in suis principijs saltem virtualiter continentur. scilicet vel illative. sicut conclusiones in premisijs. vel effectiue. sicut ista inferiora in corporibz celestibz. vel potestatiue p̄munitatem predicationis. sicut minus vniuersalia continentur in magis vniuersalibz. Et idcirco error qui ē circa principia includit quodammodo errorem circa principia et quia vñ principium est origo plerumq̄ principiatorum. ideo error in principio paruus in fine fit maximus. quia ad plurima principia deriuatur. et istud accidit. nedum circa principia p̄plexa. verū etiam circa principia incomplexa q̄ p̄cernūt p̄mam operationem intellectus. cuiusmodi sunt ens et essentia. de quibz singulariter intendit littera.

Sed diceret quis implicat errorem circa principium esse paruum cum p[ro]neat errorem plurimum. **R**esponso dicendum q[uo]d error circa principium potest dici parvus **T**u quia est t[em]p[or]e vniu[er]saliter quauis sit plurimum virtualis ter. **T**um quia principium est paruum in quantitate licet sit maximum in virtute

Secundo Aduertendū q̄ sicut in cognitiōe
sensitiua prius apprehendimus sin-
gulare vniuersalisioris q̄ minus vniuersalis. vt prius hoc
corpus q̄ hoc animal. Et sicut in generatione rei natura
lis prius aduenit acutus imperfectus q̄ pfectus. naz embrio
prius viuūt vita plante q̄ vita animalis. ita etiam in gene-
ratione cognitiōis intellectualis pcedimus a magis vni-
uersalibz ad minus vniuersalia. 7 ab imperfectioribus ad
perfectiora. scz ab ente ad substantia. a substantia ad cor-
pus 7c. Unde ens est imperfectius q̄ corpus fm actualez
principium. q̄uis fm principium potestatiuam ens sit p-
fectius. quia perfectiora continentur sub vniuitate entis.
q̄s sub cōmunitate corporis. Et quo pars correlatiue q̄ li-
cet ens quo ad consilium eius apprehensionem nobis sit
notissimum. tamen quo ad distinctionem cognitiōem cor-
pū que sub ente continentur est difficilissimum.

Sed diceret quis. definitum est nobis notius q̄ par
tes definiētes. recte phylosopho primo phylisozum. vñ
homo q̄ animal rōnale. z̄ tamen animal est vniuersalius
q̄ homo. igitur zc. Responsio dicendum q̄ partes hū
ius definitōis animal rationale possunt cōsiderari dupli
citer. vno modo fm̄ absolutam cognitōnem. z̄ hoc modo
tunc nobis prius note q̄ suum definitum. Alio modo cō
siderantur fm̄ distinctam ratiōnem partium siue fm̄ viāz

resoluitiois. 2 hoc modo definitū est nobis p^rus norū. **Q**ue-
rum est tamen q^d hoc definitum homo etiam ab soluta co-
gnitōe ē nobis p^rus norū q̄ pres definitōis eius ph^ysice.
que sunt materia 2 forma

Tercio Occurrit dubius.an ens sit obiectum nostri intellectus. **M**oritur arguitur q sic ex littera. illud em videtur esse obiectū alicuius potentie qd sibi primo obijciatur. vel quod primo in eam cadit. sed ens pmo in conceptionem nostri intellectus cadit. igitur ipm est obiectum eius. **N**on opposituz. videtur q obiectum nostri intellectus sit quidditas rei materialis. nam obiectum alicuius potentie est illud cuius propriam similitudinem ipsa potentia suscipit. sicut color dicitur obiectū visus. sed noster intellectus in se solum suscipit species intelligibiles quidditarum materialium quas abstrahit intellectus agens a fantasmatis. igitur zc. Quin etiam verū videtur esse obiectum nostri intellectus. scilicet bonū dicitur obiectum voluntatis. **R**esponso dicendum q obiectū potentie tripliciter potest sumi vno modo penes cōmunitatem predicationis. vt illud dicatur obiectum sub quo omnia continentur ad que quoquomodo realis potentia se extendit. z sic ens potest dici obiectum nostri intellectus et visibile obiectum visus. nam visibile se extendit taz ad visibile proprium q comune. z per accidens. **A**lio modo potest sumi penes principalitatem vt primarium appropriationis scz vt illud dicatur obiectum alicuius potentie cuius similitudo propria est in ipsa. z sic quidditas rei materialis potest dici obiectum nostri intellectus. z color obiectum ipsius visus. Nam noster intellectus cognoscit dum taxat quidditates materiales per proprias earum similitudines. non autē quidditates immateriales. has em cognoscit solum per specularem reluceniam quam habet in speciebus intelligibilibz materialium quidditaz. sicut potentia visiva percipit colorem per suam similitudinem propriam. sed sensibilia cōmunia z sensibilia per accedens percipit per concomitantiam. **Tercio obiectum alicuius potest sumi penes formalitatem obiectualis rationis.** z sic verum dicitur obiectum nostri intellectus. z lumen obiectū visus. Quicquid em intelligitur. intelligitur sub ratione veri. sicut quicquid appetitur. appetitur sub ratione boni. et quicquid videtur. videtur sub actualitate luminis.

Et iam dictis patet q̄ quilibet supra tactarum rationū
continet aliquid veritatis. verum tamen est q̄ obiectum
alicuius potentie fuitur porissime penes secundū modū
modū p̄assignatū. nam licet vñs concomitanter per
cipiat sensibilia cōmunia ⁊ per accidens. color tamen po
nitur eius obiectum p̄prium. Unde prima ratio nō
concludit ens fore obiectum nostri intellectus porissimū.
cum ipsum in sua cōmunitate acceptum non cadat p̄mo
in nostrum intellectum per suam similitudinem p̄prias
sed intellectus p̄beatens similitudinem p̄prias quid
ditatis rei materialis fertur p̄ius per eam in ens cōmū
niter acceptus. ⁊ deinde in ens p̄raccus. scz in ens mate
riale animatū sensibile. ⁊ in ens rōnale.

Notandum Circa secundā partē phemij
q̄ p̄ter illas questionē quas
ponit phus in secūdo posteriorū. adhuc ponit questio qd
nominis. quā tñ phus non ponit questionē. sed potius
p̄cognitōem. q̄ ip̄e ibidem assignat solū questionē vere
scibiles 2 demonstrative terminabiles. cuiusmodi nō est q̄
silio qd nōis que est de f̄catione imposita ad placitū. **¶**

De 2169 in isto
libro exiit de hā

18 moder
...
19 moder
...
20 moder

Veio erit dehan-
8 de ente qm

Almae

Effluvia v. p. 11
sta inferiora & f
zenera conca

In die
~~predicatio~~
 in die
 predicatio

1

Piora e magg. st. o.
 P. e. a. e. o. s. p. e.

only about 1/2
 of the
 of the
 of the
 of the

di oia oia! *di oia oia!*
im mōi dūc pūm
di oia oia!
Sprimut

Core^m } 2m

Aug 01 in the 1st
with 25 7/16 1/2
mowed 100
Aug 02 in the 2nd

1825
1826

22
Alig

Handwritten text in a medieval script, likely Latin, with a red ink correction or deletion line visible.

Handwritten text in a medieval script, likely Latin, with some words in red ink (rubrication). The text is partially obscured by a red line and a black line.

...quidam sunt compo
...nabunt deinde dicunt
...et natura ipsius p
...una meo? infortu

En son

Obiecta illis: quia quod de
nam, **R**etorones autem
non in proculum natus
is nostro modo proce

per solo
in se
ma se
ad 200. Cien dms.

2. attendum est
 apbylice pbi
 no modo quod
 tam modo quod

domini autē dī
cti cōs omni
vino formari p

Postquam
regul
uili

... non potest de
... vnde pmo mo
... copia **R**

12 no 2
 13 no 1
 14 no 2
 15 no 1

02 7-1/2
 p d 15-
 0 1-1/2

74

100 lbs
100 lbs

fert autem questio quid nois a questione qd rei multipliciter
Unde beatus Egidius de Rhoma in pmo posteriori: a defini-
torio quid nois que terminat questionem quid nois est ro-
approbatio ab intellectu p quam referrur in sui eorum.
quia etia yd eoq apprehenditur. Sed definitio qd rei que
terminat pnam quid est ratio p quam res referrur in
sua forma et principia. a hanc no cognoscitur singul: sed pe-
rit. Preterea questio quid nominis est tam entis qm no en-
tis sed questio quid rei est entis tm. Item questio quid no-
minis est tam complexi qm incomplexi. sed questio quid rei
est incomplexi tm

Quæritur Circa terciâz partē phemij An
ad habendā notitiā qddatit
entiū a fcatōe entis ad fcatōem essentie sit pcedendū.
Et arguit q nō. rum pmo qz in pcellu scientialū inchoā
tū e a notitioz sed eentia est notioz ente. cū sit eā entis.
Eū aū notioz est effectū. igit inchoandū est ab essentia.
Tum secūdo idē ostēditur auctoritate phi in probemio
physicorum vbi asserit in omnibz scientiis fore proceden
dum a cognitōe pncipioz ad cognitōem pncipiaroz. euz
igit essentia sit pncipiu entis. ergo vt supz zc. In oppo
sitiū est auctoritas 2 rō doctoris sancti.

Aduertendum. Pro rōne huius
q̄ pposita s̄ notū
ora quo ad nos q̄ simplicia ipsa composita constituenta.
Cum itaqz ens acceptum concretū habeat se respectu
essentie sicut ppositum ad simplex. consequens est q̄ ens
sit nobis magis notum ¶ Sed et aduertendū q̄ cō
creta differenter sunt compositiora ipsis abstractis. quan
doqz enī solum sunt compositiora s̄m nostrum modū cō
cipiendi. sicut deus dicitur compositior deitate. Quando
q̄ etiam ex natura ipsius rei. z hoc gradatim. quia in se
paratis angel⁹ respectu angelicitatis. z color respectu cō
loretatis non concernūt compositiōem tante diuersitatis
sicut humanitas respectu hominis. z album respectu albe
dinis. Unde pars q̄ diuersimode in diuersis ens dicit cō
positius q̄ essentia ¶ Trādū ergo ad questum q̄ ens
est notius z prius quo ad nos q̄ essentia. non autē s̄m na
turam. Rationes autem adducte in oppositum proce
dunt s̄m processum naturālē. quē vt in plurimū est dispo
nit nostro modo procedendi

¶ Pars executiva
Et tractat2 p̄m2

Andendum est igitur q̄ sicut in quinto me
taphysice plus dicitur ens per se dupliciter
dicitur uno modo quod diuiditur per decem gene
ra. Alio modo quod fecit propositionum veritates
eorum autē differētia est q̄ secūdo modo
potest dici ens omne illud de quo affirmatiua
propositio formari potest. etiam si illud in re nihil
ponat. per quem modum p̄uationes ⁊ negatio
nes entia dicuntur. dicimus enim q̄ affirmatio ē
opposita negatōi: ⁊ q̄ cecitas est in oculo: **S**ed
p̄mo mō non potest dici ens nisi qd̄ aliquid in
re ponit. vnde p̄mo modo cecitas ⁊ huiusmo
di non sunt entia. Nomen igitur essentie nō

sumitur ab ente secūdo modo dicto. aliqua cū
hoc modo dicūt entia que essentiam nō ha-
bent. vt patz in priuatiōibz. sed sumitur ab en-
te pmo modo dicto. **U**n cōmentator in eodez
loco dicit q ens pmo modo dictum est quod
fecit essentiam rei. **E**t quia vt dictum est ens
hoc modo dictum diuiditur p decem genera.
oportz q essentia fecit aliquod p mune omnibz
naturis per quam diuersa entia in diuersis ge-
neribz 7 speciebz collocantur. sicut humanitas
est essentia hominis. 7 sic de alijs. 7 quia illud p
quod res constituitur in proprio genere vel spē
est hoc quod significatur p definitiōem indican-
tem quid est res. inde est q nomē eētie a phis
in nomen quidditatis mutatur. **E**t hoc est qd
phis frequēter nominat qd quid erat esse. id ē
hoc per quod aliqd habz esse quid. **D**icitur etiā
forma fm q per formā fecatur certitudo vniū/
cuiusq rei. vt dī **A**uicēna in secūdo sue meta-
physice. **H**oc etiā alio nomine natura dicit
accipiendo naturam fm primū modum illorū
quatuor quos **B**oetius in libro de duabz na-
turis assignat. scz q natura dicitur eē illud qd
intellectu quoquomodo capi potest. nō em res
est intelligibilis nisi per definitionem 7 essenti-
am suam. **E**t sic etiā phis dicit in quinto me-
taphysice q omīs substantia est natura. **N**am
nomen nature hoc modo sumpte signifi-
cat essentiam rei fm q habet ordinem ad pro-
prium operationem. cūz nulla res propria ope-
ratione destituatur. **Q**uidditatis vero nomen
sumitur ex hoc quod per definitiōem significat
Sed essentia dī fm q p eam ens habz esse.

¶ Hic doctor prosequitur partem executiuam in qua
 fm ordine iam promissum pmo manifestat significatōes
 entis. scđdo significatōem essentie declarat ibi. **Nomen**
 igitur. **¶** Adhuc pmo assignat quādam entis diuisione
 scđdo eam notificat ostendendo diuersitatem membrorum
 eum diuidentium ibi. **¶** Porum autē differentia est. **¶** Dicitur
 igitur sic. ens p se vno modo ē ens reale positiuum in natura
quod subdiuiditur in decem genera pdicamentorum
Alio modo accipitur transcendentius. prout ses se exten
dit ad ens rōis. 2 hoc modo omne illud qd dicit ens cu
poteat attribui hoc quod dicitur. ita est. a quo sumitur ve
ritas pponum. Unde doctor subiūgens differentiam
membrorum diuidentium dicit qd ens dicitur scđdo modo dicitur
de omni eo de quo affirmatiua ppositio formari potest. et
am si non sit ens positiuum in natura. vt cecitas dicit ens
et non ens ē ens. Nam in hac propositiōe non ens est nō
ens. hoc verbum est. est copula. 2 iterum illam pponēs au
diens dicit ita est. Cum igitur negatiōibz 2 puationibus
attribuatur esse aliquo modo consequens est qd pportione
biliter ipsis ipsum ens cōueniat. Sed ens dicitur pmo

Quintus Ena

De ente

et essentia

*Non essentia sunt
ad ente dicitur
xois*

*Non essentie
fratres aliqd
quod dicitur
omne ppter
analogia
quod ppter
fratres
omne ppter
analogia
quod ppter
fratres*

*Essentia h3
noia
omne ppter
analogia
quod ppter
fratres
omne ppter
analogia
quod ppter
fratres*

*Omne ppter
noia
omne ppter
analogia
quod ppter
fratres
omne ppter
analogia
quod ppter
fratres*

modo solum nominat ens positum in natura. unde negationes et puationes et etiam intentiones secunde hoc modo non dicuntur entia nisi forte per reductionem analogicam. Deinde cum dicitur nomen sicut essentie manifestat creationem ipsius essentie. et ostendit unde sumatur nomen essentie. Dicitur quod sumitur ab ente acceptum quomodo libet sed primo modo. quod ens acceptum secundo modo dicitur de plurimis que non habent essentiam. et ideo ens ut sic non est concretum essentie. proportionatum. sed est ea generalius. Unde dicitur commentator quinto metaphysice quod ens acceptum primo modo facit essentiam rei. Et quo correlarie deprehendo quod ipsa accidentia etiam essentiam habent quod tamen quidam non admittunt. Deinde cum dicitur. et quod ut dictum est ostendit doctor sanctus quid nomine essentie significetur et quomodo nomen essentie transfertur ad quidditatem formam et naturam. Dicitur quod ens etiam primo modo dicitur est commune analogum ad decem genera predicamentorum. consequens est quod essentia non significet aliqd commune vniuocum omnibus naturis vel essentibus predicamentis libet. sed facit analogice id per quod diuersa entia in diuersis predicamentis collocantur. ut Sortes reponit in genere substantie per humanitates. et album in genere qualitatibus per albedinem. Et quia illud per quod essentia constituitur in determinato genere vel specie explicatur per definitionem quidditativam. ideo essentia a phis quidditas nuncupatur. et ab Aristotele plerumque nominatur quod quid erat esse. Deinde essentia dicitur forma totius inquam ipsa est essentia est principium cognoscendi sicut est principium censendi. Tercio essentia dicitur natura accipiendo naturam secundum primam acceptionem illarum quatuor acceptionum quas assignat Boetius. prout scilicet natura est earum rerum. que cum sine substantes vel accidentes substantie. quomodo modo intellectu capi possunt. Et hoc ideo. quod res non est intelligibilis proprie nisi per suam definitionem que explicat eius quidditatem et essentiam. Unde essentia rationabiliter dicitur natura accepta pro eo quod res ad extra intellectu capi potest. Insuper etiam dicitur natura capiendone naturam prout dicitur per philosophum in quinto metaphysice. quod omnis substantia. id est essentia est natura. Deinde cum dicitur. tamen nomen nature hoc modo sumptum assignat differentiam predicatorum. nam per dicta differunt ratione. Essentia enim dicitur natura per habitudinem ad suam operationem primam qua nulla res caret vel destituitur. Natura enim imponitur a nasci. eo quod est natura rationis principium motus vel operationis. Sed essentia dicitur quidditas prout per definitionem quidditativam explicatur. et dicitur essentia prout per eam ens habet esse. scilicet entitatem. ut Sortes habet per humanitates formaliter quod sit homo. Dicitur etiam forma ut dicitur est superius prout est principium cognoscendi ipsius entis. Ad euidenciam littere preterposita.

Queritur. Primo. An aliqua sint entia que essentiam non habeant. Ad id arguitur quod non. quod cum ens sit concretum ad essentiam. videtur implicare quod aliquid sit ens non habens essentiam. scilicet aut implicat aliquid esse hominem vel album quod non habet humanitatem vel albedinem. In oppositum est doctor sanctus in littera. Respondet ergo dupliciter ad predictam rationem sustinendo litteram. primo quod ens capitur transcendenter. scilicet tam pro ente rationis quam pro ente naturae. non est concretum essentie. sed ens acceptum specialiter

pro ente reali et positum in natura. Ens autem transcendenter acceptum potest dici concretum ipsius entitatis. que generalior est quam ipsa essentia. nam essentia importat realem entitatem. Unde puationes negationes et intentiones secunde dicuntur entia non ab essentia. sed ab entitate. Secundo responderi potest ad eandem. quod si puationes dicerentur entia prout ens ab essentia dicitur. non tamen ob hoc esset necessarium quod puationes et negationes essentiam haberent. eo quod tunc puationes et negationes solum dicerentur entia secundum reductionem uiam attributivam. quoadmodum gladius dicitur militaris in quantum non est militia. et uirga sana vel cibus dicitur sanus

Aduertendum est secundo

quod esse accipitur multis modis. Uno modo accipitur esse prout est nota propositio vel conformitatis extremorum. et hoc modo accipitur esse quando est copula propositionis preterite. et ut sic non importat aliquam realem entitatem. quoniam hoc esse attribuitur non entibus. dicentes non ens est non ens. sed denotat predicatum subiecto conformari. Et ad hoc propositum dicitur philosophus quod est. significat quadam propositionem quam sine propositis non est intelligere. Unde etiam in hac propositione. Sortes est. ly est. non importat realem existentiam in quantum est copula preterite. sed in quantum includit hoc participium ens. ut sit sensus. Sortes est ens. id est sortis est existens. Secundo modo esse accipitur per essentiam vel naturam. et sic capitur esse cum dicitur. definitio in dicitur esse. Verum est tamen quod esse acceptum isto modo adhuc fecerunt ab essentia ratione. nam essentia facit per modum habitus et stantis. esse vero per modum actus et fluentis. et hinc inuenitur in illo philosophum dicto. quod quid erat esse. id est esse quod erat quid. id est quidditas in quo designat ordo finem quem quidditas est ante esse. scilicet secundum modum intelligendi et secundum modum essendi rationis. Nam erat est temporis preteriti imperfecti tamen. ad denotandum solam anteritatem. et esse sic acceptum dicitur esse entitatem quodammodo participium includit. id est quod est essentia secundum rem. nam esse existentie bene possit dici esse essentie secundum constructionem transiuntiam est enim esse receptum in essentia. Unde ista constructio esse entitatis quodammodo secundum modum sit semper transiuntia. tamen secundum rem quodammodo est transiuntia. et quodammodo intrinseca. Tercio modo accipitur esse prout est actualitas essentie vel forme proprie. sicut forma est actus materie. et hoc esse implicat in propositione de est secundo adiacente ratione participium includit ut in ista propositione. Sortes est. que valet tantum sicut Sortes est existens. Unde ista propositio. Sortes est ens distinguenda est. prout enim ens accipitur nominaliter ipsa est necessaria. prout autem ens accipitur participialiter tunc potest esse falsa et contingens. Quarto modo potest accipi pro operatione essendi proportionabiliter. sicut viuere quodammodo nominat operationem viuendi. sentire operationem sentisendi. Unde viuere secundum Aristotelem secundo de anima est in viuentibus esse potest accipi tripliciter. correspondenter tribus ultimis acceptionibus ipsius esse iam dictis. scilicet primo per ipsum essentia virali. sicut esse accipitur pro essentia in primo modo. Alio modo pro viuere essentialiter. quod est actualitas essentie vitalis. sicut esse existentie est actualitas essentie communis. Tercio modo pro operatione virali. sicut esse potest capi pro operatione entitatis. et pariformiter diceretur de sentire et intelligere. Ex quo patet quod hoc propositio. Sortes est viuens habere potest triplicem sensum. nam capiendone viuens nominaliter sensus est. Sortes est viuus vel corpus animatum. et sic est necessaria. prout autem viuens accipitur par

*Quia
quod dicitur
Natura
quod dicitur
forma rationis*

hic paliter tunc vnus eius sensus est Sortes in se habz vi
uere existientiale. Alius aut potest esse Sortes exercet ope
rationem vitalem.

Tercio Querit an ens rationis sit enti reali con
distinctum. Et arguit q non pmo sic
ens rōnis est ens ens autē res conuertitur. nam ista sex
ens. res. aliquid. vñ. verum. et bonum. sunt eque transcē
dencia. igitur ens rationis est res. et per consequens est ens
reale. Secūdo sic arguitur. ens rōnis est accidens. et ac
cidens est ens reale. q est ens predicamentale. igitur ens
rōnis est reale. Antecedēs pro prima parte ostendit dupl
citer. Tum pmo. quia omne quod est. est substantia vel ac
cidens. sed ens rōnis non est substantia. igitur est accidēs.
Tum secūdo. q ens rōnis est ens in anima. et autē in ani
ma videtur esse prietas accētis. igitur rē. In opposi
tum est autoritas phi in quinto metaphysice. et doctoris
sancti in littera. Sustinendo igitur distinctione entis ra
tionis et entis realis.

Ad obiectiones Ad primā obiect
tionem respondet
dum est. q sicut ens accipitur dupliciter. vt patuit superius.
ita pariformiter res dupliciter accipitur. Vno enim mō
res dicitur a reor. res. quod idem est qd intelligo vel co
gito. et sic res accipitur ita transcendēt sicut ens acceptū
secūdo modo phabito. scz tam pro re rōnis qz pro re rate
realitatis. et sic hec est vera. ens rōnis est res vel ens reale.
Alio modo res dicitur a ratus. rata. ratus. et sic importat
ens habens esse ratum in natura. et hoc modo hec est inte
rimenda. ens rōnis est res siue ens reale. et sic accipit res
siue reale quando ponimus distinctionem inter ens rati
onis et ens reale. Ad secūdam obiectionem quo ad eius
primam partem dicitur q ens sumptum pmissimē non
diuiditur in substantiā et accēs. sed ens reale tm. Vñ nō
est verum simplr. q omne ens est suba vel accēs. Quo ad
secūdam partē dicitur q prout sufficit posito. pr aliquid
dici in anima triplr. Vno modo aliquid pccē in aia subie
ctive. et q hoc modo sunt in aia sunt accidētia. sicut sēs spēs
intelligibiles habitus et actus intelligendi. Alio modo ali
quid pccē esse in aia obiective siue sicut cognitum in co
gnoscente. et hoc mō tam ens reale qz ens rōnis est in aia
Tercio quodāmodo causaliter et psequitur. et hoc mō q
dam entia rōnis. cuiusmodi sunt intentiones secūde dicunt
esse in anima inqz tam attribuitur ipsis rebz. prout res sēs
ab anima obiectaliter apprehense. et sic quodāmodo conse
quitur actum intelligendi. Unde secūde intentiones poni
tū dicitur entia rōnis q intentiones. Priores enim con
cipiuntur a ratione circa res fm q existunt ad extra. sicut ce
citas percipitur circa oculum. sed intentiones secūde concipi
untur circa res. prout ipse res sunt in ratione eas obiecta
liter apprehendere. vt genus attribuit ipsi animali cōiter
pcepto et spēs siue esse subiectū attribuit homini in pmi
apprehensio. Et p hoc soluitur argumētum. ea q sunt
in pdicamento sunt entia extra animā. sed spēs intelligibi
les habitus actus intelligendi. et similiter potentie anime
sunt entia in anima. ergo nō debent reponi in pdicamēto.
Odm vt patuit. q triplr aliqd est i anima. et illud qd ter
cio modo est in aia nō debet reponi in pdicamento. Et
posset addi quartus quo mō fira sunt in anima. qz totali
ter ab ipsa dependēt. qz eis nihil correspondet in re ad ex
tra. tanqz fundamentū primū. qre nō sēs in pdicamēto

Quarto. Notandū q natura fm Boetium
in libro de duabz naturis accipit
duplīter. Primo modo accipitur extēse vt dictū est.
prout scz regitur tam in substantijs qz in accētibz. Secūdo
modo sumitur natura restrictius. put natura solum dī in
substantijs inqz tam scz est idem qd vel facere vel pati po
test. Tercio mō sumitur natura adhuc restrictius. put so
lum in substantijs corporalibz inuenitur. et sic sumitur na
tura in secūdo physicoz. Quarto dī vnūquqz ē infor
mans specifica differentia

**De essentijs substā
tiarū materialium**

Sed qz ens absolute et p pū dī de sub
stantijs et p posterius et quasi secūdario de acci
dētibus. inde ē q cēntia proprie zvere ē in sub
stantijs et in accidētibus quodāmodo et fm qd
Substātiarū vero qdam simplices sunt.
qdam compositae. et in vtriqz est essentia. sed in
simplicibz veriori et nobiliori modo fm q cē no
bilius habent. est em causa eorum que compo
sita sunt ad minus substātia pma q est deus
Sed qz illarū substātiarū cēntie sunt nobis
magis occulte. ideo ab cēntijs substātiarū cō
positarū incipiendum est. vt a faciliōribz con
ueniētiōz fiat disciplina In substātijs igitur
compositis sunt forma et materia. vt in homie
anima et corpus. Nō autē potest dici q alteruz
illorum tm essentia dicatur. q em materia sola
nō sit essentia rei planū est. qz res p essentia su
am cognoscibilis est et in spē ordinat vel in ge
nere. sed materia nec cognitōnis pncipium est.
nec fm eam aliquid ad genus ordinatur vel ad
spēm. sed fm illud fm quod aliquid actu est
Nec etiam potest forma tm essentia substātie
compositae dici. qz hoc qdam asserere conā
tur. Ex his em q dicta sunt patet q essentia est
illud quod p definitiōem rei signatur definitio
aut substantiarū materialium nō tm ptnet for
mam sed etiam materiā. aliter em definitiōes
naturales et mathematice nō differēt. Nec
potest dici q materia in definitiōe substātie ma
terialis ponatur sicut additum essentiae ei⁹ vel
ens extra essentiam eius. quia hic modus defi
nitionum proprius est accidētibz que pfectam
essentiam non habent. vnde oportz q in defi
nitione sua subiectum recipiant quod est extra
genus eorum. Patz ergo q essentia compben
dat materiā et formā. Nō potest autē di
ci q cēntia significet relationē que est inter ma
teriā et formā. vel aliqd supra additum ipsis qz

quicquid aduenit alicui iam in actu existenti est accidens
sed relatio superaddita materie et forme simul unitis ad
uenit enti in actu. igitur etc. Deinde cum dicitur relin
quitur ergo concluditur veritatem scilicet quod essentia substantie
materialis coelementatur ex materia et ex forma. quod
probat singulariter autoritatibus Boetij Avicenne et
Commentatoris. Deinde ibi (huic etiam concordat
ratio. Confirmat idem ratio talis sicut se habet esse ad
substantiam compositam ita et essentia. sed esse sic se ha
bet. quod nec est forme tamen nec materie tamen. sed coniunctum
vtriusque. ergo et essentia secundum quam res dicitur esse vtrius
libet complectitur. licet tamen forma in constitutione es
sentie vel in dando esse supposito sit causa principalior
materia autem est concursa secundaria. quemadmodum
videmus exemplariter quod quavis dulcedo causetur princi
paliter a calido digerente humidum. non tamen denotatur
aliquid dulce a calido. sed a sapore complectente quodammodo
et tam humidum digestum quod calorem digerente.

Primo Aduertendum pro elucidatione et des
claratione predicte. quod aliquid ens dici
potest absolutum tripliciter. uno modo. quia ipsum a nul
lo dependet penitus nec scilicet effectiue nec subiectiue nec ob
iectiue. et sic solus prima causa dicitur ens absolutum. Se
cundo modo quia ipsum et si dependet ab alio effectiue non
tamen subiectiue nec etiam obiectiue. et sic omnes substan
tie dicuntur absolute. Tercio modo quia ipsum non depen
det ab alio obiectiue. licet dependeat tam effectiue quam
subiectiue. et sic accidentia non relatiua dicuntur absolute
ut quiritas. Per oppositum autem aliquid dicitur tripli
citer dependere scilicet. uno modo effectiue. et sic omnia sunt
dependencia a prima causa. Alio modo tam effectiue quam
subiectiue. et hoc modo omnia accidentia dependunt a substan
tia. Unde accidentia ideo dicuntur accidentia. quia et
cadunt a substantia effectiue et cadunt ad substantiam
subiectiue. Tercio modo tam effectiue quam subiectiue quam
etiam obiectiue. Et isto modo solum accidentia rela
tiua dicuntur dependere. ut exempli gratia. paternitas
necum dependet a substantia effectiue et subiectiue. verus
etiam dependet a suo correlatiuo. scilicet a filiatione obiecti
ue seu terminatiue. Ex quo patet quod quilibet substantia
rationabiliter dicitur absoluta comparatiue ad acciden
tia. et similiter quantitas et qualitas rationabiliter dicitur
absoluta respectu relatiuorum. Relatiua autem dicuntur
simpliciter respectiua.

Secundo Aduertendum quod licet substan
tie simplices separate vtriusque
et nobiliores habeant essentias quam substantie compositae
materiales quinetiam simplices substantie separate
habent nobiliores essentias quam compositiores veritas
tamen quanto substantie materiales sunt compositiores tan
to habent essentias perfectiones. Quanto enim substan
tia materialis est compositior: tanto est virtualior. scilicet vi
tueria quanto substantia immaterialis est purior: tanto est
imperfectior. Ratio quia in vniuersitate entium reperitur
tur duo extrema simplicissima. scilicet prima causa et prima
materia. simplicitas autem prime cause immaterialis ad per
fectionem pertinet. Et ideo quanto substantie separate ampli
us recedunt ab illa simplicitate versus compositionem tan
to sunt imperfectiores. scilicet simplicitas materie prime ad im
perfectionem pertinet. et ideo quanto materiales substan

tie plus elongantur ab eius simplicitate tanto sunt magis
perfectionales. i. perfectiores

Tercio Aduertendum quod difficultas cognoscen
di aliquid oritur quandoque ex parte obiecti
ri cognoscibilis. quando scilicet ipsum est nimium diminute en
titatis. et per consequens cognoscibilitatis. quo modo etiam
difficiliter cognoscuntur relationes. tempus. materia primi
ma et huiusmodi. Quandoque autem ex parte cognoscentis dicitur
par quod est subdeficiens in facultate cognoscendi. et hoc
modo substantie separate sunt nobis cognitionis diffici
lis. Ipse enim a nobis solum cognoscitur in hac vita cog
nitione speculatiue que fit secundum relucetiam quam habent in
substantiis materialibus. Ubi considerandum quod tri
pliciter aliquid cognoscitur. uno modo per realem presen
tiam ipsius cogniti. quia scilicet ipsum cognitum realiter con
iungitur potentie cognitiue. et hoc modo lux videtur ab
oculo. et beati in patria per lumen glorie cognoscunt deum
et intelligentie se ipsas cognoscunt. Secundo modo ali
quid cognoscitur per presentiam similitudinis cogniti in pote
tia cognitiua quo modo nos cognoscimus substantias
materiales quarum similitudines proprias nosse acci
pit intellectus. per quas similitudines fertur in earum quod
dicitur. Tercio modo aliquid cognoscitur per similitu
dinem similitudinis in aliquo relucetis. quemadmodum vi
demus hominem in speculo per similitudinem sue imagi
nis in speculo relucetis. et talis cognitio dicitur specula
ris. Hac autem cognitione nos solum cognoscimus in
telligentias in hac vita. Utrum autem anima separata
posset naturaliter coassurgere ad cognitionem substantia
rum separatarum secundo modo vel primo modo. aut so
lum de eis habere cognitionem specularem quavis multo
clariorem quam habere possit in corpore. ad presens con
munitur studiosis.

Quarto Consequenter hic occurrit. Ista
stio. vtrum quidditas seu essentia
materialis individui coelementetur intrinsece ex forma pri
mis et ex substantia subiectiua materie. Et arguitur pri
mo. quod ipsa materia non sit pars intrinseca quidditatis
sic. Essentia naturaliter preuenit in diuiduum. quia est
forma eius tribuens diuiduum esse et rationem. Sed ma
teria est principium diuiduationis et pars diuidui
sensibilis. ergo materia non est pars intrinseca quiddita
tis. Secundo sic arguitur. essentia est receptibilis et co
municabilis supposito. sicut exempli gratia. anima rationale vel
humanitas recipit in Socrate sicut superius in inferius
Sed materia est vltimum subiectum incommunicabile
et irreceptibile in aliud. igitur etc. Tercio sic arguitur
secundum philosophum in secundo physico et septimo metaphysice. p
tes definitio debet esse formales. scilicet materia non potest dici per
formalis. igitur nec pars definitiois et per consequens nec potest di
ci pars quidditatis. Quarto sic arguitur. essentia est
principium datiuum esse. sed materia est pura potentia non
datiuum esse. sed dicitur receptiuum esse ipsius esse. igitur etc.
Quinto sic arguitur. essentia est principium cognitionis
ipsius rei cuius est essentia. sed materia non est de se cogno
scibilis cum sit pura potentia. sed solum cognoscitur per
analogiam. igitur ipsa non potest esse principium aliorum et per
consequens nec principium essentie. Sexto sic arguitur.
quolibet forma est simplex. ut dicitur in sex principiis. scilicet
si materia esset pars essentie tunc essentia quod est forma esset
composita etiam ex actu et potentia. igitur etc. Septimo

Quidditas et una subde malis impensia co
elementis seu constitut ex for pte et pona
subiecta mas

Quidditas et una subde malis impensia co

elementis seu constitut ex for pte et pona

subiecta mas

Folio iiii

Quidditas et una subde malis impensia co

elementis seu constitut ex for pte et pona

subiecta mas

Folio iiii

Quidditas et una subde malis impensia co

elementis seu constitut ex for pte et pona

subiecta mas

Folio iiii

Quidditas et una subde malis impensia co

elementis seu constitut ex for pte et pona

subiecta mas

Folio iiii

Quidditas et una subde malis impensia co

elementis seu constitut ex for pte et pona

subiecta mas

Folio iiii

Quidditas et una subde malis impensia co

elementis seu constitut ex for pte et pona

subiecta mas

Folio iiii

Quidditas et una subde malis impensia co

elementis seu constitut ex for pte et pona

subiecta mas

Folio iiii

De ente

et essentia

mo sic arguitur essentie reru etiam materialium sunt in corruptibiles als em de ipsis no esset scientia. cum scientia sit incorruptibilis. vt dicitur in primo posteriorum. Sed si materia esset pars essentie tue essentia esset corruptibilis etiam per se eo q materia est radix corruptibilitatis et contingencie. vt dicitur sexto metaphysice. ¶ Octauo sic arguitur. essentia rei constituitur ex genere et dñia. sz nec genus est materia nec differentia. vt patet de se. igit materia no constituit essentiam. ¶ Nono sic arguitur. forma pris no distinguit a forma totius. qz est eade forma dñs e materię et dñs e toti cōposito qz nisi sic eēt plures fōze substantiales in eodē. sz materia no est pars forme pris. igit nec est ps forme totius. ¶ Decimo sic. phs dicitur pmo celi q dicitur celi dicitur forma. qui aut dicitur celi dicitur forma in materia. Sed celum nominat totam essentia huius celi. qz testis Boetio. species est tota substantia indiuiduum. igitur essentia reru materialium e sola forma. ¶ Undecimo sic. si essentia substantie materialis includeret materiam. tunc in materialibus suppositum no differret ab essentia amplius qz suppositum differt ab essentia in substantiis separatis. Quia sicut hec intelligentia vel hic Gabriel nominat solam formam qua eandē etiam nominat Gabriel licet cōmuniōri modo. ita et Sortes exempli gratia in sua significacione solum includit formam cū materia sicut pro nūc supponitur qz materia et forma etiam includuntur in specie. sz in hoie licet cōmuniōri modo

¶ Duodecimo videtur etiam q cōcessio q materia in gradatū definitionē substantie materialis no oportet concedere q sit de eius essentia. Accidens em definit p subiectum et anima per corpus. et tamen nec subiectum est de essentia accidentis nec corpus de essentia anime

¶ Tredecimo et vltimo videtur q quādo materia ponitur pars intrinseca essentie tue ipa no considerat fm suā potentiam subiectiuā. sed fm suā potentiam obiectiuā uam suē formalem formabilem que est habitus cōfusus formaz in materia. vt dicunt Albertus presumes per hoc palleare p trauersiam doctoris sancti. et Alberti. Alferit em q doctor sanctus intelligat materiam esse ptes intrinsecam quidditatis fm suā potentia formale formabilem que fm eos est forma inchoata. et hoc etiam concedit Albertus. Non tamē fm eundem materia ingreditur definitionē sicut pars intrinseca fm suā substantia subiectiuā. sed dūtaxat sicut extrinsecū receptiuum sicut ad lumen concurrat dyaphanū.

In oppositū Arguitur. primo auctoritatibus et rationibus adductis in littera per doctore. quibus insuper annecti possunt rationes subsequentes. Prima Boetius dicit. q species est tota substantia suorum indiuiduorum. Oñstat aut q si species dūtaxat nominaret formā exempli gratia. si homo solum nominaret animam rationalem tūc homo no esset tota substantia sortis. sed pars substantie eius. igit

Secūda. hec proprie passiones risibile naturale et corruptibile et effluunt ex principijs intrinsecis spēi. Sed hmoi passiones coorūntur ex materia et non ex forma tūc. igitur materia est pars intrinseca speciei. et per consequens ipius essentie specificę.

Tertia. materia est cōmuniter intelligibilis sz materia cōmuniter intellecta non est limitata ad aliquod indiuiduū. sed est indifferēs

ad quodlibet et receptibilis fm rationē. ergo illa est pars intrinseca speciei phisice. Quarta phis dicitur secundo phisicorum. q materia et forma sunt cause intrinsece rerum naturalium. non quidem tantūmodo indiuidualium. sed etiam rerum naturalium in cōmuni. igitur materia cōcluditur intrinsece in essentia rei naturalis. Posent autem plures alie rationes assignari de quibus super perfectio gratia benitatis.

Primo Notandum. pro terminacione huius quesiti. q quidditas seu essentia ali cuius indiuidui est natura specifica vel quidditas ipsius indiuidui concietur vel abstractiue. implicite vel explicitē designata vt essentia Sortis est homo vel humanitas vel animal rationale que idem fm rem important. licet diuersimode fm rationē. et albedo est essentia huius albedinis. Et gabriel est cētia huius gabrielis. Unde ipsa indiuidua dicuntur habere quidditates vel essentias ipse autem species important indiuiduorum quidditates.

Secūdo Notandum. q quidditas vel essentia dicitur forma sui indiuidui non quidem phisice quēadmodū anima est forma corporis. sed fm rationē et logicę sicut superius forma inferioris et predicatum dicitur forma sui subiectibilis. Ex quo patet q essentia dat esse suis indiuiduis no quidem phisice et ita realiter. vt ait dat esse corpori. sed fm rationē et logicę. exempli gratia. homo dat esse essentie Sortis id est esse quod est essentia Sortis inquitū homo est forma cuius in ipsum receptibilis fm rationē sicut superius in inferius. Posset etiam dici q homo dat esse Sorti esse existētie. quia homo est forma totius a qua sortis habet esse existētie fm rationē sicut anima est forma partis qua materia habet esse fm rem et phisice. Quāuis em esse existētie attribuitur primo ipsi indiuiduo tanqz ei quod est. attribuitur tamē prius fm rationē forme totius tanqz ei quo indiuiduum est. Sicut in consimili quis agere primo attribuitur singulari tanqz ei quod agit. attribuitur tamen plus forme. vt ei quo agit. Et si militet albedo dat esse huic albedini fm rationē. albo aut dat esse phisice et fm rem. Nā albedo respectu huius albedinis habet se vt forma totius. sed respectu albi habet se vt forma partis. Unde essentia dicitur quādoqz forma totius intrinsece tūc id est forma que est totus id cuius est forma. et sic albedo dicitur forma totius huius albedinis. Quādoqz aut essentia dicitur forma totius partim intrinsece et partim extrinsece. vt homo dicitur forma totius Sortis. et quia est forma que e totus. et quia est forma ipius suppositi. quod est totum et cōpositū. Ex quibus patet q non est inconueniens materiam esse partem quidditatis seu essentie. quia materia cōmuniter intellecta recipi potest saltem logicę in materiam significatam. Sicut em dicitur. hec forma est forma. sic dici potest. hec materia est materia. ¶ Dicedum est. igitur ad quesitum conclusiue. q quis essentia substantiarum se pararum sit dūtaxat forma foris manens et essentia accidentium sit tantū forma informans. verum tamē essentia substantiarum materialium cōintegratur intrinsece ex forma partis et ex substantia materie subiectiuā accessu tamen cōmuniter. vt humanitas integratur ex anima et corpore. Reuius conclusionis due prime

87. ut huiusmodi
Sicut phis dicitur
et metaphysice
sz in materia
sz in materia
sz in materia

Abat et posio
et in materia

pa
sz in materia
sz in materia
sz in materia
sz in materia
sz in materia

sz in materia
sz in materia
sz in materia
sz in materia
sz in materia

prime partes patebunt in processu. sed pars residua patet per rationes adductas.

Ad rationes Adductas in oppositum est per ordinem respondendi. **Ad primam** dicitur. q. materia considerabilis est dupliciter. vno modo communiter. et sic est pars q. d. dicitur. Alio modo signate et individualiter. et sic est pars individui sensibilis. Sicut enim forma Sortis singularizata non est de ratione hominis in communi. ita nec materia Sortis signata. Unde materia fm q. reperitur in rerum natura est de se singularis sic q. est irreceptibilis. Forma autem fm q. reperitur in rebus est singularizata p. ipsam materiam singulari. sed utroq. sunt per intellectum acceptibiles communiter. **Ad secundam** dicitur. q. licet materia non sit physice receptibilis in materiam quoadmodum ipsa forma pris. Ipa tamen communiter accepta est receptibilis logice. vel ut alij dicunt metaphysice. sicut superius in inferius. Unde nec albedo est receptibilis physice in hanc albedinem in albedo ut esse eentie huius albedinis. et gabriel huius gabrielis. **Ad tertiam** dicitur. q. p. h. septimo metaphysice vocat pres. materiam ipsas materias non proportionatas ipsi formis ad equate sed habentes se ad formas p. accides. quoadmodum cupru vel ferru se habet respectu circuli. vel materia Sortis respectu anime rationalis. Per oppositum autem materia dici potest pars formalis. que est adequata forme. et ad formam per se et necessario requisita. Vel linea dicitur pars formalis respectu circuli. vel corpus humanu respectu anime rationalis. Vel etiam aliter potest dici. q. ipsa materia formalis inq. tum scz ipsa communiter accepta est receptibilis est saltem logice in materiam signatam. **Ad quartam** dicitur. q. sicut eentia dicitur forma suppositi vel individui fm rationem ita q. pariformiter tribuitur eentie et ee existentie. sicut in secundo notabili dicebatur. **Ad quintam** dicitur. q. licet prima cognitio materie oriatur et cognitione forme. et licet etiam ipsa sola materia non possit esse principiu cognoscendi suppositu materiale. Ipsa tamen substantia materie est vere cognoscibilis et cognita per formam potest esse principiu cognoscendi alterum. imo ipsa communiter accepta est principiu cognoscendi seipsam acceptam individualiter. Sic forma communiter accepta est principiu cognoscendi per reflectionem ipsam formam singularizata. **Ad sextam** dicitur. q. autor sex principiorum ibidem loquitur de simplicitate forme totius per habitudinem suae coparationem ad suppositu quod fm q. existit in reru natura plura concludit. **Ad septimam** dicitur. q. essentie reru materialium sunt per se mobiles et corruptibiles. pur mobile et corruptibile nominantur passionibus. Sunt autem solum per accides mobiles et corruptibiles. pur nominantur actum Ipsa enim motio actualis et ipsa corruptio actualis primo conuenit ipsis individuis. p. accides autem p. perit sp. b. Contra mobilitas et corruptibilitas primo p. perit sp. b. et cocomitantur individuis. Unde hic est aduertendu q. de aliquo esse scientiaz dupliciter intelligitur. vno modo de aliquo est scientia tanq. de eo quod scitur. et sic illud de quo sic scientia est incorruptibile simpliciter. hoc enim oportet esse conclusionem necessariam. quia si haberet aliquam contingentiam tunc non sciretur nisi modificaretur debitis circumstantiis. et de illo interdict philosophus precipue cum dicit scientiam esse vniuersaliu et incorruptibilu

scz conclusionu. Alio modo de aliquo est scientia sicut de eo de quo aliquid scitur siue demonstratur aliqua passio sicut de homine est scia et illud de quo sic est scientia non debet esse corruptibile per se prout corruptibile notat actum. q. commune non potest per se corrumi potest tamen esse corruptibile per se prout corruptibile nominat passionem imo hec est scibilis equus est corruptibilis velequus est mobilis. **Ad octauam** dicitur. q. licet nec genus nec differentia significet materiam tamen tamen utriusq. ipsorum materiam includit licet diuersimode. Unde omnia in arbore Porphyrii contenta includunt actualiter materiam contra substantiam incorpoream que materiam excludit. **Ad nonam** dicitur per interemproem. nam forma p. dat esse realiter et physice. et primo dat esse materie quod est esse cocomitantur totius compositi. Forma autem totius substantiarum dat esse fm rationem. et primo toti composito. ut humanitas dat esse Sorti. Nec est miru q. phus eiusdem nominibus pleriq. nominat formam pris et totius in substantiis materialibus. Cum q. forma pris est pars essentie principalior. Tum q. materia inclusa in essentia habet modu forme inq. tum ipsa est receptibilis. **Ad decimam** dicitur. q. celum nominat formam non quidem pris sed formam totius que etiam includit materiam habentem tamen rationem et modum forme. ut dictum est. **Ad undecimam** dicitur per interemproem. sequela. q. suppositum in separatis substantiis nihil includit intrinsece. quin ipsum sit essentia sua specifica fm rez. Sed suppositum in materialibus in sua significatione includit materiam signatam de qua non predicatur humanitas vel homo. Preterea in separatis suppositum non habet aliqua accidentia preter ea que oriuntur ex forma specifica. Sed in materialibus plura communia accidentia in nascuntur supposito ex preter materia et ex pte sue complexonis individualis. **Ad duodecimam** dicitur. q. differet subiectum vel materia ingreditur definitionem. Quod dicitur q. em ingreditur per modum additamenti quod etiam est alterius generis predicamentalis q. ipsum definitum sicut substantia ingreditur definitionem accidentis. Alio modo per modum additamenti quod tamen est eiusdem generis predicamentalis cum ipso definito. et sic materia ingreditur definitionem forme partis. ut corpus definitionem anime. Tertio modo ingreditur materia per modum alicuius in ipso intrinsece inclusi. et sic materia ingreditur definitionem forme totius substantialis. Unde si dicatur. q. materia ingreditur definitionem forme totius sicut additamentu. tunc oportet mentaliter concedere q. forma totius equaliter definitur per additamentum sicut forma pris. quod tamen refugit in intellectu. **Ad decimam tertiam** dicitur q. sicut superius patuit doctor intendit dicere. q. etiam materia ingreditur essentiam fm suam substantiam subiectiuam. q. nimo fm doctorem materia non habet aliam substantiam q. subiectiuam. non em ponit formas substantialiter in materia sic inchoatas sicut ponit quidam errorem Anaxagore ab Aresto improbatum insequentibus.

Sed q. individuatōis principium est materia. ex hoc forte videtur sequi q. essentia q. materia in se p. plectit sicut et forma sit particularis tamen et non vniuersalis. ex quo sequitur q. vlla definitio nem non haberet cum essentia sit illud q. p. definit

for totiq. p. plectit
et forma

Acty diff. p. p. p.
p. p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p. p.

De ente

fic aīa erit preter id qđ designatum est noīe cor
poris: z erit supueniēs ipī corpori ita qđ ex istis
duobz aīa. s. z corpe sicut ptibz pstituat aīmal.
Potest etiā hoc nomē corpus hoc modo acci
pi vt significet rē quādam q̄ talem formā habz
ex qua tres dimensiones in ea possint designa
ri q̄cunqz sit forma illa siue ex ea possit puenire
aliqua vltērior pfectio siue nō. et hoc corpus ē
genus aīalis. qz in aīali nihil accipit explicite
quod nō ip̄licite in corpore cōtineat. nō em̄ aīa
litas est alia forma ab illa per quam in re pote
rant designari tres dimēiones. z ideo cū dice
batur qđ corpus est quod talem formam habet
ex qua possint designari tres dimensiones ī eo
intelligebatur quēcunqz forma siue esset aīali.
tas siue lapideitas siue quēcunqz alia forma. et
sic forma animalis ip̄licite in forma corporis
cōtinetur put corpus est genus eius Talis
etiā est habitudo animalis ad hominem. si
em̄ animal tm̄ nominaret rez aliquā que habe
ret talem formam vel perfectionē vt possit senti
re z mouere p principium in eo existens cū p̄ci
sione alterius pfectōis tūc quēcunqz alia vltē
rior pfectio superueniret ad aīal haberet se per
modum ptis z nō sicut ip̄licite cōtēta in ra
tione animalis. et sic animal nō estz genus hō
minis sed est genus fm qđ significat quādam rem
ex cuius forma potest puenire motus z sensus
quēcunqz sit illa forma siue anima sensibilis tm̄
siue sensibilis z rationalis simul.

¶ In hac pte doctor inducit quādam dubitationē que
oritur ex predictis. primo mouet ipam dubitationem. se-
cundo subiungit ei⁹ solutiōem ibi. Ideo sciēdū. Dicit pmo
sic. cū dicitur sit q³ essentia substantie materialis cōplexit^r
materiam que est principium indiuiduationis videtur
sequi q³ essentia substantiarū materialū sit tū pculas-
ris z non sit vniuersalis nec possit vltter designari. Et
quo sequit^r psequēt^r q³ in materialib⁹ solū diffiniā indi-
uiduū z nō vlē. Nam ipa definitiō importat eētiā rei q³
vt arguebatur tū potest indiuidualiter designari salte^r
in materialib⁹. Deinde ibi. Et ideo sciēdū, assignat
solutiōem Dubitationis. dicens q³ materia non est pū-
ticipium indiuiduationis accepta qualitercūq³. nō em̄ est
principium indiuiduationis prout accipitur communiter
sed prout accipitur signate et indiuidualiter scz sub de-
terminatis dimensionibus vel sub ratiōe vltimi subiecti
nō amplius receptibilis in aliud. vt si dicatur hoc os hec
caro. hoc corpus. Unde materia hoc modo accepta nō
est de essentia hominis nec in definitiōe hominis sumpt^a
tū communiter deter poni sed poneretur in definitiōe
Sortis vel Platonis si indiuidua definitiōnem habes-
rent quā tamen nō habent. sed materia sumpta commu-
niter sicut corpus humanum est de essentia hominis
Deinde ibi Sic ergo patet. hic elicit correlatiōe quā dā

De ente

et essentia

et per consequens q̄ritas añ sui inherētiā p̄supponit indi-
uiduū substantiale. antedico naturaliter est nō tēpore.
Si autē q̄ritas esset principiū indiuiduationis. tūc ip̄m
substantie indiuidui naturaliter p̄ueniret. ¶ **Decimo**
tertio sic. si q̄ritas esset cōcausa indiuiduans tūc indiui-
duū substantiale nō esset vere vnū. sed vnū p̄ accēs. q̄a
includeret q̄ritatē. nec esset pure in predicamēto substā-
tie. nec esset essentialis predicatio. sortes est hō. valeret ei
tantū sicut hō q̄ritas ē hō. Silt nec ista sortes est hō ēē
vera et p̄ se p̄dicatio. et sic de alijs incōuenientijs. ¶ **De**
inde arguit decimo q̄rto. q̄ ip̄a q̄ritas sola sit indiuidua-
tionis principiū sufficiens sic. indiuiduū ē vnū numero
idē sunt. sed p̄ solā q̄ritatem est aliqd vnū nūero. cū vni-
tas nūeralis sit accidentalis et de genere q̄ritatis. igitur
p̄ solā q̄ritatē est aliqd indiuiduū. ¶ **Decimo** q̄rto sic
q̄ritas p̄t indiuidualiter existerē sine materia. et tamen
nec materia neq̄ aliq̄ alia forma potest indiuidualiter ex-
istere sine q̄ritate. vt liquet inducēti. igitur q̄ritas ē po-
tissimū indiuiduationis principiū. ¶ **Assumptū** p̄o p̄ma
p̄parat de q̄ritate hostie sacramentalis. que post conse-
cratōem p̄ se existit indiuidualiter. ¶ **Decimo** sexto sic.
materia cōis inclusa in sp̄e nō contrahit indiuidualiter
nisi p̄ quantitatem p̄ quā diuidit sp̄es. cū eadē sit differen-
tia diuisiua et constitutiua. igitur ip̄a q̄ritas est origināli-
us principiū indiuiduationis q̄ materia. cuius tñ oppo-
sitū inferius dicit. ¶ **Decimo** septimo arguit. q̄ nec ma-
teria nec q̄ritas est principiū indiuiduationis argumēto
doctoris solēns. scz ¶ **Henrici** de gaudauo. nā indiuiduū
cōstituitur p̄ duplicē negatōem. dicit em̄ indiuiduū. q̄si
nō diuisum vbi semel ponit negatio expresse. scz nō. et se-
mel ponit implicite in hoc q̄ dī diuisum. igitur fit aliqd in-
diuiduū p̄ duas negatōes. et nō p̄ materiam et q̄ritas
tem. ¶ **Decimo** octauo arguit argumēto doctoris sub-
tilis scz ¶ **Scoti** sic. indiuidua etiam cōtenta sub vna sp̄e
distinguant substantialem. Sortes ei aliā substantiā hz
¶ **Plato**. igitur cōtractio indiuidualis et distinctio sit p̄ dif-
ferentiam substantialem indiuidualem. et nō p̄ materiam
et q̄ritatem. ¶ **Decimo** nono videt q̄ materia signata
vna cū q̄ritate nō sit sufficiens principiū distinctōis.
Nam exempli gratia frigiditas de sero corrupta in aqua
et de mane regenerata in eadem aqua distinguit nūes-
ro. et tñ in aqua manet eadem materia signata et eadem
q̄ritas. ¶ **Opportet** igitur illic q̄rere aliud principiū distincti-
uum materialiter q̄ materiā cū ip̄a q̄ritate

In oppositū Est autoritas doctoris
sci in plerisq̄ passib. q̄ dī
materiā cū q̄ritate esse indiuiduationis principiū. et p̄z
ex dicendis inferius. Circa hāc questionē sunt aliq̄ nō
tanda ex q̄b̄ eius solutio poterit deprehēdi.

Primo Notandū. q̄ dupliciter indiuiduat
aliqd. ¶ **Quo** mō logice sine fm̄ rōnem
et hoc modo sp̄es dī indiuiduari p̄ suppositū. vt hō p̄ sor-
tem. Silt in substantijs separatis forma separata accepta
cōiter. indiuiduat p̄ seipam acceptā indiuidualiter. et albe-
do accepta cōiter indiuiduat logice p̄ hanc albedinē in dis-
uidualem. sed p̄n̄r hec albedo p̄trahit phisice et realiter
indiuiduatōem a subiecto. Et hec indiuiduatio assimis-
latur specificatōi qua genus specificat p̄ dīam q̄ tñ idē
importat cū ip̄o genere fm̄ rem q̄uis ab eodē distingua-
tur fm̄ rationē. vnde fm̄ hūc modū indiuiduationis nō
est incōueniens q̄ idem aliter tñ acceptū indiuiduet se

ip̄m. nam materia p̄siderata in sorte singulariter indiui-
duat seipam cōiter acceptam in hoie. ¶ **Alio** mō indiui-
duat aliqd phisice et realiter qualiter indiuiduat for-
ma p̄n̄r vt aia foris indiuiduat p̄ eius materiā sine per
eius corpus. Et dī hec indiuiduatio rōnabiliter phisica
seu realis. q̄ istic indiuiduas et indiuiduatū realiter dī-
stinguunt et indiuiduatū realiter recipit in ip̄m indiui-
duans. Forma em̄ partis de se cōicabilis phisice recipi-
tur in materiā. nō autē est receptio realis et phisica q̄ sp̄es
cies recipi dicitur in supposito vel indiuiduum.

Secundo Notandū. q̄ aliqd dupliciter recipit
indiuiduū. vno p̄ se et primo. q̄n̄ ali-
qd de se nō est in alterū receptibile. Et hoc mō substan-
tie separe fm̄ q̄ recipiunt in rerum natura sunt indiuidue.
Sūt em̄ forme foris manētes nō receptibiles realiter. sz
subsistentes ip̄o esse existentie. q̄uis substantie separe
p̄ rōem cōiter p̄siderate sint logice cōicabiles. et sic indi-
uiduatū logice p̄ eaz indiuidua q̄ nō p̄stinguunt eis
nisi fm̄ rōem. Silt materia p̄ma fm̄ q̄ recipit in natura ē
p̄ se primo quodā mō indiuidua. est em̄ p̄ se incōicabilis
cū sit vltimū stramentū oim formatū non receptibile in
alterū. Verū notanter dī quodā mō. q̄ materia p̄ se pri-
mo nō distinguit numeraliter ab alia materiā eiusdē sp̄is
sz p̄ ip̄am q̄ritatem. Silt q̄ritas est quodā mō de se in-
diuidua. in q̄ntum ex se primo habet q̄ ab alia quātitate
indiuidualiter distinguitur. q̄d etiam p̄tinet ad p̄pletaz
rōem materialis indiuidui. ¶ **Alio** modo est aliqd indi-
uiduū nō p̄ se p̄mo. sed p̄ alterū. et h̄ mō Sortes ē indi-
uiduū p̄ suā prem. scz p̄ materiā que est pars ip̄sum intri-
sece p̄stitues et p̄ q̄ritatē que est p̄ncipiū extrinsecū ip̄m
alteri nūerāliter p̄stinguēs Silt aia Sortis est indiui-
dua p̄ eius subiectū. scz materiā p̄ quā eius cōicabilitas
terminat. et p̄ quātitatē ei⁹ p̄ quā ab aia platonis distin-
git. ¶ **Pariformiter** accidit Sortis indiuiduandū ime-
diatē p̄ suū subiectū. scz p̄ ip̄m Sortē qui vltierius est in-
diuiduū p̄ suā materiā. et p̄ suam quātitatē. Et istis
parz q̄ accidentia magis indiuiduant p̄ alterū q̄ forma
substantialis. et forma substantialis magis q̄ ip̄m sup-
positum. Suppositū em̄ prim indiuiduat per materi-
am que est pars ip̄sum intrinsece constituens.

Tertio Aduertendū. q̄ de p̄leta rōne materi-
alis indiuidui sunt duo. ¶ **Primus** est q̄
ip̄m in se sit indiuiduū. et q̄dā incōicabile. Scdm̄ ē q̄ ip̄m
sit diuisum a quolibet alio eiusdē sp̄is q̄d vel actu est vel
possibile est esse. ¶ **Primū** autē hz indiuiduū p̄ materiā so-
lam q̄ ex hoc ip̄so q̄ est infimū subiectū nō receptibile in
aliud terminat cōicabilitatē forme deorsum. ¶ **Secundū**
autē scz esse diuisum a quolibet alio indiuiduo eiusdē sp̄is
nō acquirit indiuiduū actualiter sine p̄ncipiatōne q̄ri-
tatis per quā causatur actualis distinctio vnius indiui-
dui ab alio eiusdē sp̄is q̄uis materiā sit potentialis ra-
dix illius distinctōis. eo q̄ ip̄a est quodā mō origo q̄ri-
tatis. Et hec duo inuicem in definitōne indiuidui. pri-
mū em̄. scz esse indiuiduū in se inuicem. cū dī indiui-
duū est q̄d predicatur de vno. s. incōicabili. Scdm̄ autē
scz esse diuisum a quolibet alio. scz eiusdē specie inuicem
cū dī solo. De rōne autē ip̄ius vltis stz duo istis duobus
opposita. ¶ **primū** est q̄ sit quodā cōicabile. ¶ **Secundū** est
q̄ sit in pluribus indistinctum. Unde loquēdo exemplari-
ter dato aliquo p̄tinuo pater ip̄m habere vna formā vna
materiā et vna quātitatē. Sed si hoc ip̄m cōtinuum

De ente et essentia
De indiuiduo
De materia et forma
De accidente et substantia
De principio et fine
De causa et effectu
De potestate et actu
De virtute et habitibus
De intellectu et sensu
De voluntate et appetitu
De ratione et scientia
De moralibus et politicis
De iuribus et iustitia
De rebus et personis
De temporibus et eternitate
De deo et creatura
De angelis et demonibus
De hominibus et bestis
De plantis et mineralibus
De elementis et compositis
De generatione et corruptione
De motu et quiete
De luce et calore
De humiditate et siccitate
De frigore et calore
De virtutibus et vitiis
De peccatis et meritis
De iudicio et premio
De ultimo fine et beatitudine

De ente et essentia
De indiuiduo
De materia et forma
De accidente et substantia
De principio et fine
De causa et effectu
De potestate et actu
De virtute et habitibus
De intellectu et sensu
De voluntate et appetitu
De ratione et scientia
De moralibus et politicis
De iuribus et iustitia
De rebus et personis
De temporibus et eternitate
De deo et creatura
De angelis et demonibus
De hominibus et bestis
De plantis et mineralibus
De elementis et compositis
De generatione et corruptione
De motu et quiete
De luce et calore
De humiditate et siccitate
De frigore et calore
De virtutibus et vitiis
De peccatis et meritis
De iudicio et premio
De ultimo fine et beatitudine

De ente et essentia
De indiuiduo
De materia et forma
De accidente et substantia
De principio et fine
De causa et effectu
De potestate et actu
De virtute et habitibus
De intellectu et sensu
De voluntate et appetitu
De ratione et scientia
De moralibus et politicis
De iuribus et iustitia
De rebus et personis
De temporibus et eternitate
De deo et creatura
De angelis et demonibus
De hominibus et bestis
De plantis et mineralibus
De elementis et compositis
De generatione et corruptione
De motu et quiete
De luce et calore
De humiditate et siccitate
De frigore et calore
De virtutibus et vitiis
De peccatis et meritis
De iudicio et premio
De ultimo fine et beatitudine

De ente et essentia
De indiuiduo
De materia et forma
De accidente et substantia
De principio et fine
De causa et effectu
De potestate et actu
De virtute et habitibus
De intellectu et sensu
De voluntate et appetitu
De ratione et scientia
De moralibus et politicis
De iuribus et iustitia
De rebus et personis
De temporibus et eternitate
De deo et creatura
De angelis et demonibus
De hominibus et bestis
De plantis et mineralibus
De elementis et compositis
De generatione et corruptione
De motu et quiete
De luce et calore
De humiditate et siccitate
De frigore et calore
De virtutibus et vitiis
De peccatis et meritis
De iudicio et premio
De ultimo fine et beatitudine

Sancti Thome Folio vij.

dividatur actualiter iam habet duas distinctas formas. duas distinctas materias. et duas distinctas quantitates. Sunt autem ille due forme incommunicabiles per ipsas materias solas. et etiam ab invicem distincte immediate per materias. sed mediate per quantitates per quas materie ab invicem sunt distincte. Forme igitur ille nec habent incommunitatem nec distinctiōem ex seipsis. materie autem ex seipsis habent incommunicabilitatem. sed distinctiōem habent a quantitate. et contra quantitates habent distinctiōem ex seipsis. sed incommunicabilitatem habent ex materiis que de se sunt incommunicabiles et irreceptibiles.

Quarto. Considerandum quod in substantiis separatis unum individuum necessarium distinguit ab alio specificiter. sicut Sortes distinguitur a brumello. Non enim est in ipsis possibilis individuum plura lras sub una specie. ut inferius ostendit. ideo non oportet in ipsis inquirere duo distincta principia per quorum unum sunt incommunicabiles. et per aliud sunt ab invicem distincte. sed sunt forme de se incommunicabiles et irreceptibiles realiter que per se ne dum individualiter distinguuntur. sed specificiter ab invicem. Nihilominus in una intelligentia sunt plura accidentia que tamen numero distinguuntur ab accidentibus intelligentie.

Quinto. Advertendum quod non est proprius idem esse principium individuationis alicuius. et esse principium ipsius individui. Nam materia est principium ram individuationis quod individui materialis substantie. Materia enim constituit intrinsece ipsum individuum substantiale. Quantitas autem est principium individuationis substantie materialis. non autem est principium intrinsece constitutiū substantialis individui. Quantitas enim non causat substantiale individuum ut ipsum substantiale elementans. sed ut ipsum iam per materiam signatam incommunicabiliter constitutum alteri individualiter condistinguitur. sicut quibus subiecta sunt principia individuationis formarum. non tamen sunt principia intrinsece ipsarum constitutiua. Unde de ratione materialis individui non est ipsa quantitas intrinsece. sed de ratione eius est esse distinctum ab alio. quod fit primo per ipsam quantitatem. que tamen non includitur in ipso essentialiter. sicut nec de ratione forme individualis est materia signata. nisi per modum aditamenti. quemadmodum etiam materia est de ratione forme incommuni. sed de ratione forme individualis in quantum habet est individualiter ab alia distinguendum quod fit immediate per materiam et mediate seu originaliter per quantitatem. et tamen forma individualis ut puta hec anima siue hec albedo. nec materiam nec quantitatem fecit. nec eas essentialiter concludit. nihilominus preceptum potest quod ipsum materiale individuum in quantum individuum. solus rem per se completam individui rationem concretionem aliam quam habet ad quantitatem. quod per quantitatem causaliter distinguuntur ab alio eiusdem speciei. Ex iam dictis patet primo quod Sortes exempli gratia sit individuum per se. prout per se solitudinem importat. ipsa enim individualis substantia fortis considerata solitarie sine conclusionem quantitatis est individuum. Verumtamen Sortes non est complete individuum per se. prout per se accipitur causaliter. Sortes enim causaliter est incommunicabilis per materiam et distinctus a Platone per quantitatem. Similiter dicitur quod Sortes sit individuum siue neque quantitate. id est sine conclusionem quantitatis in sui nominis fectione seu in essentia ipsius sortis. non tamen est individuum complete sine quantitate. id est sine conclusionem causalitatis.

re quantitatis. Istud declaratur exemplariter a fortiori. Nam anima Sortis est individuum nedum solitarie considerata sine conclusionem quantitatis et materie. quoniam realiter a materia separata et quantitate sui corporis corrupta. Adhuc enim ipsa est singularis et a anima separata. Pluribus numeraliter distincta. Quis hoc habeat causaliter per materiam et per quantitatem. Secundo ex dictis patet quod non sequitur de intrinseca ratione completi materialis individui esse distinctum ab alio numeraliter. per quantitatem causam. ergo ipsa quantitas est de eius intrinseca ratione. Non enim omnino idem est esse distinctum per quantitatem causaliter et esse quantum. Nam hec anima est distincta ab alia eiusdem speciei per quantitatem. et tamen hec anima non est quantitas. sicut hec albedo est distincta ab alia albedine eiusdem speciei per quantitatem originalem. et tamen quantitas non est de eius intrinseca ratione.

Ex prenotatis Elicti potest responsio questionis. Respondendum cum primo. quod in quolibet genere predicamentali ipsa species que est forma totius individuiatur immediate logica individuatione per suum individuum. ut humanitas vel homo per Sortem. Gabriel per hunc gabrielem. albedo per hanc albedinem. Secundo dicendum quod substantie separate non considerate logice sed secundum existit in rerum natura sunt complete per se individue. sunt enim de se incommunicabiles et irreceptibiles. et per se ab invicem distincte ne dum individualiter sed specificiter. **Dicendum tertio** quod materia considerata physice siue secundum quod reperitur in natura. prout scilicet est infimum et ultimum subiectum cuiuslibet forme de se incommunicabilitatem habet. ut innuit doctor sanctus in tractatu de genere. et ita materia est per partem individua. quod est per se incommunicabilis. Quod autem distinguuntur ab alia materia eiusdem speciei est per quantitatem causaliter. **Dicendum quarto** quod ipsa quantitas dimensionum per se habet quod ab alia quantitate eiusdem speciei numeraliter distinguatur. et ita etiam quantitas partium per se est individua. quod per se est ab alia numeraliter divisa. Unde quantitates separate post consecrationem hostiarum per se numeraliter distinguuntur. sed per materiam sunt earum communicabiles terminata. **Dicendum quinto** quod forma substantialis est individua propter se simul per materiam et quantitatem. nam per materiam solam terminatur eius communicabilitas. Etiam per materiam immediate distinguuntur ab alia eiusdem speciei. sed mediate et originaliter per ipsam quantitatem per quam materia ab alia fit distincta. **Dicendum sexto** quod omnes forme accidentales preter quantitatem individuantur immediate per suum subiectum singulare quod est ulterius individuum per materiam et per quantitatem. Dico autem preter quantitatem. quod quantitas non individuat a subiecto per se distinctiōem eius numeralem ab alia. sed illam habet per se ipsam. Patet ergo conclusio. quod principia complete designationis individualis in ipsis materialibus sunt ipsa materia signata. id est incommunicabiliter accepta. et quantitas dimensionum. per materiam enim solam in materialibus fit incommunicabilitas vel communicabilitas terminatio. Sed per quantitatem ipsum individuum causaliter est distinctum ab alio eiusdem speciei. Verum quod quantitas oritur ex materia in ordine ad formam. ideo materia dici potest principium radicale et potentiale distinctiōis numeralis. quantitas autem dicitur principium completum et actuale. Unde elicitur correlatio primo quod materia concurrens principaliter ad individuationem

nem quod quantitas dimensionis. Nam materia se sola est principium primi quod est de ratione individui. scilicet eius quod est esse in se indivisum. secundum vero quod esse divisum ab alio. est etiam materia quodammodo principium radicale. Oportet secundum quod materia sola sine processu causali quantitas de signata. prout scilicet signatum importat incommunicabilitatem siue irreceptibilitatem. Ipsa enim materia considerata secundum quod res peritur individualis est secundum se signatior quam hec ipsa materia considerata communiter qualiter includit in specie. non autem materia sine concausalitate quantitas de signata. prout si signatum importat numeralem distinctionem unius ab alio hanc enim habet a quantitate causaliter. Oportet tertio quod quantitate abstracta a sorte per intellectum adhuc ipse manet contractor quam species. quod per solam suam materiam que est pars est incommunicabilis etiam causaliter. Quis per eam non sit causaliter ab alio numeraliter distinctus. sed per quantitatem. Oportet quarto. quod Sortes est individuum diversimode per alterum. est enim incommunicabilis per alterum. quod per eius partem. scilicet per materiam. sed est distinctus numeraliter ab alio per alterum. quod per aliud quod non est in eodem genere cum ipso. scilicet per ipsam quantitatem que ab ipso sorte est primo diversa. Supradicta vero consonant dictis doctoris in littera. Oportet enim doctor quod materia non quolibet modo accepta est individuationis principium. sed solum materia signata. Et subdit. Dico autem materiam signatam que sub determinatis dimensionibus consideratur. hoc est materiam considerare secundum quod est ultimum et infimum subiectum ulterius irreceptibile. cuiusmodi est materia secundum quod existit in rerum natura ubi reperitur sub certis dimensionibus. Subiungit etiam doctor postea quod designationi individui respectu spiritus est determinata per materiam ceteris dimensionibus. quod intelligitur sic. quod per materiam habet individuum incommunicabilitatem. et per determinatorem certarum dimensionum habet causaliter distinctionem numerali ab alio. et ita individuum per solam materiam habet quandam designationem. et etiam per solam quantitatem habet designationem quandam. sed plenam designationem habet per utrumque simul.

Ad obiectiones

Autez adductas in oppositum predictorum est per ordinem respondendum. Ad primam est dicendum. quod licet nulle res sic sint universales. ita quod existant a parte rei universaliter in natura. tamen forme tam partis quam totius considerare absolute et secundum se quidam habent universalitatem in quantum indifferenter habent ad hoc subiectum vel ad illud. siue ad hoc suppositum vel ad aliud. Preterea res secundum quod sunt in intellectu contra apprehensibile ab intellectu. ubi dicuntur habent completam rationem universalem. ut patebit inferius. Auctoritas autem Boetii vult quod nulle res sint universaliter existentes in natura rerum.

Ad secundam dicitur. licet forma substantialis sit principium unitatis specificae. tamen materia est principium unitatis numeralis quo ad incommunicabilitatem. per eam enim aliqd redditur incommunicabile pluribus. Preterea licet forma substantialis sit principium distinctionis specificae. tamen in ipsis materialibus accidentibus forma scilicet ipsa quantitas est principium distinctionis numeralis. Ad tertiam est dicitur quod individuum quodammodo materia individuat non est proprie agere secundum rem. quoniam est forma suscipere. in susceptio enim forme per materiam. phibet forma a comunicabilitate essendi in pluribus sed quod causalitates omnium causarum circuloquuntur per causa

litatem effectivam. eo quod illa est nobis notior. ideo individuum re designatur per modum actus sicut et recipere. Ad quartam dicitur. quod aliter forma determinat materiam. et aliter materia determinat formam. Materia enim saltem istorum inferiorum est indifferens ad recipiendum vicissim plures formas specificas. sed forma eius fusionem specificat. non tamen tollendo possibilitatem suscipiendi aliam formam specificam. Contra forma secundum se sumpta habet comunicabilitatem essendi in pluribus. sed materia forma suscipiendo eius comunicabilitatem sic coarctat ut forma prohibeatur esse in alio. Unde patet quod prima determinatio que est per formas et de specificatio est effectiva. secunda autem que est per materiam et de individuatione ad imperfectum pertinet. Ad quintam dicitur quod materia signata et quantitas ponuntur principia individuationis in materialibus. non autem in substantiis separatis. Ad sextam dicitur. quod sicut non est inconveniens idem aliter tamen et aliter consideratum. recipi in seipsum secundum rationem. ita nec est inconveniens quod materia considerata communiter individuetur per seipsam consideratam individualiter et signatam. Ad septimam patuit quid sit dicitur. nam materia de signata quodammodo etiam sine causalitate quantitatibus. Materia enim considerata in infimo quodammodo in natura reperit esse secundum se irreceptibile. licet materia considerata communiter sit receptibilis in individuum secundum rationem. non tamen materia habet per se causaliter designationem distinctionis numeralis. sed per quantitatibus. Ad octavam dicitur. quod materia individuat quantitatibus sine alia quantitate. eo quod ut patuit. quantitas est prima de se individua. cuiusmodi non sunt alie forme. quare non est simile de quantitate. et de alijs formis. et pariformiter quantitas individuat materiam sine alia materia quantum ad distinctionem numerali. eo quod ipsa materia etiam est prima individua. Ad nonam dicitur. quod quilibet materia sit de se hec. quo ad incommunicabilitatem essendi in alio. non tamen quantum ad distinctionem numerali unius ab alio. Ad decimam dicitur. quod materia non est complete eadem vel una numero sine concursu quantitatibus. non enim materia est eadem numero nisi quantitas sit eadem. sicut nec materia est diversa numero nisi quantitas sit diversa. Ad undecimam dicitur. quod quantitas non est principium individuationis quo ad phibitionem comunicabilitatis sed quantum ad distinctionem numerali unius ab alio.

Ad duodecimam dicitur. quod sustinendo in compositione prima ante concursum quantitatibus ipsa substantia est primum individuum quod est incommunicabilis per materiam solam. sed distinctio numeralis sibi advenit per quantitatibus. ita quod individuum quo ad primum quod est de individui ratione simpliciter pervenit quantitatibus. Ad tredecimam patuit quid sit dicitur. non enim sequitur si quantitas concurrat ad individuationem hoc modo quo supra dictum est quod per tanto concludatur in individuo essentialiter et inrimsece. quodammodo aliter includitur in homine albo. quod si quidam asserere conant. non tamen ad negandum quin exempli gratia Sortes includatur in se quantitatibus sic quod in se habeat quantitatibus sibi formaliter inherenter. quoniam sic omne corpus includit quantitatibus. Ad decimam quartam dicitur. quod unum necesse importat formam unitatis de genere quantitatibus. sed etiam significat materialiter ipsam substantiam incommunicabilem vel incommunicabiliter terminatam. cuius incommunicabilitatis causa est materia. et non ipsa quantitas. Unde constat quod non est aliquid sine materia completum unum numero. Ad decimam quintam dicitur. quod necdum quantitas. veritatem quendam alie forme separateremaneat individualiter existentes sine materia et sine quantitate. ut patet de animalibus separatis. materia autem

etiam si sit pura potentia nequit penitus sola existere et per se in natura. Quod autem quantitas per se existat mirabile est. nam causa prima per suam omnipotentiam et manutentionem peruat esse individuale quantitatis. quod primus acquisivit quantitas in materia. nec istud repugnat nature quantitatis. Quis enim sit preter naturam eius non tamen est contra naturam quantitatis. quia inherencia actualis non est de ratione accidentis. sed aptitudinalis inherencia. verum ista per se existentia congruit quantitati potius quam alijs accidentibus. eo quod ipsa quantitas est stramentum aliorum accidentium ratione affinitatis quam habet ad materiam. consequitur enim compositum gratia materie. Unde alio modo et rotunditas hostie preterea subieciuntur in quantitate. et ita ille ibidem existit quodammodo naturaliter. Ad decimam sextam dicitur. quod materia specifica pars contrahitur per materiam signatam. et partem per quantitatem. ut patuit superius. Nec sequitur si quantitas sit diuisiva speciei quod hoc sit inter se constitutiva individui. nam quantitas non est differentia diuisiva intrinsece ut rationale sed extrinsece. Ad decimam septimam dicitur. quod quis circulo quimus rationem individui per suas negationes. sub illis tamen negationibus affirmationes audiuntur. Unde incommunicabile et diuersum numero etiam affirmationes important quorum cause sunt materia signata et quantitas. Vel potest dici quod refert loqui de re et ratione rei. et ideo quis ratio individui constituitur per duas negationes. tamen id quod est a parte rei individuum non constituitur in esse individui per negationem. sed per modum qui prefertur. Ad decimam octauam dicitur. quod licet substantia sortis distinguitur numeraliter a substantia Platonis. hoc tamen non est causaliter per differentiam essentialem et intrinsecam. sed per quantitatem que non est essentialiter intrinseca Sorti et Platoni. sed ipsis accidentibus taliter inheret. Ad vltimam dicitur. quod calor de nocte generatus in Sorte distinguitur numeraliter a calore corrupto in ipso de mane. propter diuersitates temporis. quod est quantitas. Vel dicendum quod vnum subiectum pluribus concurrentibus ad indiuiduationem nunc istius caloris. qui est corruptus et postea alterius caloris qui iam est. per ductus est quodammodo et equialenter plura subiecta. et sic ab eo sumitur distinctio numeralis caloris nunc pro ducti et prius corrupti.

Sic ergo genus significat indeterminatè totum id quod est in specie. non enim tamen significat materiam. similiter etiam differentia significat totum et non significat tamen formam. et etiam definitio totum significat et etiam species.

Sed tamen diuersimode. quia genus significat totum ut quidam denotatio denominans illud quod est materiale in re sine determinatōe proprie forme. vñ genus sumitur ex materia quod non sit materia ut patet in corpore. quod corpus ex hoc dicitur quod habet talem perfectionem. ut possint in eo designari tres dimensiones. quod dicitur perfectio materialis se habet ad vltiorem perfectionem. diuisa pro est e conuerso sicut quidam denominatio sumpta a forma determinate propter hoc quod de primo intellectu eius sit materia determinata ut patet cum dicitur aliquid scilicet est illud

quod habet animam. non enim est determinatum quod sit vtrius corpus vel aliquid aliud. Unde dicitur Avicenna quod genus non intelligitur in diuisa sicut pars essentie eius. sed solum sicut ens extra essentiam. sicut subiectum est de intellectu passionis et subiectum de passione predicatur. ideo etiam genus non predicatur de diuisa per se loquendo. ut dicitur philosophus in tercio metaphysice. et in quarto thopicorum. nisi forte sicut subiectum predicatur de passione.

Conueniunt gñg. diuisa spēs. et diō.

In hac parte doctor comparat ista quatuor. scilicet genus differentiam speciem et definitiōem. et primo comparat ea penes conuenientiam. secundo comparat ipsa penes differentiam ibi. sed tamen diuersimode. Dicit ergo primo quod genus differentia species. et definitio in hoc conueniunt quod ipsorum quodlibet significat totum. nullum enim ipsorum significat vel materiam tamen. vel formam tamen saltim in substantijs materialibus. quod dicitur propter substantias immateriales et formas accidentales. Deinde ibi. Sed tamen diuersimode. doctor comparat hec quatuor penes differentias et ostendit primo quod genus et differentia significant totum non tamen per modum totius. sed per modum partis. Secundo ostendit quod species et definitio important totum. etiam per modum totius. ibi. Sed definitio. Dicit ergo primo quod genus significat totum per modum materie seu partis materialis. Genus enim quod non sit materia. habet tamen conditionem seu modum materie. eo quod significat ipsam rem communiter et indeterminatè prout est formabilis seu determinabilis per vltiorem perfectionem importantatam per differentiam. Exempli gratia. corpus significat compositum ex materia et forma corporeitatis accepta communiter sine determinatōe ad animatum vel inanimatum. que tamen nominant perfectiones superadditas corpori secundum rationem. Contra vero differentia significat totum per modum forme sue partis formalis. Differentia enim significat per modum determinatōis formantis et specificantis ipsius genus. Unde genus significat rem indeterminatè non consignificans hanc ipsam determinatè. Contra vero differentia significat rem aliquam determinatè non signans hanc ipsam indeterminatè. Et ideo nec genus in sua significatione seu intellectu includit differentiam. nec differentia includit genus in suo primario intellectu. Unde dicit Avicenna quod genus non intelligitur in differentia sicut pars essentie. sed solum per modum entis extra essentiam eius similiter quodammodo sicut subiectum est de intellectu passionis. Genus etiam non predicatur de differentia per se loquendo. nisi forte sicut subiectum predicatur de sua passione.

Sed definitio vel species comprehendit vtriusque partem scilicet determinatam materiam quam designat nomen generis. et determinatam formam quam designat nomen diuine. Et per hoc patet ratio quare genus diuisa et species se habeant proportionabiliter ad materiam et formam et compositum in natura. Quis non sint idem quod illa. quod nec genus est materia. sed a materia sumptum ut totum scians. nec diuisa est forma. sed a forma sumpta. ut totum scians. Unde dicitur

Amus boiem esse aial rōnale mortale z non ex ani
mali z rōnali. sicut dicim⁹ eū esse ex aia z corpo
re. ex aia em⁹ corpe dōr homo esse sicut ex duabo
rebo qdā res tertia pstituta q nulla illaz est. hō
em⁹ nec est aia nec corpus. s; si aliquo mō ex rāto
nali z aiali dicat⁹ esse nō erit sicut res aliq tertia
ex duabo rebo est pstituta. s; sicut intellectus ter
cius ex duob⁹ intellectibus. intellect⁹ em⁹ aialis
est sine determinatōe z pfectōe specialis for
me expmēns naturā rei ab eo qd⁹ est materiale
respectu vltime pfectōis. intellectus aut⁹ bmoī
dñerōnalis pstitit in determinatōe forme spe
cialis: ex qbo duob⁹ pstituit⁹ intellect⁹ spci z de
finitōnis. z iō sicut res pstituta ex aliqb⁹ rebus
nō recipit pdicatōem eaz. rez ex qbo pstituitur
ita nec intellectus recipit pdicatōem eoz. intelle
ctuū ex qbo pstituit⁹. nō em⁹ dicim⁹ q definitio
est differentia.

Nic ostendit⁹ doctor q species z definitio impor
tant totum. etiam per modum totius. dicens q tam spe
cies q definitio comprehendūt ambas partes. scz mate
rialem z formalem licet diuersimode. species em⁹ has par
tes implicat. definitio vero eas explicat. Ex isto patet q
genus se habet proportionabiliter vt materia. z differen
tia vt forma. species autem vt compositum in natura. nī
hilominus non sunt illa. nō em⁹ ex animali z rationali ho
mo componi dicitur realiter qualiter ex duob⁹ rebus cō
stituitur tertia. que tamen non est aliqua illarum. quēad
modum homo componitur ex corpe z ex anima. sed si ho
mo dicatur componi ex animali z rationali hoc erit sicut
ex duob⁹ intellectibus constituitur tertius. per quod in
nuitur q homo non constituitur ex animali z ex rationali
fm q reperit⁹ a parte rei. quia vt sic sunt vnum. sed fm
q sunt in apprehēsiōe intellectus sub qua accipiūt⁹ di
uersimode. z vt duo. cuius signum est. quia vt sic vñū di
citur genus z non differentia. scz animal. alterum vero di
citur differentia z non genus. scilz rationale. Unde sicut
res constituta ex aliquibus rebus non predicatur de ipis
singularim. non em⁹ homo est materia vel forma. nec econ
tra. ita intellectus differentie non predicatur de intellectu
definitōis. non em⁹ dicimus q definitio est differentia et
similiter animal z rationale fm q p̄siderantur vt due par
tes non predicantur de homine. quia vt sic accipiunt⁹. p
ur eis attribuit⁹ intentiones generis z differentie. Vñ
homo non est animal accipiendo animal fm q est genus.
nam si sic tunc hec esset bona consequentia. homo est ani
mal z aial est genus. ergo hō est genus

Queritur. Primo circa lecturā iam senten
tiam. vtrū z si genus diffe
rentia spēs z definitio designēt eandem essentiam. verūta
men genus z differentia nec recipiūt predicationem pro
prie nec inclusionem mutuam. **A**rguitur primo
q falsus sit titulus questōis sic. fm Porphyrium species
componitur ex genere z differentia. sicut statua componit⁹
ex ere z figura. sed figura realiter distinguitur ab ere. igit
differentia distinguitur realiter a genere. **S**ecundo sic.

materiale z formale indeterminat⁹ z determinat⁹ po
tentia z actus realiter distinguitur. sed genus se habet ad
differentiam vt materiale ad formale. ergo zc. **T**ercio
sic. omne participans distinguitur a participato etiā reali
ter. vt innuit Boetius. sed spēs participat genus. ergo re
aliter distinguitur a genere. Et probatur prima pars as
sumpti. quia idem non participat seipsum. **Q**uarto sic.
spēs addit supra genus differentiam. differentia autē su
mitur a forma rei. ergo species nominat aliquam formā
quam non dicit genus. **Q**uinto sic. si differentia signi
ficaret idem qd species sequeretur q homo differret ab
asino specificē tam per suam materiam q per formā. con
sequens est absurdum. quia materia omnium generabili
um z corruptibilium est eiusdem speciei. Sed sequela pa
tet. quia homo differt ab asino per rationale. si igitur ratio
nale importat totum quod homo tūc includer tam ma
teriam q formam. z sic per vtrūq homo distinguitur ab
asino. q em⁹ homo complectatur materiam superius est
ostensum. **S**exto sic. fm doctorem in littera genus pre
dicatur de differentia similiter sicut subiectum de passio
ne predicatur. constat autē q passio z subiectum non im
portant idem. igitur nec genus cum differentia designat
eandem essentiam. **S**eptimo arguitur sic. si genus diffe
rentia z species designant eandem essentiam penitus tūc
sequeretur q distinctio ipsorum in modo significandi. p̄
dicandi. z intelligendi non haberet originē ex re ipsa. s; dū
taxat sit conficta per intellectum. quod non videtur dicen
dum. **D**ecimo sic. idem semper includit seipsum z pres
dicatur de seipso etiam in primo modo per se. ergo si diffe
rentia importet idem cum genere. sequitur q ipsa conclu
dat genus et genus de ipsa predicetur in primo modo dis
cendi per se

Oppositum. Est de intentione doctoris
in littera. Ad hanc q
stionem est particularim respondendum. **P**rimo dicen
dum q genus. differentia. species. z definitio significant
vnam z eandem essentiam. quod patet. quia vna z eadē
res est animal homo rationale z animal rationale. Si em⁹
genus (exēpli gratia) animal nō posset essentialiter de ho
mine predicari. sed solum denominatiue. quēadmodum
non dicitur q homo sit materia vel manus. sed q sit mate
riatus vel manuat⁹. **S**ecundo dicendum q hec quā
tuor prenomina significant hanc ipsam vnam essentiam
diuersimode. nam genus z differentia ex vna parte signi
ficant essentiam totam. non tamen totaliter. sed partiali
ter. quia per modum partis. species autem z definitio sig
nificant eam totam z totaliter. quia per modum totius.
Verū tamen genus z differentia etiam significant diuersi
simode. quia genus significat eam per modum partis ma
terialis. differentia vero per modum partis formalis. In
super species z definitio significant diuersimode. quia spe
cies significat per modum totius in se consule partes im
plicantis. Definitio vero significat essentiam eandem per
modum totius dearticulate partes explicantis. **D**ice
dum tertio. q nec differentia saltem diuisiua est de intelle
ctu generis. nec gen⁹ est de intellectu differentie viceuer
sa. **P**rimum patet. quia si vna differentia diuisiua esset de
cointellectu generis tunc ratione pari z alia differen
tia esset de eius intellectu. z sic gen⁹ in se concluderet aeq
tualiter opposita. quod est falsum. genus em⁹ apprehendit⁹
tur vt vnum. cum sit vniuersale. **S**ecundum patet qz diffe

z. 7. p. 13
et sic patet qz differentia
est diuisiua de intellectu
generis. nec gen⁹ est de
intellectu differentie viceuer
sa. **P**rimum patet. quia si
vna differentia diuisiua esset
de cointellectu generis tunc
ratione pari z alia differen
tia esset de eius intellectu.
z sic gen⁹ in se concluderet
aequaliter opposita. quod est
falsum. genus em⁹ apprehen
ditur vt vnum. cum sit vni
uersale. **S**ecundum patet qz
differ

rentia nominat ipsam rem prout habet in se perfectionem specialem. per quam una species differt ab alia. cum igitur genus importat rem in perfectionem generalem in qua diverse species conveniunt. sequitur quod in significatione et intellectu differentie non includatur genus. Exempli gratia animal importat rem secundum quod habet perfectionem sensitivam essentialiter de ulteriori perfectione subtrahendo quo contra rationale designat rem secundum quod habet perfectionem intellectuales. non concludendo saltem in sua significatione primariam perfectionem sensitivam vel vegetativam. Quis eadem res illas perfectiones etiam comprehendat seu in se contineat. Homo vero significat rem secundum quod habet perfectiones singulas concludit. Et ob hanc causam ens secundum philosophum tertio et septimo metaphysice non est genus. Nam ens in omnibus intelligitur et sic esset de intellectu sue differentie si quam haberet. Quarto dicendum. quod nec differentia divisiua de ipso genere. nec genus de differentia predicatur proprie. Primum patet auctoritate Porphyrii dicentis quod minora de maioribus predicantur minime. constat autem quod differentia divisiua generis contractior est quam genus. et per consequens in minus se habet quam genus. Et iterum predicatio differentie de genere nec essentialis nec accidentaliter possit dici. ut patet advertenti. Secundum patet nam subiectum habet conditionem seu proprietatem materie et receptivam. differentia autem significatur ut forma et ut receptibile. Et enim differentia formalitas qua confusa potestas generis contrahitur formaliter. et ideo differentie ut sic repugnat subiectibilitati respectu generis quod etiam respectu alterius differentie communioris. Unde sensum non predicatur proprie de ipso rationali. quodlibet enim ipsorum significat seorsum sine alterius inclusio. nec ideo inter se non habent ordinem predicationis essentialis ad quam requiritur quod predicatum sit de intellectu subiecti. nec etiam habent ordinem predicationis accidentaliter. ut de se patet. Et quo deprehenditur quod una differentia non potest esse genus ad aliam. cuius tamen oppositum quidam asserere non verentur. Et tamen si differentia quandoque subijciatur. ut puta dicendo rationale est animal. tunc ipsa alienatur a proprietate differentie et res ponitur sub proprietate speciei. sicut species quandoque viceversa subijciunt conditionem differentie. ut cum dicitur animal homo. illic enim homo ponitur per modum differentie contrahentis scilicet vice rationalis. Et per hoc solvatur hanc locutionem non esse nugatoriam animal homo. qualis tamen esset si homo ibi poneretur sub proprietate speciei.

Ad obiectiones Adductas in oppositum respondendum. Ad primam dicendum est quod Porphyrius in illa comparatione pretendit aliquam similitudinem. non autem convenienciam omnifariam. Nam sicut in constitutione statue figura determinat ea ad speciales formas artificiales. ita et differentia contrahit genus ad certam speciem. sed in alijs lata est disparitas. Ad secundam dicitur quod non est inconueniens unum et idem a parte rei. aliter tamen et aliter intellectum habere modum materie et modum forme. Et autem modo genus et differentia dicuntur se habere ut materiale et formale. quia unum habet quandam proprietatem materie et reliquum propri-

etatem forme. Esset tamen inconueniens quod unum et idem esset realiter forma et etiam materia. vel etiam actus et potentia presertim respectu eiusdem. Ad tertiam dicitur quod hec participatio non est realis qualis est illa qua materia participat formam. sed est participatio rationis qua non est inconueniens idem diversimode intellectum recipere et participare a seipso. Ad quartam dicitur quod forma quam importat secundum rem est eadem cum forma quam importat genus. sed per differentiam designatur specialiter et secundum quod per eam species ab invicem distinguitur. per genus vero significatur communiter et confuse secundum quod species in eo conveniunt. Et ideo hec additio quam differentia addit generi est secundum rationem significandi et secundum modum intelligendi. non autem est per realem superadditionem forme in genere nequaquam apprehense. Ad quintam obiectionem dicitur quod homo dicitur differre ab asino per ipsum rationale. quod quidem rationale nominat formam totius quodammodo logicam et secundum rationem. Physice autem et realiter homo differt ab asino per formam partis. scilicet per animam rationalem. Unde non oportet quod homo dicatur per rationale ab asino differre primo et ratione totius. sed sufficit quod ratione partis. Ad sextam dicitur quod doctor in illis verbis intendit quod genus non predicatur de ipsa differentia predicatione propria. si tamen formetur talis predicatione tunc ipsa assimilatur predicationi qua subiectum predicatur de ipsa passione. Nam sicut subiectum est extra primum intellectum passionis. et passio est omnino extra intellectum subiecti. ita consimiliter genus est extra intellectum primum differentie. et contra differentia est penitus extra intellectum generis. Preterea sicut passio est quale speciei fluens ex eius principiis. ita differentia est quale generis egrediens ex generis potestate secundum rationem. accidens autem ponitur quale individui. Et ita triplex quale distinguitur. Verum etiam ampla est diversitas illarum predicationum. predicatio enim subiecti de passione est reducibilis ad secundum modum per se per transpositionem. Predicatio autem generis de differentia non est reducibilis ad predicationem per se nisi forsitan differentia poneretur loco speciei. sed sic est reducitur in primum modo dicendi per se. non autem in secundo modo. Ex quo patet quod argumentum non concludit. Ad septimam dicendum est. quod distinctio generis et differentie in modo significandi et in modo intelligendi sumitur ex re ipsa. que licet sit una. continet tamen virtualiter et equaliter plures essentielles gradus perfectionis. Nam anima rationalis simplex in se virtualiter continet animam vegetativam et sensitivam. ipsa enim est substantialiter vegetativa. sensitiva. et rationalis. habet igitur res in se unde significetur et intelligatur diversimode. Unde distinctio generis et differentie non est distinctio rationis ratiocinantis tantum. sed etiam ex parte rei rationalis. Ad octavam dicitur quod idem uno modo designatum est extraneum sibi ipsi significatio alio modo. ut id quod per animal designatur ut sic est extraneum sibi ipsi. prout significatur per rationale et contra. Attamen a parte rei est idem quod est aial rationale

Secundo Advertendum est circa hoc dictum doctoris in littera. differentia significat formam determinate sine hoc quod de primo intellectu eius sit materia determinata. hoc non est intelligendum de

De ente

et essentia.

materia que est altera pars compositi. nam differentia sol/
rem in substantijs materialibus includit intrinsece in sua
significatione materiam que est altera pars compositi rei
am contractioni modo qd includatur in genere materia
em proportionabiliter coelementatur forme. cum igit dif/
ferentia designet formam determinationi modo qd genus
sequitur qd proportionabiliter materia contrarius desig/
netur per differentiam qd per genus. Sed dictum docto/
ris est sic intelligendum qd differentia non includit deter/
minatam materiam. id est aliquod determinatum genus
quod fm eum dicitur significare materiam. eo qd significat
id quod est materiale tanquam habens modum materie
ut patuit superius. Unde rationale nominat rem compo/
sitam ex materia et forma intellectuali. no curando an ha/
beat perfectionem sensitiuam vegetatiuam vel corpoream
Cum itaq animal in suo intellectu includat tas sensitiu
qd vegetatiuuz et corporeum. patet qd rationale non inclu/
dit aial. quummo nec corpus aiatu nec etiā corpus

Tercio Aduertendum. circa hoc qd dicitur in
littera si homo aliquo modo ex animali
et rationali dicatur esse. no erit sicut res tertia ex duabus
rebus. sed sicut intellectus tertius ex duobus intellectib.
Aduertendum qd hoc quod dicitur hominem componi
ex animali et rationali. sicut ex duobus intellectib. est poti/
us resoluendum ad ipsa intellecta fm tamen qd intellecta
sunt qd sit listendum in ipsis intellectiuis actionib. Nam
(exempli gratia) ex intellectu animalis. id est ex animali in/
tellecto generaliter. et ex intellectu rationalis. id est ex re rati/
onali intellecta determinate prout per ipsam vna species
differt ab alia constituitur intellectus hominis. id est ho/
mo intellectus ut vtrūqz apprehendens. et sic he construe/
riones intellectus animalis et intellectus rationalis dici pos/
sent intrāstine. id est intellectus qui est animal intellectus
et intellectus rationalis qui est rationale intellectum. Di/
cit tamen signanter doctor hominem componi ex intellec/
tu animalis et intellectu rationalis. ad insinuandum qd ho/
mo non constituitur ex animali et rationali tanqz ex duob/
nisi prout ipsa sunt p intellectum apprehensa. Verūtamē
qd isti tres actus intelligendi. scz intellectus aialis rationalis
et hominis se habent proportionabiliter ad inuicē. sicut se ha/
bent ista tria intellecta. animal. et rationale. et hō. put in quaz
intellecta sunt. Nam sicut actus intelligendi siue intellec/
tiones animalis rationalis et hominis procedunt ab vna
et eadem specie intelligibili fm rem existente in potentia
intellectiua. et differūt dūtaxat ratione. ita ista tria intelle/
cta scz animal rationale et homo. reperiūtur in vno et eodem
a parte rei. et differūt sola rōne. ideo etiā littera possz ex/
poni de actib. intelligendi. sic scz qd sicut ex actu intelligēdi
quo intelligitur animal rationale distinctis tm rōne et ab
vna specie intelligibili procedentibus constituitur intellec/
tus hominis implicans duas priores intellectiones Ita
proportionabiliter ex animali et rationali. ut ex distinctis rati/
one tm. qz sunt scz diuersimode designata et intellecta cō/
stituitur homo vtrūqz in se complectens. Unde sicut in
forte est eadem anima fm rem que est vegetatiua sensitiu/
ua et intellectiua. et nihilominus anima humana potest in/
telligi fm qd est vegetatiua non cointelligendo eam. put ē
sensitiua siue rationalis. Ita pariformiter est eadem spēs in/
telligibilis que representat hominē animal corpus animas
tum corp⁹ et subam. et tū intellectus p illam spēm p̄ ferri

cognitue in aial. absqz hoc qd feratur pariter in hominē
et ita sicut se hz intellect⁹ aialis ad intellectū hōis. ita se
h3 animal intellectū ad hominē intellectū

Quāuis aut genus significat tm essentiam
spēi. no tm opo r3 vt diuersaz spēz quaz idē est
gen⁹ sit vna eētia. qz vnitas generis ex ipa in/
determinatōe vel indīna pcedit. non aut ita qd
illud qd fecit p genus sit vna natura et essentia in
numero in diuersis speciebo cui supueniat res
alia qd sit dīna determinās ipam sicut forma de/
terminat materiā qd est vna numero. sz qz genus
fecit aliquā formā. no tm determinate hāc vllā
quā dīna determinate expmit. qd nō ē alia qd illa
qd ideterminate fecit p genus Et iō dī Lō
mentator in vndecimo metaphisice qd materia
pma est vna. et dī vna p remotōez oim formaz
sz genus dī vnu p cōmunitatē et generalitatē
forme. Vñ p3 qd per additōem dīne remota est
illa indeterminatio qd erat cā vnitis generis et
remanent species p essentiā diuerse Et g genus
nō est vnu numero fm naturā in illis spēbus di/
uersis. qz aufert illico cā vnitis. scz indetermi/
natio Et qd vt supra dictū est natura et essen/
tia spēi est indeterminata respectu indiuidui si/
cut natura generis respectu spēi. inde est qd sicut
id qd est genus. put p̄dicabatur de spē implica/
bat in sua fecatōe totū qdūis indistincte qd de/
terminatē exp̄sum erat in spē. ita id qd est spe/
cies fm qd p̄dicatur de indiuiduo oportet qd fecit
totū id qd est essentialiter in indiuiduo. licz indi/
stincte. Et hoc mō essentia spēi fecit nomie ho/
minis. vñ hō de sorte p̄dicatur. Si at natura spēi
designet cū passione materie designatē qd est p̄n/
cipiū indiuiduatōis. sic habebit se p modū par/
tis. et hoc mō fecit noie humanitatis humani/
tas em designat id vñ hō ē hō. materia aut de/
signata nō est id vñ hō est hō. et ita nullo modo
continetur inter illa ex quibus homo habz hoc
qd sit homo. Cum ergo humanitas in suo intel/
lectu includit tantū ea ex quibus homo habet
vt sit homo. patet qd ex significatōe eius exclu/
ditur vel p̄ciditur materia designata. Et qz ps
non p̄dicatur de suo toto inde est qd nec de ho/
mine nec de sorte p̄dicatur humanitas. Unde
dicit Auicenna qd qdditas compositi nō ē ipm
cōpositum cuius est qdditas. qzūis etiā ipa qd/
ditas sit composita sicut humanitas. licz sit cō/
posita non tamē est homo. immo oportet qd sit
recepta in alio quod sit materia designata.

Sz qz vt dictū ē designatio spēi respectu ge-
neris est per formā. 7 designatio indiuidui re-
spectu spēi per materiā. ideo oportet qz nomē si-
gnificans aliqd vñ natura generis sumit cum
pōsitione forme determinate pficiētis spēm fctet
partē materialē totius: sicut corp⁹ est material⁹
ps hoīs. Nomē autē fcans id vñ sumit natura
spēi cū pōsitione materie determinate fcat partē
formalē. 7 iō humanitas fcat vt forma qdā 7 dz
qz ē forma tot⁹ nō qsi supaddita pñb⁹ cēntialib⁹
bus. i. materiez forme sic forma dom⁹ supaddit
partib⁹ integralibus. sed magis est forma que
est totum scz materiā cōplectēs 7 formā cu3
pccisione eorum per que nata est materia desi-
gnari Sic ergo patet qz hoc nomē homo et
hoc nomē humanitas essentiam hominis sig-
nificant. sed diuersimode. quia hoc nomen ho-
mo significat eam vt totum in quātum scz non
precidit designationē materie. sed implicite cō-
tinet eam et indistincte. sicut dictum est qz ge-
nus continet differentiam: et ideo predicatur
hoc nomē homo de indiuiduis. sed hoc nomē
humanitas significat eam vt ptem. quia nō cō-
tinet in significatione sua nisi id quod est ho-
minis in qstū homo et precidit omnem desig-
nationē materie. vnde de indiuiduis hominis
nō predicat. et propter hoc nomē essentie quā-
doqz inuenitur predicari de re. dicimus enim
Sortem esse essentiam quādam. et qñqz nega-
tur sicut dicimus qz cēntia Sortis nō ē sortis

similis et ptem dissimilis vnitati generis. put inferius dī-
ceretur Deinde ibi. Sz qz vt sup dictū ē. doctor hoc qd
dictū est de genere et spē applicat pportōabiliter ad spe-
ciem et indiuiduū. Et ostendit pmo qz spēs paritōz
miser se habet ad indiuiduū. quēadmodū gen⁹ ad spēm
Secūdo assignat eiūsdē eam ex pñarratis ibi. Sz qz vt
dictū est Tertio epilogat qdā correlatiū inferendo ibi.
Sic g parz Dicit g pmo qz sicut natura generis sumpta
in pcceto predicatur de spē. 7 implicat in sua fcat de totū
qūis indistincte. quod determinate expressum est in spē
Sed natura generis abstractiue designata cū pccisione
vltioris perfectionis non predicatur de ipsa specie. vt
declarabatur de corporietate 7 aialitate Sic similiter na-
tura speciei sumpta cōcretiue predicatur de indiuiduis
quia significat totum id quod est essentialiter in indiui-
duis. licet indistincte Sed si natura speciei designetur ab-
tractiue cum pccisione materie signate. qz est principiu3
indiuiduationis. sic habebit se per modum partis. et nō
predicatur de indiuiduis. Exempli gratia. vt humani-
tas significat solum id vnde homo est homo. non autem
est aliquid homo per materiā signatam. sed potius hic
homo. et per consequens humanitas precidit materiā
signatam. et habet rationē partis respectu Sortis qui in-
cludit materiā designatā. et ideo vt sic humanitas nec
de homine nec de Sorte pccatur. Ad quod allegat do-
ctor autoritatē Auicenne dicentis. qz quidditas com-
positi non est ipsum compositum cuius est quidditas.
qūis quidditas sit composita vt humanitas est compo-
sita ex materia et ex anima rationali. Sed si debeat de
homine vel de Sorte predicari oportet vt significetur
per modum concretionis ad recipiens quod est mater-
ia designata. quemadmodum significatur cum dicitur
homo. Deinde ibi. Sed qz vt dictum ē. Doctor affi-
gnat causam cuiusdam dicti ex habitis superius Dices
qz quia genus cōtrahitur ad spēm per differentiam for-
malem. species autem cōtrahitur ad indiuidua p mate-
riā. Hinc est qz natura generis designata pccise 7 ab-
tractiue significat partem materiale. vt aialitas vel
corporietas habet modum materie respectu hominis. sed
natura spēi pccise designata importat ptem formalem.
et ideo humanitas significatur vt forma qdam respectu
Sortis vel Platonis. Et dicitur qz est forma tot⁹ nō
quasi forma realiter totū supaddita quēadmodum for-
ma domus est forma partib⁹ integralib⁹ ipsius domus
supaddita. 7 eis realiter condistincta. sed dicitur forma
totius quasi forma que est totum materiā scz et formā
comprehendens. sed tamen quia precidit materiā desi-
gnatā. ideo dicitur designare ptem formalem respectu
indiuidui. Deinde ibi. Sic g parz Hic epilogat et
subinfert correlatiū dicens qz ex dictis parz qz homo 7 hu-
manitas fcant essentiam diuersimode. hō em fcat eā vt
totum. quia non precidit materiā designatā. sed indi-
stincte continet. et ideo de indiuiduis hominis predica-
tur. Humanitas vero fcat eandem vt partem. qz pscin3
dit materiā designatā nō cōcernendo eā. 7 ideo nō pre-
dicatur de indiuiduis hominis. Et subinfert correlarie
qz nomē essentie qñqz reperitur pccari de ipa re. vt puta
cū essentia capitur generaliter prout idem est qd res vel
substantia accepta cōter. Unde dicim⁹ forte esse cēntiā
quādam vel etiā cēntia accepta cōmuniter predicat de cēn-
tiis spēalib⁹. vt dō. hūanitas est essentia. Quādoqz autē
cēntia de re nō potest predicari. vt qñ essentia accipitur

Obiectio

Solutio

Hic repellit quādā cauillationē exortam ex iam dictis
his. qua quis posset sic obijcere Si genus significet totū
id quod designat spēs. sequitur qz oim spēs. quaru3 est
vñū genus sit vna et eadem essentia. Et pmo hāc ob-
iectōem remouet. scdō vnitatē generis vnitati materie cō-
parat ibi Et iō dz pmentaroz. Dicit igit obiectōem re-
pellēdo qz natura p gen⁹ designata nō dz vna nūero sed
vnitas generis pccedit ex eo qz natura generis absolute
et fm se sumpta est indeterminata ad hanc vñ ad illā spe-
ciem. et est indifferens in diuersis spēs. qz vt sic pccidera-
ta nō includit vñ diuersificat in ipis. sz p additōem dzāz
diuersificat cēntialiter. qz p illas gener⁹ indifferētia 7 in-
determinatio remouet q erat cā vnitatis generis. Inten-
dit igit doctor pccusue qz nō obstante vnitatē spēs i ges-
nere adhuc spēs dici debent simpliciter cēntialiter diuer-
se. qūis fm qd dici possent in essentia puenire diuerse ei
spēs pueniūt in natura generis q est vna fm modū sup-
dictū. 7 est tota cēntia spēi. nō tamē totaliter designata 7
spēaliter qualiter p spēm designat. sz generaliter 7 pñali-
ter. scd ad modū pñis Deū cū dz. Et ideo dz Cōpas-
rat vnitatē generis vnitati materie. dicens qz materia est
vna p remotōem formaz oim Genus autē dz vñū p pñu-
nitatem 7 generalitatē forme Vñ vnitas materie ē ptem

De ente

et essentia

spēaliter. tūc em̄ nō predicat̄ de eo cuius est essentia nō ei
dicimus q̄ Sortes sit huācētia q̄ est humanitas

Primo Aduertendum circa litteram preex-
positā q̄ exēpli grā natura aialis con-
siderat̄ tripli. vno^o fm̄ q̄ repit̄ a pre rei in diuersis spēs-
seu i indiuiduis diuersarū spēs. et vt sic p̄siderata nō est
vna. s; est iā plurificata essentialiter. Alio mō p̄sideratur
hec ipsa natura aialis fm̄ se et absolute. et vt sic p̄sidera-
ta est quodā mō vna scz negatiue qz vt sic non est pluri-
ficata actualiter. sed ordine nature preuenit pluralitatem
spēs. et est indifferens ad diuersas spēs non includens
illud vnde in ipsis distinguat̄. Tercio modo eadē natu-
ra p̄siderat̄ fm̄ q̄ est obiectaliter apprehensa p̄ intellectu
et vt sic est vna affirmatiue fm̄ vnitatem rōis Nam ipa
vt sic p̄ intellectu accepta predicatur de diuersis spēs
et est in ipsis. retinens in illis nihilominus vnitatē fm̄
apprehensionē rōis. Unde aial hoc modo sumptus est
vlt̄ logicū. de cuius rōne est q̄ sit vñ in multis. Sicut
aut̄ p̄lecta vniuersalitatis rō puenit rebo dūtaxat p̄ intel-
lectum. ita et hec vnitās non est realis. sed fm̄ appren-
sionē rōis. nō em̄ natura aialis est vna in diuersis spe-
cieb; put̄ existit realiter in ipsis. sed solū fm̄ q̄ ipsa natu-
ra aialis tanq̄ vna intellectu apprehendit̄ in diuersis spe-
cieb; Ex quo patet q̄ ipa aial p̄ intellectum obiecta-
liter apprehenso puenit illa vniuersalitas fm̄ rōem. quaz
asserbat̄ Plato ydeis fm̄ eū a pre rei vniuersaliter ex-
istentib; cōuenire. Nam aial apprehensum cōmuniter p̄
intellectum predicat̄ de hoīe. et est in eo fm̄ rōnem z hoc
ipsum aial sic intellectu p̄dicatur de asino. et est in eo fm̄
apprehensionem rōis. Ex isto etiam patet q̄ fm̄ natura
p̄ficiū etiam artificem reales natura generis dicit̄ vna
dūtaxat vnitatem indifferentie q̄ est negatiua. licet quodā
modo sit realis inq̄tum cōuenit nature fm̄ se accepte.
Sed fm̄ logicū natura generis dicit̄ vna in diuersis spe-
cieb; etiam affirmatiue. licet hec vnitās sit vnitās rōis
Et qz doctor in hoc caplo determinat̄ p̄cipaliter de es-
sentia considerata realiter z fm̄ se. in subsequēti aut̄ ca-
pitulo determinat̄ de ea put̄ intentionib; logicis applica-
tur. ideo ipse attribuit generi primā vnitatem indifferen-
tie que est quodā mō realis vt prefertur.

Secundo Aduertendus. q̄ vnitās generis
est primū similis. et primū dissimilis
vntati materie horū inferiorū. Similis qd̄ est. qz vna
qz vnitās cōsurgit ex indifferentia. vt quēadmodū gen-
sumptū fm̄ se est vñ quasi indifferens ad hāc vel ad illā
spēm. ita z materia isto z inferiorū sumpta absolute z fm̄
se dicitur vna. qz vt sic est indifferēs ad hanc vel ad illaz
formam. Et fm̄ hoc dicit̄ q̄ omnū generabilium et cor-
ruptibilū eadem est materia. qz materia vniū genera-
bilis sumpta fm̄ se nō habet vnde diuersificat̄ ab alia. di-
uersificat̄ aut̄ ab alia numeraliter per ipsam quantitatem
causaliter Dissimilis aut̄ est. qz vnitās indifferentie ipi
generis est respectu eorum que ab ipso solum differunt
rōe. Vnitās p̄o indifferentie materie ē respectu formaz
ab ipa realiter distinctarum. Preterea indifferentia ge-
neris que est eius vnitās nō stat cū vnitatem nūerali. non
em̄ posset aliquid vñ numero sic esse indifferens ad di-
uersas spēs vt est natura generis. Indifferentia aut̄ ma-
terie stat cū eius numerali vnitatem. nam hec materia scz
Sortis sumpta fm̄ se est indifferens ad quācūqz formā
Preterea materia intelligit̄ vna vnitatem indifferentie p̄

hoc q̄ ipa fm̄ se accipit̄ sine cōclusionē alicuius forme
Sed genus intelligitur vñum p̄ hoc q̄ ipm accipit̄ sine
cōintellectōe forme specialiter designate. quīs includat
hanc ipsam formā sumptam generaliter.

Tercio Cōsiderandū. q̄ hec tria. scz humani-
tas. homo. z sortes se habent p̄comitan-
ter fm̄ quēdam ordinem Nam humanitas noiat essen-
tiam hoīs cū p̄cisione cōcretōis ad suppositū z ad ma-
teriam signatam inclusam in supposito. Homo aut̄ noiat
eandem essentiam sine p̄cisione tali. q̄nimo cū cōcretio-
ne quadam ad suppositum z ad materiam signatā. Vñ
homo nec materiam signatam vt sic includit determinā-
re seu actualiter nec etiam p̄cisionem cōcretōis simpli-
citer excludit Sortes vero in sua p̄catōe intrinsece cōin-
cludit materiam designatam siue indiuidualem. Quin-
etiā Sortes p̄siderat̄ sub rōe p̄pleti indiuidui. s; rā sub
rōe in cōmunicabilē q̄ etiā sub rōe distincti nūeraliter ab
alio. concernit quodā mō quātitatē p̄ quam causaliter
ab alio nūeraliter est distinctus nō tñ Sortes in sua sig-
nificatōe et intellectu intrinsece includit quātitatē Etia
si p̄sideretur fm̄ q̄ in ipso fundat̄ p̄pleta ratio indiuidua-
lis quēadmodū in ante habitis dicebat̄ Ex isto elicit̄
primo q̄ substantie abstractiue designate nō predicatur
de seimicem. hec em̄ non concedit̄ humanitas est anima
litas. nec ista. sortes est humanitas. z p̄sequēs a for-
tiori he nō sunt p̄cedende. homo est aialitas et Sortes
est humanitas. Id em̄ quod debet de alio predicari habe-
bit aliquam p̄cretionē ad ipm. Et quia accidentia in ab-
stracto retinet̄ cōcretōnem ad sua inferiora. z nō ad sub-
stantiam. ideo de suis inferiorib; p̄dicantur. nō autem
de substantia Secūdo elicit̄ q̄ cōueniēt̄ dicit̄ huma-
nitatem designare naturam humanā vt p̄cisam ab hāc
hente. hominē vero eam designare vt in habēte. z Sortē
designare habentem hanc naturam. Tercio elicit̄
q̄ amplior est distinctio Sortis ab humanitate q̄ Sor-
tis ab hominē Quarto elicit̄ q̄ Sortes distingui-
tur ab humanitate p̄ inclusionē materie indiuidualis. q̄
nec est humanitas fm̄ rez nec in ea vt sic includit̄. distin-
guitur etiam Sortes sub rāōne completi indiuidui ab
humanitate extrinsece per aliquale cōcretionē ad q̄ti-
tatem quam humanitas nequaquā concernit.

Secunda pars primi

tractatus. De vna suba z mālu

Itō quid significetur per nomē essentie se ad
in substantijs compositis. Videndus
est q̄o se habeat ad intentiones logi-

cas. scz ad rōem generis speciei z differentie
Quia autem id cui cōuenit ratio generis z spe-
ciei predicatur de hoc singulari signato. impos-
sibile est q̄ ratio vniuersalis. scz generis vel spe-
ciei pueniat cēntie fm̄ q̄ per modum p̄is sig-
nificat̄. vt noīe humanitatis vel animalitatis
Et ideo dicit̄ Anicēna q̄ rōnalitas nō est drā
sed p̄ncipium drāe. et eodē modo humanitas
nō est species nec animalis genus. Similiter
nō potest dici q̄ rō generis vel speciei pueniat
essentie fm̄ q̄ est quēdā res existēs extra singu-

ad v. d. 3. p. 1. d. 1.
Nā aialis rā

Conueniunt
vntas gñs
z māc

De vntas
gñs z māc

De p̄dictis
vntas gñs z māc

De ente

et essentia

[illegible]

Primo. Aduertendum circa litterā iam expo-
sitam. q. intentio dicitur quasi intus
tentio. vno modo ideo. q. intentio est ipsa res vel attribui-
tur rei sicut q. res ipsa est intentio obiectiue in ipso intellectu
in quo species intelligibilis rei est terra subiectiue. 2. sicut
hāc interpretationem intentio capitur passiuē. 2. dicitur ab in-
et teneor teneris. Alio modo ideo dicitur intentio quasi
intus tentio. q. intentio est res vel rei attribuitur. puta res
ipsa per intellectum apprehensa est principium quo tendit
intellectus in rem sicut q. realiter existit in natura. 2. sic in-
tentio accipitur actiue. et dicitur ab intendendo.

Secundo Aduertenduz. q̄ intentio distin-
guitur. videlicet in interiorem pri-
mam et in interiorem secundam. Unde intentio prima est ipsa
res. pur est per intellectus apprehensa. vel pur est prima
res terminus ipsius intellectus. Gratia cuius est
notandum. q̄ intellectus possibilis sp̄m intelligibilem in
eo subiectam formaliter primario fertur in rem. nō fm
q̄ existit particulariter in natura rerum. sed fm q̄ acci-
piuntur communiter et fm esse intelligibile. secundario autem
traducitur in rem ipsam fm q̄ existit in natura. vt inrelle-
ctus per speciem intelligibilem hominis primo fertur in
hominem apprehensum communiter et intelligibiliter accep-
tum. secundario autē fertur in hominem fm q̄ existit in natu-

ra. et sic duplex est terminus intellectiōis. sc3 proximus
qui dicitur terminus quo et remotus qui dicitur terminus qui
quoadmodū potentia sensitīua per spēm sensibilem itaq
tue pīmarīo et īmediate fertur ī statum descūplā vel
depīcam. per quam protenditur consequenter ī figurā
regis viui. Dicūtūr etiā īdīuidua tam substantie q̄ ac
cidentium īntentiōis pīme p̄out sūnt saltem reflexe ap
prehensa per intellectum. et sic īn intellectu tenet. Et dī
citur īntētiō pīma alio vocabulo mētale s̄b b̄ q̄ īpe īn
lect⁹ dī formare. eo q̄ intellect⁹ agēs spēm īntelligībīlē
per quam speciem īntelligībīlem mētale verbū repres
sentatur. et per se sequens notīōalīter producit. Unde
parīformīter vt causa pīma vniuersa īn esse nature pro
ducit. sic humana īntelligentia omīa īntelligībīlia īn po
tentia īn esse īntelligībīlītatis actualis p̄stituit. Sed īn
tētiō secūda est quīdā respectus accidentalīs īntentiō
nalis quīueniens īp̄sī rei. p̄t ip̄sa res per intellectum app
hensā seu fm q̄ res dī īntentiō pīma. Et exēplī gratia. spe
cies notat respectū īntentionālē quo hō ab intellectu ap
prehensū refertur ad suā singularia de quib⁹ predīcat.
Est autē īntentiō secūda subiectīue fm subiectōem rōis
īn īntentiōe pīma. nā īntentiō sp̄s est īn pōie p̄munīter
accepto. Dicūtūr tñ īntentiones secūde fore īn intellectu.
eo q̄ non sūnt īn reb⁹ nīst p̄out sūnt res ab intellectu
obīectīualīter app̄hense. Et hīs elīcitur pīmo q̄ īn
tentiō pīma quīq̄ est accidens et quīq̄ est substantia. z
sūt dīcēs de mētalī verbo. Secūdo elīq̄ q̄ logica rōa
bīlīter dī de īntētiōib⁹ secūdis adiūctīs pīmis. vt dīcīt
Aūicenna. Tercio elīcitur q̄ īntētiōes secūde sūnt
relatōes rōis. et sūnt īn predīcamētō relatōis q̄ ad mo
dū nō sūnt tñ vere īn aliq̄ p̄dicamētō. eo q̄ sūt enīa rōis

Tertio Considerādū. q̄ assignit Platonū ipm
posuisse ideas vniuersales a singularibz
separatas. tam fm esse q̄ fm ratōnem existētes. nihil o
minus singulariū q̄dditates. q̄ cēt exēplaria. pducēdi.
principia eēdi et media cognoscēdi ipsa singularia. **3**
ducebat aut Plato ad hanc assertiōne. tū vt saluaret ali
quā esse scientiālē cognitiōe de rebz generabilibz et cor
ruptibilibz. nā scia est vniuersaliū et ppetuorū. quare di
cebat q̄ pter res generabiles et corruptibiles singula
res oportet ponere aliquas q̄dditates separatas. a q̄
bus singularia picipiant esse et cognitiōnem scientiālez
cognitiōem dico passiua. **4** Mouebatur etiam aliūde. vi
demus em aliqua singularia generāri sine pcurfu causali
alicuius similis sensibilis. vt patet de generatione eoz
que spontaneē generant. cū ergo fm euz quoddit fiat
a suo sist nccariū erit ponere aliquas causas viles habētes
tam virtutem actiuam q̄ etiam causalitatem exēplare
respectu productiōis talū. et h mōi fm cum erāt quiddi
tates ideales. **5** Pterea estimabat Plato res a parte rei
quodamō sic existere quēdamōdū apprehenduntur a ra
tione. q̄ alio abstrahentiū esset mendaciū picipimus at
tem vltēr. quare pcludebat eā vlt existere a pte rei. **6** Sz
estimo q̄ Plato hūc errorem nō inredebāt. Quis sua
verba metaphorica quibus cōmuniter vtebat hunc e
rotem pteredēre videbat. **7** Unde potius sua pba meta
phorica q̄ sua intētiō ab Aresto. ipugnātur.

Quarto Considerādū q. p. triformis acceptio
nature coaptat q. grue triplici p. lide
rarō tōi. p. lumis. Hāc lumē p. siderat. vno^o in effluxu a cor
pe lucido an incidētā in hybe p. riale v. in altrez. dēfuz dia

fant

Amie

[illegible]

Sancti Thome Folio xij.

phanū. et huius considerationi luminis correspondet acceptio nature fm se et absolute. Quæadmodū em natura sic accepta naturaliter preuenit indiuidua existens for- malis ypostasis eorūdem. ita lumē sic consideratū preuenit naturaliter eius receptionē. Est etiam lumē quodāmo formalis ypostasis colorū. in qntū ad pstitutiōem colorū concurrir. et in eis virtualiter reſeruat. quæadmodū for- me elementorū remanent in mixtis. nō tñ lumē est essen- tialiter color proprius dictus. cuius oppositū nō nulli asse- runt allegantes q color cauſetur ex incidentia luminis in nubē yrialem. ſz conſtat q hmoi incidentia nō cauſat illic colorem verū pmaſuum ſed apparentē. que aut ſit cauſa talis apparentie habet alibi recitari. Secundo mō pſide- ratur lumē fm q est diſſuſum in dyaphonū deſum et hoc modo lumini adaptatur natura cōſiderata. vt est recepta in ſuis ſingularibus. Tercio modo pſideratur lumē fm q a corpore deſo illuminato reſilit ſpiritualiter multipli- cando ſuos radios viſibiles ad potentā viſiuaz. in quā recipiunt ſidem radij vitaliter. et hoc modo lumini coop- ratatur natura cōſiderata. put eſt a ſingularibus abſtrac- ta. et ab intellectu cōmuniter apprehenſa per eius ſpecie intelligibilem in intellectu ſubiectatam. Unde patet. q natura ſumpta primo modo rationabiliter dicit ante re. ſecūdo modo in re. et tertio modo poſt rem. Et ob id nō nulli diſtinguunt triplex vniuerſale. ſz ante rem. in re. et poſt rem accipientes vniuerſale extenſo modo.

Relinquit ergo q ratio ſpeciei accedit natu- re humane fm illud eſſe qd hz in intellectu. ipſa em natura humana i intellectu habet eē abſtra- ctū ab oīb. indiuiduis. et ideo habet vnifor- mē cōparatiōem ad oīa indiuidua q ſunt extra aiām. put eqliter eſt ſimilitudo reducens in om- niū cognitōem inquātūz ſunt hoīes. et ex hoc q talē reſpectum habet ad indiuidua intellectus adinuenit rōem ſpēi. et attribuit ſibi. Un dicit pmetator in pmo de aīa. q intellectus agit vni- uerſalitate in rebus. Idē etiā dicit Auicēna in ſua metaphiſica Et quis hec natura intelle- cta habeat rōnem vltatis fm q ppatur ad res extra aiām. qz eſt vna ſiligudo oīm rerū. tamē fm hoc q habz eſſe in hoc intellectu vel in illo eſt p- ticularis qdam ſpēs intelligibilis. et iō dictū cō- mētatoris deſicit ſupra terciū de aīa qui voluit ex vltate forme intellecte vltatem intellectus in oībus pcludere. qz nō eſt vltas illius forme fm hoc eſſe quod habet in intellectu: ſed fm q reſertur ad res fm q eſt ſilitudo rerū. ſicut etiā ſi eſz vna ſtatua corpalis repitans multos ho- mines. cōſtat q illa hīmagō vel ſpēs ſtatue ha- beret eē ſingulare propriū fm q eē in hac ma- teria. ſed haberet eē commune fm q eſz com- munis reſentatio plurimū. Et quia natura hu- mane fm abſolutam cōſideratiōem ſuam con- uenit q predicatur de ſorte. et ratio ſpēi nō con-

uenit ei fm abſolutam cōſideratiōem ſuam. ſz eſt de accidentibus que conſequentur eam fm eē quod habet in intellectu. ideo nomē ſpēi nō pducatur de ſorte. vt dicatur. ſortes eſt ſpēs. qd de neceſſitate accideret ſi ratio ſpēi pueniret ho- mini fm eſſe ſuum quod habet in ſorte. vel fm ſuam abſolutam cōſideratiōem fm quam eſt homo. Quicquid em conuenit homini inquā- tum homo eſt pducatur de ſorte. Et tamē pre- dicari conuenit generi p ſe. cum in eius deſini- tiōe cadat. predicatio em eſt quoddam quod complectitur actum intellectus componētis et diuidētis habens fundamētum in re ipſa. ſz vnitatem eorū quorū vnū de altero dicitur. Underatio predicatiōis poteſt includi in ra- tiōne huius intrōtionis que eſt genus. que ſim- pliciter per actum intellectus completur: ni- hilominus tamen id cui intellectus rationem predicabilitatis attribuit componēs vnū cum altero nō eſt ipſa intentio generis. ſed potius id cui intellectus rationem generis attribuit. ſi- cut quod ſignificatur hoc noīe animal. Sic ergo patet qualiter eſſentia vel natura ſe habet ad ratiōem ſpeciei: quia ratio ſpeciei nō eſt de his que cōueniūt ei fm abſolutam cōſideratiō- nem ſuam. Nec eſt de accidentibus que conſe- quūtur ipſam fm eſſe quod habet extra aiām. vt albedo nigredo. ſed e de accidentibus que cō- ſequūtur ipſam fm eſſe qd habet in intellectu. Per hūc autē modū cōuenit ſibi ratio generis et ſpeciei vel differentie.

Postq doctor assignauit duos modos acceptionis eſſentie ſumpre cōcretue quib. ſibi nō competit ipſius vniuerſalis rō ſeu intentio. hic ſubinfert terciū modū na- ture fm que ſibi cōuenit intrōtio vniuerſalitatis. Et pri- mo facit hoc qd dictū eſt. ſecūdo remouet quaſdā cauſ- lationes tacitas. quibus quis poſſet prehābitis obuiā re. ibi et quis hec natura. tertio epilogat correlatiū pclu- ſiū inferēdo ibi. ſic ergo pz qualiter. Dicit ſig pmo q qz intentiones logice. ſz generis vel ſpēi non attribuum- tur eēntie cōſiderate fm ſe et absolute. nec fm q eſt in ipſis ſingularib. ad extra. Relinquit q exēpli gratia rō ſpēi pueniat nature humane fm illud eē qd hz in intelle- ctu in quo hz eē abſtractū ab oībus indiuiduis et relati- onē vniforē ad oīa indiuidua q ſunt extra aiām. Na eſt equaliter ſimilitudo naturalis inducēs in cognitio- nem oīmū eorūdem inquāntum exiſtunt homines. Et ex illa vniforē relationē eius ad indiuidua intellectus ſumit intentionem ſpeciei que nominat reſpectum ratio- nis. Unde dicit Auicēna et Cōmentator q intellect- rus agar vniuerſalitatem in rebus. nam actus vniuerſa- litatis q eſt intrōtio ſcda attribuit rebus ſolum vt ſtand ſub actu comparatiuo intellectus. Deinde ibi (Et

Distinctio vltima bona e in vte
 In re
 Post rem

De ente

et essentia

**Respondet 2° ad
 cauillationes
 prias**

Quis hec natura hic remouet quasdam cauillationes siue dubitationes. Et diuiditur hec pars in tres partes. fm q tres cauillationes remouet. vt patebit inferius. **Posset itaqz primo qd sic obijcere 2^a dicta. qd qd recipit ad modum recipientis recipitur.** s. quilibet intellectus est singularis igitur natura existens in intellectu est singularis. et no vniversalis. et p sequeus vniversalitas no debetur nature. put existit in intellectu. **Respondet doctor q licet natura fm q habet esse in hoc vel in illo intellectu supple subiectiue p sua spem intelligibilem sit spes intelligibilis particularis. tñ natura obiectiue intellecta p illam spem intelligibilem est vltis fm q pparat ad res extra animam.** Unde et ipa spes intelligibilis est vltis in representando. quis sit singularis in essendo. Et p hoc doctor ipi/gnat efficaciter errorem comentatoris. q voluit ex vltate forme intellectecludere vltatem intellectus et spem intelligibilem in cendo. ponens vnu intellectum numero in oibz hoibz. Nam no est vltas forme intellecte fm ee qd habet in intellectu subiectiue p sua spem intelligibilem. s. in qntum p seclaret in intellectu obiectiue fm q est sicutu reru extra animam. nam natura specifica est sicutudo naturalis oim indiuiduoru. **Qd at spes intelligibilis singularis in essendo potest esse vltis in representando declaratur de statua corporali. si emeer vna statua representans plures hoies costaret q figura illius statue esset singularis in essendo. s. esset nihilominus vltis in representando.** Et sicut dom e de spe intelligibili hois in intellectu subiectata. q illa licet sit singularis in essendo. attamen natura vlti representat. et hoc pmetator pcepere no poterat. No tñ loquendus est vniformiter de spe intelligibili hois. et de ipa hoie in intellectu qntum ad singularitatem essendi. quis pmetator hoc dicebat vt inferius patebit. **Deinde ibi (Et q nature) doctor remouet scdm cauillationem. qua qd posset sic obijcere. hec est vera. ho est spes p iam dicta. s. Sortes est ho. q hec est vera. Sortes est spes.** Soluit doctor 2 respondet q discursus no valet sed in eo pmit titur fallacia accidentis. Nam aliter accipit ho in prima ppositioe et aliter in scda. hoie em puenit de Sorte p dicitur fm sua p dicationem absolutam. s. intentio spei no puenit hoie p dicatione absolute. qz sic sibi p se ppteret. puenit ac sibi accidentaliter fm q est ab intellectu obiectaliter apphenus. **Dein ibi (Et tñ predicari) obijcit doctor tertiam cauillationem exortam ex iam dictis qua qd forsan sic obijceret predicari vel esse p dicabile puenit generi vlt etiam spei per se. na intentio predicabilis est de rone intentionis generis. cu predicabile sit superius ad genus. Sequitur ergo q intentio vltis seu p dicabile aiali qd est genus vel hoie q est spes non accidentaliter sed potius centraliter pueniat seu p se. **Respondet doctor in effectu q gen² dupliciter accipitur. vno modo pro intentione generis. 2 sic p dicitur seu esse p dicabile generi p se puenit. vt obiectio pbat. nam predicatio pplectit actum intellectus pponentis et diuidentis habens fundamentum in re ipa fm vnitatem eoz quoz vnu de altero predicat. **Un ro p dicationis pot includi in rone huius intentionis q est genus q sicut copletur per actum intellectus. per quod in tendit doctor dicere q tam predicatio seu predicabilitas q ipsum genus nominant intentiones secundas. 2 p se queus intentio predicationis potest includi in intentione generis. **Alio modo genus accipitur p re subiecta huic intentioni. et hoc modo predicari id e predicabile vlt vniversalis non conuenit generi p se sed accidentaliter sibi in.********

Et quo patet q hec sit distinguenda. aial essentialiter predicatur de homine. potest em eius sensus esse. q ratio seu intentio predicationis aiali essentialiter conueniat. qd est falsum. Posset etiam esse sensus q esset accidentis. aniz mali quod predicaretur de homine. quod iteru no est cedendum. eo q inferiora accidant quodammodo superioribus. quis no ecotra. Admittitur igitur ad hunc sensum q aial predicatur. vt existes de essentia ipsius hominis. **Similiter patet q hec propositio genus est predicabile sit distinguenda. si em genus accipiat formaliter pro intentione secunda. similiter et predicabile. tunc hec predicatio est per se. Si vero genus accipiat materialiter pro ipsa re subiecta. tunc hec predicatio est denominationis fm rationem.** Deinde ibi. sic ergo patet qualiter doctor epilogat 2 subinfert correlatiu conclusionum. dicens. ex dictis patet quomodo nature conueniat ratio spei et subiungit q intentio spei non est de his accidentibus que pueniunt nature fm suam consideratione absolutam. nec est accidens reale. qd consequitur ipaz fm q est in singularibus a parte rei. sed est accidens intentionale respectuum quod eam consequitur. put ab intellectu apprehenditur obiectiue.

Pro ampliori Euidencia licetere iam exposita occurrit primo ista dubitatio. **Qntu conueniunt distinguatur triplex vniversalis. scz ante rem. post rem. et in re.** Et videtur primo ex autoritatibz philosophoru q vniversalia post rem tantum sint ponenda. nam dicit philosophus in primo de anima. q vniversalis nihil est aut posterius est singularibus. Similiter dicit philosophus primo phisicorum q vniversalis est dum intelligitur dicit etiam Boetius quinto de consolatione. q vniversalis dicitur in ordine ad rationem seu ad apprehensionem intellectus. **Dis cunt etiam Auicenna 2 Commentator. q intellectus agat vniversalitatem in rebus.** Et quibus omnibz desprehenditur q vniversalitas duntaxat rebus attribuit prout per intellectum a singularibus sunt abstracte et communiter apprehense.

In oppositu Est autoritas plurimorum assignantium hanc distinctionem. quam probant rationibus sic. quolibet forma fm q huiusmodi est communicabilis et participabilis pluribus. et per consequens quolibet forma qntu est de se est vniversalis. **Constat aut q forme rerum naturaliter sunt priores suis singularibus vel suis receptiuis et per consequens vniversalia ante rem sunt ponenda. Secundo quolibet forma est radius lucis pime intelligentie. loquendo metaphorice. ergo sicut lumen effluens a sole est fm se indifferens ad hoc vel ad illud dyaphanum. ita et forma put est in effluxu a primo est indeterminata et vniversalis. licet particulariser per diuersa suscipientia per que indiuiduatur. **Tertio ponendum est vniversalis in re. quia natura vniversalis participata ab indiuiduis. licet sit singularis. non tamen est singularis. quoniam fm se est communicabilis. non enim huiusmodi Sortes est ex se incommunicabilis. quemadmodum ipse Sortes qui includit materiam designatam. ratione cuius dicitur simpliciter incommunicabilis. **Respon duntur ergo q natura prout est participata ab indiuiduis dici potest quodammodo vniversalis. **Pro solu tione huius dubij********

Com p
 essentiale
 com 2
 concludit
 de post
 ponent
 respondendo
 pte an
 eponet
 duphar
 De m re
 ponend
 mendo

Ia
3a

2^a qd
 3^a qd
 4^a qd
 5^a qd
 6^a qd
 7^a qd
 8^a qd
 9^a qd
 10^a qd
 11^a qd
 12^a qd
 13^a qd
 14^a qd
 15^a qd
 16^a qd
 17^a qd
 18^a qd
 19^a qd
 20^a qd
 21^a qd
 22^a qd
 23^a qd
 24^a qd
 25^a qd
 26^a qd
 27^a qd
 28^a qd
 29^a qd
 30^a qd
 31^a qd
 32^a qd
 33^a qd
 34^a qd
 35^a qd
 36^a qd
 37^a qd
 38^a qd
 39^a qd
 40^a qd
 41^a qd
 42^a qd
 43^a qd
 44^a qd
 45^a qd
 46^a qd
 47^a qd
 48^a qd
 49^a qd
 50^a qd
 51^a qd
 52^a qd
 53^a qd
 54^a qd
 55^a qd
 56^a qd
 57^a qd
 58^a qd
 59^a qd
 60^a qd
 61^a qd
 62^a qd
 63^a qd
 64^a qd
 65^a qd
 66^a qd
 67^a qd
 68^a qd
 69^a qd
 70^a qd
 71^a qd
 72^a qd
 73^a qd
 74^a qd
 75^a qd
 76^a qd
 77^a qd
 78^a qd
 79^a qd
 80^a qd
 81^a qd
 82^a qd
 83^a qd
 84^a qd
 85^a qd
 86^a qd
 87^a qd
 88^a qd
 89^a qd
 90^a qd
 91^a qd
 92^a qd
 93^a qd
 94^a qd
 95^a qd
 96^a qd
 97^a qd
 98^a qd
 99^a qd
 100^a qd

Comentem vltat rō nāq obiectatū mediante intelligibili spē apphēse attribuit
z nō spē intelligibili

Sancti Thome

Folio xiiij

pro alben de

Aduertendū

q fm Albertū vlt ē tri
plex in genere loquēdo
scz vlt an rē. post rem z in re. s. vlt an rē fm cū subdistinguit
in vlt an rem tpe et natura. z in vlt an rem natura
em. et ita loquēdo specialius vlt esset qdruplex. Unde
vlt an rē tpe et natura an rē in q. s. singularē creaturā ē
fm cū ipa forma accepta in intellectu lumine cause p
me in q. hz rōem pncipij fontalis ydealis et exemplar
et ipa illic lux z vlt. **Uniuersale** aut an rē natura tū ē
ipa forma plderata. put ē radi? lucis pme. quō plder
rat in rōne fluēt. pncipij nō determinati ad indiuiduū
Uniuersale pō in re ē eadē forma. put est pncipata in
diuiduis. in q. hz singularitē. nō tū ē singularis. vtpu
ta fortes dī singularis. **Spē** vlt post rē est eadē forma. p
ut ē abstracta ab indiuiduantibz p lume agētis intelle
ctus. et p intellectu possibile cōiter apphēsa

Aduertendū

ē etia. q. nomē vltis mul
tiplex accipit. **Uno** vlt
dī qd cū cōicabile. z sic tam forma pris qz totius vltis
pnt dici. **Alio** sumit restrictius. put est aliqd cōicabi
le cui vltatis intentio pē applicari. z sic forma pris nō dī
prie vltis. **Tercio** mō vlt nominat naturā cōem. put ē
tam substracta actui vniuersalitatis qz est intentio scdā
nā natura vt sic hz cōpleta vniuersalis rōnem.

Respondendū

igitur ad dubiū. q. si
vlt accipiat. put idē ē
qd cōicabile. vel p ipa natura qz p subijci intentioi vlti
tis. tūc est admittere da distinctio vltis qz diuidit in vlt an
rē natura tū. et in vlt in re. z in vlt post rem. **Et** hec dī
stinctio correspondet triplici acceptōi nature in lra supe
rius recitate. Si aut vlt accipiat. prie fm cōpleta eius
formalē rōnem. sic solū vlt post rē seu alio noie vlt logi
cum ēponendū. nā hoc vlt solū retenta eius vnitare in in
tellectu ē plurificatū z in pluribz exīs. **Uex** illa subdī
stinctio vltis an rē. q. vlt an rē subdiuidit in vlt an rē tpe
et natura. z in vlt an rē natura tū. videt ex errore p hōz
verez emanasse. q. dicebant q. de? esset ēē vlt q. q. libet
res formalē haberet ēē. z q. res create. p dīrent a pmo
summo bono p modū formalis generatōis seu emana
tionis naturalis. quēadmodū radiū a luce. riuulū a
fonte. z spēs intentionalis. pcedit ab obiecto. **Uā** ipi po
nebant. pcellione creaturaz. a pmo saltē in aliq. panfor
mem illi emanatōi quā fides orthodoxa asserit in pro
cellione psonaz in diuinis. s. fm veritatē res create po
tius a pmo opifice. pcellerūt p intellectu et voluntates
quēamodū artificia. pcedūt ab artifice q. sui formam
artificij p determinat. z iō forma plderata i lumine p
mi opificis nō est sic cōicabilis q. iter ipi asserbant. nec
est eadē forma cū forma sumpta scdō mō. s. sumpta an
rez natura tū. nisi fm identitatē analogicā q. etiā de? ipē
ē idē cū singulis creaturis. posset nūllomin? hec subdī
stinctio saluari fm aliquā interpretatōem. q. cōmittit stu
diosis. **Et** iam dicitis patz qd sit dicendū ad argumen
ta tacta pro z contra.

Secundo

occurrit ista dubitatio vtrum
vltatis rō attribuat nature in
tellecte obiectiue vel spēi intelligibili in intellectu existē
ti subiectiue. **Et** videt pmo q. vniuersalitas sit attri
buēda nō nature i tellecte. s. spēi intelligibili. **Nā** de Bo
etius q. spēs qē vlt ē silitudo naturalis iūz indiuiduoz.

et idē tangit doctor in lra. s. pstat q. natura ipa non est
silitudo. s. poti? eius spēs intelligibilis. igit interio spēi
poti? attribuit spēi intelligibili qz nature p spēm intell
gibile pntate z intellecte. **Scdō** doctor de in lra. q.
natura. put est in hoc vel in illo intellectu est picularis
seu singularis. **Constat** autem q. natura non efficitur
singularis ex hoc q. est in intellectu obiectiue. **Et** hoc est
intelligendū de spē intelligibili. q. est in intellectu subie
ctiue. **Q.** aut natura nō efficit singularis ex hoc q. sit
in intellectu obiectiue p. qz intellectus sortis z intel
ctus platonis apphēdūt naturā penit? eandē. quēad
modū duo vltis vident eundē colozē etiā numero. **Et**
ita natura apphēsa ab intellectu sortis obiectiue ē eadē
dem penit? cū natura apphēsa a sorte. qd non posset
ē si natura apphēsa in q. libet duoz efficit singularis.

In oppositū

Et p veritate arguit
pmo. nā illud cui vni
uersalitas attribuit de indiuiduis p dīcat. s. est notoriū
q. spēs intelligibilis hoīs nō p dīcat de sorte vel plato
ne. quiniū ipa spēs intelligibilis est accūs etīs in in
tellectu subiectiue. **Preterea** scdō. si sic tūc iterio vltis
attribueret ei qd est indiuiduū. nā spēs intelligibilis est
ctur in intellectu singularis. **Preterea** tercio. vlt ē id
qd intelligit. spēs aut intelligibilis nō ē id qd intelligit.
s. illud q. natura intelligit. Sicut nec spēs sensibilis est
id qd sentit. sed id quo sentitur aliquid.

Aduertendū

Est igit. q. **Querois**
comentator asserbat
in oibz hoibz fore dūtaxat vniū intellectū numero. quēz
dicebat ēē subam p se subsistentē. z tū ēē pncipij q. oēs
homines singulares intelligerent. quēadmodū ipē pla
to ponebat ydea hoīs p se subsistentē. q. nūllomin? oēs
hoies singulares eēt. **Quēbat** aut ipē pncipue. put
posito deservit ex eo. q. lū intellect? ēē plurificatus nu
meraliter fm pluralitatē hoīm tunc intellect? ēē singu
laris. z p pns spēs intelligibiles in eo exītes subiecti
ue essent singulares. z ita nō posset natura vlt intelligi
nec p spēm intelligibile vlt representari. **Ug** ex opposito
cū natura vlt intelligat z vlt designet. seqtur q. tā spēs
intelligibilis q. etiā ipē intellect? sint vltis. **Uex** tū doctor
Querois impugnat sensibili exēplo. ostēdēs q. natu
ra p vltē representari et intelligi p spēm intelligibilem
singulāre. qz alicui puenit singularitas in essendo. qd tū
h3 vltatē in pntatō. vt liquet sensibilis de statua. **Est**
igit ad dubiū respondendū intentio vltis nō attribuitur
ipi spēi intelligibili in intellectu subiectate. s. nature ob
iectaliter p spēm apphēse. q. spēs est in intellectu sicut
cognitū in cognoscere. **Et** hec respōsio meo iudicio ē de
intentōe Doctoris sancti hic in pposito z alibi. **Et** p
bat rōnibz adductis in oppositū z p veritate. **Uex** tū
reuera Doctoris pba in aspectu pmo magis videntur
omōsito fauere. quēadmodū vna ratio arguebat

Ad rōnes

Ug if oppositū pcedēs ē dī
cendū. **Ad** pma dī. q. qdā mō
sicut spēs intelligibilis mediate representat specificā natu
ram. ita z ipa natura specifica vltē pducit in notōez
indiuiduoz. quoz ipa ē silitudo naturalis z essentialis
Ad scdā dī. q. qū natura ipa intellecta ēē dī sing
ularis fm q. est in hoc vel in illo intellectu. tūc nō ē si
stendū in natura ipa intellecta obiectiue fm seipam. sed
ē pcedendū ad ipam spēm intelligibile qē vicaria qd

Opio amērois de hūmā

Donmū eig

Repbat ipē

Responso qstioz

Handwritten marginal notes in the left margin, including phrases like "p. 121", "p. 122", and various philosophical or theological remarks.

De ente et essentia

Dicitur seu nature ita q natura dicat singularis. qz spēs
intelligibilis q nature gerit vice existit singularis. **¶**
¶ Ipa spēs intelligibilis salte ipoz accidentū est qdāmo
eiusde essentie cū accire. sicut spēs sensibilis coloris ē
eiusde essentie cū colore. nō tñ videt hoc censendū eē d
spēs intelligibili sube. **¶** Na illa cū sit in intellectu inhesi/
ue tāq accīs nō videt eē taliter eiusde essentie cū suba
quibz qdā dicant oppositi defendētes q spēs intelli/
biles nō afficiūt intellectū inhesiue sz insunt intellectu/
p modū localis pncieze t allegant phm dicente q intel/
lectus est loc⁹ speciez. **¶** Et hī forsitan pcederent q spe/
cies intelligibilis parvis nō singularizata in intellectu.
fit etiā natura intellecta. t sit illud cui attribuit intentio
vltis qd tñ sentiente phi nullaten⁹ ē pforme. Possit etiā
qs rōnem euadēdo dicere q doctor hic Auerroym im/
pugnat q ponebat q si spēs intelligibilis eēt singularis
tūc t natura p eā pntenta esset singularis. **¶** Et Doctor
inuetiue q etiā supposito q natura intellecta esset sin/
gularis put est in hoc vel in illo intellectu adhuc tñ eē
posset vltis prelatōem ad indiuidua quoz oīm ē sitru/
do. Etiā dici posset q ipa natura intellecta dicere sin/
gularis p relatiōem ad intellectu singulare in q tñ nō effz
subiectiue. sz a quo cognosceret obiectiue Sz hic mod⁹
singularizarōis meo iudicio ē extor⁹. qz quodāmō sitr
qnuno dicere pot⁹ q hec ipa natura intellecta efficiet
singularis per relatiōem intentionalem qua per intel/
lectum ad indiuidua comparatur

Scd's tractatus de essentijs
substantiarū immaterialiū

Uncañt restat videre p quē moduz
sit essentia i substātijs separatis. scz
in aia ⁊ intelligētia ⁊ cā pma Quā
uis eñ simplicitatez pme cause oēs

phi pcedat. tñ cōpōem ex materia ⁊ forma qdāz
nūntū includere in intelligētis ⁊ in aia. Quis
positōis autor videt fuisse Auicebron autor li/
brifontis vite. Tamē hoc dictis phoz cōter
repugnat qd eas substātiās sepatās a materia no
minant. ⁊ eas absq; oī materia esse cōpōbant.
Qui⁹ demonstratio ē pōssima ex p̄tute intelli
gendi q̄ in eis ē. videm⁹ cū formas non eē actu
intelligibiles nisi f̄m q̄ separant a materia et a
p̄ditōibz matere. Nec efficiunt intelligibiles
in actu nisi p̄ p̄tutē sube intelligētis f̄m q̄ reci
piunt in ea ⁊ f̄m q̄ cognoscunt p̄ eā. Un⁹ optz q̄
in oī suba intelligente sit oīno imunitas a mate
ria. ita q̄ nō habeat materiā p̄tem sui. nec sit for
ma ipressa materie. vt est de formis corporalibz.
Nec etiā p̄tali⁹ dicere q̄ intelligentē nō impe
diat materia q̄libet. s; materia corporalī tñ si cū
hoc eēt rōe materie corporalī tñ cū materia cor
poralī non dicat nisi f̄m q̄ stat sub forma cor
poralī tūc oporteret q̄ hec materia haberet im
pedire intelligentē qd a forma corporalī nō p̄t esse.

qz etiā ip̄a forma corp̄alis actu intelligibilis ē sicut et alię forme s̄m q̄ a materia abstrahunt

¶ **U**n in aia vel in intelligentia nulla est cōpositio
ex materia ⁊ forma vt hoc modo accipiat in eis
essentia sicut in substātijs corporalibz. s; cōposi-
tio in eis substātijs simplicibz forme ⁊ eē. **U**n
in cōmēto noue ppōis libri de causis declaraf
q; intelligentia est hūis esse ⁊ formam. ⁊ accipit
ibi forma p ipā qdditate vel natura simplici
Et quōd hoc sit planū videre deducit hoc mō. q
cunq; em̄ sic se hnt ad inuicē q; vnū ē cā alterius
illud qd h; rōnem cause p; eē habere sine altero
s; nō puer. it. talis aut inuenit habitudo mate-
rie ⁊ forme. q; forma dat eē materie. ⁊ iō ipossi-
le est eē materiā sine aliq; forma. tñ nō ē ipossi-
le aliquā formā eē sine materia. forma em̄ in eo
q; ē forma nō h; dependentiā ad materiā; s; si in-
ueniant aliq; forme q; nō pnt eē nisi in materia s;
accidit eis s; m q; sunt distantes a primo prin-
cipio qd ē act⁹ p; mus ⁊ pur⁹. vñ ille forme que
sunt p; pinq; sime p; mo pncipio sunt forme p se
sine materia subsistētes. nō em̄ forma s; m totuz
genus suū materia indiget vt dictū ē ⁊ h; mōi for-
me sunt intelligētie. Et iō nō oportz vt essentie
vel qdditates eaz subaz sint aliud q; ipa forma

In hō differt essentia sube cōposite 2 substa
tie simplicis. qz essentia sube cōposite nō tm est
forma s3 cōplectif materiā 2 formā. essentia aut
sube simplicis ē forma tm. Et ex hoc causant
alie due dñe. vna ē qz essentia sube cōposite p
feari vt totū vel vt ps qd accidit ppter materie
designatōem vt dictū ē. 2 iō nō qlibet mō pdi/
cat essentia rei cōposite de ipa re cōposita. non
em pō dici qz hō sit qdditas sua. s3 eēntia rei sim
plicis qz ē sua forma nō pō feari nisi vt totū cum
nihil sit ibi pter formā qsi formā recipiēs. 2 iō qz
cumqz mō sumat eēntia sube simplicis de ea pre
dicat. Un̄ Aūicēna dī qz qdditas simplicis est
ipm met simplex. qz nō est aliqd aliud recipiēs
qdditatē ipam. Scda dñia ē. qz essentie rerū
cōpositar ex eo qz recipiunt i materia signata
multiplicant ēm diuisione ei9. vñ ctingit qz ali
q sunt idē spēs 2 diuersa numero. S3 cū essentia
simplicis nō sit recepta i materia nō pō ibi eē ta
lis multiplicatio. 2 iō oportz vt nō inueniantur
in illis substantijs plura indiuidua eiusdē spēs. s3
qz sunt ibi indiuidua tot sunt ibi spēs. vt Aui/
cenna expresse dicit

Iste est secundus tractatus huius libri in quo doctor incipit

bilis q̄ materie. Nā p̄hi vocant h̄ materiā. q̄d fm se ē
ens in pura potentia formaz susceptiuū. et eaz vltimū
stramentū vltimū irreceptibile in aliud saltem phisice
et reali. vel formale aīe informat vtrāq̄ naturā collate
raliter sine subordinatione. z si sic. tūc vñū formale nume
ro erit collateraliter in duobz subiectis ad minus nume
ro differentibz. q̄d nō existūmo minus ipōssibile. q̄ vñū
intellectū esse in oibz hoibz numero. q̄d asserit ficticiū
Auerrois. Preterea fm Proculū. Qm̄e sup̄ius co
gnitiūū est ad seipm̄ oīquaz pueruū. scz tā p̄m̄ subam
q̄ fm̄ opatōem. Nā illud q̄d ē sup̄ius cognitūū ad
ad suā essentia puerit p̄ suā opatōem intelligibile. nisi
igī esset etiā pueruū ad se fm̄ suā subam. tūc ei op̄
ratio esset prestantior q̄ suba. dicunt autē illa ad se cons
uerit. vel redire fm̄ essentia q̄ subsistunt habentia fictio
nem. p̄ seipā. ita q̄ non puerant ad aliqd aliud substrā
mentū cui illabant. Qū igit intelligentia sic sup̄ius co
gnitiua. sequitur q̄ est ad se pueruū. et p̄seques in ipā
non est materia.

Ad rōnes

Ad p̄mā dōm q̄ spēs intelli
gibilis in intelligentiis nō di
cunt vlt ob cōitatem p̄dicabilitatis. nec ob id q̄ solū
res vlt representent. sed ppter sue representatōis amplitu
dinem. qz scz eaz representatio ad multa se extendit. scam
ad vltā q̄ ad singularia q̄ attento p̄rebit q̄ rō potius
seipm̄ interimar q̄ pcludat. Ad scdā dōm p̄m̄
terempōem sicutūdis. nā spēs intelligibiles in intelli
gentiis aliā hnt legē q̄ spēs intelligibiles humani intel
lectus. Ad terciā rōem dī q̄ singularibz nō substrā
hūnt definitio et demonstratio ex eo q̄d q̄ nō sunt intel
ligibilia. s̄ aliunde. Qū singulare vt sic nō est definibile
eo q̄ cūtra dīam specificā nō est aliqua aliā dīa suba
lis indiuidualis. Sūit de singulari vt sic nō p̄t aliqd de
monstrari. eo q̄ singularia rōne sue singularitatis nō cō
sequunt aliq̄ accētia p̄p̄ia. s̄ solū accētia cōia. q̄ nō p̄t
de ipis demonstrari. Ad quartā dī. q̄ dictū p̄hi ē in
telligendū de singularibz materialibz z respectu nostri
intellect. Ad hoc autē q̄d subiungitur dī q̄ quidditas
rei materialis nō est fm̄ se actu intelligibilis. sed si dicat
actu intelligibilis hoc est gr̄a sue intelligibilis sp̄i. q̄ est
a materia separata. quomō si q̄dditas hois reperiret existe
ter in natura sicut p̄ intellectū apprehēdit obiectiue. ad
huc ipā nō ēē actu p̄ se intelligibilis. quēadmodū ē ip
sa sua spēs intelligibil. Qū multū refert dicere aliqd ēē
intelligibile. z aliqd ēē actu p̄ se intelligibile. nā ipā ma
teria est intelligibil cōiter ab humano intellectu p̄ spēm
intelligibile alicui? material cōpositū in intellectu exīte
Est etiā materia intelligibil indiuidual ab intelligentia p̄
spēm intelligibile material q̄dditas ei? intellectui cogna
tam. Patz igit q̄ materia ipedit intelligibilitatē actu p̄m̄
q̄ materia. nūq̄ em̄ materia ē intelligibil nisi p̄ spēm intel
ligibile q̄ ē forma in intellectu subiectata saltem a creatis
Forme autē materiales z oēs spēs intelligibiles s̄ actu
intelligibiles p̄ intellectōnem reditiua etiā sine sp̄i intel
ligibili. Ad q̄ntā dī. q̄ ad p̄mā p̄t q̄ lz aīa corp̄i p̄m̄
eta sic apprehensa a materia. nō tñ ē a materia cōphensa
quūmo h̄z p̄p̄ia subsistentia. z tō etiā ipsa aliq̄liter ad se
puerit cognitiue. Quo ad scdā p̄t dī q̄ rōnalis aīa
necū se intelligit fm̄ suū esse specificū p̄ spēm intelligibi
lem hois. verū etiā seipm̄ cognoscit singulariter intelle
ctione ad se reditiua. etiā in corpe adhuc exīns. licz ad se

cōpletius redeat aīa separata. Ad sextā dī. q̄ ad p̄mā
p̄t q̄ nō oportet si suba intelligentie sit p̄ncipiū seipm̄
cognoscendi q̄ p̄ tanto sit forma suo intellectu inherēs.
Nō em̄ calor minus calefaceret si essz p̄ se subsistens q̄
calefacit inherēs. Quo ad scdā p̄t dī. q̄ aīa dī intel
ligere se q̄dāmō sicut alia. in p̄t ipā p̄ spēs intelligibi
les p̄ q̄s alia intelligit pducit ad reditiōem pueruū sup̄
se. nō at sic q̄ ipā seipm̄ indiuidual intelligat p̄ intelligibile
spēm representantē ipam indiuidual. quēadmodū spēs
intelligibil hois repr̄tat hoīem. Qū intelligentia p̄ma
rio intelligit se. z p̄comitater alia. s̄ rōnalis aīa viceuer
sa p̄mo intelligit alia. z p̄ illa pducit ad seipm̄ cognoscē
dam. Ad septimā dī. q̄ iste p̄p̄ietates recipit subiect
zē. equoce repūnt in intelligentiis z in substantiis mate
rialibz. nec iste p̄p̄ietates sunt p̄p̄ietates materie si extē
se capiant. s̄ pot̄ sunt p̄p̄ietates potentie in cōi. Qū
nō op̄t q̄ in substantiis imaterialibz repr̄tat materia. s̄
sufficit q̄ illic reperiat potētia q̄ cōphendit tā materiā
q̄ etiā formā foris manentē. s̄t z formā informantē illa
em̄ etiā est potentia respectu ipius esse. q̄uis sit act? res
spectu materie. Ad octauā dī. q̄ p̄ma cōpositio sp
est ex actu z potentia. ita q̄ est q̄nq̄ ex esse z essentia. q̄n
q̄ at ex materia z forma. Qū dī ad autoritatē Boetii
q̄ forma simplex nō coelementata cū aliq̄ respectu eui
h̄z se vel vt act? vel vt potentia nō p̄t esse subiectū acci
dentis. Intelligentie autē sunt forme coelementate ipsi
esse exīte. Ad nonā dī. q̄ q̄libet forma creata est de
se ad spēm limitata. forme autē foris manentes sunt etiā
de se indiuiduales. eo q̄ sunt irreceptibiles. salte realiter
vt manifeste sup̄ius patuit. Q̄z possent intelligentie
dici infinite. in q̄t eaz intelligentiāz essentia nō est res
cepta in aliud q̄ etiā mō materia dī infinita. Ad deci
mam dī. p̄terempōem. nō em̄ op̄t q̄ materia q̄ ē crea
ta sit ranti ambit? in receptibilitate quātū ambit? ē cre
atoz in influxu. Preterea q̄libet potētia h̄z q̄ndā analo
giā ad potētia materie vñ potētia materie repr̄t in alijs
analogice z nō vñuoce quēadmodū etiā act? p̄m̄ p̄t
cipit ab alijs analogice. vñ est tñ q̄ nō p̄p̄ie potētia
in separatis dī. p̄cipare potētia materialē. qz hec nō est
ill? cā. vt act? p̄mus est cā sedoz actū. Ad vndeci
mam dī ad p̄mā p̄t dī doctor. q̄ Boetii illū libz nō
cōposuit. s̄ sibi ascribat. Quo ad scdā p̄t dī q̄ Bo
etius h̄ intelligit de suba corp̄ali. Ad vltimā dī ad p̄m
mam p̄t dī. q̄ h̄ nō est suba intelligens fm̄ se totū. sed
tñ ratōe aīe. Quo ad scdā p̄t dī q̄ rōnalis aīa non
est materie sic ip̄ressā q̄ sit in ea cōphensa quēadmodū
alie forme corpales. Quo ad terciā p̄t dī q̄ spēs sensi
biles sunt longe relegate a spiritualitate sp̄i. intelligibi
liū. nā spēs intelligibiles nō p̄cūnt hīc z nūc. sicut nec
intellect? ip̄e. Intellectus em̄ nec sibi organū determi
nat nec sub tpe cadit. z spēs intelligibilis repr̄tat vlt
q̄d ē ideterminatū ad h̄ z nūc. s̄ spēs sensibiles sunt in
determinato organo z repr̄tat cū tpe z p̄tinuo

Secundo

Aduertendū q̄ q̄dditas sube
materialis abstractiue designa
ta a suba materiali indiuiduali p̄ferri duplici distinguit
dīa. q̄ pariformis nō distinguit q̄dditas sube separate
abstractiue sumpta ab ipā indiuiduali suba separata. p̄m̄
ma dīa attendit penes intrinsecū. scdā p̄o sumit penes
extrinsecū. Est itaq̄ p̄ma dīa q̄ in suba materiali indi
uiduali aliqd subaliter z intrinsece includit. q̄d nec est ipā
c in

Quiditas tā māt q̄
māt ab eo z p̄p̄o
du n̄ dīnt dīa
p̄a dīa q̄

Intelligencia ppo
est 3e
esse dicitur
ad qd pone

De ente et essentia

materie convenire equivoce conveniunt substantiis intellectualibus et corporalibus. ut in tercio de anima dicit comentator. Et quia ut dictum est intelligentie quidditas est ipsa intelligentia. ideo quidditas vel essentia eius est ipsum quod est et suum esse receptum a deo est ipsum quo subsistit in rerum natura. Et propter hoc a quibusdam dicunt huiusmodi substantie componi ex quo est et quod est. vel ex quod et quo ut dicit Boetius.

Et quia in intelligentijs ponit potentia et actus. non erit difficile invenire multitudinem intelligentiarum. quod esset impossibile si nulla potentia in eis esset. Unde dicit comentator in tercio de anima si natura intellectus possibilis esset ignota non possemus invenire multitudinem in substantijs separatis. Et ergo distinctio earum ab invicem secundum gradum potentie et actus. ita quod intelligentia superior que magis propinqua est primo. plus habet de actu et minus de potentia. et sic de alijs. et hoc completur in anima humana. que tenet ultimum gradum in substantijs intellectualibus. unde intellectus possibilis eius se habet ad formas intelligentes sicut materia prima que tenet ultimum gradum in essentibus sensibilibus. ut comentator in tercio de anima dicit. et ideo plus comparat eum tabule rase in qua nihil pictum est. Et propter hoc inter alias substantias intellectuales plus habet de potentia. et ideo efficiatur in tantum propinqua rebus materialibus ut materialis res trahatur ad participandum esse suum. ita quod ex anima et corpore resultat esse unum in uno composito. quod illud esse putatur anime non sit de pendens a corpore. et post istam formam que est anima inveniunt alie forme plus de potentia habentes et magis propinque materie instantum ut esse carum sine materia non est. in quibus inveniunt etiam ordo et gradus usque ad primas formas elementorum que sunt propinquissime materie. unde nec aliqua operatione habent nisi secundum intelligentiam qualitatium activarum et passivarum et aliarum quibus materia ad formas disponitur.

Preostensio quod in intelligentijs non sit compositio forme et materie. In hac parte prius ostendit doctor quod in ipsis non sit omnimoda simplicitas. sed in eis sit aliquis compositio. Et hec pars dividitur in duas partes. in prima enim parte explicatur compositio que in eis est. in secunda vero ex huiusmodi compositio elicit rationem multitudinis ipsarum intelligentiarum. ibi. Et quod in intelligentijs. Prima pars adhuc subdividitur in tres partes secundum que hanc ipsam compositioem notat trifarie. notat enim eam primo compositioem esse et essentie. secundo actus et potentie. tercio compositioem ex quo est et quod est. Prodestur quod primo quod in intelligentijs recipitur compositio ex

esse et essentia. et primum quod quod in intelligentijs sine forme esse sine materia. in eis non est omnimoda simplicitas. nec sunt actus puri. sed habent participationem potentie. inquit. si se habent potentialiter respectu ipsius esse quod est ipsarum actualitas. Deinde ibi. Et hoc sic patet. Probatur ratione quod et essentia realem compositioem constituat in intelligentijs. sed nec in intelligentijs. verum in quibuslibet alijs creaturis. Et est ista ratio. quod inest alicui realiter et non est de intellectu eius. hoc non capitur eis per intrinsecam. sed sibi supradictis et facit reale compositioem cum ipso sed esse inexistit omnibus creaturis. et non est de ipsarum intellectu. quod esse cuiuslibet creature rei vel essentie realiter distinguitur ab ipsa rei vel essentia creata. Maior evidens est de se. Et minor in ista deductio sic. quodlibet essentia per intelligi non comitellato eius esse. Possumus enim intelligere quod est huiusmodi et quod est finis. et nihilominus dubitare an esse habeat in rebus natura. quod non esse si esset de ipsorum intellectu. vel si esse se haberet ad essentiam si curvum ad ens. tunc enim hec esset necessaria. finis est. sicut ista. hoc est aial. et sicut ista. esse est quod aliqd est in rebus natura. Deinde ibi. Nisi forte. doctor remouet quiddam dubium quod posset ex ista dictis suboriri. Posset enim aliquis ambigere an vltim in omnibus substantijs in materialibus esset talis compositio. Rndet doctor quod non. sed quod sit aliqd res quod est ipsum suum esse in se subsistens. Nec tamen non per esse nisi una. quod sic patet. pluralitatis alicuius sit istis tribus modis. ut puta vel per additioem forme. sicut genus pluralitatis. vel per hoc quod forma in diversis materijs recipitur. sicut multiplicat species. vel per hoc quod aliqd forma est alicubi separata. quod alicubi est recepta. sed res quod est ipsum suum esse subsistens non per recipe additioem alicuius forme. quod tamen non esse tamen. sed esse. et per hoc quod forma multo minus recipit possit additioem materie per quam ipsum pluralitatis caret. quod tamen non esse et subsistens. sed receptum. Relinquitur quod talis res non sit pluralitatis. sed sit tamen una quod sit ipsum suum esse in se subsistens. in alijs autem esse est receptum. ita quod in ipsis aliud est ipsum esse et ipsa quidditas natura seu forma. Deinde ibi. Ome autem quod convenit. Declarat doctor quod hec ipsa compositio participari possit per actum et potentiam. et hoc sic. Ome quod recipit aliqd ab alio quod recipit in ipsum est eius actus. Sed ipsa quidditas vel natura intelligentie esse recipit ab alio. scilicet a deo. quod ipsa se habet ut potentia receptiva respectu eius a quo recipit. et ipsum esse est eius actus. Maior claret inductio. minor in ista deductio. nam ome quod convenit alicui et inexistit sibi. vel est causatum ex principijs sue nature sicut risibilitas in homine. vel advenit sibi ab extrinseco. sicut lumen est in aere. Esse autem non per esse causatum ab ipsa natura seu quidditate rei. causatum dico sicut ex causa efficiente. quod sic aliqua res est sui ipsius causa. et seipsum in esse producit quod est impossibile. Relinquitur quod ome creatum esse recipit ab alio. Et quod ome quod est per aliud reducitur ad illud quod est per se operet quod sit aliqua res quod sit causa eundem omnibus. et hec est ipsa sum suum esse in se subsistens. alio enim prederet in infinitum in causis. Deinde ibi. Et quod ut deum est. Doctor declarat quod hec ipsa compositio nominari per compositioem ex quo est et quod est. vel ex quo est et quod est talitatem illud in quo est compositio ex esse et essentia. in eo est compositio ex quo et quod est. sed in intelligentia est compositio ex esse et essentia. quod est. Maior pars. quod quidditas intelligentie est ipsa mater intelligentia. et ita quidditas intelligentie est ipsum quod est. sed suum esse a deo receptum est ipsum quod existit intelligentia in rerum natura. Deinde ibi. Et quod in intelligentijs. Doctor ex ista dicta compositioe elicit rationem multitudinis substantiarum simplicium. dicens quod quod in intelligentijs ponuntur actus et potentia non erit difficile in ipsis multitudinem invenire. quia tamen invenire non possemus si in eis

Quidit quod intelligencia sunt ali qua ppo

ambigui

In intellectu ppo ex 3a pona

In eis

Infer

ultim

intellig

1a ppo
2a ppo
3a ppo

ulla foret potētia. Unde de comentator. si natura intelle-
ctus possibilis esset ignorata inuenire nō possemus mul-
titudinē in se partē. Natura autē intellectus possibilis est q̄
sit pura potētia in genere intelligibili. que si ignoraretur
non cognosceremus rōem potētie in se partē. Et subitū
git doctor q̄ distinctio intelligētiarum ab invicē sumitur
fm gradum actus et potētie. nam intelligentia superior
que magis appropinquat pmo plus participat de actu et
minus de potētia. Inferior autē habet minus de actu et
plus de potētia. In istis etiam inuenitur ordo et gradus pfectionis.
quia q̄ tenet gradū vltimū in subditis intellectibus et iō
et intellectus possibilis se h̄z ad formas intelligibiles sic ma-
teria pma ad formas sensibiles. Deū ibi. Et p̄p̄s. Sub-
tūgit doctor q̄ q̄ rōnal' aia inter alias subas intellectua-
les plus habet de potētia. et est imperfectior. ideo efficit adeo
propinqua rebus materialibus. ut res materialis trahatur
ad participandū suū esse. ut patet de homie. in quo ex ani-
ma et corpore resultat vñū esse q̄tus illud esse. prout est ip-
sius aie non depēdeat a corpore. sed ab eo potest separa-
ri. Post animā autē rōnalem inueniuntur alie forme ad
huc plus potētiales. quarum esse sine materia non potest
ēē. Et in istis etiam inuenitur ordo et gradus pfectionis.
quousq̄ pueniatur ad formas elementares que sunt mate-
rie propinquissime. vnde nec ille aliquā op̄atōnem habent
nisi fm exigētiā qualitatum actiuarum et passiuarū. nam
forme substantiales elementorū non habent aliquā op̄atō-
nem. nisi illam cuius principia sunt qualitates elementares
quibus materia elementorū disponit ad eorū formas recipi-
das. Forme autē substantiales animatorū sunt insup̄ prin-
cipia vegetatōis. cuius iste q̄tates elementares virtute p-
pria et ex se non sunt p̄principia. verū etiā eorundē aiaorū
materia disponit p virtutē formatiua seu semētinam q̄ est
alterioris ordinis q̄ elementares qualitates

Queritur inuenit lucidioris intelligētie lit-
tere iam exposte. vtrū in quolibet
secundorū sit coelementatio realis eētie et ipsius esse. quod
est quid actualissimū ab essentia non effectū. sed secus eius
dem categoriē. Et arguit q̄ titulus includat falsitatē
primo sic ipsa componētia concludunt in composito. et h̄z
de eius intellectu. igitur res creata non coelementatur ex eē
et essentia. Maior est de se nota. minor declaratur in lite-
ra. nam intelligendo hominem vel fenicem non cointelligi-
mus eius existētiā. Secundo sic ex duobus actibz seu
in actu existētibz non fit vñū. sed tam eē q̄ essentia no-
minat actum. igitur ex eis non fit aliquid create rei consti-
tutio. Tercio sic. essentia a peripateticis nūcupat for-
ma quo est et actus. sed si esset aliqua compositio ex esse et
essentia. tunc in illa cōstitutione eētia se haberet ut potē-
tia. et ut quod est. q̄nto consumitur ut materia. quod si sic
non erit opus ut videat in rerum generationibz ponere ma-
teriam. nam essentia subiectum generatōis poni poterit.
Quarto sic. ipsum eē est de numero secundorū. igitur
in ipso pari ratione erit constitutio ex esse et essentia. et si sic
inquiratur de suo esse. quod si iterum constituitur ex esse et
essentia proceditur sine statu. Porrobit itaqz consistere q̄
ipsum esse sit existens p se. et non p aliquid sibi supadditū
et p consequēs non oportet ponere aliquid rebus creatis
condistinctum quo existant res create. Quinto. omne
accidēs est forma simplex. igitur saltē in accidentibus nō
est reperibilis compositio ex esse et essentia. similis nec in ip-

sa materia pma. nam illa est pura potētia irresolubilis in
principia componētia. Sexto. videtur q̄ si in rebus pos-
natur talis compositio q̄ tunc ipsa sit compo rōnis et non
realis. nam sicut se habet materia ad suam potētiā. ita vi-
detur se habere forma ad suum actum seu actualitatē. sed
materia est sua potētia fm rē. igitur forma est realiter sua
actualitas. et p consequēs esse forme non supadditur reas-
liter. Septimo. hoc verbū esse est verbum substantiuū
sed pbum ideo dicitur substantiuū. q̄ significat substantiā
vel eētiā. et p consequēs esse nō distinguitur realiter ab
eētia. Octavo. vñāqz res creata est ens. p essentiam.
nam he sunt p̄dicatōnes essentialēs. homo est ens. albedo
est ens. ens autē ab esse dicitur. vel dicitur aliquid habens esse. q̄ vñ
cuius rei esse cōuenit p essentia. et non p eē rei realiter supad-
ditum. Non. si esse et essentia distinguerentur realiter. se-
queret q̄ eē existeret esse essentia etiam diuersificaretur reas-
liter. quo admissio in vna re creata erunt duo diuersa esse. et
ita vna res erit duo eētia. proportionabiliter duobus eē. Si
milis vñus rei erit duplex definitio. nam definitio indicat
esse. Decimo. si esse differret ab eētia. tunc vel differret
ab ea genere vel sp̄e vltimū materialiter. sed nullū istorū cō-
ueniēt dicitur. ut p̄z considerant. q̄ eē non bñ dicitur differre ab
essentia. Undecimo. si eē et essentia essent realiter diuersa
tunc non esset vñū cōmunitissimū. sed ens nominaliter accep-
tum et p̄cipialiter essentia duo realiter diuersa et propor-
tionabiliter ex equo transcendētia. Duodecimo. questio qd
est que q̄rit eē eētie p̄supponit q̄tionē si est. que q̄rit eē ex
istētie. quod nō esset si eē eētie eē actualitas realiter quid
dicitur supaddita. qua qd dicitur existeret in rerum natura.
hoc eī mō non sequeretur. homo est aial rōnale. q̄ est hō
Decimotercio. fm p̄m sedo posterior. q̄tio si est non
ponit in numerū. si eē existeret diuersificaretur realiter ab essen-
tia. tūc questio si est poneret in numerū. nā in his p̄p̄tibz
materia ē. homo ē. p̄dicatur diceret aliquid substantia realiter
supadditū. rōne cuius poneret illic vñus. Decimoq̄r-
to. terminus generatōis est suba. nā generatio dicitur mutatio
ad subam. si terminus generatōis dicitur ipm eē. q̄ idē sunt
eē et suba. et p̄m eē et eētia. Decimoq̄nto. illud eē eē-
tia rei qd p̄ eius definitionē importat. si definitio importat
eē rei. ut habet autoritas famosa. q̄ eē est idē qd eētia.
Decimosexto. eē et eētia sunt qdaz transcendētia. sed
cuius rei debet assignari principia constitutia sibi appo-
priata. q̄ nō deberet dici q̄ (exēplū grā) Gabriel constitueret
ex eē et eētia. si diceret appropriatus q̄ p̄tueret ex intelli-
gere et intelligētia. quod nullus finxit vñqz. Sicut videtur
q̄ deberet dici q̄ viuus constitueret ex vita et viuere. De-
cimoseptimo. videtur q̄ doctoris rō non sit efficax. nā dicitur
aduersarius q̄ non possemus intelligere hominē q̄n
intelligamus eius esse. intellectione complexa. licet ignore-
mus ipsum hominē esse fm conceptionē complexam q̄n
mo intelligere possumus ipsum esse existētie intellectione
incomplexa. non cointelligendo ipsius esse existētie esse fm
complexam conceptionē. Nam p̄mum p̄nter ad p̄mam
operationē intellectus. que p̄uenit secundam operationē
nē eius. Decimo octauo. nō videt valere distinctio que
inter eē et eētiā a q̄busdam assignat. scz q̄ eē conueniat
rei p̄ p̄cipationē ab alio. eētia vero cōueniat rei essentia
lit et p̄ se p̄p̄z nā nō solū ipm eē. sed etiā ipa rei eētia. pducit
a cā efficiēte. Un eētia angeli creatur. et substantia alim ge-
neratur. igit rei non conueniēt essentia p̄ se p̄m. sed ab alio
Decimonono. inq̄ritur si sit duplex esse. i. esse eētie

His itaq; premiffis est ad q̄stionē p̄ticulari
rim r̄ndendū. Et p̄dm̄o p̄mo q̄

Ex dictis comprehenditur correlari q̄ om̄e creaturā p̄
aliud est ens. ⁊ aliud est creatura. nam est ens p̄ essentia
et est creatura p̄ cōceptū cōtine sup̄ additū. **¶** Secūdo dōm q̄
infra ambitū creature nihil p̄ se existēte regitur actū.

lus. quædam modus nihil ipsa materia prima est potèntialis
 pars nam exēpli gratia ipsum eē exētie hominis vel equi est
 actualitas. q̄ non p̄r subterni vt potèntia alicui ipsam ac-
 tuanti. sed est extrema actualitas hominis vel equi quod
 innuit Boerius in libro de emendacib⁹ sic dicens quod ē
 participare aliquo p̄r. sed ipsum eē nullo modo aliquo p̄r
 cipat. sit em̄ p̄ciparium cum aliqd iam est est em̄ aliqd cum
 esse p̄ceperit. Materia vero viceuersa non p̄r aliqd aliud
 actuare cum sit infimū receptaculū. vñ sequit̄ q̄ ipsum eē
 fm̄ se est pura actualitas. licet ipsum sit vnibile potèrie re-
 ceptiue sicut p̄portionaliter quib⁹ materia prima sit. acru-
 vnibilis d̄: nihilomin⁹ fm̄ se pura possibilis cum ipsa
 fm̄ se nec habeat esse actualis existētie nec esse quidditati⁹
 iū determinate sp̄ei. Forma vero nec ē pura possibilis
 nec est pura actualitas. sed est simul actus ⁊ potèntia. nam
 ql̄iter forma tam informās q̄ foris manēs se habet vt po-
 tētia respectu eē exētie. Forma aut̄ informans etiā d̄ ac-
 tus respectu ipsius materie quam determinat ad eē quid-
 ditati⁹ certe sp̄ei. simil̄ forma foris manens dici p̄r ac-
 tus in q̄m ipsa fm̄ se est formalis nature. ⁊ habet eē qd
 dicitur determinate sp̄ei. Cumq̄ igitur actualitas nihil
 sit actualius ⁊ pura potèntialitate nil sit potèntialis p̄r p̄po-
 sitio. Nihilomin⁹ diuinus esse est longe actualius q̄ esse
 exētie creator. q̄ diuini esse non est cōmiscibile seu p̄rahi-
 bile alicui potètie ipsius susceptiue. eē aut̄ exētie creator. res-
 cipit formaliter in creatura. A hīs dephēdit correlatiue
 q̄ rei q̄ est ip̄m suū ē. cuiusmodi est sola causa prima nullas
 tenus aliqua in eē possint accētia. Prima pars p̄r rōem
 doctoris in littera qua deditur q̄ eē in se subsistēs non est
 plurificabile. Scda ps p̄r. q̄ substractus accētib⁹ se habet
 respectu accētiū vt potèntia ad actū. eē aut̄ cum sit mera ac-
 tualitas vt p̄ferit non est potèntia susceptiui alicuius ipsam
 actualit̄is. Quinimo ip̄a accētia in creatis nō inherēt ipsi
 eē exētie. sed ip̄i sube creator. itaq̄ res q̄ est dicitur ip̄m
 eē nō p̄r subterni alicui accēti. **¶** Idē tertio. q̄ eēntia vt
forma nullatenus realiter ip̄m eē exētie est cere p̄r in seip̄s
forma. Nihilomin⁹ eēntia vel forma exerecedit p̄r ipsum eē
in suppositū vel in materiā. Prima pars p̄r deducēdo ad
impossibile nam si eēntia efficeret esse in seip̄m sequeretur q̄
aliquid eēt causa eēnti effectiua sibi p̄s qd̄ est impossibile
 nisi intelligat q̄ aliqd sit cā eēnti effectiua sibi fm̄ eē accēti-
 tale. hoc em̄ possibile. nā suba est cā effectiua aliquoz suoz
 rū accētiū. ⁊ esse exētie eozundē. Nec soluo iudicio melio-
 ri videri sufficētis euasio si dicat q̄ eēntia sit cā eēnti effecti-
 ua sibi nō p̄ncipalis. s̄ inlustreris. nā ex hoc sequet̄ q̄ ali-
 qd̄ sedoz possit creationi instrumentali subseruire qd̄
 sanct⁹ doctor reputat impossibile. S̄ sequa p̄r. q̄ si essen-
 tia intelligit eēntē p̄causa instrumentalis sui eē. tūc cū esse in-
 telligit sit creatū ipsa eēntia intelligit eēntē creator ipsum
 esse. ⁊ cōsimiliter induceret de q̄b⁹libet creatis. Scdo ses-
 quetur q̄ aliqd esset aū q̄ esset q̄ p̄radictōem implicat. sed p̄r
 sic. q̄ eēntia intelligit nō p̄r intelligi effectiue cōcausā
 fare ip̄m eē. q̄n ipsa p̄r intelligatur esse cum opari sequat̄
 eē. Verū ex alio cum causa p̄ueniat naturaliter suā causā
 tum ipsa eēntia intelligit intelligit p̄r sub causalitate
 efficiēti q̄ sub formalitate essēdi illud. q̄ non solum est in
 conueniēti sed contradictōnem implicat. Secundam pars
 p̄r. nam forma p̄r realiter loquendo prius naturaliter
 subternitur ipsi esse existētie q̄ materia ⁊ eatenus ipsa for-
 ma p̄r ipsam esse existētie quod suscipit prius natural-
 iter q̄ materia dicitur ip̄m materie communicare vel in
 ipsam exerece. Verum etiā loquēdo fm̄ rōem ipsam

De ente et essentia

esse existeret naturaliter p[er] se vni[us] nature specificæ q[uod] suppositio. ita ip[s]a natura specifica dicitur ip[s]um esse p[er] se r[ati]onem c[om]municare supposito vel in supposito existeret. Istud doctor sanctus in secunda p[ar]te summe p[ar]te g[en]tiles cap[itu]lo q[ua]dragesimo secundo declarat hec verba dicens. p[er] hoc in c[om]positis ex materia et forma. forma dicitur p[ri]ncipiū essendi. q[uod] est p[er] se p[er] se tum subiectus actus est ip[s]um esse sicut diaphanū est aeris p[ri]ncipiū lucendi. q[uod] facit eū p[ri]ncipiū subiectus lumis. Un[de] ex his verbis claret q[uod] e[ss]e recipit in materia nō immediate sed p[er] formā quādamodū lumē recipit in aerē p[er] ip[s]am diaphaneitatem. que t[ame]n nō est cā lumis effectiua. Et q[uod]bus correlative colligit q[uod] ip[s]um esse actualis existeret dicitur actus essentie vel forme p[er] informatōem nō p[ro]pter aliquā effectiua ip[s]ius esse ab e[ss]entia causationē p[er] ex p[ri]missis. **Dicendū quare q[uod] t[ame]n materia q[uod] forma p[er] se etia[m] ip[s]um esse sunt in p[re]dicamento dicitur reduciue.** verū nec p[er] materiā nec p[er] e[ss]e. sed p[er] solā formā reponunt res sub certa sp[eci]e. p[er] p[ri]ma p[ar]te. Nā omne id q[uod] est aliq[uod] m[od]o p[er] se in p[re]dicamento vel est genus vel subiectū vel indiuiduū. sed ip[s]um esse nullū hor[um] est. g[en]us. dicitur p[ri]ma p[ar]te. nā esse existeret nec est genus nec est species. Tum q[uod] e[ss]e est q[uod] actualissimū nō formabile p[ro]pter p[er] aliq[uod] dicitur. Tū q[uod] exēplū g[ra] esse hoīs non p[re]dicat de indiuiduis hoīs e[ss]entialiter et in q[uod] nec eis est intrinsecū tanq[uam] in eis e[ss]entialiter p[re]dictum. cui[us] oppositū est q[uod] esse existeret hoīs haberet r[ati]onem generis vel sp[eci]ei respectu indiuiduorum hoīs. Ex eodē p[ar]te q[uod] nec esse h[ab]et r[ati]onem dicitur. nā dicitur ip[s]i rei subiectū est intrinsecū. p[er] etia[m] q[uod] esse hoīs nō est indiuiduū humane sp[eci]ei. et sicut induceret de esse existeret cuiuslibet aliterius. De materia aut[em] et forma p[ar]te p[er] eodē dicitur p[re]cedit q[uod] nō sunt in p[re]dicamento p[er] se. sed solū reduciue. Scdā p[ar]te p[ar]te. nā cum materia sit vna numero in o[mn]ib[us] generabilib[us] et corruptibilib[us]. ip[s]a neq[ue] est p[ri]ncipiū limitas ad sp[eci]em. Similiter nec ip[s]um esse. nam limitatio specifica fit p[er] intrinsecū. cuiusmodi nō est ip[s]um esse respectu subiecti. Relinquitur g[en]te res et in p[re]dicamento et in certa p[re]dicamento sp[eci]e collocat p[er] ip[s]am formā q[ua]n[do] in hoc obtinet orizontē inter ip[s]um esse q[uod] est ut hemispheriū superius. et inter ip[s]am materiā q[uod] se h[ab]et ut hemispheriū inferius. Un[de] p[er]comitanter p[ar]te q[uod] collocari in p[re]dicamento p[er] se nec p[re]conizat simpliciter rei eminentiā nec admittere ip[s]i rei declinatioē omniaria. Ex his p[re]cedit correlative q[uod] esse in se subsistēs cuiusmodi est diuini esse in nullo p[re]dicamento collocat. Sed esse receptiuū est eiusdē generis reduciue eū e[ss]entia cui coelementat. P[ri]ma p[ar]te p[ar]te inferi[us] in p[ri]ma lectione. Scdā p[ar]te p[ar]te. q[uod] cū ip[s]um esse nō sit p[er] se in p[re]dicamento. r[ati]onabilis est q[uod] ip[s]um ponat[ur] eiusdem generis reduciue eū eo cui coelementat ut sue p[ar]te potentie q[uod] ip[s]um sum reducatur ad idē genus cui[us] q[uod]cumq[ue] alio. Relinquitur g[en]te q[uod] esse existeret hoīs sit reduciue in p[re]dicamento substantie. et esse aliterius in p[re]dicamento quantitatis.

Ad rationes. Est p[er] ordinē r[ati]onandum. Ad p[ri]mā dicitur p[ri]mo q[uod] refert dicere ip[s]a scdā esse p[ro]posita ex esse et e[ss]entia et dicere q[uod] in scdā sit c[om]positio esse et e[ss]entia. Un[de] q[uod]uis sequat ip[s]a se cūda c[om]ponunt ex esse et e[ss]entia. g[en]te esse cōintelligit in ip[s]is se cūdis. t[ame]n nō sequit in scdā est p[ro]positio esse et e[ss]entia seu ex e[ss]e et e[ss]entia. g[en]te cōintelligit in eis. nam q[uod]uis in qualibet creatura suba sit coelementatio sube et accit[us]. tamen accidens in ip[s]a rei substantia nō cōintelligit. Scdā dicit p[er] q[uod] licet res creata p[er]siderata solū substantia[li]ter seu e[ss]entialiter nō cōcludat esse in eius intellectu. nec dicatur p[ro]pter ex e[ss]e et e[ss]entia c[om]poni. t[ame]n hec ip[s]a res p[er]siderata simul e[ss]entialiter et ex

isteret cōcludit ip[s]um esse in eius intellectu. et ex esse et e[ss]entia dicit p[ro]poni q[uod]nimo h[ab]et albus c[om]poni dicit p[er] ex h[ab]ere et aliter dicit. Ad scdā dicit p[ri]mo q[uod] in p[ro]positione esse et e[ss]entia esse se h[ab]et ut p[ro]p[ri]a ip[s]ius e[ss]e susceptiua. Scdā dicit q[uod] e[ss]entia et esse nō sunt hoc m[od]o e[ss]entia in actu q[uod] p[re]tendit auctoritas quā dicit q[uod] ex duob[us] in actu existeret nō sit tertium nam auctoritas potissime intelligit q[uod] ip[s]a duo sunt in actu disparato quādamodū sunt albus et homo. Tercio dicit q[uod] licet p[ro]positio ex e[ss]e et e[ss]entia nō sit tanne vnitatis q[uod]te est cōstitutio ex materia et forma. t[ame]n cōstitutio ex e[ss]e et e[ss]entia est longe maioris vnitatis q[uod] p[ro]stitutio ex accit[us] et substantia. Un[de] cōstitutio ex materia et forma includit solū e[ss]e quid dicitur et specificū. p[ro]stitutio vero ex esse et e[ss]entia includit tam esse q[uod] dicitur et esse existeret q[uod] est p[ro]portionabilis actualitas ip[s]ius e[ss]e q[uod] dicitur. cōstitutio vero ex substantia et accit[us] includit duo esse q[uod] dicitur et quoz cuiuslibet corripit suū e[ss]e existeret. Ad t[er]cia p[ar]te. sup[er]ius quid sit dicitur nam licet q[uod]libet forma sit act[us] vel respectu materie ut forma informat[ur]. vel saltem f[or]m[al]e ut forma f[or]m[is] man[et]. t[ame]n quilibet forma respectu e[ss]e existeret se h[ab]et ut p[ro]p[ri]a. Un[de] nō est inco[n]ueniens q[uod] idē respectu diuersoz sit quod et quod est. actus et p[ro]p[ri]a. Ad illud aut[em] q[uod] adiungit in dicitur p[er] interemptōem. nā in generalib[us] ponit materia ut aliq[uod] forme introducende t[em]p[or]aliter p[er]existens q[uod] p[er] generalis disponit. sed e[ss]entia nō p[er] p[er]existere ip[s]i esse q[uod] recipit in eam. Un[de] e[ss]entia neq[ue] est stramentū generatōis successiue quale ponit materia. Nihilominus e[ss]entia p[er] esse substantie introducōis substantie ip[s]ius e[ss]e existeret. Ad quare tam dicit q[uod] ip[s]um esse existeret nō est de numero secundoz tanq[uam] q[uod] id q[uod] existit de quo q[ue]stio[n]is titulus intelligit. sed est solū id quo existunt aliqua. Un[de] cum hoc verbū esse scdā adiacēs includat hoc p[ar]te ip[s]ius ens quod fecit actū vnitū subiecti seu p[ro]p[ri]a ad substantiam sicut albus fecit aliter dicit p[er]etā ad substantiā. g[en]te sicut ista nō p[re]cedit. aliter dicit alba. sed p[er] dicit aliter dicit aliter dicit. vel aliter dicit id quo aliq[uod] est album ita nec ista p[re]cedit esse est. sed dicit q[uod] e[ss]e est esse vel q[uod] est q[uod] aliq[uod] est. Ad q[ua]ntam dicit q[uod] licet forma accit[us] talis p[er]siderata e[ss]entialiter p[er] se sit simpliciter. t[ame]n sibi adiungit e[ss]e existeret subiecti supaddit[ur]. Sicut licet materia sit simplex e[ss]entialiter. t[ame]n sibi supaddit[ur] esse existeret q[uod] in materialib[us] nedū est actualitas forme sed etia[m] materie. Posset etia[m] dici q[uod] forma accit[us] talis et materia cōsiderare tam e[ss]entialiter q[uod] existit e[ss]e resolutibiles in e[ss]e et e[ss]entia. Ad sextā cōcedit q[uod] quodam m[od]o sit materia se h[ab]et ad p[ro]p[ri]a sicut se h[ab]et forma ad actum. nam sicut hoc q[uod] dicit p[ro]p[ri]a materie dupl[ic]iter p[er] accipit. scilicet Uno m[od]o intrinsecū ut sit sensus p[ro]p[ri]a q[uod] est ip[s]am materie quo m[od]o p[re]cedit q[uod] materia est p[ro]p[ri]a materie. Alio m[od]o p[er] accipit extrinsecū ut sit sensus p[ro]p[ri]a materie. i. p[ro]p[ri]a q[uod] inheret ip[s]i materie. quo m[od]o nō op[er]et q[uod] p[ro]p[ri]a materie sit ip[s]am materie sicut nec p[ro]p[ri]a visiva est oculi. Et pari m[od]o hoc q[uod] dicit actus forme dupl[ic]iter potest accipit. Uno m[od]o intrinsecū ut sit sensus actus q[uod] est forma. Alio m[od]o transiue ut sit sensus actus q[uod] inheret ip[s]i forme concedit g[en]te vno m[od]o q[uod] actus forme sit forma. et negat alio m[od]o. Ad septimā dicit q[uod] suba accipit extrinsecū cum dicit q[uod] verbum substantiū fecit substantiā. nam licet hoc verbū sum significet quādam ip[s]am rei substantiā quādam scilicet esse accipit p[er] e[ss]entia. t[ame]n sepe accipit p[ro]p[ri]a e[ss]entia. quod nō ē p[ro]p[ri]a suba. sed potius actualitas sube seu e[ss]entia. quādam etia[m] esse est nota cōpositōis extremoz. sed o[mn]ib[us] his modis dicit substantiam designare. eo q[uod] nec actionē nec passionē fecit q[uod]uis fecit p[er] modū actōis vel passiōis inq[ui]tum fecit

per modū suū et nō p modū stantis seu fixi. Et est h.

Aduertendū qd fin grammaticos
stantie cōpositae ex forma et materia. fcat subam cū qūtra
te. Pronomē pō fcat p modū sube mēre fcat em subaz
sine qūitate. Verbiū pō substantiū fcat subam formale
nō tū p modū sube. s; p modū fluxus seu fluxus. **Ad**
octauā dī q; l; res creata p essentia sit ens capiti noia/
liter pū dī ab essentia tū qdlibet creatū est ens accep/
tum picipiā. put dī ab eē existētie. nō qdē p essentia;
s; p eē ipi eētie supadditū. **Ad** nonā dī p interepō/
nem scē se qdē. Nā nō sed q; (exēpli grā) hō sit duo entia
si in hōie sit duplex eē vniū essentiale et reliquū existētia
le. Tum q; hō sumpt; fin se in suo intellectu nec iclu/
dit nec cognominat esse exētie. Tū est accipere hō cū
inclusionē ipius esse adhuc hō nō esset duo entia sumpt;
quēadmodū est pōitū ex suba et accēte vt patuit su/
perius. Sū nec sed q; vniū rei sit duplex definitio. nā;
definitio rei nō sumit ab esse existētie. s; sumit ab esse
essentia qd ipa definitio indicat. **Ad** decimā dīm q;
appropiate loquēdo esse nō differt ab essentia. s; potius
est diuersum ab ea qdāmō. sū sicut forma nō pōie dif/
fert s; diuersificat a materia. et ita nō optet q; esse distin/
guat pōie ab essentia genere spē vel tū numerat; s; suf/
ficat q; eē sit p se diuersum ab essentia. **Ad** yndecimā
dīm p interemptōem. nā ens sumptū ab entitate ē trās/
cendens tā ad ens dictū ab essentia q; ad ens sumptū
ab esse existētie. **Ad** duodecimā dīm q; questio si ē
qrit eē eētie informē et sub illa generalitate q; dī eētie
Questio autē qd est qrit idē esse essentia pū est specificē
formatū seu in spēali. et q; essentia pōiderata spēalit pō/
supponit seipam acceptā generalit. iō questio qd est dictū
p supponere questione si est. cū em qrit qd est hō p suppo/
nitur q; hō habeat qd dīcat. s; q; oīs qd dīcat seu essen/
tia h; aptitudinē ad existere qdāmō sumit sicut mater/
ia h; aptitudinē ad formā. igitur questio si est dī q; rere eē
existētie nō phibitū. et ita questio si est qrit esse existen/
tie pcomitanter. et hoc mō potissime saluat assertio do/
ctoīis in tertia pte summe p gentiles capitulo q; drage
sum octauo. dicitis q; sicut ppter qd est demonstrādū
mediū q; est. ita qd est mediū demonstrādū si est qd nō
esset si questio si est qrit esset actualis existētie. nihilo/
minus esto q; questio si est qrit esset actualis existētie.
(salte generalit acceptū) adhuc fortassis p p h m qstio
qd est qdāmō p supponeret qstione si ē. nā p h s ponēs
eternitatē mundi asserbat hanc vel p h s m esse necāriā
hō ē. equus ē. eo q; fin p h m spēs nō poterat corūpi p m
oia ei; idūidua hāc tū fortis eē p h s m dicebat eē p r m
gentē. **Ad** decimāterciā facit ē r n s o admissio q; qstio
si ē qrit eē essentia mō q; p f e r. Sit em hēc p p hō est q;
rū ad qstione si est valeret tū sicut hō ē ens dictū ab eē
essentia q; mō ens nō nūerat reāl; p hōiem. Un l; h; ver/
bū ē sū ei; p picipiū ens accipiant familiari; p eē ex/
istētie. tū vtrūq; p accipi. p eē eētie. erit at meo iudi/
cio isti; rōis solo difficil; ponētib; eē diuersum ab eētie
et dicentib; nihilomin; q; qstio si ē qrit eē existētie. **Ad**
decimāquartā dī q; l; generatio terminet ad formā. et
ita ad subam. tū nō terminat ad eā nisi. put ipa coaccipi/
tur sub ipō eē existētie. et si eē existētie etiā qdāmō p r m
nale respectu gñarōnis in qstū ipm eē ē rō gñarōnis. nā
aliqd dī generatū in qstū ipm p generatōem eē p picipat

ab alio. **Ad** decimā qntā dīm q; cū definitio dī ipō/
tare eē tū eē accipit. p eē existētie qd nō distinguit ab eē/
tia reāl; s; h mō esse eē essentia se hīc sicut idē s; balit;
et noialiter designatū. quēadmodū etiā se hīc amatio et
amare. lectio et legere. cursus et currere. et sic de alijs.
Ad decimā sextā dīm q; vey est q; exēpli grā in hōie
sit nedum cōpositio ex esse et essentia acceptis generalit;
sed in ipis est etiam cōpositio spēaliter ex esse rationali
et ex essentia rationali. et in viuo est cōpositio ex esse vita/
li et ex essentia vitali et sic de alijs. S; q; viuere et intell/
ligere et sentire nomināt familiari; opatōem exercitā q;
nominet actualitate; existētie. iō nō pcedit q; in viuo sit
cōpositio ex vita et viuere in gñe sube remanēdo. qd
cederet si viuere caperet. p eē vitali. et vita p eētie. vi/
tali. sū dīceret de intelligentia et intelligere. et sic de alijs.
Ad decimā septimā patuit in cōmenro qd sit dīm
nā exēpli grā. si esse existētie pcluderet in intellectu hōis
tūc hōie intellectu nullū ignoraret seu dubitaret istā hō ē
sicut hōie intellectu nō dubitāt istā hō est aīal rōnale
Sū intellectu ipō eē existētie nō ignorat istā eē eē vel
esse est id q; aliqd est. verū tū pcedit q; eē intellectu nō in/
telligat istā eē est. vel eē est exis. Ista em est falsa. eē est
vel eē est exis. eo q; in tali pōne eē p dīcat denotarie de
ipō eē. cū tū eē sit eē p suppiū s; entitatē. sicut albedo ē al/
bedo p essentia. et nō alba p denotatōem. **Ad** decimā
octauā dī p iteremptōem p mī a ssumpti. Nam iste due
pōnes. s; p et ab ipōitāt circūstātiā causā. diuersā.
Per em ipōitāt circūstātiā causē formāl; s; ab ipōitāt
circūstātiā causē effectiue. Un l; nec eē nec essentia cō/
ueniāt alicui scōp; a se effectiue. verū tū ipa eētie at;
tribuitur rei p se formāl; s; eē existētie nec rei attribuitur
a se effectiue nec p se formāl; Un hō nec a se nec p se
exis. s; eē exis tā ab alio q; p aliud. vtpura ab ipō gene/
rante effectiue et formāl; p se sub ipi hōi supadditū. Ue/
rū tū hō p se formāl; est aīal rōnale. nō at a se effectiue.
Ad decimā nonā dīm q; creatū vno; noīat ipam
eētie creatā p picipantē eē existētie. et h mō ipm eē eētie
id ē essentia v l ens dictū ab eētie acceptū transcēdēt ē
p mū creatū fin rōem. s; eētie p mē intelligētie ē p mū
creatū p mī fin rē. Alio; creatū ipōitāt formāl; et p m
cipalē rōem creatōis et sic esse existētie cōiter acceptū est
p mū creatū p mī fin rōem. s; eē existētie p mē intelligen/
tie est p mū creatū p mī fin rē. Un eē existētie dī p mū
creatū qdāmō pariformit vt lux dī p mū visibilitū. nihil
em creatū p se esse existētie. sicut nec aliqd videri p se sine
luce. Ad illud at qd annectit dīm q; esse existētie accep/
tū generalit est pōideratōis metaphisice. s; eē acceptum
spēaliter est reductiue eiusdē pōideratōis cū essentia cui
coelementat appropare. **Ad** viceimā patuit supi qd
sit dīm. nā fin doctoīes esse ē actualitas supaddita taz
essentia pōiderate specificē q; essentia sumptē idūidua
liter. qre iterūmendū est q; eē essentia et eē existētie disting/
uant solū penes specificū et idūiduale. Nec militat ad/
uersario; interpretatio. tū q; ipa ē volūtaria et extōita. nā
existere nō deriuat ab ex et ab h. pnoie iste s; deriuat ab
ex et sūto. res em p ipm eē existētie qd ē formāl; rō genera/
ti vt creati in qstū h mō dī; sūstere seu stare ex alio. Tū q;
etiā fin doctoīes l; eē sit actualitas essentia pōiderate q;
literet; tū ipm eē attribuit singulari vt supposito p rō/
p rōssime in qstū suppositū ē potissime ipm qd ē. et sic hēc
ipa interpretatio doctoīis defuit dīceret em esse existētie q;
si esse istū; singular; vt suppositū. **Ad** viceimā p m m

ddm qd ipm esse existentie etiā p̄sideratū q̄litercūq; nō est actuabile realiter p̄ aliqd ab eo realr p̄distincū q̄lit tū actuans forma et materia. s; esse existentie p̄sideratū transcendent est solū actuabile seu formabile fm rōem p̄ esse vitale et p̄ esse sensitiuū. esse at existentie p̄sideratū sp̄aliter nec ē actuabile p̄ aliqd fm rem nec fm rōem. Parz igit qd q̄uis in re creata sit aliqd actualius fm rōem ipō ē existentie accepto transcendent. tū nihil est s; ipō actuali? fm rōem. s; ipō ē existentie p̄siderato sp̄aliter in aliq re creata. nec est aliqd actuali? in eadē re fm rez nec fm rōem. Dicit at in eadē re. qz esse existentie vni? creati est actuali? qd ē existentie alteri? **Ad** vicesimāse/cundā ddm qd s; forma sit act? essentiali p̄ essentia. tū s; bi cōpetit act? existentia p̄ p̄cipatōem ipius ē existentie. qd est actualitas ipius forme. **Ad** vicesimāterciā ddm qd doctor nō itendit illic s̄tendime om̄fariā s; ali q̄lem. vñ dr doctor ibidē. qd sicut opatio ē actualitas ip̄ suis potentie. ita ē ē. actualitas eētie. **Ad** vicesimā quartā r̄ndendū p̄ iterem̄p̄tōez. nā ē ētie nō s; h; ad essentia s̄t̄ vt lucere ad lucē. et intelligere ad intelligentiāz saltē si lucere et intelligere nominār ipas opatōes exercitās. s; poti? ē ē s; h; ad essentia sicut ē lucis ad lucē. et sicut ē intelligentia ad intelligentiā. **Ad** vicesimāquintā patuit in sc̄do notabili. et i p̄pōe terciā qd sit dōz. **Ad** vicesimāsextā ddm qd ē ē et essentia nō repiunt in p̄dicamento fm qd accipiunt in sua generali transcendentia. sed fm qd accipiunt sp̄aliter q̄liter accipiunt cū d; h; ē ē hōis vñ ē hōis ponit reductie in p̄dicamento sub **Ad** vltimā d; qd ē ētie saltē ipius sub ē nō aduenit enti existenti in suo actu vltimato. s; aduenit enti dītaxat eēntialiter cōpleto. **Ulex** ē tū qd ē ētie ipius sub ē dāmō mediū obtinet inter ipam subam. et inter ipm accis seu ē ētie accis? qd aduenit enti etiā tā eēntialiter qd ex istentialiter p̄summato. **Ad** autoritatem autē Avicēne d; qd ē existentie d; reb; creatis accidere in q̄sum nō ē de ipaz essentiali integritate. nec de ipaz intellectu quē admodū etiā inferius supiori accidit vt forma materie. Circa residuum huius lectionis

Primo Aduertendū. qd noster intellect? possib; parificat materie p̄me hōz inferioz. Tū qd sicut materia p̄ma inferioz ē infimū in genere corpaliū. ita intellect? possib; est infimū in genere intellectualiū. Tū qd sicut ipa materia inferioz formas ad q̄s ē in potentia acq̄rit successiue p̄ motū et mutatiōem sic intellect? possib; ip̄s intelligib; viciissim adipiscit. qd etiā ip̄s tā adeptis intelligit p̄ eas discursiue et mobili ter. S; intellect? intelligentiāz qd nec p̄prie possib; nec agens dici d; s; cōplectens vtrūq; coaprat in materie cor por. celestiu. tū qd illa est altioris grad? in entib; q̄ materia inferioz. tū qd sicut materia celestiu formā ad quā ē in potētia acq̄rit nō p̄ mobilitatē. s; p̄ creatōem subita neā sic intellect? intelligentiāz adipiscit ip̄s intelligib; les p̄ naturatōem. et p̄ eas intelligit sine discursu. intel lectus p̄o diuinus intelligit se et alia per seipsum. Ex quo patet o;do intellectuum.

Secundo Aduertendū. qd sicut aīa rōnalis qd dītaxat act? corpis ē a corpore se parabilis. ita esse eētie hōis qd est actualitas tā aīe qd corpis ē a corpore se parabilis. q̄uis non posset ab aīa separi? Et in separatōe aīe rōnalis a corpore. ipa aīa coaccipit se s; ē esse existentie hominis. et ita post separatōem aīe

ē existentie hominis in sola aīa subiecta. In alijs atq; qd forma nō ē a corpore se parabilis. etiā ē nō p̄ a corpore se parabilis. Prz igit qd ē hōis nō dependet a corpore. qd d; in s̄ra.

His vñs patet quomō eēntia in diuersis in uenit. inuenit em̄ triplex modus habēdi essen tia in substantijs Aliqd em̄ ē sicut de? cui? essen tia est ipm met suū esse. et ideo inueniuntur ali qui philosophi dicentes qd deus nō habet qd dītaxat vel eēntia. qd eēntia sua nō est aliud qd ē eius. Et ex h; sequit qd ipm nō sit in genere Rō qz oē qd ē in gñe o; qd habeat qd dītaxat p̄ter eē suū cum qd dītaxat vel natura sp̄ei vel generis nō distinguat fm rōnem nature in illis quorum ē genus vel species. sed esse diuersum est in di uersis. Nec oportet si dicamus qd deus est eē tū vt in illorū errorem incidamus qui dixerūt qd deus est esse vniuersale quo quelibet res for maliter est. hoc em̄ ē dei est huius cōditionis vt nulla additio sibi fieri potest. vnde propter ipam suam puritatem est esse distinctum ab oī esse. propter quod in cōmento none p̄positio nis libri de causis dicit. qd indiuiduatio prime cause qd est esse tū est p̄ puram bonitatem eius. Esse autē cōmune sicut i intellectu suo nō inclu dit aliquā additionē. ita nō includit in intelle ctu suo p̄cisionē ad dītaxatōis. quia si hoc esset nō posset intelligi esse in quo sup esse aliud addere tur. Similiter etia; q̄uis sit esse tū. non tamē oportet qd deficiat ei relique p̄fectiones et nobi litates qd sunt in omnibus genib; p̄pter qd p̄fectuz simpliciter d; vt dicit philosophus et cō mentatoz quinto metaphisice. s; habet eas mo do excellētiore oīb; reb; et in eo vñ sunt. sed in alijs diuersitate hñt. Et hoc est qd om̄es ille p̄fectiones cōueniunt sibi fm esse suum simpli citer. sicut si aliquis per vnā qualitatem posset efficere om̄es operationes oīm qualitatum in vna illa qualitate oēs q̄litates haberēt eē et ita deus in ipso eē suo om̄es p̄fectiōes h; Se cūdo modo inuenit essentia in substantijs crea tis intellectualibus in quibus est aliud esse qd essentia eorum. q̄uis essentia sit sine materia. Unde eē earū nō est absolutum. sed receptū. et ideo limitatum et finitū est ad capacitatem na ture recipiētis. sed natura vel qd dītaxat eorū est absoluta et nō recepta in aliqua materia. et ideo dicitur in libro de causis qd intelligentie sunt infi uite inferius. s; finite supius. sunt ei finite quo ad eē suū qd a supiori recipiūt. nō tū finitū in ferius. qz earum forme non limitant ad capaci

Handwritten notes in the left margin, including the word "f" and other illegible scribbles.

8
neg → gneg 2f
neg → R-0 2f
neg 2f 0s

De ente et essentia

uententer dictū. qz sicut natura aialis p̄siderata generā
liter nō distinguit in hoīe z in asino. ita v̄ videt nec esse
aialis p̄sideratū fm̄ p̄portionabile cōitarē distinguit in
hoīe z in asino. et sicut esse aialis p̄sideratū sp̄cialiter in
hoīe z in asino. ita et essentia aialis accepta spe
cialiter distinguit in hoīe z in asino. z sicut argueret de eē
hoīs z de essentia hoīs respectu suo singulariū. Sep
rimo. deus est in genere sube. igit̄ rē. Assumptū p̄z. tū
p̄mo. qz suba dī res p se exis. s̄z de? est p se subsistens.
igit̄ de? est suba. z p̄ns est in p̄dicamento sube. Tū
secdo. qz oē qd est aut est suba aut accis. cū igit̄ de? non
sit accis relinq̄r q̄ sit suba. z idē seq̄tur qd p̄ns
caus. deus est nōm̄ appellatū fm̄ grāmaticū. igit̄ v̄le
apud logicū. cū igit̄ de? nec sit gen? nec dīa nec p̄p̄z
nec accis. relinq̄r q̄ sit spēs. z p̄ns ponit in p̄dicamē
to etiā p se. igit̄ rē. Non ad h̄ q̄ aliqd in genere col
loca sufficit q̄ in se habeat distinctiōem rōnis ex pte rei
rōnabilis q̄liter distinguunt genū z dīa. s̄z doctor ad
mittit i deo distinctiōem rōnis rei rōnabilis. igit̄ deus p̄ in
p̄dicamento collocari. Ultimo. oē p̄ncipiū est redu
ctiue in eodē p̄dicamento cū suo p̄ncipiatō. sicut pun
tus z vnitas reducunt ad gen? q̄ritatē. De? autē ē p̄n
cipiū sube. igit̄ de? ē in genere sube reductiue. igit̄ rē.
In oppositū est veritas z auctoritas doctoris

Ad hanc Questionē est p̄culatim r̄ndens
dū. vñ dīm p̄mo q̄ cā p̄ma nec ē
cōponibilis cū alio. nec in ea ex natura rei vlla cōposito
P̄ma ps p̄z. qz in cōpōe q̄libet ps cōponens se h̄z po
tentialiter respectu totius z ipius vnionis. Sūt enī p
tes p̄ns potentia vñbiles q̄ actualit̄ sunt vnite. s̄z oīs
potentialitas a deo relegat. igit̄. Scda ps p̄z. tū qz in
oī cōposito reperiunt ex natura rei act? z potentia. Tū
qz oē cōpositū est posterius suis cōponentibz. deus at ē
simp̄l̄ ens p̄mū. Tū qz oē cōpositū indiget aliq̄ cō
ponēte. igit̄ rē. Ex isto seq̄r correlarie q̄ deus ip̄e ē act?
simp̄l̄ z purissim? nec fm̄ sp̄m̄ nec fm̄ nūm̄ plurifica
bilis. P̄ma ps patuit in l̄ra p̄cedentis l̄cōnis. Se
cundo dīm q̄ eē diuinū est eē in se subsistens sine vlla
additōe seipō distinctū ab eē cuiuslibet creature. P̄ri
ma ps p̄z qz eē dei nō est cū aliq̄ cōponibile z p̄ns ip̄m
seipm̄ fūlat. Scda ps p̄z. qz eē dei nec ē in alterz recepti
bile. nec ē ex natura rei p̄ aliqd h̄ns modū dīntie p̄his
bile. z ita sibi nihil sup̄addit. Tercio ps p̄z. qz cū eē diuinū
sit eē singularit̄ in se subsistens ip̄m est eē distinctū a q̄
libet alio eē. et qz eē diuinū nō designat p̄ dīnam. igit̄ se
ipō. z nō p̄ dīam ab alijs est distinctū. Ex isto seq̄r cor
relarie q̄ esse dei nō est p̄ncipiū rez formale. cuiusmodi
ē eē transcendens de rebz p̄dicabile. p̄z ex ip̄one. Dis
cendū tercio q̄ singule p̄fectiōes etiā ip̄az rez cōphē
dunt in diuino eē nō vt in rebz sunt. s̄z sup̄eminēt? z vni
tissime. P̄ma ps p̄z. tū qz quicqd est p̄fectiōnis in esse
etibz in eoz. cā p̄existit deus at est cā oīm effectiua. Tū
sicut p̄mū p̄ncipiū materiale. eo q̄ est maxime potēiale
est ip̄fectissimū. ita p̄mū p̄ncipiū effectiui. eo q̄ ē actus
ab oī potēialitate relegatus est simp̄l̄ z vlt̄ p̄fectū. Tū
p̄z a sibi. qz si calor p se existeret haberet interitissime torā
p̄rūtē z caliditate cuiuslibet caloris inherētis. ita esse in
se subsistens h̄z p̄fectiōem totā latitudinis essendi. S̄z
qz deus est cā rez nō vnioca. s̄z equoca. iō optet p̄fē
ctiōes rez esse sup̄eminēt? in deo q̄ sint in rebz. z qz in
deo nō ē vlla cōpositio. relinq̄r q̄ p̄fectiōes rez in ipō.

st? vniūssime. z sic p̄z residua ps p̄p̄is. Et isto seq̄r
correlarie q̄ p̄fectiōes rez in deo nō distinguunt ex natu
ra rei inter se. vel ab ipō esse dei. p̄z ex dictis. Oīm
quarto q̄ ip̄e de? cui? entitas est nequa q̄ limitabil? nec
est p se nec p̄p̄ie reductiue in genere collocabilis. P̄z
p̄ma ps. qz de? nec est limitabilis p̄ recipiens extrinsecū.
cū. nec p̄p̄iens intrinsecū. Scda ps p̄z. qz si deus per
se poneret in genere. hoc eēt sicut spēs. vt dicit aduersa
r̄. s̄z hoc ip̄robat sic in oī sp̄e repit ex natura rei actus z
potentia. limitabile z limitans formabile z formās. nā
genus se h̄z ad dīnam vt potentia ad actū limitabile ad
limitans. z sic de alijs. A deo aut̄ relegat oīs limitatio
potēialitatis z formalitatis. igit̄ rē. Preterea si sic de?
ex natura rei esset definibilis. et ita esset intrinsecū finit?
p̄ genus z dīnam. Tercia ps p̄z. videlicet q̄ deus nō
sit p̄p̄ie reductiue in p̄dicamento. qz est deus sit p̄nci
piū rez. nō tū est p̄ncipiū eaz intrinsecū. s̄z extrinsecū
dūtaxat. Tū qz nedū est adeq̄te p̄ncipiū rez vnus ge
neris. s̄z est transcendens p̄ncipiū rez cuiuslibet cathegō
rie. q̄ viceuerfa punctus z vnitas q̄ collocant in genere
q̄ritatis reductiue. sunt z p̄ncipia quāritatis intrinsecū
et sunt generi q̄ritatē adequata. igit̄ rē. Posset tū de?
reductiōe ip̄p̄ia z longinq̄ reduci ad p̄ncipale p̄e ens
tis. s̄z ad genus sube. cuius deus est cā immediat? z po
tissime. z sic saluaret doctor in libro de potentia dei mā
teria septima. vbi videt deū ponere in genere sube redu
ctiue. Et isto seq̄r correlarie q̄ ens de deo z de cre
aturis dictū transcendentius accipit q̄ ens. qd̄ immē
diatē in decē genera diuidit. Patet. nā ens dictū de deo
et de creaturis accipit in tanta transcendētia. vt vñ nō
minet ip̄m eē in se subsistens. vel nominet essentia p̄re
ctiue q̄ substat ip̄i eē. put̄ aut̄ ens immediatē diuidit in des
cem genera. tūc nominat essentia. q̄ substat ip̄i eē. Et
q̄ seq̄r q̄ in oī eo qd̄ p se in p̄dicamento ponit repit essen
tia substantia ip̄i eē. Tū suba nominat essentia p se sub
sistente ip̄i esse. accis p̄o nominat essentia substantem
esse p̄ aliud. s̄z p̄ subam. Ex eodē cōmitatē seq̄r q̄
si deus esset in genere tūc ens esset acceptū transcendens
tūc q̄ accipit dī immediatē in decē genera diuidit. quia
essentia dei nō substat suo eē. s̄z ip̄e sui eē. iō ens qd̄ dī
uidit immediatē in decem p̄dicamenta nō potest esse gen?
respectu dei. nec de deo predicari.

Ad obiectiones Ad p̄mā dī q̄ eē vno
mō p̄cat cōpōem p̄p̄is
nis. z hoc mō de deo cognoscim? eē p̄cipiendo h̄ac p̄
positiōem deus est. s̄z isto mō esse nō idē est q̄ dei eēntia
Alio? eē accipit p̄ actū essendi seu existēdi. q̄ mō in deo
penit? idē sunt esse z essentia. z hoc mō scim? z ignora
mus s̄z dei eē z ei? essentia. Vñ ex creaturis cognoscim?
mus et esse dei z ei? essentia sub cōi intētiōe attribui?
eīm deo? eē q̄ essentia. qd̄ aut̄ sit dei esse sub p̄p̄ia rōe
et qd̄ ei? essentia ignoram? nō eīm scimus specialiter qd̄
sit eē dei vel ei? essentia. s̄z potius qd̄ nō sit. Vñ scim?
qd̄ dīmō affirmatiue q̄ de? sit actus q̄ aut̄ sit purus nes
gatiue cognoscim? cognoscētes q̄ nō sit potētie p̄mix
tus. Ad scdam dī. qz dī deus in se sit simp̄l̄. tū ip̄e
cadit cōpositē in nostrū intellectu. et ita dei essentia a no
bis in hac vita neq̄t rōe apprehendi. vñ etiā nec a bea
tis p̄t cōphēdi. qz et si beati cognoscant eā totā. nō tū
totaliter cognoscūt eā. oībz modis q̄b̄ est ip̄a cognos
cibilis. Ad terciā dīm qz eē p̄m̄ trāscēdēs sit vnus
in quāq̄ q̄ angelis p̄f̄t̄ z dī
tū cā dī f̄m̄ dī p̄r̄z dī
p̄p̄o dī f̄m̄ dī p̄r̄z dī
dī f̄m̄ dī p̄r̄z dī

2 deg sit sup oia
fm̄

2 deg sit esse tm̄
sine additōe

2 deg q̄rmeat p̄fē
ctiōes oīs

2 deg
sit p̄m̄

qz 1. m. 1. 1. 1.
qz 2. m. 1. 1. 1.
qz 3. m. 1. 1. 1.

secundum respectu esse vitalis esse sensitivum. et esse intellectualis. ipsum esse transcendens logicæ. et secundum rationem intrinsece prædictum. et sic quod ipsum esse receptum in aliqua natura specialiter sine perfectione vitali cuiusmodi est esse lapidis sit ipse respectu respectu ipsius esse vitalis in arboze. vel respectu esse intellectuales in homine. tunc ipsum esse singulariter in se subsistens singulas perfectiones in se comprehendit. Unde nec ipsum esse natura rei intrinsece perfectibile vel esse transcendens nec est ipse respectu respectu alicuius esse in alio respectu. Quod est ipse respectu esse non vivens. respectu se esse vivens. Ad quod patuit in commento quod dicitur. Ad quod dicitur quod rationem militaret si perfectiones reppererent in deo pariformiter quod sunt in rebus. cuius oppositum superius dicebatur. Ad sextam dicitur quod esse sumptum absolute et secundum se possit saltem secundum rationem accipi communiter in quod est prædictum secundum rationem esse sensitivum et sic de alijs. Verumtamen cum dicitur esse subiectum esse aialis vel esse hominis tunc esse designat cum vaga singularitate. sicut cum dicitur cursus hominis cursus designat vagam individuatam. nam sicut currere non attribuitur homini. puta homo accipit in sua coitate. sed in quod est singularis actus cum actioes sint supposito. ita prædictum nec esse attribuit seu provenit alicuius coit in quod est illud esse considerat in sua coitate. quod sic vltima vel existerent in natura sed provenit coitibus in quod est ipsa sunt singularis actus in individuis duo cuius primo coipet existere rationes et quod est. sed secundum rationem provenit forme vel essentie rationes et quod est ad sensum superius expositum. Et his per quod coitas esse aialis non est proportionabilis coitati essentie aialis. sed potius coitati huius quod dicitur aliquod aial quod est vagum individuum Unde esse subiectum proportionat in coitate huius quod dicitur aliquod subiectum et esse corporis huius quod dicitur aliquod corpus. et sic de alijs. Sic itaque coitas esse aialis est sola coitas individua vaga. sed coitas essentie aialis est coitas etiam complere vitalitatis. Unde non proportionabiliter procedit quod exempli gratia homo et asinus non diversificantur in essentia aialis tamen diversificantur in esse aialis. Secundo patet quod rationabiliter procedit quod homo et asinus proveniunt in aiali considerato essentialiter. et non in aiali considerato existentially. Nam aial ex his designat vagam individuatam. vel aial currere. Tercio patet quod essentie aialis attribuitur homini et asino etiam considerat in sua coitate. sed esse aialis nec eis nec aiali coipet considerat coiter. sed vel considerant in individuis rationes vltima in re singularis actus. Quarto patet quod essentie rationabilis provenit attribuitur spiritui quod est individuum. contra hoc esse provenit attribuitur individuum quod est spiritus. Quinto patet quod quod superius dicebatur quod esse existentie etiam coipet nature specificæ. vel nature acceptæ coiter per hoc tamen non est intelligendum quod existentie provenit nature specificæ. seu coit in quod est ipsa coiter accipit. sed in quod est ipsa considerat in singularibus in quibus non sit prædicta singularis vel individua. est tamen singularis actus et individua. et istud est memorie commendandum. Ad septimam quod ad primam prædictam quod deus non est subiectum. puta subiectum ponitur generis generalissimum nam hoc modo vel dicitur est. subiectum est res per se subsistens ipsi esse cuiusmodi non est deus. si autem subiectum capiatur transcendenti. verumtamen puta est res per se subsistens. tunc deus us dici posset subiectum. sed tunc subiectum non est membrum individui ipsi sum ens quod immediate dividit in decem genera. sed est membrum individui ens acceptum transcendenti. Quo ad secundam prædictam quod si oēs ens dicatur subiectum vel accipit oportebit. vel subiectum stantia capere transcendenti quod puta est generis generalissimum vel oportebit ens capere restrictum quod sumit cum de deo et creaturis predicat analogice. Ad octavam dicitur per interemprionem sequi. plura enim sunt nomina appellativa secundum grammaticum vel chimera vel ois et alia synchegoremata quod non sunt

vltima apud logicum. Nam grammaticus attendit modum sciendi logicum autem attendit ad ipsam naturam rei. Ad nonam dicitur quod in ipso esse non solum est distinctio rationis rei rationabilis. quem doctor in deo ponit. verum etiam in quolibet ipso repitibile est distinctio ex ipsa natura rei. etiam in se acceptæ. quem in deo ponere esset error. Ad decimam patuit in quarta ratione quid sit dicitur.

Secundo Circa istam occurrit ista dubitatio. ratio. verum quod quis esse sit prædictum etiam quod essentia. tamen essentia sit infinita. et esse sit finitum in ipsa intelligentia. Et arguitur primo per primam prædictam. nam principium est prædictum suo principio. sed essentia est principium ipsius esse. igitur essentia est prædictum quod ipsum esse.

Secundo arguitur per secundam prædictam. quod si essentia in se separata esset infinita. hoc vel esset infinitate molis vel quod raris. vel infinitate perfectionis. Non primum. quod illa infinitas provenit solum quantitati. nec secundum. quod sic essentia intelligentie esset infinite perfectionis. vel esset saltem longe perfectior quod ipsum esse. In oppositum verumtamen est autoritas doctorum in ista. Ad istud dubium dicitur primo quod nec in intelligentia verum etiam vbi libet ipsum esse provenit simpliciter essentia in perfectione. Patet quod in quolibet creato esse coipatur ad essentiam sicut forma ad materiam. Unde sicut forma est actus essentialis materie et eiusdem generis cum materia. ita esse est existentialis actualitas essentie. et est eiusdem generis cum essentia. Et istud sequitur correlarie quod esse esset essentie intelligentie. et creantur simul tamen. tamen esse prius producat naturalis ordinis potentate. Secundo dicitur quod in intelligentijs essentia dicitur infinita. eo quod ipsa in aliud non recipit quod ipsum esse susceptum in essentia finitum dicitur. per nam esse recipit in essentia sicut actus in potentia. actus autem per potentiam quod dicitur finitum in quod est ipsa recipit. Essentia per in intelligentijs non recipit in materia. eo quod intelligentie sit subiecta materia separata sunt quod per se individue. Et istud sequitur correlarie quod infinitas essentie in ipsa intelligentijs infinitate materie primum est dissimilis. primum pariformis. Patet. quod sicut materia in aliud non suscipit. ita nec essentia. Verumtamen materia est vicissim susceptiva formarum diversarum ratione cuius determinata et infinita dicitur. Essentia per vni rei nequit vicissim in se suscipere diversas existencias.

Ad rationes Ad primam dicitur quod essentia et forma non sunt principia esse existentie nisi in quod est provenit nature naturæ in forma suscipit vel in essentia quod suscipit in supposito vel in materia vel superius est late declaratum. Verumtamen ipsa forma prout dicitur principium futurivum ipsius esse existentie in quod est ei per se. etiam principialis. Ad secundam dicitur quod essentia nec est infinita infinitate molis. nec infinitate perfectionis. sed infinitate irreceptibilitatis. quod scilicet non recipitur in aliud. vel patuit superius.

Tercio Occurrit ista dubitatio. verum rationales aie individuat per corpus occasionaliter possit separatim distinguantur dicuntur numerat. Et arguitur primo quod sic. ipsa aia intelligit individua. puta est terminus creatiois. eo quod actioes sunt circa singularia. sed aia est prius naturaliter terminus creatiois quod in formet corpus. igitur aia intelligit individua antequam ipsius cum corpore unione. Secundo sic. dicitur forma esse dicitur specifica. sed aie separatim dicitur forma liter. igitur dicitur specificæ. Minor patet quod aie separatim sunt solæ forme ab invicem diverse. Tercio. si aie separatim distinguantur numerat sequitur quod ipse esset quare. Sequitur patet quod eis attribueretur numerus individuat quod videtur esse de genere quod raris.

De ente

Quarto. deficiente cā deficit et effectus. si q̄ corpus sit cā indiuiduatis aie rōnalis sequitur q̄ corpe substra-cto pereat aie indiuiduatio. In horz oppositū est auto-ritas doctoris. Ad hāc questione ddm pmo. q̄ rōna- lis aia sine corpe effici neq̄ indiuidua initiali. ob qd̄ ei? indiuiduatio dī ex corpe depēdere occasionali. Prt. nā vnicūq̄ forme ē naturale sue pprie materie vniri. z per p̄ns est pter ei? naturā q̄ a sua materia separet. pus at puenit alicui qd̄ est fm ei? naturā q̄ id qd̄ est pter eam igit aie rōnali q̄ forma nō p̄gruit creari extra corpus.

Prterea pfectū est pus ipfecto. ps at a toto separet est impfecta. igit rē. Prterea si aia crearet extra cor- pus ip̄a nō esset postea naturalr corpi vnibilis. cū igit aia naturalr sit act? p̄mus corpi. prt q̄ sibi repugnat creari sine corpe. q̄ igit aia rōnalis exigit increari corpi tū q̄ extrahit quādā coaptatōem p̄uigalē seu cōmensu- ratōem p̄portionalē. iō eius indiuiduatio dī aliq̄ mō ex corpe dependere. sz q̄ ē indiuiduale rōnalis aie nec ob- ligat corpi nec cōphendit ab eo nec ei? pmanētia depen- det ex corpi armonia quēadmodū aliax formaz. ideo corpus pot? dī cā occasionalis indiuiduatis aie rōna- lis q̄ cā pprie dicta. Nec omīquaq̄ dī occasionalis cā. sz q̄ ad fieri possūme. vñ aia in hoc est orizon inter intel- ligentias q̄ sunt oīno p se indiuidue z inter formas ali- as quaz indiuiduatio dependet a materia sumpt et in fieri z in pmanētia. Ex isto sequitur correlarie. q̄ aie sepa- te appetunt naturalr suo corpi reuniri. quare resurrectio mortuoz ventura p̄uincit ex lumine naturali. p̄ma ps p̄t ex dictis. scda ps p̄t q̄ appetitus naturalis nō frus- tratur fm totā spēm. Ddm scda. q̄ aie rōnales a corpo- re separet distinguunt solū nūeralit̄ nec distingui dīcī p̄t p̄prie formalr. p̄t p̄ma ps p̄t q̄ cū aie rōnales corporibus vnire distinguant tū mīero. si eedē separet distinguerent spē tūc aie in sua separtōe acq̄rerent nouā subalitatē spe- cificā z p̄ p̄ns corripere vel transubstāciarent vñ sal- tem annihilarent. scda ps p̄t q̄ distinctio pprie forma- lis dī q̄ originallr accipit penes diuersam rōem forme vñ penes diuersa p̄ncipia formalia z eēntialia. Distinctio autē aia x. separet. sumit fm diuersam cōmensuratōem ad diuersa corpa q̄b fuerūt vnita q̄b etiā renisu natura- li appetunt reuniri. Ex isto sequitur correlarie q̄ binari? dif- ferenter attribuit aialibz separtis duobz hoibz z ip̄is in- telligentis. p̄t nā intelligētis attribuit binari? formalr et specific? q̄ resultat ex diuisione generis p suas dīas. hoibz aut attribuit numerus de genere quātitatē q̄ eis formalr inheret. In aiabz at separtis opoztebit medium cōpensare. nā sz aiabz separtis etiā fm se attribuat bina- rius p̄stetur ex vno fm q̄ vñū nominat incōicabile in pluribz qd̄ adhuc sūstet in genere sube. tū binari? p̄stetur ex vno fm q̄ vñū nominat formā vnitatē de genere q̄stītatis nō attribuit aiabz separtis fm se nec etiam eis formalr inexistit. vñ si aie separet dicant due fm hūmbis- nariū hoc ē. q̄ ille binari? p̄existit i hoibz quoz ip̄e aie fuerūt pres vel etiā adhuc inexistit corporibz in q̄b p̄st- erunt z que adhuc quodāmo ip̄e anime p̄cemunt.

Ad rōnes

Ad p̄mā ddm q̄ rō p̄uiceret si aia rōnalis pprie seorsuz cre-aret q̄ tū solū corpi increat in q̄ increatōe necario cōin- telligit corpi p̄uigū. Ad scdā ddm q̄ sz aie separet sint diuerse forme indiuiduales nō tū pprie dīnt forma- liter. vt patuit. Ad terciā p̄t qd̄ sit dōz ex vltimo cor-

et essentia

relatio nō em sequitur q̄ aie separet vel sint quāte fm se vñ q̄ q̄stitas inheret eis formalr si dicant due fm dualita- tem nūeralē. sicut q̄uis albedines dicant due nūerali. tū ip̄e nec fm se sunt quāte nec eis q̄stitas inheret for- maliter. Ad quartā ddm q̄ corpe potius dī occasio indiuiduatis aie rōnalis q̄ causa. Prterea est cā pos- tius in fieri q̄ in facto esse. Quid ddm q̄ sz corpus subtra- hat tū ip̄m maner subaliter eo q̄ materia p̄ma est inco- ruptibilis. p̄t igit saluari q̄ est qd̄amō cā indiuiduatio- nis aie separet etiā post eius separtōem in q̄stī etiā aia se- parata hz naturalē renisu ad corpe in q̄ p̄stetur.

Et q̄ in istis substātijs qd̄ ditas nō ē idē qd̄ esse. iō sunt ordinabiles in p̄dicamento. z p̄prie rea iuenit in eis genus spēs z dīa. Quāta- earz dīntie pprie nobis occulte sunt. In rebo em sensibilibz ip̄e dīntie essentiales nobis aliq̄ itz occulte. vñ scant p dīntias accitales q̄ ex essen- tialibz oriunt sicut cā scant p effectū suū. sicut bi- pes ponit dīa hois. accitā aut ppria subarū immaterialiū nob ignota sunt. vñ dīntie earz nec p se nec p accitā nobis signari p̄nt. Hoc aut sciendū est q̄ nō eodē mō sumit gen? et dīa in illis substātijs z in substātijs sensibilibz. q̄ in substātijs sensibilibz sumit gen? ab eo qd̄ ē ma- teriale in re. dīa p̄o ab eo qd̄ ē formale in ip̄a: vñ Auicenna dī in p̄ncipio sui libri de aia q̄ for- ma in rebo cōpositis ex materia et forma est dīa simplex eius quod constituit ex illa nō autē ita q̄ ip̄a forma sit dīa. sed q̄ est dīntie p̄ncipium vt idem dicit in sua metaphisica. Et dicitur talis dīntia esse simplex. quia sumitur ab eo quod est pars quidditatis rei scz forme. Cum aut substā- tie immateriales sint simplices quidditates nō potest capi differentia ab eo quod est pars q̄ dī- ditatis sed a tota quidditate. Et ideo in p̄ncipio de anima dicit Auicenna q̄ differentia sumpli- cem nō habet nisi species quaz essentie sunt cō- posite ex materia et forma. Similiter etiam in eis ex tota essentia sumitur gen? modo tamen differentia vna em substātia separata cōuenit cum alia in immaterialitate. et differunt ab in- uicē in gradu p̄fectiōis fm recessum a potentia- litate z accessum ad actum purum z ideo ex eo quod consequitur illas in quantum sunt imma- teriales sumitur in eis genus sicut est intelle- ctualitas vel aliquid hūmōi. ab eo aut quod con- sequitur in ip̄is gradu p̄fectiōis sumitur in eis differentia nobis tamē ignota. Nec optet has dīas esse accitales quia sunt fm maiorem z mī- nozem p̄fectionem que non diuersificant spēm

Ad accitā p̄f- dī
sz p̄f- dī dī dī
sz p̄f- dī dī dī
sz p̄f- dī dī dī

Gradus em pfectionis in recipiendo formas
eandē nō diuersificant spēm sicut albus ⁊ mi-
nus albū in picipiendo albedinē sunt eiusdem
rōnis. sed diuersi gradus pfectionis in ipis for-
mis vel naturis picipiens spēm diuersificant.
sicut natura pcedit p gradus de plātis ad ani-
malia p qdam que sunt media inter aīmalia et
plantas fm philosophū in septimo de animalī-
bus. Nec iterū est necessariū. vt diuisio intel-
lectualiū substantiarū sit p duas differētiās ve-
ras. qz hoc impossibile est accidere in oībus. vt
philosophus dicit in vndecimo de animalibz.

Tercio inuenit essentia in substantijs cōposi-
tis et materia et forma in quibus et esse est recep-
tum et finitum propter hoc quod ab alio esse habet
et iterum natura vel quidditas earum est recepta in
materia signata: et ideo sunt finite et superius et in-
ferius. et ideo in eis propter diuisionem signate ma-
terie possibilis est multiplicatio individuum in
una specie. et in his quilibet habeat se centia ad inter-
punctiones logicas superius dictum est sufficienter

In hac pre doctor: interserit qualiter se habeat essen-
tia subar separar ad principandū ipas intēiones logi-
cas. Et ostēdit doctor: pmo q insepārit repiatur ge-
nus spēs rē. Scdo declarat vñ in eis genus z dñia su-
mar. q in eis genus z dñia accipit aliter q in substan-
tijs materialibz. ibi. Hoc at sciēdū. Prima ps est tri-
partita. Pmo em facit qd dcm est. scdo remouet cauilla-
tionē quāda. ibi. Quauis eaz dñe. Tercio onr q nō
eodē mō sunt nobis ignote dñe subar separar z dñe
subar materialū. ibi. Accētia aūt. Dicit q pmo q qā
in substantijs sepatris repitur distinctio inter qd dñitē
et eē. iō ipē sube sepatris sunt ordinabiles in genere. et p
psequēs in ipsis sunt repibiles intēōēs logice. cuius
modi sunt genus spēs z dñia. nā illud qd pprie ponit in
genere est spēs q ex genere z dñia pstituit. Deinde ibi
quis eaz. Remouet doctor: cauillatōem dicēs. q in in-
telligētis iueniunt dñe ex natura rei. nō obstatē q eaz
pprie dñe nobis sunt occulte. nā quarundā subar mas-
terialū. pprie dñe sunt nobis ignote fm se. licet circulo
quamur eas p drās accidētales vt puta p. pprias pas-
siones q sunt effectus. pprij deriuati ex differētis eēn-
tialibz. Deinde ibi. accidentia aūt. doctor: subdit q
dñe pprie subar imaterialū nob sunt ignote penitus
fca. fca fm se q fm pprios suos effectus. eo q pprie
passiōēs eaz etiā nobis sunt occulte. in materialibz au-
tem vt pferit sunt nob manifeste. saltē pprie passiōēs
eaz qbz eēntiales drās circuloqmur. Deinde ibi. hoc
autē sciēdū. doctor: declarat vñ sumant genus z diffe-
rentia in substantijs sepatris. z tripicitur hec ps. nā ostē-
dit pmo q diuersimode sumant genus z dñia in substan-
tijs materialibz z in substantijs sepatris. Scdo ostēdit
q tam genus qz dñia sumant in intelligētis a tota qd
duratē. differētē tñ psiderata. ibi. Vñ tō tamē differētē
Tercio repellit duas cauillatōēs. ibi. nec oportet. Di-
cit q doctor: scūs pmo q in substantijs materialibz ge-

nus sumit^r ab eo qd est materiale in re. dñia vero sumit^r ab eo qd est formale in ipa re. ad qd allegat Avicennā dñ centē in pñcipio sui libri de aia. q in rebz co positis ex mate ria z forma. ipa forma ē dñia simplex ipsius suppositi. qd nō sic intelligit q forma sit dñia. sed q sit dñie principium vt ēr idem in sua metaphysica. Dicat aut dñia rez mate rialiu simplex. qz sumit a forma q est ps qdditas z nō to ta quidditas. in substantiis aut separtis tam genus q differe ntia sumit a tota qdditate. eo q ille sube sunt simplices nō gibiles. Et iō ēr Avicennā in pñcipio de aia q differe ntia simplici nō habet nūllōs substantiarū. anpositus

Dein ibi. **Q**uod in differenti. **D**octor ostendit qualiter ge-
nus z dñia sumunt in sepatis a tora quidditate differenti
mō. **D**icens q̄ genus sumit in eis ab illo in quo eēs cons-
uentūr. **I**tes intelligitur. z dñia sumit ab illo in quo ab inui-
cem differūt. **Q**uia q̄ substantie intellectuales cōueniūt in
immaterialitate z differūt ab inuicē in gradu pfectionis. **I**-
penes recessum maiorē vel minorē a potentialitate z ach-
cessum ad actum purū. **I**ō genus sumit in eis ab eo qd̄
sequitur illas inq̄sum sunt immateriales. sicut ē intellectu-
alitas vel aliqd̄ h̄mōi. dñia vero nobis in ignora in ipis su-
mit ab eo qd̄ h̄mōi dēter minari gradū pfectionis infor-

Dein ibi. Nec opor. doctor. repellit duas cavillatōnes. Scdm ibi. Nec itex. Prima potest sic formari. dñe sum pre fin magis 2 minus pfectū seu fin diversos gradus pfectōis sunt accētales. sicut pz de magis albo 2 minus albo bñ ergo dñe in substātijs sepatis fūmant penes maiorem 2 minorem recessum a pōtēralitate 2 accessum. ad actus purū seqtur q̄ substātie separe solum accidētaliter distingunt. Rñder doctor q̄ magis 2 minus pfectus fz duos gradus pfectōis in forma accidētis dñt. Aliter m

Obiat qse dñe
p̄rio

Bokur

2° obit

Soluit

Incipit m^a 9ª futu
 2ª pit² sit q² sit da
 cu² diuisa ab x:
 ita tñ q² vtrūq²
 sit finitū

subseparat
pordinales

1. 576 2. 576

Van d. Hinder
Van d. Hinder

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

$\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

124 24-26

8-10-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1043-1044-

may be seen

十一

2nd 2 dx

ne in ma
1000 22

May 17 24

78

Ad dubitationē Igit rñ dendum
 nalis remoriū genus intelligentiāz p̄r p̄phendere. f3 eam
 genus primū dūtaxat intelligit quādā circūlocutiōe. parz
 nam ip̄os intelligibiles rez materialiū sunt p̄ncipia cogni
 scēdi subam in q̄ puenit intelligētiāz rēbz materialibz p̄
 q̄ negatōez aut materie z p̄prietatū rez materialiū circū
 loq̄mur genus intelligentiāz. primūz negatiue nūcp̄ates
 intelligētiāz subas imateriales z incorporeas. rez etiam
 rōnalis aīa p̄ cognitōem rez materialiū z postime p̄ cog
 nitōne sup̄ius z sui agēis intellectus q̄ est q̄dam p̄ncip
 pario lumis separati assurgere p̄r in q̄ndā affirmatiuā circū
 locutiōnem generis p̄rimi intelligētiāz put f3 p̄fectiones
 q̄s aīa recipit in seīpa sup̄eminēns attribuit intelligētiāz
 vñ vocat eas subas intellectuāles. Uenitū h̄mōi locutiō
 fultit in negatōe. dicunt enī intellectuāles q̄s sine discursu
 su intelligētiāz. **Sēdo** dōm q̄ neq̄q̄s p̄r p̄phendere rō
 nalis aīa dīnas intelligētiāz p̄prias ex sua facultate p̄prias
 p̄z. nō enī p̄r alicuius intelligētiē dīam capere p̄prias p̄g
 nitōe negatiua. nā cognitio p̄prias negatiua vñus dīne eti
 git aliq̄lem cognitōez affirmatiuā oppositē dīne. **Q̄erē**
 nec possit intelligere dīnas intelligētiāz penes eāz p̄prias
 p̄prias passiōes vel penes seīpas p̄z. nā cognitio p̄r inten
 tiōne sue vīctime dīne req̄rit in intelligēte aliq̄uā silitudinē
 p̄prias ip̄ius rei intellecte. **Uñ** q̄ rōnalis aīa nequeat cōq̄i
 rere ex facultate sua naturali silitudinē p̄prias alicuius intel
 ligētiē seq̄rur p̄prias. nihilominus nō negat q̄d rōnalis
 aīa habeat potentā obedientialē ad recipiendū influxum a

aduenit accidēs in se est cōpletus subsistens in suo esse. quod quidē esse naturaliter pcedit accidens qd supuenit. Et ideo accidens supueniens ex cōiunctione sui cū eo cui aduenit non causat illud esse in quo res subsistit 7 p qd res ē ens p se. sed causat quoddā esse scdm sine quo res subsistēs intelligi pōt esse. sicut primū pōt intelligi esse sine scdo. Unde ex accīte 7 subiecto non efficit vñ p se sed vñ p per accidens. Et ideo ex eorū cōiunctione nō resultat essentia qdam simpliciter sicut ex cōiunctione forme cū materia ppter qd accidēs neqz rōem pplet eēntie habz. nec ps pplet eēntie est. sed sicut ē ens fm qd ita eēntia fm qd habz. Sed illud qd dicitur primū maxime 7 verissime in qlibet genere ē causa eorū q sunt post in illo genere. sicut ignis qui est in fine caliditatis ē causa caloris in alijs rebz calidis. vt in scdo metaphysice dicitur. Et iō substantia que est primū in genere entis verissime 7 maxime essentia habēs. opret q sit causa accidētū q secundario 7 quasi fm qd rōnem entis picipant. Quod tamē diuersimode contingit. qz em ptes substantie sunt forma 7 materia ideo qdam cōsequunt pncipaliter formaz 7 qdam materiā. Forma autē aliqua inuenitur cuius eē nō depēdet a materia vt intellectualis anima. materia vero nō habz eē nisi p formam. Vñ in accītibz q cōsequunt formam est ali quod qd nō habz cōmunicationē cū materia. sicut est intelligere quod nō fit p organū corporeale. sicut pbat phisus tercio de anima. Aliqua vero sunt ex cōsequentibz formā que habēt cōmunicationē cum materia sicut sentire. Sz nullū accidēs cōsequitur materiā sine cōmunicatione forme. In his tamē accidētibz q materiā cōsequunt inueniūt qdam diuersitas. qdam em accidētia cōsequunt materiā fm ordinem que habz ad formā specialem. sicut masculinū 7 femininū in animalibz. quoz diuersitas ad materiā reducitur. vt dicitur decimo metaphysice. Vñ remota forma speciali animalis dicta accidētia non remanēt nisi equinoce. Quedaz vero cōsequunt materiā fm ordinē que habz ad formā generale: 7 ideo remota forma speciali adhuc in ea remanent sicut nigredo cutis in ethiope ex cōmixture elemētoz non ex ratione anime. 7 ideo post mortē remanet in eo. Et qz vnaqz res indiuiduat p materiā. 7 collocatur in genere vel in spē p suā formā. ideo accidentia

que cōsequunt materiā sunt accītia indiuidua fm que indiuidua eiusdem spē ab inuicē differunt. Accidētia vero q cōsequunt formā sunt pprie passionēs vel generis vel spē. vñ inueniunt in omnibz picipantibz naturā generis vñ spē. sicut risibile cōsequitur formā in homie. qd risus cōtingit ex aliqua apphensione cōuenientis rei vel delectabilis aime homis. Sciendum est etiam q accītia aliquādo ex pncipijs essentialibz causant fm actum pfectum sicut calor in igne qd semper actu est calidus. aliquando vero fm aptitudinē tñ sed complementū accidit ex agēte exteriori. sicut dyaphoneitas in aere q cōpletur p corpus lucidū exterius. 7 in talibus aptitudo est accidēs inseparabile. sed cōplementū qd aduenit ex aliquo principio qd est extra eēntiā rei. ita q nō intrat cōstitutionē rei est separabile sicut moueri 7 hmoi accidentia

Iste est tractatus tercius pntis ppendi. in quo Doctor determinat de eēntia ipsoz accidentū. Et diuidit tractatus iste in duo capla que admodum duo tractatus pcedentes. In pmo em determinat de eēntia ipsoz accidentū metaphysice. in secundo vero determinat de eēntia ipsoz accidentū logice. vt puta p cōparationē ad intentionē logicas. ibi. Sciendū etiā ē. Primū caplū subdiuidit in duas ptes. in quaz pma ostēdit qualiter eēntia repiatur in ipsis accidentibz. in scdo ostēdit qualiter ipsa accītia a substantia 7 a pncipijs sube diuuant. ibi. Sz illud qd maxime. Ad huc autē pma ps subdiuidit. pmo em ostēdit absolute qualiter repiatur essentia in accītibz. Scdo manifestat idē cōparationē. vt puta p cōparationē ad ipam formā substantialem. ibi. Sed sicut ex forma. Pmo q continuādo dicta dixeris pmitte suam intentionē dices. Qd qz dictum est quō inuentat eēntia tam in substantijs cōpositis q simplicibz. nūc supēst ostēdere qualiter eēntia repiatur in ipsis accidentibz. Deinde subdit suā intentionē psequēdo qd accidētia fm se nō habēt essentia absolutā 7 pletā. quod ostēdit tali rōne. eo mō aliqua habēt eēntiā quo mō ipsa habēt definitionē. sed accītia fm se nō habēt absolutā 7 pletā definitionē. Sz nec habēt fm se essentia pfectam 7 absolutam. Sz autē p qz eēntia est id qd p definitionē designat. Sz notat p qz accītia nō possunt definiri nisi p subiectū. naz accītia hz esse depēdens ad subiectū. cū accītia eē sit inesse. Deinde ibi. Sed sic ex forma. Doctor manifestat qualiter repiatur eēntia in accītibz p pando formā substantialem ad ipsam formā accītialem. pmo qd penes cōuenientia. scdo penes diuina. ibi. Sed tñ inter formas. Assignat q duas cōuenientias forme accītialem. cuz forma substantialem. Prima est q sicut ex ppositiōe forme substantialem cū materia resultat esse substantialem. ita ex cōpōne forme accītialem cū subiecto resultat esse accītialem. Scda quēntia q inueniatur ibi. Et ideo nec. est q sicut forma accītialem fm se nō habēt eēntiam pletā 7 absolutā. sed definitio eius assignat p additamentū sui subiecti. sic nec forma substantialem fm se habēt essentia pfectam 7 absolutā. 7 eius definitio assignat p additamentū sue materie. quod manifestat ex

Comma

Aqua in

Sunt in

opletas

fata 7

depend

Su quo

fōz sutah

amili

Primum qd dicitur
 1. qd dicitur qd dicitur
 2. qd dicitur qd dicitur
 3. qd dicitur qd dicitur
 4. qd dicitur qd dicitur
 5. qd dicitur qd dicitur
 6. qd dicitur qd dicitur
 7. qd dicitur qd dicitur
 8. qd dicitur qd dicitur
 9. qd dicitur qd dicitur
 10. qd dicitur qd dicitur
 11. qd dicitur qd dicitur
 12. qd dicitur qd dicitur
 13. qd dicitur qd dicitur
 14. qd dicitur qd dicitur
 15. qd dicitur qd dicitur
 16. qd dicitur qd dicitur
 17. qd dicitur qd dicitur
 18. qd dicitur qd dicitur
 19. qd dicitur qd dicitur
 20. qd dicitur qd dicitur
 21. qd dicitur qd dicitur
 22. qd dicitur qd dicitur
 23. qd dicitur qd dicitur
 24. qd dicitur qd dicitur
 25. qd dicitur qd dicitur
 26. qd dicitur qd dicitur
 27. qd dicitur qd dicitur
 28. qd dicitur qd dicitur
 29. qd dicitur qd dicitur
 30. qd dicitur qd dicitur
 31. qd dicitur qd dicitur
 32. qd dicitur qd dicitur
 33. qd dicitur qd dicitur
 34. qd dicitur qd dicitur
 35. qd dicitur qd dicitur
 36. qd dicitur qd dicitur
 37. qd dicitur qd dicitur
 38. qd dicitur qd dicitur
 39. qd dicitur qd dicitur
 40. qd dicitur qd dicitur
 41. qd dicitur qd dicitur
 42. qd dicitur qd dicitur
 43. qd dicitur qd dicitur
 44. qd dicitur qd dicitur
 45. qd dicitur qd dicitur
 46. qd dicitur qd dicitur
 47. qd dicitur qd dicitur
 48. qd dicitur qd dicitur
 49. qd dicitur qd dicitur
 50. qd dicitur qd dicitur
 51. qd dicitur qd dicitur
 52. qd dicitur qd dicitur
 53. qd dicitur qd dicitur
 54. qd dicitur qd dicitur
 55. qd dicitur qd dicitur
 56. qd dicitur qd dicitur
 57. qd dicitur qd dicitur
 58. qd dicitur qd dicitur
 59. qd dicitur qd dicitur
 60. qd dicitur qd dicitur
 61. qd dicitur qd dicitur
 62. qd dicitur qd dicitur
 63. qd dicitur qd dicitur
 64. qd dicitur qd dicitur
 65. qd dicitur qd dicitur
 66. qd dicitur qd dicitur
 67. qd dicitur qd dicitur
 68. qd dicitur qd dicitur
 69. qd dicitur qd dicitur
 70. qd dicitur qd dicitur
 71. qd dicitur qd dicitur
 72. qd dicitur qd dicitur
 73. qd dicitur qd dicitur
 74. qd dicitur qd dicitur
 75. qd dicitur qd dicitur
 76. qd dicitur qd dicitur
 77. qd dicitur qd dicitur
 78. qd dicitur qd dicitur
 79. qd dicitur qd dicitur
 80. qd dicitur qd dicitur
 81. qd dicitur qd dicitur
 82. qd dicitur qd dicitur
 83. qd dicitur qd dicitur
 84. qd dicitur qd dicitur
 85. qd dicitur qd dicitur
 86. qd dicitur qd dicitur
 87. qd dicitur qd dicitur
 88. qd dicitur qd dicitur
 89. qd dicitur qd dicitur
 90. qd dicitur qd dicitur
 91. qd dicitur qd dicitur
 92. qd dicitur qd dicitur
 93. qd dicitur qd dicitur
 94. qd dicitur qd dicitur
 95. qd dicitur qd dicitur
 96. qd dicitur qd dicitur
 97. qd dicitur qd dicitur
 98. qd dicitur qd dicitur
 99. qd dicitur qd dicitur
 100. qd dicitur qd dicitur

V. acens fm se veraz hns dmar: tante sit dependencie vt
sine suba nec definibile nec intelligibile sit.

Sancti Thomae

Folio xxiii.

emplariter. nam in definitōe aīme ponitur corpus a natu-
rali pbo. qd cōsiderat aīam solū inq̄tuz est forma corporis
physici. Deinde ibi. Sed tñ inter formas. cōparat for-
mā substantiāle ad formā accitāle penes dñam. 2 si atten-
te cōsideret lra ex ea recolligipotērit q̄ntuplex dñia forme
subalis a forma accitāli. Prima est. qd id cui aduenit for-
ma subalis. s. materia nō habz p se esse absolutū. sicut ipa
forma substantiālis que ipsi materie aduenit. Illud autē cut
aduenit forma accitālis hz esse p se absolutū 2 cōpletum
est em substantia pposita vel saltē substantia p se subsistens.
Scdā dñia q tangit ibi. Et ideo. et est q ex iunctōe for-
me subalis cū materia resultat illud esse in q res p se subsis-
tit. nō autē ex iunctōe forme accitālis cū subiecto consti-
tuit ēē in q res subsistit. q̄nto hoc accitū p̄supponit. Ter-
cia dñia q tangit ibi. Et ex eis. est q ex cōiunctōe forme
subalis cū materia efficit ens seu vñū simplr p se. sed ex cō-
iunctione forme accitālis resultat ens seu vñū p accitū 2
fm quid. Quarta dñia q tangit ibi. Propter qd ex. est q
ex iunctōe forme subalis cū materia resultat qdam cēn-
tia. nō autē ex iunctōe forme accitālis cū subiecto resultat
quedam cēntia. naz cēntia debet esse vna natura specifica.
Quinta dñia que tangit ibi. Tñ forma est. est q̄ntis for-
ma subalis nō habeat fm se essentia p̄pletā. est tñ ps essen-
tie p̄plete. forma autē accitālis. nec fm se hz essentia absolu-
tam 2 p̄pletā. nec est ps cēntie cōplete. sed sicut ens est fm
qd. ita 2 hz cēntia fm qd. s. dependentē ad subiectū.

Dein ibi. Sed illud cui accidit. declarat vicissim dñas
suppositas. scdā ibi. Et ideo accitū. tēciā ibi. Et p qd res
est. quarta ibi. Et ideo ex eoz. quinta ibi. Propter qd accitū
q tñ hñōi declaratōes sunt supius interpositae. 10 eaz. p
sequitur dimittat. Deinde ibi. Sz illud qd dñ. doctor
ōndit q accitū a suba deriuat. 2 p̄mo hoc ōndit genera-
liter 2 in cōsēdo declarat p̄ticularit̄ q̄liter accitū ex p̄n-
cipijs substantie oriāt. ibi. Qd tñ diuersimode. format igit
p̄mo talē rōem. Sz p̄mū 2 verissimū in q̄liter genere est
causa alioz posteriorz. 10 eodē genere. sz in genere entitū sub-
stantia est maxime 2 verissime ens seu habēs cēntiā. q̄ suba
est cā accidentiū q̄ fm qd 2 scdario p̄ticipant rōem entis.
Sz doctor declarat in lra p̄ exemplū pbi in scdō metaphy-
sice. nō ignis q est maxime calidus cā causa caloris in alijs
rebo calidis. Dein ibi. Qd tamē diuersimode manifes-
tat doctor id specialius ōndendo q̄liter accitū ex p̄ncipijs
sube diuersimode deriuat. et q̄dr̄ipartit̄ hec ps fm q
doctor assignat q̄rtuoz distinctōnes accitū sumptas pes-
nes hñtudes eoz ad p̄ncipia sube ex qbus oriunt. P̄mū
mo q assignādo p̄mā distinctōez accitū. dñ. q̄ntis accitū
p̄sequunt p̄ncipia sube q̄ sunt forma 2 materia. 10 qdā ac-
cidentia p̄ncipalit̄ p̄sequuntur ipam formā. qdā autē p̄sequun-
tur p̄ncipalit̄ materiā in ordine tñ ad formā. Dein ibi.
Forma autē. ponit scdā distinctōne accitū. q̄ est subdis-
tinctio p̄cedētis. dñ. q̄ accitū p̄mū ipam formā. qdā
p̄sequuntur formā talē cuius ēē nō depēdet ad materiā. cu-
iusmōi est aīa rōnalis. 2 hñōi accitū nō hñt cōiunctionez
cū materia. sicut sunt intelligere 2 velle. q̄ non sūt p̄ orga-
nū corpale. vt pbat pbs in tercio de aīa. qdā autē accitū
p̄sequunt formā. cuius ēē depēdet ad materiā. 2 hñōi acci-
dētia cōiunct cum materia. vt sz talia videre audire 2 c̄.
exerceē p̄ organū corpale. Dein ibi. Sz nullū accitū. assi-
gnat doctor tēciā distinctōez. p̄mo ponit eā. scdō subifere
qdā correlariuz. ibi. Et qz vnaqz. adhuc p̄mo p̄mittit
qdā videlz qz materie nō p̄t p se p̄petere ēē sine forma.
10 nulla accitū p̄sequunt materiā sine cōiunctōe forme. sz

quēcūqz materiā p̄sequunt. p̄sequunt eā in ordine ad for-
mā. Dein ibi. In his tñ. ponit distinctōem istā q̄ accitū
tūm cōsequentiū materiā p̄ncipalit̄ qdam p̄sequuntur
eā fm ordinē quē habet ad formas sp̄alei sicut masculis
nū quod est naturalis potentia. 2 feminini qd est natura
lis. impotētia quoz diuersitas ad materiā reducit. vt dici-
tur decimo metaphysice. p̄sequunt em materiā fm ordi-
nem ad formā aīalis q̄ est sp̄alis. 2 ista accitū nō reman-
ent eadē in generato 2 corrupto. vñ in aīali mortuo nō
reptur sexus masculinus vel femininus. nisi saltē equivo-
ce. Quedā vero accitū consequunt materiā fm ordinē
ad formas generalē. sicut nigredo cutis in ethiope. 2 albes-
do in cigno p̄sequunt formā mixtionālē. resultat em ex mix-
tione quadā elemētōrum in mixto. 2 ista accitū remanēt
eadē saltē fm spēm in generato 2 corrupto. Tñ in ethio-
pe mortuo est eadē nigredo in spē que p̄erat in viuo.
Dein ibi. Et qz vnaqz. subinfert doctor ex iam dictis
quoddā correlariū dñ. qz vnaqz res sup̄plet mate-
rialis de q̄ sermo p̄fuit indur. duar p̄ materiā saltē signa-
tam. collocat autē in genere vel in spē p suā formā. ideo acci-
dētia p̄ntia materiā dicunt accidentia indiuidui fm que in-
diuidua eiusdē sp̄ei ab inuicē distinguunt. accitū vero cō-
sequētia formā dicunt accidentia vel sp̄ei vel generis. 2 hñōi
sunt p̄prie passiōes. sicut risibile qd p̄sequit aīam rōnalis
nā risus p̄tingit ex aliqua apprehensione aīe ipsius hominis.

Dein ibi. Scdū est etiā. assignat doctor quartā dis-
tinctōem dñ. qz qdā accitū ex p̄ncipijs essentialibz sui
subiecti causant. etiā fm actū cōpletū. sicut calor in igne q̄
sp est actu calidus. nō em p̄ calor ignis igne substantiāle
remanēt. intm̄ remittit vt ignis denoiet frigidus q̄ntis fri-
giditas aq̄ possit remitti sic q̄ aq̄ denoiet calida. Quedā
autē accitū causant solū ex p̄ncipijs sui subiecti fm quan-
dā aptitudinē. sed cōplementū supaduenit ex agente sup̄e-
riori. sicut ex p̄ncipio aeris orit̄ dyaphaneitas. que cōple-
tur p lucidum extrinsecum. 2 in talibus aptitudo est acci-
dens inseparabile. sed cōplementū quod aduenit ex aliq̄ p̄n-
cipio extrinsecō est accidens separabile. sicut risibile etiā
se habet ad risum.

Uchabeatur

plentor intelligētia p̄
dictoz moueat ista q̄
stio. vñ accitū fm se verā hñs cēntiā sit tāte depēdēte vt
ipm sine suba nec sit definibile nec intelligibile. Et arguit
p̄mo q̄ accitū nō habeat verā cēntiā. nā pbs in q̄tto me-
taphysice p̄par analogiā entis ad analogiā sanitatis. sed
p̄stat q̄ sanitas solū ēē in aīali vere. nō autē in cibis vel in vi-
nis. q̄ p̄formit̄ ens dñtaxat in suba rept̄ vere 2 non in
accitibz. 2 p̄ p̄ns accitū verā cēntiā nō hñt. Scdō sic.
p̄ncipia sube sunt etiā p̄ncipia accitū. q̄ accitū nō hz cēn-
tiā saltē sube p̄distinctā. Assumptū claret. qz forma 2 ma-
teria sz p̄ncipia accitū. vt dñ in lra. 2 ex his ipis p̄stuit
suba. Tercio sic. accitū ab autoribz appellat mod⁹ entis
seu cē. nō autē cēntia cū cēntia sit nomē absolutū. accitū aē
nō attribuit natura absoluta. sz natura dependēs 2 respe-
ctiua. Quarto sic. quēadmodū se hz suba atq̄ substatē.
ita se hz accitū ad inē. sed suba nō p̄t intelligi sine substatē
q̄ nec accitū p̄t intelligi sine inherētia. Quinto arguit
exemplariter. nam simitas nec est definibilis nec intelligibilis
sine naso. cuz simitas dicat curuitatē nasi. sed sicut simitas
determinat sibi nasum. ita qdlibet alteruz accitū exigit
aliq̄ subiectū ad qd determinet. vt q̄ntitas determinat si-
bi corp⁹. 2 color p̄prie dñctus determinat sibi corpus mixtū

Dein
sz subalis
accitū
p̄mo
2o
3o
4to
5to

Oia autē
deriuat
a suba

Sanitas p̄prie dñctus
in p̄ calidū 2 q̄ntis
dñctus q̄ntis p̄prie
sz p̄prie dñctus q̄ntis
sz p̄prie dñctus q̄ntis

sz p̄prie dñctus q̄ntis
sz p̄prie dñctus q̄ntis
sz p̄prie dñctus q̄ntis

Sexto sic in rōne accētis impoztat habitudo vel relatio realis vel saltē rōnis. nam accētis ē vno mō quali cas dens a suba effectiue. 2 hoc mō in rōne accētis intelligit realis hīendo ad subam. **Alto** dicitur accētis q̄si cadēs ad subaz in hīe. 2 hoc mō in rōne accētis intelligit saltē relatio rōnis ad subam. Sed q̄s fortassis diceret q̄ in rōne accētis impoztat relatio fundata nō in actuali inherētia vel cadētia a suba. sed solū fundata in ap̄titudinali inherētia vltē cadētia a suba. cuius signū est q̄ accētis separata in sacramēto adhuc appellat accētis q̄uis actu non inherēant. quē admodū sūt aīa separata nuncupat aīa vel forma. q̄uis nec viuificet nec informet actualiter. sed hec non est sufficiens euasio. nam licet causabile impoztet rōem fundatā in ap̄titudine causandi. tñ causabile vt sic intelligi non p̄t nisi co intelligat potens causare ad qd̄ refert. **Septimo** entitas accētis non repitur sine habitudine ad subam. 2 non poterit vere intelligi sine ea. Tenet p̄tia. q̄ veritas intellectus requirit rei cōfidentia. **Octauo** si entitas accētis posset intelligi sine cohabitudo ad subam. sequē q̄ eoz entitas dici posset entitas absoluta nō dependens ad subam quod est falsum. 2. In oppositū ratiōnum a sumptū p̄tia p̄tia parte est autoritas doctoris in f̄a. Sed in oppositū ratiōnū adductaz p̄ scda p̄te erit determinatio subiungēda. **Ad p̄tem** quēstionē est dīm p̄mo q̄ in singulis accētibus fm se 2 in eoz categoria p̄tia cōp̄it vna 2 realis entitas positiua p̄. Tū q̄ fm veritate accētis p̄t existere realiter extra subam separatam. qd̄ nō est possibile si nō haberet entitatē positiua 2 reale. Tum scdo q̄ fm peripateticos qd̄libet p̄ncipium nomiāt ens reale positiuū extra aīam. Tum tercio q̄ accētis esse p̄t vel p̄t ratiō vel terminus realis actōis. sicut patet de calore. 2. **Nec istis** dissentit. **Aliter** nō attribuit accētibus entitatem. nam fm cos cētia nomiāt entitatē formale non respectiua seu ad aliud dependentē q̄lis nō attribuit accētibus. **Ex isto** inferit correlatiue q̄ essentia taliter repitur in decē generibz qualiter sanitas in diuersis aīalibus. sed in p̄uationibz 2 negatiōibz qualiter sanitas in cibis 2 vniis p̄t. nam cētia repitur vere 2 positiue in decē p̄dicamentis quēadmodū sanitas repitur vere in diuersis aīalibus. in p̄uationibz aut 2 negatiōibz cētia repitur fm quandam reductiōem analogicā. 2 sūt sanitas repitur solū in cibis et vniis p̄t attributōem quandā. sed attendat q̄ cētia repitur in decē generibz analogice. 2 sanitas in diuersis aīalibz repit vniuocē. **Scdo** dīm q̄ b̄sōm respectiua dependentia habitudinē ad subam q̄libet accētis. **Ubi** **Aduertendum** q̄ aliquod dicitur de p̄dere tripl̄. scilicet. **Uno** mō ab alto effectiue. **Alto** mō tam ab alto effectiue q̄ ad aliud in hīe. **Tercio** mō tā ab alto effectiue q̄ ad aliud subiectiue vel in hīe q̄ etā ad aliud obiectiue. **p̄mo** mō depēdet omnia creata a creatore. scdo mō depēdet sp̄aliter accētis a suba. tercio depēdet specialissime ipsa relatiua. **Ex isto** sequit correlatiue q̄ in ip̄is relatis tres considerant depēdētie q̄ distinguunt saltē rōne. patet. nam relatiuū depēdet a substantia effectiue. depēdet etiam ad substantiā in hīe vel subiectiue. 2 depēdet ad suū correlatiuū obiectiue. quia tamē ipsa habitudo seu depēdētia est relationis entitas. 2 relatio refert vel dependet ad substantiā. nō p̄ relatiōem aliā sibi sup̄aditā reali. sed p̄ seipsam acceptā sub alietate rōnis. **Tercio** dīm probabilit̄ ter affert q̄ accētis entitas sub intētiōe generis vel sp̄i

vt sic accepta sit definitibilis 2 intelligibilis eius habitudo ne ad substantiā non intellecta. **Ubi** **Aduertendum** q̄ exēpli grā entitas albedinis p̄t considerari quāliter substantie inexistēs. 2 sic nedū intelligit cum habitudine ad subam. verū etā concipit cum substantia tanq̄ in ei intellectōe esset suba p̄p̄ensa quā cōternatēria in recto. **Scdo** mō entitas albedinis p̄t accipi vt cadēs a substantia effectiue. 2 vt sic concipitur cum reali relatiōe ad substantiā qua relatione qd̄libet causatū refert ad suā causam effectiui nam quāmodo hō sub rōne creature concipitur cum reali relatiōe ad creatore q̄neriā accētis in sacramēto separata referunt relatiōe reali ad deum a quo ipsam eē conseruant. 2 p̄ eandē relatiōem referbant p̄us ad substantiā panis ad quā post cōsecratōem referunt. solum fm rōnem. **Tercio** mō considerat entitas albedinis vt cadēs ad substantiā in hīe. 2 sic intelligit cū habitudine ad subam saltē rōnis quēadmodū etā forma substantialis sub rōne forme intelligit cum relatione rōnis ad materiā. q̄neriā accētis separata in sacramēto p̄t considerari cum tali habitudine rōnis ad subam panis quēadmodū etā aīa separata intelligit p̄t cum habitudine seu relatione rōnis ad corpus in quo p̄fuit. **Quarto** mō entitas albedinis p̄t considerari logice. vt putat duntaxat p̄ habitudine ad ea q̄ sibi cōp̄erunt in suo proprio genere. quo mō p̄siderat sub intētiōe sp̄i. 2 sūt considerat q̄ltas dīm sumit sub intētiōe generis generalissimā. verū etā sic considerat color sumptus sub intētiōe generis subalterni. p̄t itaq̄ p̄positio. nam licet hoc nomē accētis implicet entitatē accētale cum eius habitudine ad subam tñ hōi habitudo intelligit ipsi entitatē accētis sup̄aditā. vel fm rez vel saltē fm rōnem. **Exēpli grā** entitas q̄lratas nō intelligit esse ipsamet habitudo ad subam. sicut patet nitas intelligit ipsamet habitudo ad suū correlatiuū. p̄t intellectus accēs figi in entitate accētis substantia habitudi ad subam nō intelligit hanc ipam habitudine sed p̄cipiēdo entitatē hūc habitudini substantiam sub alia habitudine. vt puta sub habitudine generis generalissimā generis subalterni vel sp̄i specialissime. verū etā q̄ habitudo ad subam intelligit relationi sup̄aditā fm rōnem. 2 relatio etā sub intētiōe generis vel sp̄i p̄t intelligi et habitudo ad subam nō intellecta. necq̄ tñ relatiō intelligit nō intellecta eius habitudine ad suū correlatiuū. quia ipa relationis entitas intelligit esse habitudo ad suū correlatiuū. 2 q̄ entitates accētum intellecte sine cōintellectōe habitudis ad subam. scz sub intētiōe sp̄i implicat genus 2 dīnas eis intrinsecas. licz nobis frequēter occultas. iō videtur p̄cedendum q̄ possint definiti sine cohabitudo ad subam. q̄uis he definitiōes sint dialectice seu logice 2 nō phyice. vt innuit p̄s in p̄mo de aīa. **P̄terea** quodāmodo sūt vt suba q̄ est genus generalissimū notificari p̄ vno mō p̄ actum substantiā fm quē habitudinē ad extrinsecū. nam suba substantia esse em̄et accētibus. **Alto** modo etā suba notificari p̄t logice p̄ actū substantiā. nam substantia vel substantificat sua inferiora logice 2 fm rationem. Sic pariformit vt videt exēpli gratia q̄ltas notificari p̄t. **Uno** mō p̄ inesse quo mō accipit sub rōne accētis. 2 cū habitudine ad extrinsecū. **Alto** mō notificari p̄t logice per actum p̄stituendi sua inferiora logice 2 fm rōnem. q̄ actus excogitatio nomie dici posset q̄ltare. quod est cōstituere tales sp̄s q̄lratas de q̄bus qualitas in eo qd̄ est p̄d

Rūde ad q̄stioes:
p̄tio

2. q̄ ad suba p̄t
p̄t. sūt p̄t p̄t
nitas in 40 p̄t
aīa q̄ nitas
cōt p̄t q̄ltas
vita dō

q̄ltas 2 p̄t
dependētia

3. q̄ltas
aliquid dependet

3. q̄ltas

Suba dī
duobz mō

Sancti Thome Folio xxv.

atur. Preterea admissio q̄ circa habitudinē fm quā albe-
do refertur ad substantias p̄p̄ter albedini aliqua entitas
huius habitudinis subtrahitur. tūc enī illa cōsiderari possunt ge-
neris et dīna cōcedere oportet q̄ definitio illius entitatis
nō implicat habitudinē ad substantiam. Et tūc intelligi pos-
sunt sine cōintellectōe sube accētia cōsiderata penes habi-
tudinē ad suas op̄atōes p̄p̄ter, v̄puta albedo cōsidera-
ta penes habitudinē ad disgregatōem visus cōmunitatis
diolīs. n̄h̄lominus in p̄p̄one dicebat p̄p̄bilit̄er q̄ q̄daz
asserit oppositū q̄b̄ p̄p̄ositio cōtradictōe nō p̄sumit. Et
istū sequit̄ correlatiōe q̄ nō quōlibet sūlter hoc q̄d d̄r ens ē de in-
tellectu qualitatē qualiter hoc q̄d d̄r ens ē de in-
tellectu substantiē et q̄ntitatis. Pars nā hoc q̄d d̄r ens in se
parabiliter cōintellectū tam in substantia q̄m in q̄ntitate q̄m in q̄-
litate. Et enī qualiter q̄m cōsideratis. sed hoc q̄d d̄r accē-
dens v̄t sic nō cōintellectū inseparabiliter in q̄litate et in q̄nti-
tate sumptis sub intentōe generis generalissimī. nā accē-
dens v̄t sic implicat habitudinē ad substantiam quā qualitas et q̄nti-
tas. Et sub intentōe generis generalissimī nō cōcludit̄.

Et hīs p̄p̄mo q̄ dīuīso entis in substantiam et accē-
dens p̄p̄ficat aliquā dīuīso quā ens dīuīderet̄ in creatōres et
creaturā. et sub dīuīso quā accē-
dens sub dīuīdit̄ in nouē gene-
ra accidentiū assimilat̄ sub dīuīso quā substantia dīuīderet̄ crea-
tura in substantiam qualitatē q̄ntitatem et c. Nā ista dīuīso non
obstante substantia p̄t̄ intelligi non intellecta habitudine
quā implicat creatura. ita etiam qualitas p̄t̄ intelligi non
cōintellecta habitudine quā implicat hoc nō accē-
dens sub rōne accē-
dens. Unde p̄comit̄er p̄p̄ q̄ dīuīso entis q̄
ens imēdiate dīuīderet̄ in substantiam q̄ntitatem qualitatē et c.
sumptis sub intentōe generis generalissimī esset absolutus
tūc q̄ dīuīso entis in substantiam et accē-
dens. eo q̄ in accē-
dens implicat habitudinē ad substantiam. sed ista dīuīso esset logicalis.
hec aut̄ magis ē realis. Et enī ex p̄dictis q̄ accē-
dens sumptis
sub rōne vel sub nō accē-
dens nō intelligit̄ sine cōintellectu
substantiē et c. tūc id q̄d est accē-
dens v̄t color. exempli gratia intel-
lectū sub rōne generis vel sp̄ci substantiē nō intellecta

Ad rationes. Et p̄ ordinē r̄ndendum
q̄ analogia entis est pariformis analogie sanitatis penes
modū q̄ p̄fertur in p̄mo correlario. et illo mō verificatur
p̄p̄paratio. Et dīcendū ē q̄ forma et materia nō sūt
p̄ncipia accē-
dens intrinseca. s̄ extrinseca effectiua. quare rō-
nō p̄cludit̄. Et dīcendū ē q̄ hoc dīcendū autōrū nō p̄t̄dīc
essentiā accē-
dens penitus subtrahere. sed insinuat q̄ accē-
dens p̄p̄ter essentiā defectiua depēdens et respectiua
Et dīcendū ē q̄ illud sit aliquā pariformitas
nā sicut substantia que est genus generalissimū sumpta pe-
nes actū substantiē implicat quādā habitudinē ad accē-
dens ita et accē-
dens in rōne accē-
dens p̄sideratū implicat quādā ha-
bitudinē ad substantiam. et sicut substantia p̄siderata penes actū
substantiē sumptis dīcatur cū implicatōne habitudinis
ad sua inferiora. ita p̄sideratū id q̄d est accē-
dens v̄puta q̄ntitas cō-
sideratū p̄t̄ dīcatur habitudinē ad sua inferiora q̄ logice
p̄stituit̄ et in eo q̄d est p̄dicat̄. Et dīcendū ē q̄ simi-
litas formāl̄ et specificē nōt̄ curritatē cōeantē que p̄t̄ sub
intentōe sp̄ci p̄sideratū logice nō cōintellecto nāso. nā cur-
ritas p̄caua est eiusdem sp̄ci in nāso et in ligno. p̄t̄ igit̄ iōa
sumpta specificē saltez absoluti a cōintellectōe nāsi. Et dī-
cendū ē q̄ licet in hoc nō accē-
dens v̄t sic inseparabiliter
implicetur habitudinē ad substantiam. tūc in eo q̄ dīcendū ē
q̄ accē-
dens h̄mōi habitudinē substantiē non implicat habitudinē

ad substantiam. sed ipsum intelligi p̄t̄ sub habitudine gene-
ris vel sp̄ci habitudine ad substantiam nō cōintellecta.
Et dīcendū ē q̄ in h̄mōi intellectōe falsitas nō cō-
mittit̄. nam q̄ hoc q̄ entitas accē-
dens intelligit̄ eius habitu-
dine ad substantiam nō cōintellecta nō negatur quā entita-
ti accē-
dens habitudinē sit annexa. Unde refert̄ aliquid ab alio
abstractere nō p̄ modū intelligentiē. et ab eo abstractere ne-
gatūa p̄p̄one. nam ad cōrespondentiā abstractōis p̄me
sufficit distinctio rōnis illorū quorū v̄nū sine altero intellē-
gitur. qualis saltem assignatur inter entitatem accē-
dens et eius habitudinē ad substantiam. Et ex eodem patet
quod sit dīcendū ad octauam

Primo. Aduertendū est q̄ quādā modū est de
accē-
dens ita p̄p̄t̄onabiliter posset dīcī
de forma substantiē. v̄puta q̄ q̄ntitas ipsa substantiē forme ne-
queat intelligi eius habitudine ad materiā non cōintellecta.
n̄h̄lominus entitas ipsius forme substantiē huius ha-
bitudinē rōnis est fm seipsam intelligibilis. Quinimo dī-
cunt q̄dam q̄ est entitas materiē nō sit cognoscibilis ma-
terialiter et p̄p̄p̄ice n̄sī analogiam. v̄t dīcendū ē p̄p̄p̄icorū
verūtamē is qui iam puenit in cognitiōem eius potest
et entitatem intelligere non cōintellecta eius habitudi-
ne ad formam

Secundo. Aduertendū circa litteras q̄ dum in
littera dīcendū ē q̄ forma substantiē desī-
niatur p̄ aliquā q̄d est extra genus eius. illic genus nō accē-
pitur p̄ genere p̄dicamentali. et tūc forma substantiē et sua ma-
teria p̄ quam desīnit sunt eiusdem generis p̄dicamentalis
sunt em̄ in p̄dicamento sube reductiue. sed genus ibidez
accipitur p̄ substantiam seu essentiā. v̄t sit sensus. materia ē
extra genus forme. id est extra substantiam seu essentiā
forme. Insuper hic est incidentaliter aduertendū q̄ subie-
ctum alicuius forme potest dupl̄ designari. Inno modo in
forme. quādā modū aer dīcendū subiectum lucis. et materia dī-
cendū subiectum forme substantiē. et substantia composita
ex forma substantiē et materia dīcendū subiectum forme accē-
dens salte in materialibus. Alio mō p̄t̄ subiectum forme
designari v̄t formatū seu informatum. et sic lucidū dīcendū sub-
iectum lucis. et corpus animatū dīcendū subiectum anime. Quātoz
materialis subiecti designatū p̄mo modo p̄p̄ter dīcendū forma
sed forma respectu subiecti designatū secūdo mō p̄p̄ter dīcendū
formalis causa. Et ex hoc ipso elicitur p̄mo q̄ cau-
sa formalis est de intrinseca rōne seu intellectu eius cuius
est formalis causa. non autem forma est de intrinseca rō-
ne seu intellectu eius cuius est forma. Secūdo elicitur
ex eodem q̄ res nō sunt producibiles sine eaz formati cau-
sa. Non em̄ album est p̄ducibile sine albedine. possunt et
menres p̄ducī sine eo quod est carū forma. nam substantia
est producibilis sine albedine vel aliqua alia accidentali
forma. verūtamē ipsa materia prima non est producibē-
lis sine sua forma substantiē. eo q̄ eam existere sine forma
implicet contradictionis repugnantiam. quemadmodū
doctoz asseris

Tercio. Aduertendū circa litteram. q̄ est aliqua
operatio anime que indiget corpore sicut
obiecto et etiam sicut instrumento seu organo. quādā mō
dum videre indiget corpore sicut obiecto. nā color est cor-
poralis qui est obiectum visus indiget insuper corpore si-
cut instrumento seu organo. q̄ visio et sicut ab anima nō
sit nisi per organū visus scz p̄ pupillam que est videndi in-
6 i.

strumentū ita ut visio nēdum sit actio anime. Verū etiam
et ipsius organi. Est autē alia operatio anime que indiget
corpore non sicut instrumento seu organo per quod exercea-
tur. sicut obiecto tñ cuiusmodi est intelligere ipsius ani-
me corpori coniuncte. quod nō exercetur per organū corpora-
le. et tñ indiget fantasmatibz que se habent ut obiecta ad
intellectum. vnde intelligere nō communicat organice cum
corpore. sed communicat secum obiective. vel ut alij dicūt in-
telligere communicat cū communicante organice cum corpore
nam intelligere saltem aīe pūere fit per fusionē ad fantas-
mata q organice cū corpore cōiuncte

Quarto. Circa litteras occurrit ista dubita-
tio. an in aliquo substantialiter cor-
rupto sit possibile accidentia que in generato perant eadē
numero remanere. Responsio dicendū pmo q nequaquā
est possibile in eo qd corrumpitur substantialiter aliqua ac-
cidentia remanere eadē numeraliter. Pro istius p-
batione pmititur q nullū accidēs ipsi materie possit dīra-
re inesse. Qd sic ostendit. tum pmo. qz accidēs pparat
subiectum suū sicut ipsius pfectio secūda. cum igit pfectio
secūda psequitur pma. sequit q materia subiectū accidēs
esse nō possit. nisi pur est pparata per formā subale
que est eius actus primus. Tum secūdo. qz subiectum ac-
cidentis nēdum ratificat accidēs subiective. qz hoc etiā
competit subiecto forme substantialis. sed insup subiectū
accidentis ipsum accidēs pncipiat vel sustentat et conseruat
causaliter. hoc aut solū materie nō pē ppetere. ut supponit
Quo pmissio probatur ppositio. nam in substantialiter cor-
rupto est alia forma subalis q perat in generato. cui igit
(ut asserit Boetius) accidēs migrare nō possit de subiecto
in subiectum. patz q exempli gratia in cadauere mortuo
nō possit aliquod accidēs idē numero remanere qd perat
in viuo. Preterea indiuidualis numerus accidentium
perpedit ex numero suoz subiectoz. cū igit viui et mor-
tū nō sint idem numero. sequit q nec in eis sit aliqd ac-
cidentis idem numero. Preterea ppositio prima puenit
pponem secūdam. hoc aut nō esset si idem accidēs nume-
ro remaneret in mortuo qd perat in viuo. nam sic composi-
tio illius accidentis cum ipsa materia cadaueris pueni-
ret pponem forme substantialis cadaueris cum materia
cadaueris. igit zc. Secūdo dicendū q quedam accidentia
in eo q corrumpitur remanent eadem specie. qdā autem
penitus nō possunt in corrupto remanere eadem. Patet
nam regula est q accidentia que diuersa subiecta psequuntur
vel diuersis substantijs inexistūt fm gradum essentialem
eis pgeneralem. vtpote penes gradū in quo pueniūt fm
rōnem. illa accidentia esse possunt eiusdem spē. etiaz est huius-
modi cor subiecta diuersificēt genere. Exempli gra-
tia albedo inexistit homini et lacti penes gradū mixtiona-
lem in quo pueniunt fm rōnem generis. similiter potentie
sensitiue pueniūt homini et asino fm gradum sensitiuum
in quo etiam pueniūt. et ideo albedo potest esse eiusdē spe-
ciei in homine et in lacte. similiter et potentie sensitiue sunt eius-
dem spē in homine et in bruto. Quo ptra accidentia que
non taliter psequuntur vel inexistūt nō pnt esse eiusdē spē
in substantijs diuersitatis specie. et qz (exempli gratia) vis
ui et mortui licet specie differant. pueniūt tñ fm rōnem
in corporeitate et in gradu mixtionali. igitur quantitas
que consequitur corporeitatem. et color qui consequitur gra-
dum mixtionalem in ipsis esse potest eiusdē spē. quia vis
reuerſa sexus masculinus vel femininus. similiter et potentie

ipsius anime non manent in mortuo nisi equivoce. ut dicitur
in littera. nam in mortuo reperitur illi essentiales gradus
quos talia accidentia consequuntur. vel fm quos talia acci-
dentia suis subiectis inexistūt

Quinto Considerādū circa litteras q qdam
sunt accidentia q nec a suo subiecto pnt
separari. nec in eo pnt remitti ipso suo subiecto remanente
cuiusmodi sunt potentie naturales de secūda specie quali-
tatis. Quedā aut sunt accidentia q nō possunt a suo subiec-
to ipso remanente separari. sed pnt remitti. nō tñ adeo ut
subiectū ab eis nō denoiet. cuiusmodi est caliditas in igne
q licet possit in igne remitti. nō tñ adeo ut ignis denoietur
frigidus et nō calidus. Quedā aut sunt accidentia q nō pnt
a subiecto penitus separari ipso remanente. pnt tñ adeo
remitti ut cor subiectū ab eis nō denoietur. cuiusmodi ē
frigiditas in aqua. que pnt remitti adeo ut aqua denoietur
calida et nō frigida. non pnt aut ab aqua penitus separari.
aqua em manēs aqua nō pnt esse summe calida. Quedā
aut sunt accidentia q a suo subiecto pnt penitus separari cuius-
modi ē caliditas in aqua vel actualis luciditas in dyaphano

Sciendū tñ est q in accidentijs alio modo su-
mitur genus. differentia. et spēs. qz in substan-
tijs. quia em in substantijs ex forma substanti-
ali et materia efficitur per se vnū. sicut vna quedā
natura que ex earum coniunctione resultat et p-
prie in predicamento substantie collocat. ideo
in substantijs nomina concreta que compositū
significant proprie in genere esse dicuntur. sicut
species vel genera. ut homo vel animal. nō au-
tem forma vel materia est hoc modo in predica-
mento nisi per reductionem sicut pncipia in ge-
nere esse dicuntur. sed ex accidente et subiecto nō
fit vnum per se. Vñ non resultat ex eorum vni-
one vel coniunctione aliqua natura cui intentio
generis vel speciei possit attribui. Vnde nomi-
na accidentalia et concretive dicta non ponū-
tur in predicamento siue in genere sicut species
vel genus. ut album et musicum nisi per reduc-
tionem. sed solum fm q in abstracto signatur.
ut albedo et musica. Et quia accidentia nō compo-
nuntur ex materia et forma. ideo nō potest in eis
sumi genus a materia. et differentia a forma. si-
cut in substantijs compositis. Sed oportet ut
genus pmi sumat ex ipso modo cendi fm q ens
diuersimode fm prius et posterius dicitur de
decem generibus pdicamentorum. sicut dicitur
qstas ex eo q est mensura substantie. Et qua-
litas fm q est dispositio substantie fm philo-
sophum nono metaphysice. Differentie vero in
eis sumuntur ex diuersitate pncipiorum ex qui-
bus causantur. Et quia proprie passionēs ex
proprijs pncipijs subiecti causantur. ideo sub-
iectum ponitur in definitione eoz loco differe-

tie. si i abstracto definiatur fm q sunt proprie in genere. sicut dicit q limitas est curuitas na li: sed econuerso esset si eorum definitio sume/ retur fm q pcretiue dicuntur. sic em subiectum in eorum definitione poneretur sicut genus. qz tunc definireretur per modum substantiarum compositarum in quibz ratio generis sumitur a materia. sicut dimus q sumus est nasus curu? Siliter etiā est si vnū accūs sit alteri? accūs pncipiū. sicut pncipiū relatōis est actio et pas/ sio et qritas. et ideo fm hoc definit phus rela/ tionē in qnto metaphysice. Sed qz ppria pncipia accidentiū nō semp sunt manifesta. ideo qn qz sumimus dñas accidentiū ex eoz effectibz sicut pgregatiū et disgregatiū dicuntur dñe coloris q causant ex abūdantia vel paucitate lucis. ex quibz diuerse spēs coloris causant. Sic ergo pz qūo essentia in substantijs et accide/ ribz inuenit. et qūo in substantijs ppositis et sim/ plicibz. et qualiter in his omibz intentiōes vles logice inueniuntur. Excepto pmo qd est in fine simplicitatis. cui nō puenit rō generis vel spēi. et p psequēs nec differētie ppter summā eius simplicitatem. In quo sit finis et consummatio huius sermonis

Scud est secundum caplm huius tercij tractatus in quo determinat logicē de essentijs accūsium ostēde do qualiter se habeant essentie accūsium ad ipsas intenti/ ones logicas. vtpura generis dñe et spēi. Et diuidit hoc pars in tres pres. nam doctor ostēdit pmo q intentiōes generis dñe et spēi attribuitur nō taliter accūsibz qualif attribuitur ipsis substantijs. Secūdo ostēdit vnde sumā tur genus et dñia in ipsis accūsibz. Et qz accūsia. Ter/ cio epilogat ea q dñia sunt in hoc libello. Et sic ergo pz dicit qz pmo q in accūsibz genus dñia et spēs sumunt alio mō q i substantijs. nā huiusmodi intentiōes attribuitur sub/ stantijs. put sube designatur pcretiue. sed attribuitur accūsidentibz. put accūsia designatur abstractiue. Cuius affi/ gnar cām istam. qz pcretū subale noiat ppositū ex forma substantiāli saltem in materialibz ex qbz fit p vnus ens et natura vna. et ideo ipso pcreto subali pē attribui intenti/ tio generis vel spēi. et ita p se in pdicamento collocat. Ab/ stractū aut subale. cuiusmodi est humanitas siliter et pres/ subaz que sunt forma et materia. nec sunt spēs vel genes/ ra. nec p se in pdicamento reponuntur. ponuntur aut in pdica/ mēto reductiue. sed ex subiecto et accūsie nō resultat vnū ens seu vna natura. et ideo pcreto accūsiali qd fecit formas accūsialem et pferat subiectū nō pzie pē attribui intentiō generis et spēi. et p psequens nec ipsum reponi pē in pdica/ mēto pzie et p se. licet reponat in pdicamento reductiue. Attribuitur autqz ipsis accūsibz intentiōes generis et spēi. put accūsia designatur abstractiue. taliter em fecant natu/ ram seu cēntiam vnā. et p pñs vt sic per se in pdicamento reponuntur. Deinde qz accūsia ostēdit vnde genus et dñia sumantur in accūsibz. et pmo manifestat vnde in

eis accipiat genus. secūdo vnde in eis sumant differētie ibi. Dñe pō. Tercio remouet quādam cauillatōem. ibi. Sed qz ppria. Premittit aut pmo q in accūsibz genus et dñia nō pnt sumi taliter qualif sumuntur in substantijs cō/ positis. Dices qz accūsia potissime abstractiue designa/ ta qualiter eis attribuit intentiō generis vel spēi nō ppos/ nuntur ex forma et materia. cū nō habeant materiā ex qua. et si habeant materiā in qua. ideo in eis genus nō pē sumi a materia et dñia a forma. qualiter sumuntur in substantijs ppositis penes sensum supius late declaratū. Deinde ibi. Sed oportet vt genus. Doctor ostēdit vnde in accūs/ dentibus sumatur genus. Dices qz genus generalissimūz altētius accūsitis sumit ex ipso suo mō essendi in subiecto fm quē fit pparet ad subam vt mēsurā eius dñ qritas. si vt dispositio eius dicit qualitas. Deinde ibi. Dñe ve/ ro. ostēdit vnde in eis sumatur dñe. et primo facit hoc. Secūdo ex hoc ipse eligit duo correlaria documta. ibi. Et qz pprie passiones. Dicit pmo q dñe quibz accūsia elus/ dem generis dñit ab inuicē accipiuntur penes diuersitatem pmo et pmo pncipioz ex quibz causant ipsa accidentia. Deinde ibi. Et qz pprie. Eligit ex hoc pmo documē/ rum. Dices qz ex quo pprie passiones causantur ex pñis pncipijs sui subiecti. ideo in definitiōe pñiaz passionū des/ signaturū in abstracto subiectū ponit loco dñe et in obliq/ sed est econuerso si definireretur pprie passiones. in concreto tūc em in eartū definitiōibz subiectū poneret loco generis in/ recto. Cuius rōnem subdit. qz accūsia signatur in pcreto ad modum subaz ppositarū. in quibz genus sumit a ma/ teriali et dñia a formali. cū itaqz subiectū pferat p pcretūz forme accūsialis pncipale designate p hoc ipm pcretū. pñz q subiectū pñaz pcretū accūsiale rōnabiliter supple/ at vicē generis. Exemplū ponit doctor de similitudine et de si/ mo. vnde similitas dñ pcauitas nasi. et simus dñ nasus pca/ uis. Deinde ibi. Siliter aut. Subdit secūdu correla/ rium documētum. Dices qz vnū accūs est plerūqz cō/ pncipiū alterius. ideo vnū accūs sepe ponit in definitiōe ne alterius loco dñe. et hoc si accūs definiendū designat abs/ tractiue. si em accūs definiendū designat concretīue tūc accūs qd est eius pncipiū poneret loco generis. Vnde relatōes possent definiti p sua fundamēta. cuiusmodi sūt qritas actio et passio fm q fundamēta relationes ab inuicē distinguuntur. Deinde ibi. Sed qz ppria. Repellit cauillatōem quādam dices qz licet dñe accūsium sumant penes ppria pncipia ex quibz causant. qz tamē huiusmodi sepe nobis sunt ignota. ideo quādoqz dñias accūsūz circuloquimur ex eoz effectibz quēadmodum dñias co/ lorū circuloquimur p congregatiūz et disgregatiūz que cāntur ex abūdantia vel ex paucitate lucis ex qua diuerse spēs coloris causant. vt inferius declarabit. non tñ nobis sunt cognita ppria pncipia coloris vniuscuiusqz. Deins/ de ibi. Sic ergo parz. Epilogat ea que sunt dicta in hoc li/ bello. Dices qz ex supradictis parz qualiter repiatur cēn/ tia in substantijs compositis. et qualiter in substantijs sim/ plicibz. et qualiter in accidentibz. Parz etiam ex predictis q/ liter his omnibz attribuitur intentiōes vniuersales logis/ ce excepto solo primo quod est deus qui est in fine simpli/ citatis. cum in eo nulla priorius repiatur compositio. cui nec conuenit. ratio generis vel spēi nec dñe. et p psequēs nec sibi puenit definitio. Et in hoc sit huius sermonis finis et consummatio. Ob lucidiorē intelligētiā itē pēpōsit.

Primo Aduertēdum q abstracta pdicamen/ ti sube non pdicantur de se inuicē. hoc

Thon

et essentia

Pa

22

Secundo Aduertendū circa litterā. q̄ predica
mentalīs coordinatio subarū 2stitui

hatus potentia ad faciendū. In oppositum allegatur
auctoritas phi in pmo posterioꝝ. vbi dicit q in secundo mō
se subiectum est de rōne predicatū. stat autē oppositū
in q̄ p̄dicat de subiecto passio q̄ ueritabilis cuꝝ esse pos
sime in secūdo modo dicendi per se. qualis est hec p̄positio
homo est risibilis. Sequitur ergo q (exempli gratia) hos
mo sit de rōne risibilis. Preterea est famosum dictū auto
rum q̄ q̄litur forma debeat definiri p subiectū sibi adequa
rum. salte si quod habeat notatū.

Responsio Dicunt quidam qd non omnia accidentia preterita debent definiti per eorum subiecta, sed solum ea qd insunt suo subiecto subdistinguitur qualiter par et impar insunt numero rectum et curvum insunt linee, et similia aquilum insunt naso, nam subiectum talium accidentium est generalius quam sint ipsa, non autem subiectum transibibile vel assimilabile proprie passionis est generalius quam sit risibile vel passio sensus. Et huiusmodi aliquid qualiter videtur facere in primo posteriori, ubi ponens exempla mathematicalia de secundo modo per se exemplificat de talibus accidentibus, cuiusmodi sunt par et impar respectu numeri. Tercium aliter videtur fore dicendum, verum quod quia accidentia propria proprie sumpta preterita debent definiti per eorum subiecta, propria si que sint nominata. Verum etiam alia accidentia non propria debent definiti per subiectum eius adequatum, ut coloratum per corpus mixtum, et aliquid per subiectum ubi proportionatur, si tamen hoc esset notatum.

Ad rationem est dicendum q. cum subiectum ingrediatur definitioem accidentis vt additamentum ipsum fulciens subiectum non est necessarium q. subiectum habeat proprietatem generis respectu accidentis, nihilominus subiectum etiam proprium alicuius accidentis t. cui subiecto e. queribili adhuc habere p. quod a. analogia generis p. ut sc. ipm subiectu habens plura accidentia ad illud in cuius definitioe ponit quoddam. orabitur

Aduertendum. Quod duplex est co-
tractio. qda em e
Actio qda ad supposita qlis e Actio aialis p ronalz hois
p albi. Alia aut e pratio qda ad determinat formalz
rōnem sub qua p sideratur aliquid. qualis est pratio ho
minis p risibile. z corporis per mobile. nam homo pside
ratur sub risibilitate sumitur sub determinata formali ra
tione. cum tamen sit sub alijs plurimis formalibz ratio
bus considerabilis

Considerādū Ultimo. q̄ color saltez
proprie dicitur est q̄daz
qualitas secūda resulans ex elementorū mixtione. Un
non reperitur color pprie nisi in corporibz mixtis. Quis em
lucis incidentia causet per rēqz coloris apparentiā. non ta
men ex sola lucis incidentiā resultat color verus ⁊ proprie
dicitur. Inter quatuor autē elementa ignis nectus est dyap
phanus. sed fm se est lucidus. q̄nimo ignis dicit ipsa lux p
ut ignis distinguitur in ignē carbonem flāmam ⁊ lucem
Aer autē ⁊ aqua sunt elementa dyaphana tanqz capacia
lucis in profundū. non tamen fm se sunt lucida. Terra au
tem est opaca nec lucis capax in profundum nec fm se lu
cida. Et fm hoc color q̄ resultat ex mixtione elemēto
rum dicitur resultare ex participatione lucis. scilz ignis in
dyaphano aeris ⁊ aque terminato per opacitatem terre.

Tercio Queritur circa litteram ista dubitatio
accidentalis poni possit suū subiectum loco generis.
¶ Et videtur q̄ non. nam sunt quedam concreta ac-
cidentium que cū suis subiectis sunt pueribilia. sicut risi-
bile est pueribile cum homine. Cum itaq; de ratione ge-
neris sit esse in plus q̄ sit ipsum definitum cuius est gen?
sequitur q̄ in definitōe talium concretorū poni nō possint
eorū subiecta loco generum. sed potius genera suorum
subiectorum ponētur loco generū. vñ videt̄ q̄ risibile sic
debet̄ definit̄. risibile est aīal apertum natū vel habens po-
tentia naturalem ad ridendū. nō aut̄ sic risibile est homo

Sequitur tituli
apostolicus in cōcedi

Questiōe

Trattat

qz aut lux ignis inter ista est formalior. ideo dici potest in-
terpretatōe quadā q lumen sit formalis ypostasis color
et qz luminosum habet epiphaniā albi. tenebrosū autē
vel obscurū habet epiphaniā nigri. idco si in hmoi cōmis-
xtione elementoz supabūdans sit luciditas ignis. 2 dya-
phaneitas aeris 2 aque. tūc rōnaliter in superficie corpis mi-
xi resultat color albus. quo cōtra si in hmoi cōmixtione su-
perabūdāt opacitas terre resultat color niger. Ex quo cō-
concomitanter cōprehendit cur albū disgreget visum. et
nigrū visum congreget. nam excellens lumen visum dis-
pergit. in albo autē ē supabūdans luminis redūdantia. 13
mediocriter tenebrosū ipsum visum vnit. modo in ni-
gro est resonantia obscuritatis 2 opacitatis terre. Et est
hic tenaci memorie cōmendandū q gradatim repiatur
lucis participatio in corporibz vniuersi quodāmodo cor-
respondent eorūdem pfectionibz. quetiam entitas cuius-
libet creature in effluxu effectiuo pificat radiū. 2 in fluxui
finali cōuersiuo ad lucem pma assimilā splendori qui res-
sultat ex reflectione radij ab aliquo corpore cōpacte densi-
tatis. Amiriū pfecto tota em numerosa rerum vniuersi-
tas instat linee radiose a luce inaccessibilis claritatis pro-
diit effectiue 2 exemplariter. Ad cuius cōtemplationem
limpidam 2 fructūdem beatificāz reducat nos finaliter hec
ipsa lux nō eclipsibilis sed lucens eternaliter Amen

Lōmentatio venerabilis viri artū magi /
stri necnon sacre theologie professoris eximij
Berhardi de Bontea quo famosissimū gym-
nasiū qd bursam Bontis appellant suā pne-
uam sumpsit denotatōem. mira verborū clari-
tate 2 snarū sublimitate ppilata. circa ppēdiū
qd edidit sanctus Thomas de Aquino. insi-
gnis peripatetice veritatis interpres. de cōn-
tīs 2 quidditatibz rerū fm tres gradū entium

Sequūtur tituli questionū 2 notabiliū p-
ncipaliorū sup cōpendiū Doctoris sancti de en-
te 2 essentia iuxta numerū folioz annotati

Questiōes phemiales.

An de ente 2 essentia sit aliqua scia Folio pmo
Quid sit subiectū seu gen? scibile hui? ppēdiū eodem
Que sit huius libelli intitulario eodem

Tractatus primus de

essentijs substantiarū materialū Principiata in suis pnci-
pijs pinentur virtualiter eodem
In cognitiōe pcedit a magis vlt ad min? vlt eodem
An ens sit obiectū nostri intellectus eodem
De questione quid nois eodem
An ad habendū notitiā qd dicitur entū a creatōe entis ad
fractōem essentie sit pcedendū .ij.
Quo perera dñter sunt ppōra abstractis eodez
An aliq sint entia q essentia nō habent eodem
Esse accipit multis modis 2 quot modis eodem
An ens rōtis sit entī reali pdistinctū .iij.

Natura accipit quadrupliciter eodem
Aliq ens p dici absolutū tripliciter. 2 p oppositū aliq eodem
dicitur tripliciter dependere .iij.
Quāto suba materialē ē ppositior tāto ē pfectior eodem
Un orit difficultas cognoscendi aliquid eodem
Triplr aliqd cognoscit eodem
Utrū qdditas seu cēntia material' indiuidui coelemētē
intrinsece ex foza pris 2 ex suba subiectia materie eodem
Quid est essentia indiuidui eodem
Essentia indiuidui dī eius forma eodem
Utrū designatōis indiuidualis ppleta pncipia sint ipa
quātitas 2 materia signata sub certis dimensionibz. 4. fm
vltimū gradum .vi.
Duplr aliqd indiuiduatur eodem
Aliquid duplr repitur esse indiuiduū eodem
De ppleta rōne material' indiuidui sunt duo eodem
Non est ppositus idem esse principium indiuiduationis et
indiuidui .vij.
Utrū est genus dñia spēs 2 definitio designent eandē
cēntiā. verū tñ genus 2 dñia nec recipiūt pdicatōem. ppe
nec inclusionem mutuam .viij.
Quomodo debet intelligi q differētia dicitur frare for-
mam determinate sine hoc q de eius intellectu pmario sit
materia determinata .ix.
An homo aliquo modo dicatur componi ex animali et
rationali eodem
Natura aīalis pconsideratur tripliciter .x.
Unitas generis est partim silis 2 partim dissilis vnitas
2 materie hoz inferiorū. eodem
Hec tria. humanitas. homo. 2 sortes se habent pcomitā
ter fm quēdam ordinem eodem
Quomodo dī intentio .xi.
Un dī intentio 2 qūo distinguit eodem
Quomodo intellectus possibilis p spēm in eo existentem
feru in rem eodem
Qz asseribit Platoni ipm posuisse ydeas vles a singula
ribz separatas tam fm esse qz fm rōnem. eodem
Triformis acceptio nature coaptat pgrue triplici psidez
rationi ipsius luminis eodem
Utrū pueniēter distinguat triplex vniuersale. scz ante rē
in re 2 post rem .xij.
Nomen vltis multiplr accipit .xij.
Utrū vltitatis rō attribuat nature intellecte obiectiue vlt
spci intelligibili in intellectu existiēti subiectiue eodem
Quomodo Averrois asseribat in omnibz hominibz fore
vnū intellectum eodem

Tractatus secūd' de

essentijs substantiarū imaterialū p totū .xij.
Utrū intelligentie 2 rōnalis aīa actu intelligibiles etiā p
ut in natura sunt indiuidualr ex materia spūali 2 ex for-
ma coelemētate sint substācialiter .xij.
Quidditas sube material' abstractiue designata a suba
materiali indiuiduali duplici distinguit dñia .xv.
Utrum in separatis plurificatio numeralis sub vna spe-
cie sit possibilis eodem
Utrū in quolibet secūdoz sit coelemētatio realis cēntie
et ipsius esse qd est qd actualissimū ab essentia nō effectuz
sed secū eiusdem categorie .xvij.
Causa pma est ipm esse in se subsistens eodem
Posterior intellectus possibilis parificatur materie prime
c .iij.

horum inferiorum
 Utrum cā pma supplex sit esse tñ pñens nihilomin?
 pñctōes omniū 2 si nō sit in genere
 Utrum quis esse sit pñctus q̄ essentia. tñ essentia sit in
 finita 2 esse sit finitū in ipsa intelligētia
 Utrum rōnales oīe indiuiduare p corp^o occasionaliter post
 separatiōem distinguātur dūtaxat numeraliter eodem
 Utrum ne posset ratiōalis anima ex sua naturali facultate
 differentias intelligentiarum pñas nec genus earū pro
 pñum cognoscere
 Utrum genus 2 dñia in substantijs separatōe sumāt aliter
 q̄ in substantijs ppositis.

.xix.
 .xx.
 .xxi.
 .xxii.
 .xxiii.

Tractatus tertius de

essentia ipsoꝝ accidentium
 Utrum accēs fm se verā hñs essentia sit tñe depēdētie
 ut ipm sine suba nec sit diffinibile nec intelligibile
 Entitas albedinis pñderat quadruplt
 Subiectū accētis pñ duplt assignari
 Quomodo differēter anima in suis operationibus indi
 get corpore
 An in aliquo subalter corrupto sit possibile accētia qñ ge
 nerato perant eadē numero remanere
 Aliqua sunt accidentia que non possunt a subiecto sepa
 rari neq; in eo remitti.
 Abstracta predicamenti substantie non predicantur de
 se inuicem
 Predicamentalis coordinatio substantiarū pñtuitur rō
 nabiliter ex concretis
 Utrum in notificatiōe culuſitit pñcti accētalis poni possz
 suū subiectū loco generis
 De pñtuitiōe coloris pñcti dicti 2 ei^o subiecto

.xxiiij.
 .xxv.
 .xxvi.
 .xxvii.
 .xxviii.
 .xxix.
 .xxx.
 .xxxi.

Finis tabula

Tractatus Berardi de Monte artius 2 sa
 cre theologie professoris epimij. ad favorabile
 dirigens concordiam. quedam problemata
 inter sanctum Thomam 2 venerabilem Al
 bertum magnū. ex quorū pñctiosa disputatiōe
 nōnullis olim dabatur fomentū odij. alijs ve
 ro occasio detrahendi vtriq; doctori

Plures

magistri fieri fratres Scribitur
 Jacobi tercio. de quo sic inquit
 sanctus Augustinus in pñctis
 pio libri retractationū. Plures
 magistros fieri existimo. cuz dis
 uersa atq; inter se aduersa senti
 unt. Cum vero idipsum dicūt omnes 2 verum dicunt
 et ab vnus magistri magisterio nō recedūt. Ad hoc ins
 antat apostolus pñe ad chorinthēos pñmo dicens Idip
 sum dicatis omēs 2 non sint in vobis scismata. sitis autē
 pñcti in eodem sensu 2 in eadem scientia. Putant nihil
 minus q̄ plurimi q̄ duo illi eiusdem ordinis 2 pñssionis

doctores famosissimi sancti Thomas 2 venerabilis Al
 bertus sine desertores salutaris huiusmodi exhortationū.
 q̄q; vnus doctrina alteri? doctrine frequētissime sit con
 traria. de hoc tractatus qdam est editus. qui numerat cō
 trarietates multas quas inter sanctum Thomā 2 vene
 rabilem Albertum assentit existere. 2 in earū decisōibus
 saragit supprimere partem quas assentit sancto Thome
 Hic tractatus turbat multos inclinatos studio doctrine
 sancti Thome. qui in philosophicis Aristotelem. 2 in the
 ologicis beatorum colit Augustinū. Ea ppter pducere q̄
 dam insitit in pñcti tractatu p que rōnabiliter tractat
 ille poterit impugnari. qm ostendunt ea que producūt do
 ctiores memoratos in determinatiōib; pblematum que
 tractatus ponit nō esse repugnātes. **P**reambulus
 aut. pducendoz sint quedā que venerabilis Albertus de
 in suis libris philosophicis In fine pñcti de aialib; dñ sic
 Jam expletus est liber animalium. 2 ipso expletum est to
 tum opus naturarum. in quo sic moderamen tenui q̄ dis
 cta peripatheticorū (ve melius potui) exposui. nec aliq̄s
 in eo pñt deprehendere quid ego ipse sentiam in pñia natu
 rali. sed quicūq; dubitat pparat hēc q̄ dicta sunt in nostris
 libris dictis peripatheticorū. 2 tñc vel repñdat vel con
 sentiat. me dicēs scie ipsoꝝ fuisse interpretē vel expōsitorez
 Si aut non legens 2 pparans reprehenderit. tñc pñat
 ex odio eum reprehendere vel ex ignorantia. 2 ego talium
 hominū parum curo reprehensiones. In fine libri cōmen
 ti pñcticorū dicit sic Non dixi aliquid in isto libro nisi ex
 ponendo que dicta sunt. 2 rationes 2 causas adhibendo. si
 cut nec in omnib; libris philosophicis vnq; de meo aliqd
 dixi. sed opñiones peripatheticorū q̄to melius potui ex
 posui In fine pñcti libri metaphysice dicit. hic igitur
 finis sit disputationis istius. in qua non dixi aliquid fm
 opñionem meam propriā. sed omnia sunt dicta fm opñ
 niones peripatheticorū. 2 qui voluerit hoc probare dis
 ligenter libros eorum legat. 2 non me sed ipsos laudem vel
 reprehendat In fine vñdecimi metaphysice dicit hūc
 simile. In fine pñcti libri causarum dicit sic. eligat ve
 ro vnusquisq; quod vult. ea em que dicta sunt fm perip
 patheticorū rationes determinata sunt 2 non assertiōib;
 nostris inducta In fine pñcti libri physicorū. 2 pe
 rimus ab omnib; hoc opus inspecturis. ut diligenter exa
 minent non conceptiones suas. sed dicta antiquorū pe
 ripatheticorū. 2 tñc vel reprehendant vel dimittāt fm
 q̄ eis placuerit Insuper libro tercio de somno 2 vigilia
 qui est de diuinatione capitulo duodecimo dicit sic. Phis
 losophica em suscepimus dicenda plus fm peripatheti
 corū sententiā. psequentes ea que intendimus q̄ etiam ex
 nostra scientia aliquid velimus inducere. si quid em forte
 pñe opñionis habemus in theologicis magis q̄ in phis
 losophicis deo volente pferetur. Ex his pñmo depñens
 dicitur q̄ non est certum q̄ ea que venerabilis Albertus
 scribit in philosophicis sint sue pñprie opñionis. nisi eas
 dem reperiantur in operib; suis theologicis. Deprehendit
 tur ex his secūdo. q̄ ea que ponit in philosophicis nequas
 q̄ debent cēseri sue opñionis qñ illorū opposita deter
 minat in suis scriptis theologicis. His pñmissis accedat
 vicissim pñarietates quas tractatus inter sanctū Tho
 mā 2 venerabilem Albertum assentit existere

Ex fm sanctū Thomā lo
 gica 2 alie liberales artes sunt
 speculatiue scientie

Prima contrarietas quā tractatus narrat ē q̄ sanctus Thomas dicat logicā et alias sciās triuiales esse practicas. quas venerabilis Albertus dicit esse speculatiuas. s̄ assertio ista tractatus ipsius nō ē vera. nam etiam sanctus Thomas manifeste ponit logicā et alias sciās triuiales esse speculatiuas. Et em̄ prima scđe q̄st. q̄nquagesima p̄ma. ar. p̄mo duplex ē opus. sc̄z exterius et interius. practiciū ergo vel operatiuum qđ dicitur p̄tra speculatiuum sumit ab ope exteriori ad qđ nō habet ordinē habitus speculatiuius. s̄ tamē h̄z ordinē ad opus interius intellectus qđ est speculatiuius et em̄ hoc habitus speculatiuius est habitus operatiuus.

Præterea eadē q̄st. ar. tertio arguit sic artes liberales sunt excellentiores q̄ artes mechanice. s̄ sicut artes mechanice sunt practice. ita artes liberales speculatiue. s̄ si ars esset virtus intellectualis deberet p̄turi speculatiuis annumerari. Et soluendo dicit q̄ etiam in ipsis speculatiuis est aliqd p̄ modū cuiusdam operis. puta p̄struētio syllogismi aut orationis p̄grue. aut opus numerandi vel mēsurandi. et ideo q̄cūq; ad h̄mōi operatiōes habitus speculatiui ordinantur dicuntur p̄quandam similitudinem artes. S̄ liberales dicuntur ad dīnam illarū artium que ordinantur ad opa p̄ corpora exercita q̄ sunt quodāmodo seruiles inq̄tum corpus seruilius subdit aīe. et h̄o fīniam est liber. Ille vero scīe q̄ ad nullū h̄mōi opus ordinantur simpliciter scīe dicuntur. nō autē artes. nec oportet si liberales artes sunt nobiliores q̄ magis eis conueniat ratio artis. Et in eadem questione. articulo quarto arguit sic prudentia magis cōuenit cū arte q̄ habitus speculatiui. sed qđdam habitus speculatiui dicuntur artes. ergo multo magis prudentia dicitur ars. Et soluendo dicit q̄ prudentia magis conuenit cum arte q̄ habitus speculatiui q̄tum ad subiectum et materiam vtrūq; em̄ est in opinatiua p̄te anime. et circa p̄tingēs alit̄ se habere sed ars magis cōuenit cū habitibus speculatiuis in ratione p̄turi q̄ cū prudentia vt ex dictis patet. et secūda secūde questione. xlviij. ar. ij. arguit sic in eadem p̄te anime ponitur a p̄ho prudentia et ars. vt patet ex sexto ethicoz. sed ars nō solū inuenit practica sed etiam speculatiua vt p̄t in artibus liberalibus. s̄ prudentia etiā inuenitur et practica et speculatiua Et soluendo dicit q̄ omīs applicatio rōnis recte ad aliqd factibile p̄tinet ad artem. s̄ ad prudentiam nō p̄tinet nisi applicatio ratiōis recte ad ea de q̄b̄ est cōsiliū et h̄mōi sunt in quibus non sunt vie determinare veniendi ad finē. vt dicitur tertio ethicoz. q̄a ergo ratio speculatiua quedam facit. puta syllogismi p̄positionē et h̄mōi in q̄b̄ p̄cedit fīn certas et determinatas vias. unde est q̄ respectu illorū potest saluari ratio artis. nō autē rō prudentie. et ideo inuenit aliq̄ ars speculatiua. sed nō prudentia speculatiua Et quest. li. ar. iij. in responsione ad secūdum argumētum dicit q̄ etiā in speculatiuis dialectica q̄ est inquisitiua p̄cedit ex cōib̄. de q̄mōstratiua at̄ que est iudicatiua p̄cedit ex p̄p̄is

Quoniam sanctus Thomas vniuersale ante rem et in re sine eadē cūvli post rem

Secūdam contrarietatem tractatus ponit. q̄ sanctus Thomas dicat vniuersale ante rem et in re non esse eadē cūvli vniuersali post rem. sed venerabilis Albertus dicat eadē esse. et tamen tractatus dicit in decisione q̄ esse humanitatis vt est ante rem. et

in re est de genere substantie. et vt est post rem est de genere accidentis. hec p̄ba magis sonāt diuersitatē maximā q̄ idētitatē Et subditur in tractatu q̄ albedo vt est intentio siue species notionalis est de prima sp̄e qualitatris et vt natura est de tertia sp̄e qualitatris. consideret studiosus an cōueniat dicere q̄ intērio luminis et albedinis sit sp̄e alterius q̄ lumē et albedo. cū distinctio specifica sit essentialis. Et in fine decisionis dicit q̄ venerabilis Albertus dicat subscripta verba vniuersale post rem est duplex habens esse. sc̄z materiale quo habitualiter informat intellectum possibilem ad actum intelligendi. Et forma le quo est natura de pluribus predicabilis. et primo modo est accidens intentionale de prima specie qualitatris. scđo modo est in pluribus generibus predicamentalis iuxta exigentiam eorum de quibus essentialiter predicat. Vbi autē hec verba venerabilis Albertus dicat nō narrat. s̄ quicquid sit ex dicendis patebit q̄ in hac materia nō est illa quam pretendit discrepancia tractatus. Non em̄ sanctus Thomas sentit q̄ species intelligibilis habitualiter informans intellectum ad intelligendū sit vniuersale post rem et predicabile de indiuiduis s̄ q̄ vniuersale post rem sit terminus obiectalis primarius ipsius intentionis cui terminō cōuenit magis idētificari cū re ad extra q̄ ip̄i habituali sp̄e intelligibili Unde sanctus Thomas in suo tractatu de qđ dicitur entium dicit q̄ ratio generis et speciei p̄uenit essentie fīn q̄ signatur p̄ modū rōtius. vt nomine hoīs vel aīalis put̄ simpliciter et indistincte p̄tinet totū illud quod in indiuiduis est. Unde deprehenditur ex his que in eodem tractatu paucis interpositis sequuntur q̄ fīnā sancti Thomæ est q̄ hominē accepto fīn se quo modo est vniuersale ante rem conueniunt eēntialia predicata p̄mi et secūdi modi per se s̄ hominē vt suscepto in singularibus quo modo est vniuersale in re p̄ueniūt p̄dicata accidentalia realia. vt currere et sedere. h̄oī vero vt concepto et obiectaliter intellecto quo modo est vniuersale post rem cōuenit q̄ sit prima intentio cui attribuunt intentiones secūde. vt esse speciem et eē in predicamento Huic correspondenter dicit sanctus Thomas primo perihermeniarū. q̄ cum dicitur rerum quedam sunt vniuersalia quedam vero singularia Diuiduntur res que admodum fīcant per nomina que subiunguntur in enunciationibus. et q̄ intentiones generis et speciei intellectus attribuit nature intellecte Præterea in p̄ma parte questio. lxxv. articulo scđo dicit. sicut species sensibilis non est illud quod sentitur. s̄ magis id quo sensus sentit. ita species intelligibilis non est id quod intelligitur. sed quod. primo et principaliter intelligitur est res cuius species intelligibilis est similitudo.

Et subdit q̄ humanitas apprehendatur sine indiuidualibus conditionibus quod est abstrahi ipsam ad quod sequitur intentio vniuersalitatis accidit humanitati fīn q̄ p̄cipitur ab intellectu in q̄ est similitudo nature sp̄e et nō indiuiduali p̄ncipiorū. Et ar. iij. q̄ vlt̄ p̄t considerari vno fīn q̄ natura vlt̄ p̄sideretur simul cum intētiōne vniuersalitatis et q̄ voces nō signēt sp̄es intelligibiles s̄ ea q̄ intellectus sibi format ad iudicandū de rebus exterioribus. Et in p̄uo quodā tractatu de verbo dicit. hoc nō lap̄is non signat substantiam intellectus nec signat speciem quo intellectus intelligit. nec signat ipsū intelligere sed significat verbū interius exp̄tū et formatū in aīa quod cōparat ad intellectum nō sicut id quod intel

lectus intelligit. sed sicut in quo intelligit. nā in isto exp̄so et formato videt naturā rei et intelligit. Et sicut q̄libet to quinto q̄sti. ix. dicit q̄ p̄bū exterius non f̄cat sp̄m intelligibilem. sed verbū cordis quod per operatōem formatur. q̄suis ipsum verbū posset dici forma vel sp̄s intelligibilis. sed sunt per intellectum constituta sicut forma artis quā intellectus adinuenit d̄r quedam sp̄s intelligibilis. Et in summa cōtra gēiles libro primo caplo. liij. dicit intellectus p̄ sp̄m rei formatus intelligendo format in seipso quādam intentōem rei intellectu que est ratio ipsius quā f̄cat definitio et hoc quidem necessariū est. eo q̄ intellectus intelligit indifferenter rem presentem et absentem. in quo cū intellectu imaginatio conuenit sed intellectus hoc amplius habet q̄ etiam intelligit rem separaram a conditōibz materialibus sine quibus in natura rerū nō existit et hoc nō posset esse nisi intellectus intentione predictam sibi formaret. hec autē intentio intellecta cū sit quasi terminus intelligibilis operationis est aliud a sp̄e intelligibili que facit intellectum in actu quā oportet considerare ut intelligibilis operatōis p̄ncipiū licet verū q̄ sit rei intellectu similitudo. per hoc em̄ q̄ species intelligibilis que est forma intellectus et intelligendi p̄ncipiū est similitudo rei exterioris. sequit̄ q̄ intellectus intentionem formet illi rei sicut. q̄ quale est vnūq̄ d̄r tale operatur. Et ex hoc q̄ intentio intellecta est similis ali cui rei sequit̄ q̄ intellectus formādo h̄mōi intentionem rem illam intelligat. Verbis premillis sc̄i Thome p̄sonat id q̄ venerabilis Albertus dicit in de h̄oie vbi dicit sic si p̄p̄e loquamur sp̄s intelligibilis nō est materia consideratōis circa quā est p̄sideratio. sed res potius cuius est illa sp̄s. Et subdit. sed si nō fiat vis in hoc tūc sp̄s intelligibilis est. in duplici p̄sideratōe em̄ est sp̄s rei et sp̄s intellectus. sed rei species est. ut in quā ducit p̄ hoc q̄ est rō rei et quidditas. sp̄s vero intellectus? ut for̄ma perfectiua potentie eius. Et deinde subdit q̄ sp̄s p̄siderat̄ duobz modis. sc̄z ut ratio rei et ut accidēs anime. et ut rō rei est apud om̄es idem. ut accidēs vero anime consideratōis circa quā est p̄sideratio. sed res potius cuius est illa sp̄s. Et subdit q̄ vlt̄ fm̄ q̄ est accidēs anime nō est ratio rei. ratio em̄ est quidditas rei et substantie. sp̄s autē intelligibilis est accidēs nō rei s̄ intellectus. Et hec verba venerabilis Alberti vix sonāt tantaz idemp̄tariē vlt̄ post rem cū vlt̄ ante rem et in re q̄tuz sonant p̄ba sc̄i Thome. quare nō recte iudicant

¶ Sanctus Thomas ponat materiam esse causam indiuiduationis in materialibus substantijs

Etia cōtrarietas quā tractatus ponit est circa p̄ncipiū indiuiduationis in substantijs materialibus. putat em̄ tractatus q̄ sc̄us Thomas dicit materiam nō esse cām originalem indiuiduationis. sed p̄ritatem. Istius oppositū ostendit multitudo producorum. Nam sanctus Thomas circa octauā p̄positionem libri cārū dicit sic. q̄ aliqd non sit natum esse in multis potest p̄ringere dupliciter. Uno modo per hoc q̄ ē determinatum ad aliquod vnū in quo est. Alio modo per hoc q̄ non est natum recipi in aliquo. et ex hoc habet indiuiduationem sicut materia prima in rebus corporalibus. que est p̄ncipiū singularitatis. et hoc modo est

indiuiduatio in substantijs separatis. et in tractatu de dimensionibus interminatis. capitulo secundo in fine dicit sic. Cum em̄ forma recipitur in materia circūscripta per intellectum dimensionibus sit aliquid existens in genere substantie. et vltimū habens completam rationem indiuidui in substantia. Et licet nō sit hic et nūc demonstrabile nisi dimensionibus certis. et terminatis quas se qui necesse est. eo q̄ forma recipit in materia. cū impossibile sit eam in materia recipi quin constituatur corpus qd est substantia. cuius propria signa sunt dimensiones ipse et ideo dicitur q̄ materia sub certis dimensionibus est causa indiuiduationis. non q̄ ille dimensiones causent indiuiduationes. accidens em̄ non causat subiectum. s̄ quia per dimensiones certas demonstratur indiuiduum hic et nūc sicut p̄ signū p̄p̄ū indiuidui et inseparabile. Et in primo scripto distinctione. xxij. articulo primo sic dicit. Natura non dicit compositum ex hac materia demonstrata determinatis accidentibus substantie. in qua indiuiduatur forma. hec em̄ materia demonstrata est sicut recipiens materiam cōmūne. Nūc correspondet illud qd dicit sanctus Thomas in suo tractatu de quidditatibus entium ibi dicit sic. Materia nō quolibet modo accepta est indiuiduationis p̄ncipiū. sed solum materia signata et dico materiam signatā q̄ sub determinatis dimensionibus p̄siderat̄. Et distinctōe octaua. ar. decimo q̄to p̄ materiam natura indiuiduat. et q̄ aia nō indiuiduat nisi ex corpore. Et distinctōe xxv. arti. p̄mo. nature in p̄positis fit additio materie determinate p̄ quā natura cōis generis vel differentie indiuiduatur. Et eodē arti. p̄ticulare efficitur indiuiduū p̄ aliquod essenziale. qd quidem in rebus cōpositis est materia. Et in secūdo scripto. distinctione tertia. arti. sc̄do dicit sic incommunicabilitas in homine est ex hoc q̄ forma sua receptibilis in materie fundamentis to p̄materia determinatur. Et eodem articulo dicit sic forma p̄cipabilis non indiuiduat nisi p̄ materiam in qua accipit esse determinatū. sed forma q̄ nō est receptibilis nō indiget materia determinante s̄ in sua natura determinat ad esse. Et ar. quarto. aia rōnalis ex corpore recipit esse indiuiduatum. qd q̄ nō dependet ex corpore remanet indiuiduatio etiā destructo corpore. Et arti. decimo dicit sic forme indiuiduatio nō est nisi ex materia. vnde q̄cūqz forme aggregantur semper remanet collectio illa cōmunicabilis multis. quousqz intelligatur p̄ materiam determinatā. vnde cognitis h̄mōi formis aggregatis non cognoscit Sortes et Plato. Et deinde subdit q̄ materia ē p̄ncipiū indiuiduationis. et singularia indiuiduant p̄ materiam. Et dicit in scripto tertio. distinctione secūda. in fine singularia habet incommunicabilitatē p̄ illud qd est de rōe ei? sc̄z per materiam que est pars definitionis eius si definitur. Et in quarto scripto distinctione. xij. arti. primo dicit sic. Prīmū indiuiduationis p̄ncipiū est materia. sed ex dimensione materia habet q̄ diuidat̄. Deinde in p̄ma p̄te q̄stioe tertia. arti. ij. dicit sic forme q̄ sunt receptibiles in materia indiuiduant p̄ materiam. q̄ nō pōt esse in alio cum sit p̄mū subiectus. Et arti. ij. p̄ncipia definitiua habet se formaliter respectu materie indiuiduat̄. Et q̄stione xij. arti. vnde decimo. singularia ex causis vlt̄ sortuntur quasdam formas et virtutes q̄ quātūcūqz ad inuicē coniungantur non indiuiduant nisi p̄ materiam indiuiduales. Et deinde subdit q̄ sc̄ia dei vsqz ad singularia se extendit q̄ p̄ materiam indiuiduant. Et q̄stione vicesimanona. articulo p̄mo dicit. substantia indiuiduat p̄ seipam. s̄ ac

identia indiuiduant p subiectu qd est substantia Et q
stione. lvi. ar. pmo de sic in rebo corporalibz materia est in
diuiduatōis principium. Et qstione. lxxv. de sic. ma
teria est pars spci in rebo materialibz. nō qdē materia sig
nata q est pncipiū indiuiduatōis sed materia cōis. De/
inde in scia pre. qsti. lxxv. ar. ij. de materia est indiuidua
tionis pncipiū omibz formis inherētibz. qz cū hmoi for
me inqstū est de se sint nate in aliquo esse sicut in sub/
iecto. ex quo aliqua earū recipiunt in materia que non est in
alio nec ipsa sic existens potest in alio esse diuisa aut sub
stantie accidit ratione quantitatis. vt dicit pmo physicoz.
Oterū in questionibz disputatis de potentia materia.
nona art. pmo de sic in substantia piculari pter mate
riam cōmū est materia indiuidualis. q est singularita
tis principium. Et subdit accidentia nō indiuiduant ni
si ex suis subiectis. sola aut substantia p seipam indiui
duat. z p ppta principia Et articulo scdo de sic. substan
tia ex ppris pncipiis indiuiduat et nō ex alio extraneo si
cut accidens ex alio subiecto. Et subdit q hoc singulare
indiuiduat p hanc materiam. et illud p illam Et ar. ij. de
in rebo materialibz in quibz forme nō sunt per se subsistē
tes. sed materie inherētes. oportet q pncipiū indiui
duatōis sit ex materia. Et in qstionibz de spualibz crea
turis qsti. v. de materia est principium indiuiduatōis in
qstū nō est nata in alio recipi. Et in summa ptra gēti
les. li. i. caplo. xxv. de q essentie vel qdditates generz vel
spcz indiuiduant p materiam signatā hui? vel illi? indi
uidui licet etiā qdditas generis vel spci includat mate
riam z formā in cōi. z libro. ij. ca. lviij. p hoc forme indiui
duant. qz si materia Pro apliori pmissioz declaratoe

Primo Considerandū est. q incoicabilitas q
est de rōne indiuidui nō est incoicabili
tas in recipe. qz in recipe materia etiam indiuidua est cō
mūis. s. incoicabilitas i recipi q irreceptibilitas p dicit
et hec incoicabilitas puenit indiuiduali materie simplici
ter et p se. qz ipsa nec rōne nec fm se nec fm eius prem est
ad modum forme in aliud subiectū receptibilis. ipsi aut
supposito materiali puenit incoicabilitas rātoe p/
tis. scz rōne materie indiuidualis. sed ipi nature specificē
indiuiduare z ipi forme ppris z formis accētibz indiui
duatis puenit hec incoicabilitas p accidens z fm qd. p
accēs. qz rōne extrinseci. s. suppositi aut subiecti. fm quid
vero qz hmoi nō sunt incoicabilia et irreceptibilia sim
pliciter. qz iā sunt recepta. sed dicuntur incoicabilia. qz nō
sunt pcommunicabilia aliqbz alijs aut receptibilia in aliqua
alia qz in illa in quibz iam sunt indiuidualiter recepta. qz
nō puenit forme migrare de subiecto in subiectum

Secundo Considerandū. q esse diuissum
ab alio eiusdez spci nō est de rōe
indiuidui. in intelligētijs em et corpibz celestibz nequē
esse multa sub eadē spē indiuidua. in illis tñ in qbus sunt
multa sub vna spē indiuidua. ibi esse diuissum ab alio eius
dem spci est secūdaria qdam additio seu ppteritas indiui
dualis et illius pncipiū proximū formale et actuale pos
nitur ipsa qntitas. qz tñ qntitas orit ex materia. igit ma
teria etiam est illius principium originale potentiale p/
thariū et fundamentale.

Tertio Considerādū. q qntitas oritur ex ma
teria. et est materia magis ppinqua qz

alia accidentia. z ideo sibi magis puenit non esse in alio
et esse subiectū q alijs accidentibz. Unde in sacramento
altaris qntitas nō est in alio. et est subiectum aliorū acci
dentium et quodāmodō quātitas ibidem pncipat p diti
nem materie in substando. ita etiam quodāmodō pncipat
sedario conditionē materie in indiuiduando inqstū il
la quātitas in indiuiduatōne quā habuit ex subiecto et
materia virtute diuina conseruata pseruat psequēter in
diuiduatōne aliorū accidentium que etiam prius in
substantia panis et vini indiuiduabant mediante qntita
te dimensura. Hanc indiuidualem conditōem quātitas
tis et eius ppropinquitatem ad substantiam student doc
tores catholici. ptenere. ideo vt tanto pncipat maior cō
gruentia indiuidualis subsistētie ipius quātitatis sine
subiecto et distinctōis numeralis vnius qntitatis ab alia
in sacramento altaris Unde venerabilis Albert? qro
seripto. distinctōne duodecima dicit sic. supficiē z quāti
tati que fm aliqd cōueniunt cū subiecto. scz in sustinen
do qualitates quasdā datur ad vsum sacramēti in toto
cum subiecto puenire. scz qstū ad ens p se existere sine
subiecto. Et subdit q sicut qntitas conuenit in hoc cum
substantia q ipsa est subiectum quorūdam accidentium
ita etiam cōuenit cū ppteritate substantie q ipsa fm sui mu
tationem recipit cōtraria. non tñ est substantia. quia hoc
non cōuenit ei per se z pmo. sed per accidens. scz p sub
stantiam tenentem eam in esse. et hoc ex eo q virtute di
uina loco subiecti in esse continetur

Quarto Considerandū q sicut recipere nō
conuenit materie per rationem ma
terie. sed p rōem cōmūne potētie receptiue. sicut sensibile
conuenit homini non per rationē hominis sed per ratio
nem animalis. ita nec indiuiduare cōmuniter sumptum
conuenit materie per rationem materie. quia indiuidua
re reperitur etiam in ipsis immaterialibz. sed indiuidua
re conuenit materie per rātoem incoicabilitatis existē
tie aut per rationē irreceptibilitatis in aliud. aut per ra
tionem entis non in alio. aut per rātoem fundamenti in
quo fundat esse rarum huius suppositi seu ipsius quod
est. Et ita licet vt dicit dominus Elricus de argentina li
bro quinto tractatu primo. capitulo vndecimo. Cristus
humanā naturam in se indiuiduat et humana natura est
in christo indiuiduata. nō tamen ppter hoc sequit q respe
ctu humane nature verbū habeat causalitatem et in fine
etiam materie inqstū materia est. vt dicit sanctus Tho
mas quodlibeto nono. questione secūda. humanitas nō
est forma partis que dicatur forma quia informat aliquā
materiam vel substantiam. sed dicitur forma totius in q
suppositum nature subsistit. Unde non oportet ponere
q in christo ppositas increata informetur humanitate.
sed q substat in ea. Et est diligenter attendēdū. q sicut
in sacramento altaris quantitas prius per subiectum in
diuiduata conseruatur eadem numero virtute diuina.
ita quodāmodo viceversa si de potentia absoluta ver
bum relinqueret seu deponeret naturam humanam in
christo iam indiuiduatam tunc eadem natura numero
conseruaretur indiuiduata per suppositum proprium ho
minis quod tunc resuleret ex hoc q per depositōem il
lam pter et vltra corpus in christo indiuiduarum intel
ligitur fm rātoem aduenire corpori ppter habet condi
tionē et modū fundamenti incoicabilis z irreceptibi
lis. et p psequēs indiuiduantis z suppositatis Vñ licet

corpus acceptum communiter in comuni specie hominis et corp⁹ individuatum in supposito hois et corp⁹ individuans ipsum hois suppositum constituens sunt idem corp⁹ re habent tamen distinctiorem rationis. etiam oram ex natura rei ratiocinabilis. et sic concipitur rationabiliter corpus corpori adunite propter modalem alietatem et rationis distinctiorem quam habet corpus pur⁹ constituit spem communem. et pur⁹ constituit naturam ut est individuata. et pur⁹ constituit ipsum suppositum quomodo est individuans.

Quod sanctus Thomas non discrepat a venerabili Alberto circa terminatorem questionis an est quarta prerogativa quam tractatus ponit est circa questionem an est quia est in fine finem Thomam non esse demonstrabilem nisi hypothetice. Sed finem venerabili Albertum esse demonstrabilem cathetice. sed hoc non est verum patet ex dicendis. Dicit sanctus Thomas in summa per gentiles libro tertio. ca. xlvij. sicut se habet questio quid ad questionem an est. ita se habet questio quid ad questionem an est. nam questio propter quid querit medium ad demonstrandum quod est aliquid. pura quod luna eclipsatur. et sicut questio quid est quod medium ad demonstrandum an est finem doctrinam traditam secundo posteriorum. et sicut de circa finem septimi metaphysice. Et in secundo posteriorum de quod aliqua rem esse possumus scire absque hoc quod sciamus perfecte quid est dupliciter. uno modo per hoc quod cognoscimus aliquid de essentia eius. Alio modo per hoc quod cognoscimus aliquid accidentis eius et aliquibus interpositis de sic. Si non posset haberi aliqua alia ratio rei quod definitio ipsa possibile esset quod rem aliquam sciremus esse quod sciremus de ea quid est. quia impossibile est quod sciamus rem aliquam esse nisi per aliquam illam rei rationem. de eo ei quod nobis penitus ignotum non possumus scire si est aut non est. inuenit autem aliqua alia ratio rei preter definitionem. que quidem vel est ratio expostiva rationis nois. vel est ratio ipsius rei noiate. altera tamen a definitione. quod non facit quid est sicut definitio. sed forte aliquid accens. Unde in prima questione secunda. artic. secundo. noia imponitur ab effectibus. Unde demonstrando deum esse per effectum accipere possumus per medium quid fecit hoc nomen deus. Et in summa per gentiles libro primo capitulo. xij. de sic. in rationibus quibus demonstratur deum esse non oportet assumi pro medio diuinam essentiam seu quidditatem. sed loco quidditatis accipitur effectus per medium sicut accidit in demonstrationibus quod. et ex huiusmodi effectum sumitur ratio huius nois deus. nam omnia noia diuina imponuntur vel ex remotioe diuinorum effectuum ab ipso vel ex aliqua habitudine dei ad suos effectus. Premissis personat etiam ipse tractatus et venerabilis Albertus circa finem septimi metaphysice. et circa secundum posteriorum. Verum non repio sanctum Thomam dicere questionem an est non esse terminabilem vel demonstrabilem nisi hypothetice. sed hoc ponit Albertus venerabilis in secundo posteriorum. ibi enim de sic sicut de Alphorabius. questio an est appositione categorica terminari non potest. et ideo conditionali terminatur. Deinde de quod Avicenna de quod quia questio an est quod esse simpliciter. et primum non est terminabilis nisi per primam causam et non est terminabilis nisi per conditionem categoricam. Et deinde questio ex seipso loquens dicit quod per conditionem questio si est terminatur. Et subdit aliquibus interpositis. questio an est demonstratio non terminatur. sed ex conditione vel per conditionem. Errat ergo tractatus iste in assertionem illius. contra

uersie. dicit enim Buridanus in questionibus secundae posterio⁹ quod questio si est potest terminari demonstratione sine petitione principij. et hoc ex rationibus hypotheticis. vel una hypothetica et alia categorica. Est etiam notandum circa materiam quatuor questionum. quod questio si est et quid est quod erant entitatem seu esse rei sed questio quod est et propter quod querit inesse proprietates seu passiones rei. Unde questio an est quod erant entitatem rei seu esse simpliciter et in comuni. et questio quid est quod erant entitatem seu esse rei in speciali. Similiter questio quia est querit inesse passionis quod si in comuni. et questio propter quod querit determinatam causam inesse ipsius passionis quasi in speciali. Ex his sequitur primo quod in definitione quidditativa et essentia aliens non debet poni. nam questio. quid est per suppositum ens sicut speciale per suppositum generale. Sequitur secundo quod quod querit questio an est de ipsis rebus creatis non est esse existentie actualis a parte rei. quia hoc conuenit rebus creatis contingenter. nec hoc esse questio quid est per suppositum. sed est esse apertudinale quod a quibusdam nominatur esse non prohibitum.

De medio Demonstrationis potissime quinta contrarietas quaz ponit tractatus est circa medium demonstrationis potissime me. verum hanc ipsam contrarietatem ipse tractatus reducit ad concordiam quadam inferius narrabit. Producam primo ea ex quibus poterit patere intentio sancti Thomae ponit enim Aristotelem. quod philosophorum quatuor conditiones habere debet definitio danda de loco. et una illarum. scilicet tertia est quod per definitionem loci ea que videntur loco inesse insunt. Circa hanc conditionem dicit sanctus Thomas sic. quod definitio loci erit talis quod ex ea manifestentur proprietates loci quod insunt loco quod definitio est medium in demonstratione qua propria accidentia demonstrantur de subiecto. debet autem pensari quod Aristotelem. de proprietates loci debere demonstrari de loco per definitionem loci non autem de per definitiones proprietatum ipsius loci. Et subdit Aristoteles. in ista sic enim pulcherrime demonstratur vniuersum quod. Et secundo posteriorum sanctus Thomas de sic. videtur hic Aristoteles. dicere quod definitio passionis sit medium in demonstratione. Sed considerandum est quod definitio eius profici non potest sine definitione subiecti. manifestum est enim quod principia que continent definitio subiecti sunt principia passionis non ergo demonstratio resoluetur in primam causam nisi accipiatur per medium demonstrationis definitio subiecti. Sic ergo oportet passionem concludere de subiecto per definitionem passionis et ulterius definitionem passionis concludere de subiecto per definitionem subiecti. Unde in principio libri dictum est. quod oportet recognoscere quod est non solum de passione. sed etiam de subiecto. quod non oportet nisi demonstrato. vteretur definitione subiecti demonstrando. et hoc patet per exemplum. si velimus de triangulo demonstrare quod habet tres angulos duobus rectis equales. accipiamus primo per medium quod est figura habens angulum equalem duobus extrinsecis sibi oppositis quod est quasi definitio passionis. quod iterum demonstrare oportet per definitionem subiecti. ut dicamus omnis figura tribus lineis rectis contenta habet angulum exterioriorem equalem duobus interioribus sibi oppositis. Et idem patet. si velimus demonstrare quod vox acuta. et grauis consonat. accipiamus definitionem passionis. ut hic dicitur finem quod habent proportionem numeralem. sed ad hoc rursum

demonstrandum oportet accipere definitiōem grauis et acuti. nam grauis vox est que in multo tempore nata est mouere sensum. acuta autē que in modico tempore mouet modici autē ad multum est proportio numeralis. ergo voces acute et grauis est proportio numeralis. nec refert si aliter definiatur acutum et graue. oportet enim quod in eorū definitiōe ponatur aliquid ad quantitatem pertinens. et sic necesse erit concludere in eis proportionem numeralem. Deinde scūs Thomas circa hoc quod phis dicit quod mediū est rō primi termini. maioris extremitatis. Et subiūgit phis si aut iterū huius aliud mediū sit ex reliquis erit rōnibz. exponēdo dicit sic. si oporteat accipere aliqd aliud mediū. hoc assumet ex rōnibus reliquis. id est ex diffinitione minoris extremitatis. et aliarū causarū extrinsecarū. cū ei subiectū sit causa passionis necesse est quod definitio passionis demonstretur per definitiōem subiecti. et hoc patet in exemplo proposito. quod enim luna est corpus natum sic moueri necesse est quod obicitur certo tpe terra inter solem et lunā. Ceterū in secūdo posteriorū venerabilis. Albertus dicit sic definitio passionis quod non datur nisi per cēntialia passionis est demonstrabilis sicut ipsa passio. Est autē alia definitio passionis que dicitur quod dicitur quod formalibus passionis cōiungit subiectū. Et aliqd interpositis subdit quis subiectū sit cā passionis. nō tū fin totum est causa. quod aliqd passionis est ex rebus sui generis causatur sicut ens cōstitutum in genere accidentis. et tunc oportet cognoscere in medio quod passio sit ex illis. et sic oportet quod definitio passionis sit mediū. et ideo oportet quod definitio dicat quod passionis. et propter quod. et p̄cemat subiectū quod est causa passionis. et talis definitio est verū mediū demonstratiōnis. Et postea dicit quod definitio quod dicitur quod p̄pter quid passionis est ex formalibus passionis et subiecto. Ex p̄dictis colligitur scūs Thomas de venerabilis Albertus pueniūt in hoc quod principalitatem demonstratiōis ferūt ad subiectum et ei⁹ definitiōem. Verū tractatus p̄sequit p̄cordiam vltimiorē. ut dicit quod subiectū capis vno⁹ ut p̄fectum quod intrinsece per sua substantia sua generis dicitur. Alio modo capis ut quod p̄fectū extrinsece per virtutē causarū extrinsecarū ordinantē ipsius substantia ad actiones et passiones. Et primo definit definitiōem dicente quod dicitur eius absolutam quod resultat ex vniōne potentie et actus sui generis. Secūdo modo definit definitiōem dicente seu explicare p̄pter esse quod dicitur aptitudines causales fin exigentiā passionis aut actiōis in ordine ad quam definit tanq̄ p̄pria causa. verbi grā. hō quod dicitur definit sic aīal rōale sed ut est causa huius passionis risibile addit p̄dec definitiōni aptum ad potentiam ridendi aut aptum ad risum ut talis aptitudo intelligat causalitatem seu originalitatem et nō causatā per modū naturalis potentie. Et postea subdit est definitio passionis. scz formalis et materialis. Prima est oratio indicans quidditatem abstractā fin quod spēs sub ordinata generi. Secūda scz materialis est oratio indicans esse p̄pletum passionis per principia illud immutabiliter causantia. et p̄ma nō potest esse mediū demonstratiōnis. ex quo nō indicat esse inherētie sed essētie tū. Sz secūda est duplex. vna que accipit nomen subiecti cū no mine aptitudinis sibi analoge. ut hec risibile est hō risui aptus natus. Alia que accipit definitiōem subiecti cum tali aptitudine sibi finaliter proportionata. ut si dicatur. risibile est aīal rōnale aptum natū ad ridēdū. prima hāz definitiōnū materialū nō potest esse mediū sepe dicere demonstratiōnis. eo quod mediū nō intrabit p̄clusionē nec ad

mitti debet nugatio in p̄cessu artē quod quodlibet accidet ex dato. secūda est verū mediū. Posset sentētia verborū p̄mox ipis tractat⁹ aliter exprimi et facilius sic scz. Definitio subiecti accipit vno⁹ ut exprimes absolute quod est. sue principia ipsius subiecti. et ut sic nō est mediū demonstrandi. Alio modo capis ut p̄pter quod ipsius passionis et ut quoniam illius est cā. scz cū habitudine et p̄cretionē ad ipsam passionē quē ad modū. Aresto. in primo phisicorū p̄siderat materiā et formā ut sunt p̄ncipiū substantie materialis. Et in secūdo phisicorū cōsiderat de eisde ut sunt. p̄ncipia mobilitatis. scz sub noie nature que iporant respectū seu habitudine ad mobilitatē. Et quā subiectū hz multas quā ordine passiones tūc p̄hmoī habitudine fit quē quā appropriatio et adequatio ad vnā passionē. q̄ntimo vltima dīa definitiōis subiecti iporant sepe p̄cretionem ad p̄mā ipsius subiecti passionē. ut rōnale ad rōnarium. et sensibile ad sensitiū. Et quāq̄ ipsa passio circūloqrur vltimā dīam subiecti. et tūc passio circūloqrur differētiā implicat habitudine ad passionē acceptā tanq̄ passionē. sed hec habitudine seu p̄cretio definitiōis subiecti ad ipsam passionem nō est aliquid formale essētie ipi⁹ passionis. si em̄ in medio demonstratiōis p̄ncipat aliqd formale ipsius essētie passionis. tunc premisse nō sunt ide demonstrabiles et immediate. et etiam aliqd mediū intrat conclusionē. et idem denotat esse causa inherētie sui ipsius quod non p̄sonat p̄ditionibz potissime demonstratiōis. ut etiam tractatus dicit. Et quod p̄cordia quā tractatus ponit nō est doctrine sancti Thomae p̄traria sz p̄formis. ideo nō ē a more repellenda. Sed p̄sideret studiosus an p̄sonet p̄bis venerabilis Alberti p̄allegatis

De subiecto Ipsius phisice Sextam contrarietatem tractatus ponit esse circa subiectū ipsi⁹ phisice sue naturalis scie. quod scūs Thomas dicit esse ens mobile. et venerabilis Albertus corpus mobile. et in huius assente p̄trarietatis declaratione vtrū tractatus p̄bis inuēctiuis que recitabunt inferius. et tūc p̄cedant primo quedā verba quod a diuersis diuersis dicuntur in hac materia. Dicit Aresto. sexto metaphisice phisice phisica theozica quod est. sed theozica est circa tale ens quod est possibile moueri. Et vndecimo metaphisice dicit naturalis speculat entia nō in q̄ntum entia. magis autē in q̄ntum motū p̄cipiant. et paucis interpositis dicit naturalis accidentia et p̄ncipia speculat entia in q̄ntū motū. et nō in q̄ntum entia. Et venerabilis Albertus in expositiōe p̄boz p̄missorū nō mutat ens mobile in corpus mobile. Dicit etiam Aresto. sexto metaphisice phisica ē circa tale substantiam in qua est principium motus et status in ea. cū h̄ li circa sit nota obiecti sue subiecti attributiōnis. patet quod est conforme doctrine Aresto. dicere quod subiectum phisice poni posset substantia naturalis. Deinde venerabilis Albertus in principio cōmenti libri phisicorū dicit corpus naturale in vlt subiectū ē naturalis phisice et licet oīne corpus quod est in natura mobile sit. tū cū ponit subiectū phisice oportet quod sibi addat h̄ quod dico mobile quod alia ē p̄sideratio corporū in q̄ntum h̄mōi. et alia est cōsideratio mobilis. quā non in q̄ntum corpus est. sed in q̄ntum corpus mobile subiectū sue est subiectū scientie naturalis. Et q̄rto metaphisice dicit. phisica cōtrahit ens ad corpus mobile. aliqui libri habēt ad ens mobile. et hoc magis conuenit illi quod statim subdit. scz et illius accidentia per principia p̄pria ipsius entis mobilis specu

latur. et in fine sexti metaphysice dicit. ostendimus in fine primi physice quod prima principia entis mobilis sunt bonum et malum. quod forma est privatio. Sanctus Thomas in principio commenti libri physice dicit. subiectum libri physice est ens mobile simpliciter. non dico autem corpus mobile. quod omne mobile probatur esse corpus in isto libro. nulla autem scia. probatur suum subiectum. et ideo statim in principio libri de celo et mundo qui sequitur ad istum incipitur de notificatione corporum. Et in principio commenti libri de celo dicit. consuevit apud latinos dici quod in hoc libro agitur de corpore mobili ad situm suum secundum locum. Et in libro de veritate materia. rursus. questione octava dicit corpus mobile est subiectum naturalis philosophie. Et in prima questione. lxxxiij. articulo primo dicit. scia naturalis est de corpore mobili.

¶ Oportet ex premissis primo. quod venerabilis Albertus non impugnat sed corroborat positionem que affirmat ens mobile poni posse subiectum physice. nam consentit verbis Aristotele. de ente mobili mox pallegatis. Et etiam dicit quod physica speculat accidentia per principia propria entis mobilis. modo huiusmodi principia accitit. prout etiam sunt principia ipsius subiecti. Oportet etiam quod forma et privatio sunt prima principia entis mobilis. **¶** Oportet secundo. quod sanctus Thomas non intendit asserere quod corpus mobile nequaquam posset poni subiectum physice. sed quod convenientius ponitur ens mobile et non corpus mobile propter quadam subiecti attributionis conditionem de qua dicit inferius quod habet ens mobile. non autem corpus mobile. Sed Egidius de rhoma in commento suo circa libros physice dicit. videtur domini quod ens mobile non sit subiectum in hac scia. et ponit rationes quibus etiam vtriusque ipse tractatus. sed non recipit venerabilis Albertus. ponere rationem aliquam contra ens mobile. Et naturaliter tamen Egidius de rhoma subiungit. quod virtus magne autoritatis dixerunt contrarium. non est sic precipaciter asserendum quod claudat via ad contrarium opinandum. Itaque pro intelligentia pleniori est considerandum quod mobile accipitur dupliciter. uno modo formaliter. alio modo materialiter. Formaliter accipitur adhuc dupliciter. Uno modo ut notat passionem seu proprietatem que est naturalis quedam ad mortem aptitudo. Alio modo ut notat formalem rationem considerandi que est obiectualis ratio habens se quodammodo ad ipsius genus scibile materialiter acceptum sicut divina substantialis se habet ad genus logicum. et huiusmodi rationem notat mobile positum in subiecto ipsius physice. siue ponatur ens mobile siue corpus mobile. et non notat passionem. quod subiectum non debet assignari tamen inclusionem passionis. sed mobile acceptum materialiter est id quod habet se potentialiter et subiective tam respectu mobilitatis que est formalis ratio considerandi que etiam respectu mobilitatis que est propria passio subiecti. Deinde videtur rursus si mobile secundum qualiter predicatur trium acceptionum potest adhuc sumi dupliciter. Uno modo limitate per mobile per se et principaliter. et sic mobile non est extensius secundum rem que est corpus. Alio modo per extendi tam ad mobile per se et principaliter que etiam ad mobile secundum rationem et per accidens. et sic mobile est communius que corpus. imo que substantia. nam extendit se ad quedam que non sunt substantia. Potest etiam alie mobiles sunt a suis obiectis. Etiam punctus et forme accidentales ad modum illorum in quibus sunt per accidens sunt mobiles.

Secundo Considerandum. quod Aristoteles in vi. physice. accipiendo mobile limitate per mobile per se et principaliter ostendit rationibus physicis quod nullum uniprobabile seu non corpus est mobile contra

opinionem democriti ponentis atomos per se moueri et in illa Aristoteles ostensione comprehenditur et probatur implicite quod omne mobile est probabile siue corpus. non autem includitur in hac ipsa probatione quod omne corpus sit mobile. nam ad istam nullum inprobabile seu non corpus est mobile sequitur ista. omne mobile est corpus. sed ad illam non sequitur formaliter ista. omne corpus est mobile. nam non sequitur in se nullum insensibile est rationale. et omne sensibile est rationale. sed sequitur bene ergo omne rationale est sensibile. Aristoteles in vi. physice non probat mobile quod est passio de ipso corpore. sed probat versus ceueria quod ipsum mobile sit corpus siue probabile. Et licet mobile sic acceptum si sumatur materialiter sit idem quod corpus et acceptum formaliter cum corpore perueniatur secundum rem et veritatem. non tamen secundum notitiam in physica presupponem nec formalitatem. Nam democritus posuit non corpus per se moueri et platonici ponebant superficies rerum mobilium esse substantias quod impugnat Aristoteles in principio tertii libri de celo. Et est vna conditio subiecti attributionis quod sit primo notum et in scientia presuppositum. Unde Avicenna in principio sue metaphysice dicit subiectum omnis scie est res que conceditur esse et ipsa scia non inquirat nisi dispositiones illi subiecti modo si mobile capiatur extense tunc non presupponit corpus. quod communius est que corpus. Si autem mobile sumatur limitate tunc nec corpus nec substantia respectu ipsius mobilis habet in physica conditionem modum siue rationem presuppositam. sed ens notorie presupponitur mobili accessus pro qualitercunque. et propterea sanctus Thomas assensit se potius dicere subiectum scie libri physice esse ens mobile. que corpus mobile ponitur enim ens mobile subiectum convenientius secundum rationem.

Tercio Considerandum est. quod materiale debet formaliter correspondere. et ita si mobile capatur extense tunc materiale quod designat mobile ens preceptum ponitur transcendenter presupponit. sed hoc non potest significando ipsum principaliter per directum. quod non omne ens est mobile. Non enim physice sunt mobiles substantie separare nec earum accidentales forme. sed materiale quod designat mobile communiter acceptum est supra corpus in infra ens sumptum omnino transcendenter videlicet ens habens mobilitatem qualitercunque siue per accidens siue per se. unde illud materiale non est notatum vno nomine. Et ex hoc patet quod in hoc quod dicit ens mobile si etiam mobile sumatur extense per se contractius accipitur que quando ens per se ponitur. Premissus est simile cum dicit animal gressibile aut aial bipes. Nam gressibile et bipes non significant aial vniuersaliter tentus. sed materiale quod significat est aliquo modo innotatum existens infra aial et super hoiem.

Quarto Considerandum. quod est etiam vna alia conditio subiecti quod subiectum sit commune simpliciter. sed dupliciter est commune. Vna est commune simpliciter predicationis. Alia est commune prim predicationis et prim reductionis siue attributionis. Et sic vnius et eiusdem scientie potest assignari subiectum aut commune simpliciter per predicationem aut commune prim predicationem et partim per attributionem. quedam modum subiectum logice ponitur ens rationis aut argumentatio siue syllogismus et subiectum theologie ponitur ens diuinum cognoscibile per inspiratorem aut deus. Pariter subiectum physice possit poni ens mobile sumens do mobile extense qualiter commune que corpus mobile aut poni potest subiectum physice ens mobile accipiendo

Distinctio mobilis

mobile limitate put scz fm rez z veritate puerit cu corpe mobili. Nec ex isto sequit q vnus z eiusde scie sunt dua diuersa subiecta. na licz commune simplr p pdicatioem z commune partim p pdicatioem z partim p attributoez distinga tur fm se z absolute capiant. tñ coe simplr p pdicatio nem put sumit fm extensione ad oia ea de qbz pdicat. z commune partim p pdicatioem. z ptim p attributionem put sumit fm extensione tam ad ea de quibz pdicat q etia ad ea que ad ipm habent reductioem ordine seu attributionem et tñ licz diuersimode. tñ ad eadem se extendit z fm rez oino coincidit. z ppter huc duplicem modum assignatiois subiecti sciaz distinguit nonnulli in scijs subiectu pmutatis. z subiectu pncipalitati

Quinto Considerandū est. qz cu scia totalis amplior sit q pars ei. subiectu scien tie totalis debet noari latius q subiectum scie partialis. z sic subiectum libri physicor debet poni ens mobile sumptum simplr z fm se. sed subiectu totius physice est ens mobile tā sumptū simplr z fm se q etia fm suas ptes. pari mō sicut subiectu libri poez ponit syllogismus simpliciter et fm se acceptus. sed subiectu totius logice ponit syllogismus sumptus tam simplr z fm se q etia fm suas partes subiectivas z integrales. Nūc pdeū verba inuectiua q ponit tractatus ipse de sic. Ille doctor sanctus in hē cōtradicit doctori magno suo dudū sicut nūc meo qbusdam pūasione sibi demonstratū. mihi autē sophistici et mobilitas non sūt de pncipijs essentialibz entis fm q h mōi. z ens nō intrat genus nature per mobilitate tanqz p dñam sibi extrinsecam sed intrinsecā. ergo sciētia physica nō est realiter distincta a scia que est de ente. z corpus est ppiū determinabile seu gen⁹ mobilitate distinctum. qd ego cōcedo cum doctore meo qui in hac materia nō est inimicus veritatis. sicut putat scūs Thomas. z h est manifestū ex rōnibz post oppositū inductis. que meo iudicio veritate z sententiā Aresto. inuitabiliter cōcludit Soluatur ergo sophismata ante oppositū multiplicata. quoz quedam sunt Thomistaz in forma. quedā vero p me ad cōfirmatōnem apparentie verisimilioris adicte et nullibi pbatū mobilitas q est dñia subalis corpis physici de corpore. sed mobilitas que est psequēs passio Et nūc mirū q hoc ignorauit scūs Thomas. nā p hanc ignorantiam omēs Platonici z nonnulli peripatetici fuerūt seducti. ita vt putarent subam sensibilem esse formale de genere accitris. z nihil est ens mobile qd nō sit corpus mobile. Istoz verborz insultatō est obuiandum. de tractatus ille doctor sanctus. hec ipsa demonstratio scū Thomā nō veniat satis. sed caueat tractatus ne montē tangat aut os in celū ponat. In hoc ptradicit. iam patuit q inter subiectum qd scūs Thomas ponit. z qd ponit venerabilis Albertus nō est nisi distinctio modalis. nec aliqz eoz vnum subiectu sic assignat q simplr alterū excludat Et ideo nō est dñm q inter eos fm hoc sit cōtradictio doctori magno. venerabilis Albertus fuit doctor magnus. sed mag⁹ nus cū sit gradus positui nō pūdicat alioz magnitudinē qnētā nec maioriati. Quo dudū pferūt plurimū vltra illos quoz aliqui fuerunt discipuli. Erat scūs Thomas adhuc iuuenis. exstēs z anteqz esset in theologia baccalari us venerabilis Alb. discipulus. Et vt legenda de etiā tñc scūs Tho. multa q magister nō dixerat repetendo suppleuit. ita q fertur venerabilis Albertū dixisse p spm pphetie. Nos vocamus istū bouem mutū. s; ipe adhuc tale dabit

in doctrina mugitū q in toto mūdo sonabit. Et postea factus baccalarius Parisius cum cepisset legendo effundere que taciturnitate deliterauerat occultare. deus tantaz ei infudit scientiā. z in labijs eius tanta diuinitus est infusa doctrina vt omēs etiam videret magistros excedere et etate adhuc iuuenis promouebat ad magistrerū theologic. Patz ergo q pter venerabilē Albertum z ceteros homines instructores habuit duos doctores alios scz excellens naturale ingeniu. z diuine illustratōis radiū gratitū Sicut nūc meo. hic nimis parum similitudinis Quibusdam pūasione errat tractatus penitus. qz sanct⁹ Thomas nō repitur ponere aliam rōnem q illam vnicam pbi baram. de qua tamen tractatus nō facit mentōnem. Et mobilitas nō sūt de essentialibz pncipijs entis fm q huiusmodi. nec hoc aliquo modo sanctus Thomas de. sed conformiter sentit venerabili Alberto ponenti q mobilitas passio sūt ex pncipijs ppijs entis mobilis. Oicit em quarto metaphysice. vt supius allegat. q physica accidentia p ppiā pncipia entis mobilis speculatur. Et in fine pmi physicor q ppiā pncipia entis mobilis sunt fortia z puatio z ens nō intrat genus nature per mobilitatem tanqz p dñam z intrinsecam. sed extrinsecā. ergo sciētia physica nō est realiter distincta a scia que est de ente. non valet psequētia. qz sciētia de genere alia est a sciētia de specie. Unde de substantia est metaphysica z de corpore est physica aut mathematica. z tamen corpus nō prahit substantiam per differentia extrinsecam. similiter alia est sciētia de animali. vt animal est. z alia de hoīe. vt homo est. Et corpus est ppiū determinabile seu gen⁹ mobilitate distinctum. Patz q hoc nullatenus est veruz si mobile accipiat extēse. qz tñc aliquod est mobile qd nō non est corpus. Sed si mobile sumatur limitate tñc mobile non respectu corporis sed respectu entis habet conditionem modum proprietatem seu rationem determinatōis obiectalis cui puenit presupponere suū determinabile quatenus subiectu sciētie sit primo notum z in sciētia psumpositum. qz ergo in naturali sciētia corpus ostenditur de mobili. ideo in ipsa assignatione subiecti physice magis puenienter z ppiē determinabile ipsius mobilis ponitur ens q corpus. Inimicus veritatis. sicut putauit sanctus Thomas. nequaquē est verisimile sanctum Thomam hoc putasse. Sententia Arestotelis est in oppositum. q verba Arestotelis preallegata omnino sunt cōformia positioni qua ens mobile ponitur subiectum. Sophisma hoc sanctum Thomam non pcernit. qz ille non sunt ratios sancti Thome pro ente mobili. sicut nec ratios quas ponit tractatus pro corpore mobili sunt venerabilis Alberti. ignorauit. hic tractatus pandit q rōnem sancti Thome nō iuxta eius mentem intellexit. qz illa nō pndit q in sexto physicor. pterur oīe corpus esse mobile. sed oīe mobile esse corpus vt declaratū est

De inchoatiōe Formarū substantia liū in materia Sep timā pparietatem ponit tractatus circa hoc. an materia physica anteqz subijciatur morui phateat apud se habitū psum omnū formarū ex ea p morum educibilium De determinādo dicit q in materia psum forme sub ymbroso z potentiali z impfecto esse qd per influentiam agentis generantis ad pfectōem deducitur. z nihilomin⁹ ipsemet tractatus finaliter valde rephendit z pfundit illum psum habitum que tamen psum ponit. Et de sic. hec est de

terminatio fm mentes Boerij Porphyrij z doctoris magistri illos in hac parte insequētijs q̄ntu ad sensum peripateticorū. q̄z. Aresio. erat caput z p̄ncip̄s. nō autē q̄ntu ad p̄ntā rē nō at̄ fauet sane doctrine q̄ agēs secūdu sub deo. p̄ducat substantiā forme. aut q̄ illa oriatur ex materia sicut ex sua radice. aut q̄ ipsa partim creetur a deo. z partim formetur p̄posterius a natura. ex quo suba est ens p̄ se. forma q̄dem substantialis in actu seu actus per se. omnis autem actus p̄ se fluit ab actu a se perfecto. qualis est deus solus nec potest aliquid pullulare vel surgere ad actum essendi ex aliquo quod in se non est in actu. qualis est materia. nec potest natura agens per virtutem accidentalem z nō p̄ cēntiam suā causare totam vel partem substantiā. q̄nto illi? est agere subam cuius virtus agendi est substantialis. p̄nta solus p̄ntis seu deus. Hec sunt p̄ba tractatus que sonant q̄ sit aliqua veritas p̄bie. que obuiat veritati fidei catholice. p̄tra quod. Aresio. p̄mo ethicorū. vero q̄dem omnia p̄sonant existentia. falso autē cito dissonant verum. Nec p̄nta intentōi venerabilis Alberti sunt cōformia. q̄ circa distinctōem p̄nam secūdi sententiāz. d̄. nostri doctores habent duas vias. sc̄z. q̄ omnes forme creant. z q̄ acti? creant actionis compleat omnē nature motū. z q̄ natura non faciat nisi p̄parādo materiam. z hec opinio a paucis defenditur. Secūda q̄ deus operatur in natura. z cuius ipsa in h̄ q̄ nō est separata ab opere nature. vt ipse agat in p̄te vna et natura in alia. z hec est via p̄babilior. z puto q̄ vera est. Deinde soluendo argumentū d̄. sic. Accidēs vt accēs non facit substantiam. sed fm q̄ est p̄p̄ietas naturalis elementi cōiuncta virtuti celesti z formatiue virtuti in semine bene facit formam substantialem transmutando materiam ex qua educitur. Et subiūgit auctoritates in oppositā adducte non intendit ostendere nisi q̄ deus p̄ncipaliter agit quo subrahente suam actionem nullam secūdo. o rum ageret vel p̄maneret inesse. Et in libro de hominib. e q̄stione secūda articulo tercio sic d̄. Accidēs nō facit effectum substantiam illam cuius est accidēs. sed n̄. il p̄bihtet transmutare materiam ipsum accidēs vt e. ducat de materia formā substantie que non est. z qualitates elementares multa possunt quando eis cōiūgūt. virtutes stellarum z virtutes anime que non possunt p̄ se solas. Et questione sexta articulo vltimo d̄. Q̄ntim? q̄ forme substantiales sunt a qualitatib. p̄mis agentib. z q̄ calidus non agit t̄m virtute calidi ignei. sed p̄tute calidi celi z virtute anime. Preterea processus tractatus insinuat q̄ venerabilis Albertus studiose se conetur asserere modū quēdam satis extremū inchoationis formarum substantia. in materia. z q̄ sanctus Thomas penitus p̄scribat vocabulum inchoationis. Primo produco contra primum illud quod ponit venerabilis Albertus in libro de quatuor eoquentis questione secūda. ibi sic dicit. Materia que est subiectum generationis z corruptionis z principium hoc modo quo suum subiectum potest esse principium simplex est. non habens compositionem nisi t̄m ordinis ad formas suam cum substantia materie. Et hic ordo differt ab ea si cut potentia ab eo q̄ est in potentia. z est imperfectio ipsius z dependentia ad formam. z ideo non dicitur ens simpliciter. sed fm quid. ita sc̄z q̄ non habet compositionē in aliquo quod sit simpliciter res. quia nō est absoluta res sed a qua sumēda est inchoatio rei que est forma. z est p̄nta veritatem ordo ad formam qui ordo mediū est inter ens et non ens. Et subdit q̄ materia seipsa est principium de siderij. desiderium em̄ nihil aliud est nisi priuatio forme cū

potentia habendi eam. que potentia est ipsa materia. ipsa em̄ entitas materie est subiectum subiectionis forme. que subiectionis est potentia z desiderium siue appetit? et non differt ab ipsa fm rationem iam dictam. Et si que ratur verum illa ratio aliquid ponat. Dicendū q̄ fm rez que simpliciter sit res nihil ponit super subiectum. z hoc contingit ideo. quia non est ratio rei. sed priuatio rei. z priuatio nihil relinquit nisi subiectum cum ordine z ap̄titudine ad formam. Unde Anselmus orbis nihil magis ponit in oculo q̄ in lapide. nisi q̄ in oculo relinquit. p̄ prium subiectum habitus. Deinde subdit. q̄ similiter do materie ad formam non ponit nisi ordinē cum negatione contrarij. sic q̄ non appetitur contrarium. Et subiūgit. materia prima in ratione materie non potest abstrahi in ratione potentie. fm seipsam enim subiectum est. z ratio potentie z ratio subiecti in ipsa materia idem sunt. et sic materia ipsa habet et formam quandam rationis. eo q̄ priuatio non est absoluta res sed ordo ad rem que est forma. hec autem ratio ordinis est forma fm quid. z hoc est quod dicit philosophus. q̄ principia fm numerum sunt duo. ratione autem sunt tria. materia em̄ semper est vna numero. sed cōiuncta priuationi et potentie est duo fm eē. et hec forma rationis non diminuit simplicitatem materie fm rem. z in acq̄sitione forme destruitur priuatio eiusdem forme. z adheret ei alia priuatio. Nūc consonat sanctus Thomas in libro de potentia materia quarta. questione prima. D̄. scens q̄ appetitus forme non est aliq̄ actio materie. sed e. p̄nta habitudo materie ad formam sed est in potentia ad ipsam. vt Cōmentator exponit in p̄mo physicozū. Preterea venerabilis Albertus in p̄ma parte sūatme circa primos duos libros sententiāz. quam aliqui nominant de mirabili scientia dei. quia p̄nta logus illius summe est. Mirabilis facta est sciētia tua ex me z c̄. ibi circa distinctionem terciā dicit q̄ prime inchoationes per prime forme inchoationem in ipa modus est dependentie ad omnem formam. z q̄ cecum non in specie determinaretur si nihil haberet illorum que inchoant visum que sunt aptitudines ad visum. z allegando testū Augustinum dicit q̄ capacitas formarum nonnulla forma ē. Et in de homine questione. xxi. dicit q̄ materia per seipsam est susceptibilis formarum. Et quartocapitulo diuinozū nominū dicit. materia habet desiderium forme. p̄pter priuationē que addit nihil sup̄ materiam. sed relinquit ipsam susceptibilitatem forme que si tolleretur a materia non haberet alterius desiderium. z q̄ generatio est terminus motus alterationis que est fm contraria. Et q̄ non est dicendum q̄ essentia forme sit in materia. quia p̄ hoc significaretur q̄ esset ibi simpliciter. z q̄ generatio esset de non subiecto in subiectum. et q̄ desiderium est respectu eius quod non habetur propter quod dicitur materia de siderare formam. z q̄ materia non habet causalitatem respectu forme. sed t̄m respectu compositi. quod quidem aliquid ab ipsa recipit. Et in prima summa vbi querit de hoc nomine creator. dicit q̄ inchoatio non est nisi splendor perlustrans totam materiam. Et in commento de causis. libro secūdo. capitulo tercio. dicit q̄ resplendentia p̄nta cause z intelligentiarum z anime nobilis determinata ad hoc vel ad illud genus vel speciem est inchoatio illius vel illius generis. Deinde deducitur q̄ sanctus Thomas non p̄scribat penitus positionem formalis inchoationis. nam dicit secundo scripto. distinc. viij. articulo secūdo. q̄ prima inchoatio formarum in materia fm q̄

ea dicitur esse abilitates quedam ad formas est ab opere creatoris. sed deductio earum in actum est per virtutem agentium naturalium determinatorum. Et distinctione. xij. circa finem dicitur. omnis privatio quodammodo ad illud quod fecatur per nomen est non ens. sed tamen oportet quod aliquid supponatur. quod privatio est negatio in subiecto. ut in quarto meta physice dicitur. unde ponitur subiectum et abilitas eius ad receptionem forme que privatur. Et in prima parte questione. vij. a rationibus intellectus divini formarum semina sunt rebus creatis imposita. ut per motum in actu educi possint. Et questione. lxxvij. ar. iij. dicitur. Cum forma substantialis recipitur imperfecere secundum inchoatorem quidam qualitas consequens materiam aliquamdiu sed non semper. sicut pars in aqua calefacta. que redit ad suam materiam. Et secundo physicorum de inchoatio forme cum non sit actus sed aptitudo quedam ad actum non potest esse principium actuum. Et primo scripto distinctione. terciarum. ar. i. dicitur. Si per potentiam passivam intelligatur relatio materie ad formam. tunc materia non est potentia. Et in prima parte questione. c. xv. ar. i. secundo allegando beatum Augustinum dicitur. quod occulta quedam semina in istis corporeis mundi huius elementis latent. et quod sicut matres gravide sunt fetibus. sic ipse mundus gravidus est causis nascentibus. Et primis per precepta secunda sancti Thome et venerabilis Alberti. per hoc quod uterque dicatur ponere formas substantiales ex materia educibiles in ipsa materia inchoatas esse et in ea persistere non quidem univoce sed analogice. non enim sunt forme substantiales in materia sic eadem nomen sicut calor intensus pest in subiecto remissa calido. nec sunt forme substantiales in materia sic eadem in specie. sicut forma equi generis pest in equo generante. sed substantiales forme in materia sunt analogice. Nam ipsa substantia materie habet proportionem ordinem et analogiam naturalem ad formas ex ea educibiles. et insuper in ipsis dispositionibus materie sunt forme virtuales analogie. quodammodo instrumentales efficacia. quod est in alio est in eo ad modum eius in quo est. Unde sicut ipse substantiales forme analogice eminenter et effectiva virtute presunt in celestibus motoribus. sic in materie forme presunt occulte potentiis susceptibilitate. et ratione dispositionum quadam instrumentali efficacia et virtute. ut anime vegetative et sensitive presunt in seminibus aut in ovibus. et nihilominus forme substantiales dici possunt fluere. scilicet analogice in ipsa alteratione generationi preiuncte. et tunc generatio secundum se est mutatio momentanea. ut habetur primo physicorum. et est de non subiecto in subiectum. ut habetur quarto physicorum. Unde venerabilis Albertus dicit in predicamentis forma substantialis in generatione dicitur esse in successione non gratia sui. sed gratia suarum qualitarum. Et est advertendum quod non est minus insitendum illi similitudini qua solet dici quod sicut species sunt inchoate logice in potestate generis logici. ita substantiales forme sunt inchoate physice in ipsa potentia generis physici. Et est in hac similitudine multum dissimilitudinis seu discrepantie. genus enim logicum realiter identificatur cum qualiter suarum specierum. non autem genus physicum identificatur cum substantiis formis. Et preterea licet rationale educatur logice de potestate animalis quod est genus logicum. Esset tamen absurdum dicere quod rationale educeretur physice de potentia ipsius materie que est genus physicum. Pariformiter licet in substantiis separatis in corporibus celestibus et artificialibus species et differentie educantur de potestate generis logici. non tamen in illis for-

me educuntur de potentia ipsius quod est aut materie.

De materia sit pars essentialis addita substantie materialis

¶ Octavam contradictionem ponit tractatus circa hoc. Utrum definitiones physice sint materiales ex materia et forma integrate. id est utrum materia sit pars essentialis quidditatis naturalis. Est sententia sancti Thome quod quidditas natura siue essentia materialis substantie comprehendat in se materia non quidem ultimo significatam aut individualiter acceptam. sed forme specificie proportionatam. Asserit tractatus quod huic sententie sit contrarius venerabilis Albertus. Sed quod sit illi conformis deprehenditur ex eiusdem verbis subiungendis. Dicit in de homine. questione. viciesima secunda. articulo secundo. Materia duplex est. scilicet subiecta motui. et substantia universalis. Materia autem que est subiecta motui non est illud quod est res. et est in potentia ad formam que est pars rei. et non totum esse. et propter hoc non predicatur de re. natura autem que substantia universalis est id quod est res. quia ipsa est hoc particulare demonstratum. et forma sua est forma totius et non partis. et propter hoc predicatur de tota re. et apparet illius rei sunt proprietates et accidentia contrahentia et individuantia ipsam formam totius que est virtus sale supra materiam que est particulare. Et cum dicitur quod intellectus abstrahit a materia. intelligitur de materia que est particulare. quod pars hominem enim non abstrahit intellectus nisi ab hoc homine et ab illo. et non abstrahit animam ab homine. nec abstrahit hominem a semine et a corpore hominis. et similiter abstrahit angelum ab hoc angelo et ab illo. et similiter animam ab hac anima et ab illa. et sic de alijs. Et subdit quibusdam interpositis. naturalia licet coniuncta sint materie que est subiectum motus in ratione sua definitiva. tamen separata sunt a materia que est particulare. non enim consideratur hec caro vel illa caro sed caro in communi. **¶** Deinde subdit. est ratio materie in communi quam abstrahit intellectus ab hac materia et illa. Et circa secundam distinctionem terciarum sententiarum dicit. in christo est compositio ex animam corpore. et ad hanc sequitur forma totius. que est homo vel humanitas. si licet abstrahi loqui de ipsa. et ipsa est species in hoc individuo singulari. Est enim duplex forma. scilicet forma materie siue partis siue potentie. et hec forma est finis generationis in natura. et est pars rei non predicabilis de re ipsa. et talis forma est anima in homine. Alia est forma que est ratio rei et totum esse secundum rationem. et hec est consequens compositionem forme naturalis et potentie naturalis que est materia. et talem formam habuit christus. Et distinctione quinta dicit. illud quod christus in assumptione assumpsit proprie et per se est natura humana materialiter accepta. id est in partibus que sunt materiales ad formam totius. hoc est ad esse hominis in ipso. Et subdit quod corpus et anima intelligunt per naturam humanam. et ideo ambe significationes coniunguntur in intellectu nature humane quam assumpsit christus. Et etiam potest dici quod assumpsit essentiam humanam. et quod humana natura in christo dicitur forma ab actu forme qui est dare esse secundum naturam. unde vere dicimus quod ipse est homo. et quod coniunctum illud ex corpore et anima non est singulare per se nec distinctum per se sed coniunctum alij in singularitate alterius et distinctionem personalem. Et distinctum. septima

Concordantie

Dicitur natura humana in christo dicitur vergere in actus. ppter convenientiam cum accidens proprietate quadam. 2 in libro de homine. quest. iij. dicitur. anima non est spes in natura sed pars sps. Et subdit si consideretur ut spes sic improprie sumitur 2 vane. quia spes non est. licet quidam aliter dicant. Et si aliquis dicat qd sit spes ille non loquitur nisi ad similitudinem eorum que sunt spes per se existentes. Et patet qd anima non est fm huc modum. 2 ideo talis intellectus de anima error est. etiam si logice loquimur de ipsa. Et in secunda parte sue summe dicit celum essentia ali compo ppositum est ex forma 2 materia. Et phus dicens qd celum sit simplex intelligit. qd non est ex pparijs siue elementis. Et subdit qd celum fm rationem resolvitur in partes essentielles que sunt materia 2 forma. Et in de quatuor coequeis. quest. iij. dicit. celum est compositum ex materia 2 forma. Et illud quod dicit in libro de substantia orbis qd celum non est ex materia 2 forma. intelligit de materia que ppter est materia. scilicet que est in potentia ad esse. 2 forma que acquiritur p transformatione subiecti. Et in secunda parte sue summe. distinctione tertia dicit. phus dicit in primo celum dico celum dico formam. 2 cu3 dico hoc celum dico formam in hac materia. p formam intelligens naturam communem que est forma totius predicabilis de toto. que vniuersale nuncupatur. 2 p formam in hac materia intelligens incommunicabile suppositum substantie nature communi. Et in de homine. q. xij. dicit ppositum ex materia 2 forma partes sue entie non habet compositas. scilicet materiam 2 formam. Et premisis colligitur primo qd si eum se habet humana natura in Socrate indiuidua que sumpta pteritue est vniuersale in re. ita se habet humana natura in christo indiuidua. nisi qd in Socrate est indiuidua per ppositum suppositum. in christo autem p suppositum non proprius. Unde Elricus dicit libro quinto tractatu primo. capitulo. xi. qd christus humanam naturam in se indiuiduat. 2 qd humana natura est in christo indiuidua. Colligitur secundo qd etiam fm mentem venerabilis Alberti in aliquo intrinsece comprehenditur substantia materie. quod tamen ex hoc ipso non est per se indiuiduum aut per se singulare. patet de humanitate christi 2 de corpore celesti. Sed de ipse tractat qd ipsa quidditas substantie materialis non pstituit ex ipsa materia. sed ex eo formali formabili qd est in materia. 2 qd substantia materie est de integritate suppositi. qualitas autem formalis potentie pertinet ad veritatem essentie. Contra hoc est qd esse tale psumum formale formabile nequaquam habet locus in hominis essentia seu quidditate. nam rationalis anima per in creationem est producta 2 non p est confusa seu formaliter formabiliter in materia. Nec etiam habet locum circa quidditates seu essentias celorum quorum forme sunt suis materijs concreate. non ergo materia ptingitur aliter in hominis 2 celorum quidditatibus qd substantiam eius. 2 psequens substantia materie non rationabiliter excluditur a quidditatibus aliarum materialium substantiarum. Et iterum passiones ppter fluunt ex principiis non indiuidui. sed aut ex principiis analogi aut generis aut sps. sed quiritas. mobilitas. infinitas locabilitas. corruptibilitas. sensibilitas. rudibilitas. 2 qd alie proprietates sube material non fluunt a forma im. sed etiam a materia. igitur ipsa materia non solum est principium indiuidui. sed etiam quidditatis 2 speciei. Et sic verificatur qd illud quod est propter quid passionis est quid subiecti. Preterea dicit phus qd forma 2 materia sunt per se principia constitutionis substantie

dictorum

materialis. hoc autem non convenienter accipitur tñ de singulari materiali substantia. qd de illa non intrinsece sit se scientia. intelligitur ergo saltem de substantia materiali accepta fm spem. Et de phs septimo metaphysice. qd homo 2 equus sunt simul totum quoddam ex hac materia et hac ratione ut vniuersaliter. singulare ppter ex vltima materia Socrates iam est. Et est considerandum qd in definitione forme accidentalis subiectum ponit ut additamentum alteri? generis predicamentalis. 2 in definitione substantialis forme partis materia ponitur ut additamentum eiusdem generis. Sed in definitione sps seu forme totius ipsius suppositi materialis ponitur materia specificie forme partis proportionata non ut additamentum. sed ut copincipium intrinsecum pstitutionis. hec ipsa etiam materia p analogiam ad formam partis iam cognita est principium sps 2 forme totius que dicitur forma totius aut intrinsece. qd ipsa est totum. aut quodammodo transiitue. qd ipsa est indiuiduum quod est totum. Preterea considerandum qd de finitio qua definitur homo per animal rationale etiam implicat materiam. nam animal nominat ppositum ex anima sensitiva 2 corpore animali. Et rationale nominat ppositum ex anima rationali 2 corpore humano. 2 ideo dicta definitio cum illa definitione qua dicitur. homo est quoddam ppositum ex anima rationali 2 humano corpore coincidet re. sed ab ea distinguitur modaliter 2 ratione. Nam prima explicat genus 2 differentiam que distinguitur fm ratione 2 implicat formam 2 materiam que distinguitur realiter. Secunda vero definitio viceversa explicat realiter distincta 2 implicat distincta fm rationem.

Et sanctus Thomas et venerabilis Albertus concordant circa animationem celi

Nonam pparietate tractatus ponit circa hoc. Utrum celum sit corpus physicum 2 animatum. et de tractatus qd in isto dissonant fides catholica 2 secreta phos. vnde ponit phiam Aristotelis circa animationem celi obuiare fidei catholice. Sed ppter hanc ipsius tractatus assertiōem pcedant sanctus Thomas 2 venerabilis Albertus. ut ppter dicendis. Nam dicit sanctus Thomas pma parte qstioe lxxi. Corpora celestia non sunt animata eo modo quo plantae 2 animalia. sed equivoce. vnde Platonici ponentes etiam animas vnti corporibus non ponebant nisi per contractum. virtutis sicut motor mobili. Et sic p hoc qd Plato ponit corpora celestia animata nihil aliud datur intelligi qd substantie spirituales vniuntur corporibus celestibus ut motores mobilibus. Unde interponentes ea esse animata ponentes ea non animata parua 2 nulla diuina iueniuntur in re. sic tñ Et idem ponit sanctus Thomas in questionibus de spiritibus lib. creaturis 2 in secundo scripto. distinct. xij. dicit. probabile est dicere qd aliquis intellectus creatus sit motor proprius celi. vnde possumus dicere superiores angelos qd habent formas magis vniuersales esse motores separatos 2 remotos. angelos autem inferiores qui habent formas magis particulatas esse motores proximios. vnde Ziuice na dicit qd intelligentie apud philosophos sunt qui in lege vocantur angeli superiores. 2 cherubin 2 seraphim anime vero orbium dicuntur inferiores angeli qd dicuntur angeli ministerij. Premissis conformiter in de quatuor coequeis quest. iij. ar. xxij. dicit venerabilis Albertus intelligentie dicuntur anime orbium non vniuoce cum intelligentijs ho-

minu illa est finis phorum, ut patet ex dictis eorum. Et subdit phi non contradicit sanctis negantibus celi animam habere nisi noie solum. Et subdit non est peritium fidei ea tholice quosdam angelos iuuare naturam in mouendo et gubernando celorum sphaeras, quos angelos mouentes siue intelligentias phi dicit animas. Et ita patet quod non est contradictio inter eos. Et in de homine, questio. l. arti. xi. Dicit si sancti contradicunt hec dictis phorum non erit contradictio in re sed nomine tantum. Non enim est contra sanctos nec contra catholicam fidem aliquos angelos deo subseruire in hoc quod mouent sphaeras ad generationem et corruptionem inferiorum. Quod autem intelligentia pura moueat mores sphaerarum influendo bonitates, et illi motui moueant ulterius ad naturalem productionem rerum, patet ex septima propositione libri causarum. Hec ille. Est preterea considerandum quod quemadmodum theologi ponunt quosdam celestes spiritus habentes eminentiorem supernaturalem contemplationem dei et deo assistentes, alios autem ponunt qui habentes inferiori rem supernaturalem contemplationem dei miscuntur ad homines ut eos moueant ad gratuita. Pari modo phi ponunt quasdam substantias separatas habentes eminentiorem naturalem speculationem dei quas vocant intelligentias, alias autem que habentes inferiori rem naturalem speculationem dei sunt deputati ad mouendum celestes orbis ut causentur naturalia.

Qualiter in mixto sint elementorum substantiales forme

Decima contrarietas ponit tractatus circa hoc An in mixto coeant elementa tam secundum eorum formas quam secundum eorum materias salua. Sed circa hoc non contradicunt sanctus Thomas et venerabilis Albertus, quod colligi possunt ex dictis. Unde circa illud phi in primo de generatione, nec manent igitur actu nec corrumpuntur, nec alterantur, nec ambo, salua virtus eorum, dicit sanctus Thomas, oportet inuenire modum quo et veritas mixtionis saluetur, et tamen elementa non totaliter corrumpantur, sed aliquantulum in mixto remaneant. Et subdit remissis excellentis elementorum constituitur quedam qualitas media que est propria qualitas mixti, differens tamen in diversis secundum diversam mixtionis proportionem. et hec quidem qualitas est dispositio propria ad formam corporis mixti sicut qualitas simplex ad formam corporis simplicis, sicut igitur extrema inveniuntur in medio quod participat naturam utriusque, sic etiam qualitates simplicium inveniuntur in propria qualitate corporis mixti, qualitas autem corporis simplicium est aliud a forma ipsius, agit tamen in forma substantialis virtute, alioquin calor calefaceret tantum non autem per eius actionem forma substantialis educeretur in actu, cum nihil agat ultra suam speciem. Sic igitur virtutes formarum substantialium simplicium corporum in corporibus mixtis saluantur, sunt igitur forme elementorum in corporibus mixtis non quidem actu sed virtute. Et in prima parte questio. lxxvi. arti. iiij. de forme elementorum manent in mixto non actu sed virtute, manent enim qualitates proprie elementorum, sed remissae in quibus est virtus formarum elementorum, et huiusmodi qualitas mixtionis est propria dispositio ad formam subalem corporis mixti. Et in questionibus disputatis de anima questio. ix. dicit, in mixto manent accidentia propria elementorum secundum aliquem modum in quibus manet virtus eorum. Remissis correspondet dicit venerabilis Al-

bertus secundo scripto, distinctio. vij. quatuor sunt modi transmutacionis corporum. Unus est miscibilis ad actum mixti in quo miscibilia remaneant secundum virtutem consequentes suas proprias species, licet non remaneant secundum formas suarum species, sicut autem miscentur medicine possunt. Et tertio celi tractatu secundum eundem, capitulo primo dicit, quod una numero materia non sit susceptibilis diuersarum formarum non potest dici quod elementa sint in mixto secundum formas substantiales in toto saluatas, cum vero in mixto saluentur proprietates elementorum non potest dici quod nullo modo saluentur forme substantiales. Et. viij. capitulo primo dicit, quod Averrois dicit Averroem latuisse qualiter potentia et non actu elementa sunt in proposito, sed subdit aliquibus interpositis quod non est secundum rem contradictio inter istos duos viros. Et in predicamentis dicit, forma substantialis in generatione dicitur esse in successione non gratia sui, sed gratia suarum qualitarum. Et subdit quod in mixtis non sit intentio et remissio secundum substantias mixtorum, sed secundum qualitates illarum substantiarum, et intentio refertur ad qualitates et non ad substantias. Patet igitur quod substantia non puenit magis nec minus recipere. Et venerabilis Albertus, viij. metaphysice, tractatu primo, capitulo quarto dicit, licet in mixtis multa sunt mixta per substantiam in uno actu mixti, sunt tamen unum secundum formam et non multa. Et subdit per medium quod fuit a calidis frigidis humidis et siccis ad inuicem alterantibus et alteratis habet virtutes omnium qualitarum distinctarum, et si sit simplex et unum. Deinde subdit sicut materia una exit ex alia ita forma exit a forma et sequens semper retinet virtutes precedentium, cum tamen sit essentia simplex. Patet ergo quod non recte asserit esse de mente venerabilis Alberti quod elementorum substantiales forme in mixto manent actu et substantiale numerate. Et consideretur quod homo est corpus mixtum, et tamen non puenit dicere quod in ipsa rationali anima que est forma simplex elementorum substantiales forme substantiale numeretur, sicut etiam nec anima vegetativa nec sensitiva, numerantur substantiale in rationali anima. Sunt igitur forme subales elementorum in una forma substantiali mixti quadam analogica pertinentia eminenti, quemadmodum anima vegetativa et sensitiva sunt in anima rationali. Sed in qualitatibus accidentalibus ipsius mixti sunt elementorum forme substantiales pertinentia analogica cuiusdam occubitus, et est sicut effectus in sua causa equoca et eminenter, et viceversa causa est in effectu occubenter. Dicit autem tractatus quod est mirum quomodo virtus sit derelinquere substantiam, sed est mirabile quod non aduertit tractatus quod virtutes elementorum in mixto non magis derelinquunt ipsorum elementorum substantiam quam virtutes anime sensitivae in homine derelinquunt animam sensitivam. Et quod lucidas et dyaphaneas in quibusdam elementis et elementaribus derelinquant substantiam celi cuius naturam participant secundum analogiam, ut tangitur in secundo de anima.

Ad sciendum qualiter anima sensitiva et vegetativa sint in embione anime infusione rationalis anime

Undecima contrarietas ponit tractatus circa hoc An embrio primo habeat spiritum vite plante cuius corruptioem promittit generatio eiusdem embionis ad vitam sensus et animalitatis, et ex hac corrupta surgat vita humana cuius principium sit anima rationalis in se gerens, hic inter sanctum Thomam et venerabilem Albertum est diversitas aliqualis, sed non principalis per contradictionem, ut patebit ex dicendis. Unum de materia istius questionis in. xvi. de animalibus sic dicit phi secundum unam translationem, Necessario erit in conceptu prius anima animalis, et cum cre-

Cōcordantie

veritē tūc erit in eo aīa sensibili p quā dī aīal. z nō erit aīal
et hō si neqz equ? z aīal. sed plemētū erit in vltimo. Et
subdit. aīa cibaria est in semine z pceptu aīaliū qd diuisū
est ab eis in potentia. In actu autē nō anteqz veniat cib? z fa
ciat opatōem aīe. qm in pncipio videt q omne qd est pce
ptum viuat sicut viuūt aerē. Alia autē trāslatio habet sic.
Spermatā z fetus nutritiū hīc aīam. pcedentia autē z
sensitiua f^m quā fit arbores. Nō em sūt aīal z hō. neqz
aīal z equus. postremo em fit finis. Et subdit. virtute q
dem oīa ponēda. actu autē nō pūsqz trahāt alimentū z faci
ant aīe opus. p mū qd ē em oīa vīsa sunt viuere talia plante
vita. z scūs Thomas in pma pte qstione cētēsimā decī
ma octaua. h qd Aristō. dī actu autē nō exponit de actu se
cūdo. dicens q in materia fetus statim a pncipio est aīa ve
getabilis. nō qd ē fm actū secūdū. sed fm actū p mū. sicut
vīa sensitiua est in dormientibz. cū autē incipit attrahere ali
mentū tūc iam actu opatur. regit ergo scūs Thomas di
cere q sicut pceptū in aīalibz pmo hz formā seminis z po
stea sanguinis. sic pūs hz aīam vegetatiuā qz sensitiuā. z
sensitiuā pūs qz intellectuā. z si embrio ante infusōē aīe
rōnalis pcedat habere saltē sensum tactus z nutritōnem
tūc erit necariū in embione aīi infusōē aīe rōnalis pone
re subām aīe sensitiue. Sed vene. Alber. ponit q in semī
ne est pncipiū vite. sicut ad vite organa operās. z hoc mō
quo ars est instrumentū artis. z q vertus dicat q illud qd
est in semine est aliqd aīe z nō aīa. ē em actus aīe. Hāc
positōem scūs Tho. nō oīno abijcit. sed etiā eam sustine
ri posse dicit. Dicit em in qstionibz disputatis de aīa qst.
xi. Quidā dicit q in embione aīi aīam rōnale non est
alia aīa. sed pūs qdā. pcedēs ab aīa parētis. z ab h mōi
virtute sunt h mōi opatōes q in embione apparent. q dī
virtus formatiua. Et aliquibz interpositis subdit q hoc
posset sustineri z q p dicit pncipiū actū in embione pro
tāto diceret pūs aīe z nō aīa. qz nōdum est aīa pfecta si
tut nec embrio est aīal pfectū. Et rīdendo ad illud pbi.
Embrio pūs est aīal qz hō. dī q illa pūs hz rōnem aīe. z
ideo ab eo embrio p dī aīal. Et inde subdit q sicut aīa
est in embione in actu sed impfecte. ita opat. sed opatōes
impfectas. Et in eisdē qstionibz qstione secūda dī sic Ari
sto. xvi. de aīalibz dī. nō est simul aīal z hō. sed pūs aīal z
postea hō. qz in aīali pcepto pūs apparent opatōes impfe
cte. z postea apparent magis pfecte. z sic oīs generatio est
transmutatio de impfecto ad pfectū. Et in secūdo scripto
distinc. xviij. allegādo pmentatores dī sic fm q pcedit in
pfectione organoz fm hoc aīa incipit magis z magis esse
actu in semine. ita q pceptū pmo dī viuere vita plante. z
sic deinceps quousqz pueniat ad cōplētā silitudinē gene
rantis. Et in summa ptra gentiles. libro. ij. caplo. lxxxvij
dicit q in pcessu generatōis virtus formatiua opatur for
matōem corpis. put agit ex vi aīe partis cui attribuit ge
neratio sicut pncipali generātī z nō attribuit virtuti nutri
tiue cuius opus est assimilare nutrimentū nutritio. nō em
nutritiū in pcessu formatōis trahit in similitudinē p
existentis. sed pducitur ad pfectiōem formā z vicinios
rem silitudinē patris. Decisio ergo pmissi dubij depē
det a quodā qd est facti. quēadmodū dicit iuriste. q ex fa
cto oritur ius. Si em in embione aīi infusōē rōnalis aīe
pimo sic vera nutritio. z postea aliqua sensitiua cognitio
saltē tactiua quod est valde verisimile. tunc oportebit in
embione ponere successiue substantias anime vegetati
ue z sensitiue ante infusōem rōnalis aīe. si autē nō. tūc ea
que fiunt in embione attribui poterūt ipsi virtuti forma

dictorum

tiue que est in semine pīs. Et ita p q inter sanctū Tho
mā z venerabilē Albertū in hac materia nō est simplr cō
tradictōis pertinacia

Opotentie sensitiue aialium specie differentium pueniant specie

Duodecima pparietas quam tractatus ponit est cir
ca potentias sensitiuas animalū specie distinctoz. quas
sanctus Thomas ponit specie puenire. sed tractus dī q
venerabilis Albertus sit pparie sententiē. ptra quod p
ducitur illud quod venerabilis Albertus dī in de homi
ne. qstione. xviij. ibi dī sic. olfactus non dī equiuoce sū olfa
cientibz diuersimode etiam diuerso naso. Potentie enim
sensuum passiue habent definiri per actus z obiecta. vnde
cum obiectum sit vnum. scz odor vnius rationis erit olfa
ctus. Et sicut diuersitas oculorū in habentibz duos oculo
los z molles. z habentibus velamen super oculos z non
habentibus non facit vīsum equiuocum. ita nec diuersitas na
si z habere organum odoratus coopertum z non cooper
tum facit odoratum equiuocum. A modo em organi nō
definitur aliqua potentia sensibilis. sed potius ab obiecto
sicut dicitur est. cum enim potentia sensibilis sit potentia
passiua. z definiri habet per suū actum. actum autē habet
ab agente quod est obiectum. opoz q p obiectum definit
atur Et aduertendum q non est dubiū qn quedā ac
cidentia in subiectis differētibz spē sint eiusdē spē spēalissi
me. vt albedo. nigredo. rubeo. dulcedo. calor. zc. Sz appa
ret nōnullis q accidentia pparia cuiusmodi dicitur potentias
sensitiuas esse poni non possunt eiusdē spē spēalissime in
subiectis differētibz spē. Quibz dōm est pmo. q potentia
visiua z potentia auditua nō sunt accidentia pparia. quā pte
abesse pter subiecti corruptōem. Dōm est eis secundo q
qn actū pparia emanāt ex natura generis seu spē spēalissi
me. tūc possunt esse eiusdē spē spēalissime in subiectis
differētibz spē spēalissima. vt vīsuū. audituū. lūcidū dy
aphanū. opacū. par. impar. lineatū. supficiatū. zc. Sed pre
sumit tractatus verificare partē vtrūqz pmissē. pntē cō
tradictōis dicens sic. Ex pmissis satis liquet q p p nō
sint he positiōes si bene resoluantur. ita q pparia aut nulla
studiosa relinquatur interpreti contradictionis formido.
qz potentie de quibz est questio vt passiue z notionales dī
stinguūt p actus z p obiecta. sed vt essentielles z vitali
actiue per pparia sua subiecta habent fm genus z species
numerari. Nec sunt ipsius tractatus verba. cōtra que sic
opponitur. potentie sensitiue pncipiū tanqz medie inter
subiectum z obiectum. si ergo ipse potentie relate ad sub
iectum essent diuersarum specierū in dīstibz spē. z relate
ad obiectū essent eiusdē spē. sequeretur q ipse potentie
differēt a seipsis spē solū ad aliud z aliud relate. qd abs
urdum est dicere. Non em respectus diuersi possunt dī
uerificare spēm seu eētiaz illius cui iusunt absolute. Et
pretereā considerandū q potentie dicuntur distingi p
actus z obiecta. qz earum differentias específicas circulo
quimur per habitudines ad actus z obiecta. quēadmo
dum quorūdam aliorum differentias circuloquimur per
proprias passiones. Et pretereā dicit sanctus Thomas
parte tertia. qstione. xix. arti. secūdo. potentie diuersificā
per pparatōem ad obiecta.

Qualiter intellectus humanus nō intelligit sine fantasmate

Tredecimā contrarietatem ponit tractatus circa hoc. Utrum intellectus humanus posset aliquid sine phantasmate intelligere. sed ostendit dicenda q̄ circa h̄ inter sanctum Thomam et venerabilem Albertum nō sit discrepantia. Et premittantur verba doctoris in hac materia. Dicit Aristoteles tertio de anima. q̄ passivus intellectus corruptibilis est. et sine hoc nihil intelligit. et q̄ nequaquā sine phantasmate intelligit anima. et q̄ species intellectuius in phantasmatibus intelligit. et q̄ cū anima speculat necesse est simul phantasma aliquod speculari. Et in libro de memoria et reminiscencia dicit. q̄ intellectus non est sine phantasmate. Et subdit q̄ memoria 2 q̄ est intelligibilium nō sine phantasmate est. Et sanctus Thomas in summa contra gentiles libro secundo. caplo secundo. intellectus possibilis sicut et quilibet substantia operatur fm̄ modū sue nature fm̄ autem suam naturā est forma corporis. Unde intelligit quidē imaterialia. sed inspicit ea in aliquo materiali. cuius signū est q̄ in doctrinis vniuersalibus exempla pricuralia ponuntur in quibus qd̄ dicitur inspicitur. Alio ergo modo se habet intellectus possibilis ad phantasma quo indiget ante spēm intelligibilem. et alio modo postq̄ recepit spēm intelligibilem ante eū indiget eo vt ab eo accipiat speciem intelligibilem. unde se habet ad intellectum possibilem vt obiectum mouēs. sed post spēm in eo receptā indiget eo quasi instrumēto siue fundamento sue spēs. unde se habet ad phantasma. sicut causa efficiens. fm̄ em̄ imperiū intellectus formatus in imaginatione phantasma cōueniens tali spēs intelligibili in quo resplendet spēs intelligibilis. vt exemplar in exemplato. siue in imaginato. Et subdit i potestate nostra est formare phantasmata accommodata cōsiderationi quā volumus. nisi forte esset impedimētus ex parte organi. Et p̄ma p̄ q̄st. octuagesima quarta. articulo primo. dr. q̄ impossibile est intellectum nostrū fm̄ statum vite presentis q̄ passibili corpori cōiungit aliquid intelligere in actu nō conuertendo se ad phantasmata. Et subdit q̄ quando aliquis conat̄ aliquid intelligere format sibi aliq̄ phantasmata per modū exemplorū in quibus quasi inspicit qd̄ intelligere studet. Et quando alii volumus facere aliquid intelligere pponimus ei exempla ex quibus sibi phantasmata formare posset. Et deinde subdit q̄ incorporea quorum non sunt phantasmata cognoscuntur a nobis p̄ cōparationem ad corpora sensibilia. quorū sunt phantasmata. sicut veritatē intelligimus ex cōsideratione rei circa quā veritates speculamur deū autē (vt Dionysius dicit) cognoscimus vt cām. et p̄ excessum et p̄ remotiōez alias etiā substantias incorporeas in statu presentis vite cognoscere nō possumus nisi per remotiōem vel aliamquam cōparatiōem ad corporalia. Et ideo cū de huiusmodi aliquid intelligimus necesse habemus nos conuertere ad phantasmata corporū. licet ipsorū nō sint phantasmata. Et parte prima. questione centesima vndecima. articulo decimo dicit. Intellectus humanus non p̄t ipsam intelligibilem veritatē nudam capere. q̄ cōnaturale est ei vt intelligat per conuersionem ad phantasmata. et ideo intelligibilem veritatē pponit angeli sub similitudinibus sensibiliū fm̄ q̄ dicit Dionysius caplo primo celestis hierarchie. q̄ impossibile est nobis aliter lucere diuinū radium nisi varietate sacrorū velaminū circūvelatum. Et subdit q̄ intellectus humanus tanq̄ inferior cōfortatur p̄ actiōem intellectus angelici. Deinde venerabilis Albertus caplo p̄mo celestis hierarchie dicit lu-

men intellectus agentis nō facit in nobis distinctam cognitionem alicuius intelligibilis. sicut nec lux solis alius cuius corporis. Intellectus aut̄ possibilis nō recipit speciem nisi a phantasmatibus que se habent ad ipsum sicut color ad visum. et ideo acceptio per corporalia est nobis p̄naturalis. Et caplo secundo oportet q̄ intellectus noster per phantasma quod est rerum corporalium ducatur in intellectum quorūcūq̄. et q̄ de angelis cognitionem suscipere non possumus nisi per sensibilia. Et q̄ si intellectus noster simplicitatem alicuius substantie debeat accipere assimilata eam p̄nto qd̄ in cōtinuo accipit. Et q̄ a substantijs spūalibus nō pōt intellectus noster accipere aliquā spēm qua informetur. q̄ facit phantasia substantie eius. Unde cū non possit sine phantasmate fm̄ conditionem huius vite intelligere nisi ea que sunt per essentia in ipso. vt deum et se oportet in eius cognitionem deuenire per effectum vt per motum 2 per simbola que sibi faciant phantasia. Sz verū est q̄ secundo caplo mystice theologie dicit venerabilis Albertus sic fm̄ Augusti. nobilissimo modo videntur ea q̄ sunt in aliquo p̄ essentia inter que est deus. sz dcm̄ Augustini h̄z calumniaz. nō em̄ sufficit aliqd̄ esse in intellectu possibili ad hoc q̄ cognoscatur nisi informetur forma eius. et sic fiat actu sicut materia actu fit per formam agentis in ipsam. 2 non per essentiam ipsius. etiam si in ea esset. Unde dicit p̄s q̄ intelligit se sicut alia. Et tertio caplo celestis hierarchie dicit illud qd̄ se habet ad modū determinatis in illuminatione qua angeli illuminant nos sunt species accepta phantasmatibus quarū diuerse p̄positiones et diuisiones sunt etiam per lumen intellectus agentis. sed ad formandas cōpositiones vel diuisiones ad quas non est proportio naturam lumen intellectus agentis exigitur superius lumen vt angelicum. et sic lūm̄ eius habet in se rōe agentis vniuersaliter. si autem nō essent forme in phantasmatibus oporteret eas causari a deo. Unde in secunda p̄ sue summe dicit. si angelus formas intelligibiles imitteret oporteret q̄ faceret eas. et sic esset creator formarum qd̄ est falsum. Et quarto capla de diuinis nominibus dicit. angelorū noticiam nō possumus percipere p̄ substantias eorū. sz tm̄ p̄ actus eorū. quicūq̄ em̄ substantia aliquid nō cadit in sensum aliquē per similitudinem p̄p̄ia oportet in ipam deuenire p̄ spēm sui motus vel actus. vel ei in quod agit. cū etiam cognitio nostra ortus habeat a sensu. Et in eodē caplo q̄tum ad dona p̄cipata potest anima esse equalis angelo. sed q̄tum ad modū p̄cipandi nunq̄ fm̄ statum vie. q̄ anima accipit in speculo 2 enigmate. 2 sub continuo et tempore angelus aut̄ non. Et in de quatuor coequis q̄st. vij. ar. ix. dicit sic sicut dicit p̄s tertio de anima q̄ non p̄tingit intelligere sine phantasmate. et ideo cum Dionysius loquitur ad intellectū nostrum oportuit q̄ proprietates spūales que phantasmata nō faciunt in nobis exprimere p̄ proprietates corporum phantasias facientium. Et in de hoie q̄st. xxi. dicit q̄ in veritate hoc verū est q̄ nullam habemus scientia fm̄ naturam de eo qd̄ nullo modo est in sensu. Et subdit. sunt tamē quidā qui dicūt q̄ nō omnis nostra scientia oritur a sensu. et dicunt q̄ anima potius impeditur a sensu in nobilissimo modo sciendi. sed hoc est cōtrarium phie Aristoteles. Et primo caplo mystice theologie dr. in rapu fit abstractio ab v̄su inferiorum potentiarū. quia fm̄ nihil v̄tis eis. sz in diuina cōtemplatione cōmuniter non fit abstractio ab v̄su iparū. Et in secunda p̄ sue summe dr.

sic Dionysius in mystica theologia dicit quod intellectus non sicut si quod etiam spiritualium intelligere vult illud assimilare materialibus. Et iam dictis deprehendi potest intentio consona sancti Thome et venerabilis Alberti. scilicet quod noster intellectus secundum statum seu conditionem presentis vite et secundum naturam intelligit naturalia et mathematica. per conversionem etiam ad eorum phantasmata. diuina vero et spiritualia non per conversionem ad eorum phantasmata. quia ea non habent sed per conuersionem ad phantasmata aliquorum que manuducunt in cognitionem spiritualium et diuinorum. Unde etiam intellectus noster lumen quo illuminatur a deo vel angelo cognoscit per comparationem ad lumen corporale quod manuducit ad cognoscendum lumen spirituale. et intellectum possibilem cognoscit per comparationem ad diaphanum. Et nihilominus sanctus Thomas dicit quod anima christi quia etiam habuit statum preprehensorum poterat per scientiam in diuinum intelligere spiritualia sine conuersione ad phantasmata. Dicit etiam quod anima in raptu supernaturali. tali qualis erat beatus Paulus et anima a corpore separata cognoscit etiam sine conuersione ad phantasmata. Et considerandum quod venerabilis Albertus in secunda pre summe. dicens falsum est quod homo non habet intellectum qui ex phantasmate non oritur. intelligit hoc de phantasmate ipsius rei que intelligitur. que phantasmata non habet qui est pure spiritualis. Patet nam dicit hoc respondendo ad hoc argumentum homo intellectum non habet qui ex phantasmate non oritur. angelus autem nisi assumptio corpore phantasmata non facit. ergo videtur quod homo non posset habere intellectum de ipso angelo siue intellectualem cognitionem. non ergo intendit dicere quod homo non intelligat angelum per habitudinem seu concretionem ad phantasma aliquius manuducentis in cognitionem eius.

Qualiter intellectus humanus existens in corpore posse substantias separatas cognoscere

Decimaquarta contrarietatem ponit tractatus circa hanc questionem. Utrum intellectus humanus se et substantias separatas possit quodammodo in corpore vel extra corpus existens comprehendere. Est sententia sancti Thome quod intellectus noster secundum naturam et secundum statum seu conditionem presentis vite habere potest quoddam cognitionem de substantiis separatis. sed non potest earum quidditates cognoscere siue comprehendere. Quia huic sententie venerabilis Albertus sit conformis patet. nam dicit primo capitulo. celestis hierarchie non possumus spiritualia intelligere per terminos quibus eorum essentia concluditur quod est proprie preprehendere. Et sexto capitulo intellectus est in potentia tamen ad ea que per sensibilia accipi possunt. Sed ad spiritualia proportionat per aliquod lumen superadditum nature. scilicet gratie et glorie. et quarto capitulo diuinorum nominum de angelorum noticiam non possumus percipere per substantias eorum. Et vndecimo capitulo diuinorum nominum. modus diuinus est secundum quod accipimus cognitionem ab eo quod est supra intellectum nostrum in quantum illud imitatur se nobis non secundum proportionem suam sed secundum preestantiam intellectus nostri. et ideo qui venit in illud non figuratur in ipso tanquam in aliquo cuius fines vel essentie vel virtutis vel operationis vel proprietatis inspicitur. sed sicut in quodam pelago infinito in quo verius cognoscitur quod non est quod quid est. Nihil sitia venerabilis Albertus dicit in multis locis alijs. Et idipsum fatetur

tractatus dicens sic non potest haberi ex puris naturalibus experimentalis discretio spirituum celestium per species suas. prius. scilicet durat quodam sincera resplendentia tunc quiescit somnialis vel per formis alienationis et abstractionis a motibus phantasmatum. in qua experimur presentiam angelice et diuine illustrationis absque discretione eorum de spirituum donec peruertant reflexione sensibilibus vel phantastica ad operationes eorum nobis sensibiles atque a nobis proportionales quales sunt motus celestes respectu intelligentiarum et manifestatio custodie regalis respectu angelorum. hec tractatus. Sed constat satis quod per talem experientiam presentie angelice et diuine illustrationis non cognoscitur hoc quod sit deus aut angelice substantie. sed solum quod sunt. Et considerandum quod si intellectus agens in homine esset substantia quodam separata tunc esset aliquis apparatus qui per eius unionem ad intellectum possibilem hoc cognosceret quod dicitur saltem illi substantie separare. scilicet si intellectus agens ponatur ut a phis ponitur quodam potentia aie de se de specie qualitate tunc est ridiculum dicere quod per eius unionem ad intellectum possibilem hoc cognoscat substantie separare quod dicitur. Et non per se modum cognitionis aie separare quia tractatus dicit illud esse dimittendum. Dicit enim in fine decisionis sue. de modo autem quo intelligit intellectus humanus post separationem a corpore non est contrarium suo tanta inter philosophos. et ideo dimittatur. et conspiciantur ea que produxit. primum premisse asserere contrarietatis concordia.

Utrum vera quidditas sit essentia formalis tamen.

Decimaquinta contrarietatem tractatus ponit esse circa hanc questionem. Vtrum vera rei quidditas sit essentia tamen formalis. Et dicitur quod hec difficultas tamen differt a problema. re octauo superius disputato quod querebatur an definitiones phisice accipiant materiam et formam sicut verum a mixto. et purum ab impuro. et simplex a composito. et oino sicut superius diuinum et eternum ab inferiori temporalis a materiali iuxta multos modos. quibus esse phisicum et metaphysicum esse est distinctum. Est igitur presentis ambiguitas sic resoluenda an definitio explicans esse metaphysicum rei includat tamen principia formalia quod nullo modo materialia. vel an essentia rei metaphisicaliter resoluta sit purus actus nihil materialis potentie habens admixtum. Et respondendo ad hanc questionem dicitur quod quidditates rerum materialium prius natura et formali causalitate habent esse separatim a materia secundum rationem. qua genere et specie distinguuntur quod habeant esse presentis tamen materie secundum rem et rationem. et in fine decisionis dicitur quod contraueris Alberti et Thome in hac materia est quod illi dixerit esse metaphysicum realiter ab esse phisico distinguuntur. hic vero ut mihi videatur tale non facit distinctionem saltem in essentia rerum sensibilibus. Nec sunt proba tractatus qui intendit asserere quod quidditas materialis substantie sumpta metaphisice sit forma tamen nihil includens materie. Sed ostenditur quod venerabilis Albertus longe aliter et tamen sententie sancti Thome concorditer determinat quod quidditates substantiarum materialium preprehendi sub consideratione metaphisicali. Dicit enim in de homine. metaphisica que considerat prima entis principia non accipit rem nisi per quidditatem substantialitatis sue. et ideo non considerat materiam ut materiam. sed ut preter substantie que est pars entis. nec formam accipit ut formam sed ut preter substantie. esse autem multarum substantiarum est in materia miscibili et mobili. et ideo definitio data per principia essentialia rei que sunt preter entis dicitur hoc quod est res sed non rei esse. Et propter hoc distinguit Aristoteles. quod aliud est aqua. et aliud esse

aqua accipiens aquā, put est substantia a metaphisico p̄siderata per partes entis que sūt materia et forma sūm q̄ reducūt ad substantiā. Et in q̄to scripto distinctione .xij. de p̄positū ex materia et forma sūm q̄ materia et forma sūt p̄s substantie q̄ est ens p̄mū separati a q̄titate et motu p̄siderat p̄mū p̄s. Et p̄bis p̄missis de p̄hē dicit q̄ sicut singulare materiale nō cadit sub considera- rōne phisica sub contracta rōne singularitatis sue. s; sub rōne sp̄ciē et q̄dditatis q̄ est in ipso singulari. ita sūt for- ma materia et ipa q̄dditas materialis substantie sub cō- tractis sūt rōnib; nō sunt metaphisice p̄sideratōnis. s; p̄ ut sumūt sub rōnib; actus et potentie siue p̄mū entis seu substantie. q̄ q̄dem rōnes p̄nt etiam attribui substanti- rijs oīno a materia separatis. Et sūm hanc resoluōem p̄t p̄uenienter assignari p̄cordia sancti Thome et venera- bilis Alberti in p̄tracta materia.

De distinctione esse et essentie

Sedecimā p̄rarietatem ponit tractatus circa hanc questionē. vtrū esse existentie et esse essentie realiter partiā tur numerū in creatis. Et de tractatus p̄blematicus ēē existentie est ēē essentie p̄ciparum supposito. de em q̄ id q̄d cēntia de p̄modū stantis de ēē essentie p̄modū fluen- tis ad terminū intrinsecū. et ēē existentie p̄modū fluen- tis ad terminū extrinsecū sicut aqua fluens inter terminos sui alui fontalis eadem manēs effluit in riuulis aluari- bus stagnalis extra fontem. Et subdit q̄ ēē essentie sp̄ciē et ēē existentie indiuidui nō distinguunt nisi sicut idē fluēs formaliter et terminatū materialiter et q̄ esse existentie ē essentia specificē formata supposito p̄cipara. Et deinde subdit essentia de materiam formalem in se ipa. existentia vero dicit eandem in supposito. ideo dicit existentia quasi ista essentia. Hic iam est

Primo Considerandū q̄ labor impugnatio- nis quē p̄ra sanctum Thomā p̄du- cit tractatus p̄blematicus totaliter est p̄ditus. nam est etiam intentio sancti Thome q̄ cēntia specificā formali- ter cōicā ipi supposito. et q̄ in tali cōicāione ipa essentia sit primo considerabilis absolute p̄modū stantis. secūdo p̄modū formaliter fluentis ad suppositū. et tertio p̄modū recepti in supposito. nec p̄pter hoc ponit ista tria ad inuicem p̄poni. aut ab inuicem realiter numerari. po- nit tū hec tria in substantijs creatis p̄poni cum supposito quā p̄positōem noiāt cōpositionē ex natura seu essentia et supposito. siue ex esse et supposito. siue ex ipso esse et est siue ex quo et q̄d est et h̄mōi noiatiōnib; p̄sonat venera- bilis Albertus. Et tū verū q̄ existere q̄d venit ab ex et sistere debet potius exponi quasi extra stare q̄s vt tracta- tus de ex isto esse stare. sed longe aliter doctores accipi- unt ipm esse q̄n querūt vtrū esse faciat p̄positionē cū cēntia seu substantia rei create. nam hec q̄stio sumpsit origi- naliter occasione ex eo q̄ deus dicit esse tm̄. Unde esse dei nec est ab alio nec est in alio et quicqd de eo etiā speciali- ter dicit nō distinguitur ab ēē dei ex natura rei. s; solū sūm nostrū modū intelligēdi scādi et dicēdi. Diuini ei vi- uere intelligere diuina cēntia p̄sona relatio. eternitas po- tentia et oīa cetera que sunt in deo sunt realiter idē oīno quod sūū esse. Sed si ēē creature q̄d est ab alio et in alio accipiatur etiam cōmuniter qualiter dicit p̄mū creatur p̄mū tūc non sic idēficatur cū alijs que creature conue- niunt et attribuntur. cuiusmodi sunt essentia. substantia corpus. animal. homo. Plato. potētia operatio. et sic de

alijs. De esse ergo creato sic accepto est questio an idē- tificatur cū alijs q̄ reperiuntur in creaturis. sicut esse dis- uinū increatum idēficatur cum oīnib; que sunt in deo. Quā autē circa esse sic acceptum versetur intentio docet- toris in questione memorata ostendēt inferius allegāda. Dicit venerabilis Albertus in suo scripto circa p̄mū sententiarum distin. ij. sumatur ipsum ens creatur in ab- soluto entis intellectu de quo dicit p̄bus. p̄mū rerum creatarū est ēē et nō est an ipsum creatū aliud. istud ens verū est quod non habet aliud in se p̄ter ens. tamē q̄a creatum de necessitate ponit habitu dinem ad creatē et hec habitudo aliud est in ipso. licet sit respectu alterius. Unde hec habitudo cū ente creato facit concrecionem et cōpositionem. Preterea in ente creato sumitur ad- huc componibilitas cū alio. et determinabilitas per for- mas et differentias generalissimorum et partium entis aliarum. Deinde distin. viij. dicit sic generalissima sūt simplicissima in ordine generum. id est q̄ nullum genus est simplicius illis. sed genus non dicit simplicissimum simpliciter. quod patet quia ens est simplicius quolibet genere generalissimo. licet gen⁹ generalissimū dicitur sim- plicissimū inter predicata vniuersae. et ideo habent genera- lissima in se ens et differentiam qua coartat ens in ipso. et ideo sunt composita. Et in prima parte sue summe dis- cit sic. esse accidit his q̄ sunt et creata sunt. q̄ sūm id quod sunt non conuenit eis. sed sūm q̄ dependent ad alterum. Et subdit cum dicitur homo est animal est predicatio per se et in quid. similiter cū dicitur animal est substantia cū aut dicitur substantia est ens. predicatio nec est p̄ se nec in quid. s; p̄dicatur vt creatum p̄mū ab alio parti- cipatum. et accidit oīni ei q̄d est et quod creatū est. et q̄n sit resolutio ad ens stat in ipso resolutio sicut in primo creato per aliud participato ab omnibus que creata sūt. Et hoc est q̄d dicit philosophus in libro de causis. p̄- ma rerum creatarum est esse. et non est ante ipsum creatū aliud. Et in secūda parte sue summe dicit sic. resolutio p- ticularis ad vniuersale stat in ente quod indistinctum est sed nō se habz vt materia ad entia p̄cularia. sed vt prin- cipium ad decem genera entium per p̄mū et posterius inuentum in illis. Et caplo. v. de di. nominib; dicit sic ēē simpliciter sūm naturam et rationem est p̄mū oīb; alijs. est em prima conceptio intellectus et in quo intellectus resolvens vltimo stat ipsum etiam solum per creationem. p̄ducitur nō p̄supposito alio. oīa autem alia p̄ infor- matōem se sup ens p̄existēs. vt dicit p̄mentator in li- bro de causis. Illud autē est p̄mū procedens ab alio q̄d nō procedit supposito quodam. Sed arguit in opposi- tum sic. actus quibet posterior est eo cuius est actus. s; ēē est actus essentie. ergo essentia est prior q̄s esse. Et respon- det soluendo q̄ esse nō sumitur hic. p̄ actu essentie in sup-posito. sed p̄ ipso ente in quo stat resolutio. intellectus. Et in eodē caplo dicit. q̄ p̄bus dicens p̄mū rerū crea- tarum et loquitur de ente in quo stat resolutio generis quod quidem recipitur in substantia vniuersali q̄s entis. Et in de quattuor coequēis questione quira dicit. q̄ illud Boetij Omne quod est circa p̄mū est hoc. et hoc potest duobus modis intelligi. si enim p̄mū sup- ponat deum tunc id quod est circa p̄mū sunt substan- tie particulares create. et tunc intelligitur q̄ hoc et hoc sunt quod est et esse. q̄ omnes sunt compositę p̄ter p̄- mam. Si autē p̄mū supponat causam p̄mam sūm naturam. tunc p̄mū est ens. q̄a in ente stat resolutio oīa

nium. et tunc citra primum est omne id quod est in actu cause secunde. et hoc ponunt actum prime et secunde cause. Et dicit qd illud Boetij habere aliquid potest quod est preter illud quod est. esse vero nihil habet admixtum habet etiam duos intellectus. Primus est. qd est ponat suppositum. et id potest esse subiectum accidentis. s. esse quod dicitur actum eius qd est non miscetur accidenti. qz nō habet rōem substandi. sed potius ipm determinat p inf esse. licet alio modo qd accidens. Nam esse inest supposito. sed suppositum nō potest eē in actu sine ipso. Alius ē sensus qd est dī esse id quod est p actum secunde cause. et istud potest aliquid habere. qz dīam sequētis cause sicut viuium habet sensibile. z sensibile rōnale. z ab alia z alia p tute. et ppter hoc dī aliud ab eo qd est. esse vero est actus prime cause. et hoc est indistinctum in qlibet secundo rum. Si em̄ distinguat opret qd distinguēs nō esset ens z hoc est impossibile. et ppter hoc nihil a se hz admixtum sibi. z dī in prima parte summe sue qd licet esse nihil hz leat admixtum ex quo fit. tñ miscet ei cui pponit z ei i quo est. Et in de quatuor coequens dī ex illo Boetij omne quod est participat eo qd est esse vt sit esse vero nō participat alio quolibet. habetur qd angelus ab alio habet esse. et ab alio qd sit aliqd. Unde fm̄ vñū intellectū tūc participat actu prime cause vt sit actu vero secunde cause vt sit aliquid determinatum in spēb̄ entis. Et in bono dicit Boetius in omni pposito aliud est esse. et aliud id qd est vocat esse simplex illud qd fecit in intentione entis. Illud autē qd est vocat esse determinatum in supposito in hoc vel illud in numero specie vel genere ppter articulatōem et determinatōem que importat ex pronomine id. et nō mine quod. Nis pformiter dicens. Elricus libro secundū tractatu secundo. caplo tertio dī sic. cū necessario differant participans et participatus oportet esse differre ab eo cuius est. et ideo nō est ipm sed actus eius. Et subdit aliquid addit super ens rōem alius determinationis ad speciale ens p naturam extraneam enti. Unde Boetius dī. qd omne quod est citra primum ab alio habet qd est et ab alio qd aliquid est. Esse ergo diuinum non est aliqd. id est nō est per aliquam realem differentiam specificatam. Et quarto caplo dī sic. verum est. illud solum eē quod simplex est ac p hoc nulla extranea natura determinante pmiuntur est. Et in eodem cap. dī sic. omis creatura cū necessarium sit speciale ens differens ab alijs habet preter esse qd est oibus cōe aliud incidens in naturā entis vt determinatio in determinatum qd ipm specificat et distinguit ab alijs. qz nō potest idem esse ratio cōuenientie et dīctie. Deinde in eodem capi. dī qd esse creaturam habet tres conditiones accidentis. et in tertia conditione dī sic. esse creaturam cōmune omnibz entibus ē natura differens a natura cōtrahente hoc cōmune ad esse speciale. sed esse primum est quicquid habet. Et libro quarto tractatu primo caplo primo dī. opret qd in pmo eē suū sit ipm qd est siue ipsa sua quidditas. z qlibet res qd dīctatē suā habet a se. et hec homo est homo est vera siue homo sit siue nō sit ex eo qd ibi dīctat id quod est de eo qd est. et sic quod est p seipm refertur ad seipsum et nō per aliquod aliud qd influat sup ipsum. Unde omne qd est hz a seipso id quod est. esse autē suum nccario habet ab alio cū sit ex nihilo. Et ex hoc sequitur qd omne tale differt ab eo quod est z qd esse suum non sit ei substantiale sicut esse primum qd est ipsum quod est. sed est ei accidentale fm̄ qd accidentale dī esse quod nō cōuenit alicui per se. id est

fm̄ qd ipsum. sed per accidens et ab alio. Prelibata correspondēt hīs qd dicit sanctus Thomas. Unde p pmo scripto distinctione octaua articulo primo dicit sic. in omni qd est est considerare quidditatem suam per quā subsistit in natura determinata et esse suum p qd dicitur de eo qd sit actu. In deo at ipm esse est sua quidditas. id nomen quod sumitur ab esse p pte nominat ipsum. et est p pte nomen eius. sicut p pte nomen hoīs est quod sumitur a quidditate sua. Et postea art. ij. subdit esse creatum non ē per aliquod aliud. si per dicat causam formalem intrinsecam. imo seipso formaliter est creatura. si autē per dicat causam formalem exemplarem vel causam effectiuam. sic est per diuinum esse et non per se. Deinde exponendo litteram dicit qd sicut rationale dicitur anima li accidere. ita cuiuslibet qd dīctatē creare accidit esse. qz nō est de intellectu quidditatis. Et in pma pte questi. xliij. dicit sic. licet habitudo ad cām nō intret definitōem ens quod est causatum. tamen consequitur ab ea qd sunt de ratione istius qz ex hoc qd aliquid est ens per participatōem sequit qd sit causatum ab aliquo. Et in. xxvi. ppositiōne libri causarū dicit. qd vñū quod qd picipat esse fm̄ habitudinē quam habet ad primum essendi principium. Et in summa contra gentiles libro primo cap. xxi. de abinuitem non distinguuntur fm̄ qd esse habet. qz in hoc omnia conueniunt. sed propter hoc qd habet diuersas naturas quibz acquiritur esse diuersimode. esse autē diuinum non aduenit alijs nature. sed est ipsa natura seu essentia diuina. Et libro. ij. ca. li. esse in qd est esse nō potest esse diuersum. potest autē diuersificari. per aliquod quod est ppter esse. sicut esse lapidis est aliud ab esse hominis. Et ca. li. dicit sic. omne participans aliquid comparatur ad ipm vt potentia ad actum. p id em̄ quod picipatur sit picipans actuale. solus at deus est essentialiter ens. alia autē oīno participant ipsum esse comparatur igitur substantia hominis creata ad suū esse sicut potentia ad actum. Et in libro de potentia materia. vii. questione ij. dicit quēlibet forma significata non intelligitur in actu nisi per hoc qd in esse ponitur nam humanitas vel igneas potest considerari vt in potentia materie existens vel in virtute agētis. aut etiam vt in intellectu. sed p hoc qd habet esse efficitur actu existens. Unde pater qd per h qd dico esse significatur actualitas omnīū actū. et ppter hoc est perfectio omnīū pfectionū. Et subdit nō sic determinatur esse per alia sicut potentia p actum. sed magis sicut actus per potentiam. nā et in definitōe formarum ponitur p pte materie loco dīctie. sicut cū dicitur qd anima est actus corporis organici. et adhuc modum hoc esse ab illo distinguitur in qd est talis vel talis nature. Et ppter hoc dicit Dionysius. qd licet viuētia sint nobiliora qd existentia. tamē esse nobilius est qd viuere viuētia em̄ non habent tñ vitam. s. cū vita habet simul et esse. Et ca. v. de di. no. dī sic. Esse cōmune se aliter habet ad deū qd ad alia existentia qd est ad tria. Primo ppter hoc qd alia existentia dependēt ab esse cōmuni. non autē deus s. eē cōe magis dependet a deo. Secō quātū ad hoc qd omnia existentia cōtinent ab ipso esse cōmuni. nō autē deus. s. magis esse cōmune cōtinet sub eius p tute quia virtus diuina plus extenditur qd ipsum esse creaturū. Tercio qd est ad hoc qd oīa alia creata existentia picipant eo qd est esse non autē deus. sed magis ipsū esse creaturū est qdā picipatio dei z similitudo ei. Et subdit qd eē diuinū nō est finitū p aliquā naturā determinatā ad

genus vel ad speciem. Et prima secunde qsti. xvij. ar. vij. de Genus consideratur vt formalis sp. fm q est abso-
lutius et minus tractum q sps. Pro pleniori in-
tellectu primo considerandū est. q in substantijs crea-
tis deprehenduntur tres ppositiōes. vna est ex genere
et dñia. que incipit a genere generalissimo et terminatur
in dñam specialissimā. et illud quod hec ppositio cōstituit
vocatur essentia. natura. forma totius qd dñitas siue qd
quid erat esse. Alia cōpositio est ppo ipsius ex genere et
differentia constituit cū ipso supposito. et hec ppositio no-
minatur ppo ex natura et supposito. ex essentia et suppo-
sito. ex quidditate et supposito. ex quod quid erat eē et sup-
posito. ex esse eēntie et supposito. ex forma totius et suppo-
sito. ex ipso esse et ipso. ex esse et qd est. ex quid est et qd ē.
ex aliquo et hoc aliquo. ex quo est et quod est. Alia ppo-
sitiō est ipsius esse actualis existentie cōter sumpti. put ē
prīmū creatum prīmū tam cū natura. ex genere et dñia
pstituta. q etiam cū supposito nature. quīs em esse actu-
alis exntie pueniat principaliter et ppe supposito. que-
nit tamē secundario ipso nature in supposito. et hec cōposi-
tio notatur ex eē existentie cōmunitē sumpto et re ipsa.
ex esse existentie et substantia rei. et ex esse existentie et es-
sentia. qd dñitate natura. forma totius. ex esse existentie et
quod est. ex quo est et quod est. ex esse existentie et aliq.
Et preter has tres pōnes etiam est alia cōpositio ges-
neralis. scz cuiuslibet create substantie cū accidentibus.
Et insup in substantijs materialibz est qdam cōpositio
spēalis scz ex forma substantiali et materia prima. et in q
libet harū quinqz ppositiōnū possunt assignari actus et
potentia. In accidentibz em recipitur ppositio vna. scz
ex genere et differentia etiam alia analogice. scz actuali eē.
et accidentali forma alia ex forma accidentali specifica et
et eadem indiuiduata alia ex accidentibus cū substantia.
Seco cōpositio quinta que est ex forma et materia in
accidentibz nō est reperibilis. Secūdo considerandū
est. q in secūda pprehabita ppositiōne accipitur esse aliter
q in tertia pōne. Nam in secūda cōpositiōne accipit
p ipso esse essentie. qd essentia dicitur formaliter exere-
re et cōmunicare supposito. et circa hoc esse est ipso tracta-
tus occupatio. Seco in tertia cōpositiōne esse nominat ens
cōmune cū quodam modo pfecte actualitatis scz actua-
lis existentie. sicut fieri notat modū actualitatis ipse.
quod cōmune contrahitur per res ipsas singulares. et ea-
rum naturas. Imponat insup esse sic acceptum depen-
dentiam et relationē ad eam efficientem. et respectuz ad
pncipalitatem. Predicti autē modi dependentie et respec-
tus accidūt et sunt extranei ipsis rebz et earū naturis. q si
gnificant noialiter habitualiter et absolute. Itaqz quan-
do esse cōmune qd est primum creatum prīmū attribuit
alicui rei tūc est ibi primo pnsiderabilis ex natura rei ratio-
nabilis quedam cōpositio scz ptracti et pprehentis. Se-
cūdo ppositio cuiusdam modi scz actualis existentie cū
ipsa re. Tercio ppositio rei cū relatione ad eius causam
efficientē. Quarto ppositio rei cū habitudine quadam
ad pntialitatem. he cōpositiōes nō sunt in deo repis-
biles. per hanc ergo resolutionem potest percipi concor-
dia sancti Thome et venerabilis Alberti et Ulrici in
materia ppositiōis.

An preter animas nobiles sint
multe intelligentie.

Decimū septimū pblema tractatus ponit esse. vtrū

preter animas nobiles sint ponēde intelligentie cōpositi-
bus celestibus pportionabiliter numerare. Sed in decimū
one istius problematis nō profert ipse tractatus aliquā
contrarietatem sancti Thome et venerabilis Alberti id
hic nō postulat a me studiū eisdem concordandi.

De inchoatione scien-
tiarum et virtutum.

Decimooctava cōtrarietas quam ponit tractatus
est circa materiam huius questionis. an appetitus scien-
tiarū et virtutū cōsequendi ex inditis humane aie scien-
tiarū et virtutū seminibus oriatur. Et dicit tractatus
q scientiarum et virtutum semina pascuntur potē-
tis rationalis anime quasi sicut forme naturales feminā-
tur inchoatiue in potentia transmutabili sem ppropagabi-
li materie phisice. et q illud sanc? Thomas interumat
et q scientiarū et virtutū studio et exercitio humano ac-
quisibiliūz semina sunt in potentis veri et boni capa-
cibus originaliter inchoata. et q aia rationalis nō preha-
bet solum potentias scientiarū et virtutum informiter
susceptiuas. et q licet intellectus noster possibilis sit a
natura sue impressionis corpori humano a linea rectitū-
dinis originalis deuio respectu obiectoū de foris minū-
sterio sensus et imaginādis apprensibilium informis
et quasi tabula rasa in depictis. tamē sicut rasa tabule
est quedam formalis litterararum in quas nata est trās-
formari preparatio. sic possibilitas eiusdem intellectus ē
quedam formalis formarum intelligibilium in quas idē
ptifice transfiguratur inchoatio quam philosophus in-
nuit cū dicit eundē intellectum esse spēm speciem. id est
formalem aptitudinē spēm intelligibilium cū quibus
teste philosopho facit qdā habituale vñ ad modum
vt inquit Albertus quo ex pspicio illuminato et spē vñ-
bili coloris fit formaliter vñ et idem hec tractatus Sz
hoc quod dicit de possibilitate intellectus possibilis nō
consonat illi qd de venerabilis Albertus in de hoie que-
stione. xxxij. querit de intellectu possibili argu. ij. vbi lo-
quendo de intellectu possibili dicit. q potentia nō ponit
nisi naturam qua ipa susceptibilis est intelligibilium. et
hec natura non est aliud ab ipso. sicut em materia per se
ipam est susceptibilis formarū. ita etiam intellectus pos-
sibilis per seipm est susceptibilis intelligibilium. et sic idē
est dictū p possibile et p intellectum sed sub alia ratione
que tamē ratio nihil supradit eo q est ratio pncipalitatis
Deinde nunc ponentur aliqua ex quibus poterit depre-
hendi q in hac materia sanctus Thomas et venerabi-
lis Albertus non sunt contrarij Nam secundo scripto
distinctione xxij. qstione secūda. articulo tertio. de sanc-
tus Thomas q sinderis est habitus quodāmodo in-
natus virtute ex lumine intellectus agentis sicut etiam
habitus principiorum speculatiuorum licet ad determi-
nationē cognitionis eorū sensu et memoria indigeamus
et ideo cognitio terminis statim cognoscuntur. Et dis-
tinctione tricesima nona questione secūda articulo pri-
mo. dicit sic. quedam inchoationes virtutum siue apti-
tudines pexistunt naturaliter in ipsa natura rationali que
virtutes naturales dicuntur anteq etiam per exercitium
et deliberationem compleantur. vt in sexto ethicorū dicit
et questione quinta dicit in damnatis manet natu-
ralis inclinatio. qua homo naturaliter vult bonū. sz hec
inclinatio non dicit actum aliquem sed solū ordinem na-

eure ad actum. hic autē ordo vel abilitas in eis nunq̄ in actum exit. vt bonū actualiter velint propter perpetuū impedimentū obstinationis voluntatem ligātis. S; tñ naturalis cognitio manet. et ideo semp̄ manet murmur rationis p̄tra voluntatem. voluntas tñ nunq̄ rōni obedir. Et tertio scripto di. xxiiij. dicit. habitū est inclinatio in natura. sicut forma inexistit in potentia materie et scientie p̄clusionum in principiis. Unde a Tullio d; q; seminaria virtutum siue initia sunt naturalia. Et subdit seminaria virtutū que sunt in nobis sunt ordinatio voluntatis et rōnis ad bonum nobis p̄naturale. z q; fines p̄tutū infusarū nō p̄existunt in seminariis naturalib; p̄tutū. s; naturā humanā excedūt. et a p̄tutib; acquisitis que ab illis seminariis procedūt dñt sp̄. Et in p̄ma p̄e questione. lxxix. d; q; sinderis est habitus naturalis. Et questi. xcij. d; p̄tutes quedā naturaliter insunt anīme ad minus fm̄ quedam earum semina. Et p̄ma secūde questione li. d; in hoīb; sunt aliqui habitus naturales tanq̄ partim a natura existentes. et p̄im ab exteriori principio. aliter q̄dem in appetitiuis potentiis et aliter in apprehensivis et deducit hoc diffuse. Et in q̄sti onibus de virtutibus materia p̄ma. q̄stione. viij. d; q; aptitudo p̄fectionis et forme in aliquo subiecto potest ēē dupliciter. Uno modo fm̄ potentiam passiua tñ. sicut in materia aeris est aptitudo ad formam ignis. Alio mō fm̄ potentiam actiuam et passiua simul. sicut in corpore sensibili est aptitudo ad sanitatem. quia et corpus ē susceptiuum sanitatis. z habet in se aliq̄d principium sanitatis. et hoc modo in homine est aptitudo naturalis ad virtutem. partim q̄dem fm̄ naturam speciei. p̄out habitudo ad p̄tutem est cōmunis omnib; hominib; z p̄im fm̄ naturam indiuidui. fm̄ q; quidaz p̄e alijs apti sunt ad virtutem. Unde in homine triplex potest esse subiectum p̄tutis. scz intellectus voluntas et appetitus inferior q̄ in cōcupiscibilem z irascibilem diuiditur. in vno q̄q; est considerare aliquo modo et susceptiuū p̄tutis z principium actiuum virtutis. In dōtentia em̄ intellectus est intellectus possibilis qui est in potentia ad omnia intelligibilia in quorū cognitione consistit intellectualis virtus. et intellectus agēs cuius lumine intelligibilia fiunt actu quozum quedā statim a p̄ncipio naturalit̄ hominī innotescūt absq; studio et inquisitione. z hñdī sunt p̄ncipia p̄ma nō solum in speculatiuis. sed etiam in operatiuis. hec autē naturaliter nota sunt principia totius cognitionis sequentis q̄ p̄ studium acquirunt. siue sit p̄a critica siue sit speculatiua. Silt̄ autē circa voluntatem est ali quod principium actiuum naturale. nam voluntas naturaliter inclinā ad vltimū finem. finis autē in operatiuis habet rationem principij naturalis. ergo inclinatio voluntatis est quoddam principij actiuū respectū omnis dispositōis q̄ p̄ exercitiū in parte affectiua acquirūt. Ip̄a at voluntas inq̄tum est potentia ad vtrūlibet se habens in his q̄ sunt ad finem est susceptiua habitualis inclinationis in hec vel illa. Irascibilis autē et cōcupiscibilis naturaliter sunt obedibiles rationi. vnde naturaliter sunt susceptiue p̄tutis q̄ in eis p̄ficūt fm̄ q; disponūt ad bonum rationis consequendū. Et omēs p̄dictę inchoationes p̄tutum cōsequuntur naturam sp̄i humane. vnde z oib; sunt cōmunes. Est autē aliqua inchoatio virtutis fm̄ naturam indiuidui fm̄ q; aliquis homo ex naturali cōp̄tione vel celesti ip̄pressionē inclinā ad actum alicuius virtutis. et hec q̄dē inclinatio est alicuius p̄tutis inchoatio

non tamē est virtus perfecta. qz ad p̄tutem perfectam requiritur moderatio rationis. Unde et in definitōe p̄tutis ponitur q; est electiua mediū fm̄ rationem rectam. Si em̄ aliquis absq; rōnis discretionē inclinationem huiusmodi sequeretur frequenter peccaret. et sicut hec virtutis inchoatio absq; rōnis opere perfecte virtutis rationem nō habet. ita nec aliqua p̄missarum. Nam ex vniuersalibus principiis in specialia peruenitur per inquisitionem rōnis. rōnis etiam officio ex appetitu vltimi finis homo deducitur in ea q̄ sunt cōuenientia illi finī. Ip̄a etiam ratio imperando irascibilem et cōcupiscibilem facit sibi esse subiectas z obedientes. Unde manifestū est et clarum q; ad cōsummatōem p̄tutis requiritur opus rationis siue p̄tus sit in intellectu siue voluntate siue irascibili siue cōcupiscibili. hoc tamē obseruato q; ad p̄tutem inferioris partis ordinatur inchoatio p̄tutis q̄ est in superiori. sicut ad virtutem que est in voluntate aptus rediditur homo et per inchoationem virtutis q̄ est in voluntate. z per eam que est in intellectu. ad virtutem vero q̄ est in irascibili z cōcupiscibili p̄ inchoationem p̄tutis q̄ est in eis. et p̄ eā q̄ est in superiorib; sed nō econuerso. Et etiam manifestum est q; ratio que est superior operatur ad cōplexionem omnis virtutis. Ouiditur autem principium operatiuum quod est natura: vt patz in secūdo libro ethicorū. eo q; rōnalis potestas est ad opposita natura at determinatur ad vñ. Unde perfectio p̄tutis nō est a natura. sed a ratione. Et subdit q; virtus nō ē p̄im a natura. eo q; aliqua pars eius sit a natura z aliqua nō. sed quia fm̄ aliquem modū essendi imperfectum est a natura scz fm̄ potentiam et aptitudinem. Et subdit etiam q; licet principium p̄tutis sit intra hominē. r. ratio. tamē hoc principium nō agit per modū nature. z ideo quod ab eo est non dicitur naturale. P̄missis multa dicta venerabilis Alberti aut cōsonat aut minorē inchoationē p̄tutis z sciaz insinuat. Unde i de hoīe questione qua querit de intellectu speculatiuo. d; intellectus possibilis formaliter nō habet habitum sicut speculatiuis. sed potentialiter tñ quod est simpliciter nō habere. sed habere fm̄ qd. Et postea d; q; oia scibilia possunt p̄siderari in suis p̄ncipijs vel in seip̄is. si in seip̄is. tunc nō sunt in aīa anteq̄ discant nisi in potentia. Si in p̄ncipijs. tunc duob; modis considerantur. s. fm̄ terminos z terminorum naturas sicut squamonia illius est nature q; purgat coleraz. z sic generant a sensu. Considerant etiam in terminorū habitudine. z sic sp̄ sunt in aīa. s; tñ in potentia. cui potentie sufficit noticiā terminorū ad hoc q; reducat in actū. Et d; p̄hs q; principia scimus inq̄rum terminos cognoscimus. z hec est sentētia Aristot. Et in de bono. q̄stione q; querit de causis efficientib; p̄tutis d; q; p̄tus cōsuetudinalis causatur ex opere. sumus tamen innati eam suscipere fm̄ potentiam naturalez. q; potentia nō oīno est materialis. sed reducibilis est in actū ex his que habet ap̄ se. hoc est ex ratione recta et voluntate. Et subdit deinde q; p̄tus cōsuetudinalis fm̄ totum suum esse relationē habet ad opera. z p̄pter hoc nihil eius est ab aīa per naturam fm̄ actum. sed nati sumus eam suscipere. p̄ficere autē ab assuetudine. Et in questione q; q̄rit de iusticia d; intellectus quo ad noticiā terminorum est vt tabula rasa. et deinde d; p̄ se p̄ sensus scie in principium causatur a lumine intellectus agētis. p̄ actū autē requiritur noticiā terminorū. vt scz lumen agentis qd̄ indistinctum est determinatum sit ad p̄cata terminorū. Et iam dictis pot̄ elici

q̄ scientie z p̄tutes p̄suetudinales nō p̄sunt in nobis
fm̄ idē p̄tate numeralē vel specificā. s̄ fm̄ analogiam
qdāmo s̄tr. vt est p̄us dictū de inchoatōibz formarum
substantialiū. imo p̄ hoc q̄ scie z p̄tutes dicunt in nobis
p̄existere seminatē designat q̄ p̄sunt taliter q̄lter i semi
ne arbor q̄ in semine nō est vniuerso. s̄ est analogice i ap
titudine materie seminis in p̄tute formatiua. z in q̄bus
dam dispōibz semēinis. Pari mō scia añ addiscere est
in intellectu possibili susceptibilitatis aptitudine z in in
tellectu agente tāq̄ in formatiua p̄tute. z est p̄trea in
tellectu possibili cōnatus qdā habitus respectu p̄mo
rum p̄ncipioz in speculabilibz. q̄ d̄ intellectus. ē ei etiā
cōnat qdā habitus respectu p̄moz p̄ncipioz in practi
cis q̄ d̄ s̄nderis. Et istis habitibz intellectu possibilibz
nōndū cognoscit. q̄ ad spēs intelligibiles p̄ quas
fit noticiā est tanq̄ tabula rasa. sed istis habitibz termi
nis tā cognitōis assentit actualiter p̄mis p̄ncipijs. p̄ in
tellectu p̄o habitū acq̄sitū q̄ resultat ex intellectu cōnato
z intelligibilibz spēs intellectus possibilibz cognoscit z assen
tit actuali p̄mis p̄ncipijs i speculabilibz. Et ex s̄nderis
et ex spēs intelligibilibz resultat qdā habitus q̄ intelle
ctus possibilibz cognoscit et assentit actualiter p̄mis
p̄ncipijs in practicis quēadmodū etiā p̄ sciam acq̄sitā
intellectus possibilibz cognoscit et assentit conditioni
bus specialibus.

De distinctiōe intelligentiāz.

Decimanona asserta. Trietas est circa distinctiōem
angeloz. sunt plurimi asserentes inter sanctū Thomā
et venerabilem dñm Albertū esse p̄dictiōem circa disti
ctiōem intelligentiāz. siue angeloz. determinatū sanctus
Thomas q̄ intelligentie siue angelī oēs ab inlice diste
runt spēs. dicunt isti q̄ venerabilis Albertus sentiat op
positū illius. Contrā hos pducit id qd̄ venerabilis Al
bertus d̄ nona distinctiōe s̄cti sententiāz. ibi d̄ sic. qui
dam pcedūt oēs angelos spēs differre. z hoc mihi videt
p̄babilis oibz alijs. q̄ in veritate rōnabilē nō p̄t alijs
bñ defendi. Et quarto caplo celestis hierarchie d̄ sic.
Quidā dicit q̄ oēs angeli d̄nt ab inuicem fm̄ spēm. z
hec opinio est necessaria si seq̄mur rōes p̄hoz. z nō con
tiner inconvēniens fm̄ fidē. cui etiā Dionysius p̄sentis
re videt. Et caplo. x. d̄. Dicim⁹ cū Dionysio q̄ in an
gelis vniū ordinis nō sunt aliq̄ duo eiusdē spēs nec eq̄
les in donis. Vñ natura cōis etiā vni⁹ ordinis nō ē na
tura spēs spēalissime. s̄ natura generis. p̄pinq̄ Et caplo
xiiij. d̄. angeli reducunt in vñ genus remotū. z qdam
etiā in p̄pinq̄o descēdēdo. Quis natura generis nō sit
signabilis forte a nobis noie p̄prio. Et deñ subdit. in
angelis d̄ne specificē sunt multe. Quis nō sint noie no
bis. Et in de quatuor coequis d̄. angeli nō d̄nt soluz
numero. s̄ etiā q̄libet ab alio differt forma z spēs. s̄ tñ
sub eadē natura generis. z d̄ne q̄b̄ p̄h̄t illud gen⁹ s̄
occulre nobis. P̄trea vñ decimo metaphisice tracta
tu scōo. ca. xxvij. venerabilis Albertus d̄. q̄ oēs sube se
parate d̄nt ab inuicē spēs. d̄nt etiā celi z stelle moti ab
ab inuicē spēs. z nulla cū aliā est vna spēs z eadē. S̄z Ulri
cus libro. iij. tractatu. iij. d̄. q̄ angeli sunt vniū natu
re in cōi nō cōitate spēs vel generis. s̄ analogie. Si q̄s d̄
cat. venerabilis Albertus in scōa p̄e sue summe d̄. q̄
circa distinctiōem angeloz sunt tres solennes opinioēs
tercia est q̄ oēs angeli sint eiusdē spēs. d̄nt tñ hierar
chyis z ordinibz seu sacro ordine z sacra actōe. z q̄ distri
butio regni celestis magis est s̄tis politicis z quibus

q̄ logicis z naturalibz. Cuius signū est q̄ regnū celo
et ciuitas vocat. Et soluēdo questione d̄. q̄ hec sente
tia sanctis p̄gruit z in eā magis p̄sentire videt. iō vi
detur huic opinioni p̄sentendū esse. sicut p̄suet rōes
vltimo inducte. Rōndum est q̄ ista p̄ba venerabilis
Alberti si debite ponderent. tñ aut nō sunt p̄ria p̄liba
tis dictis venerabilis Alberti. aut nō sunt ab eo asser
tiue dicta. p̄z nā ponderet p̄mo qd̄ d̄. hec sententia san
ctis p̄gruit. sancti vt sancti in angelis respiciūt magis
gratuita q̄ naturalia. in gratuitis at angeli z hoies s̄z
eiusdē spēs. fm̄ grad⁹ tñ varios gratie et glorie distincti
Vñ etiā sanct⁹ Thomas in q̄stione de sp̄alibz crea
turis. q̄sti. viij. rōndendo ad p̄mū argumentū sumptū ex
dicto beati Augustini d̄. q̄ beatus Augustinus loq̄t̄ b̄
de oibz angelis sicut de vna natura p̄pter vñ modū or
dinis ad beatitudinē. s̄ differant fm̄ spēm nature. Pon
deret scōo hoc qd̄ d̄. sancti in hac sententiā p̄sentire vi
dent. Ponderet tertio q̄ d̄. ideo videt p̄sentendū
esse. Ponderet quarto q̄ d̄ huic opinioni. z nō d̄ huic
veritati. Ponderet q̄nto q̄ d̄. sicut p̄suet rōes. nō
d̄. p̄bati vel p̄uincat. s̄ q̄ angeli differant fm̄ spēm na
ture ad m̄m in septē passibz d̄ assertiue. P̄trea si fu
isset finalis sententiā venerabilis Alberti. q̄ oēs angeli eēnt
eiusdē nature spēalissime ip̄e hoc apposuit. Quis alit
q̄n aliud vñum fuit. vel Quis alibi aliter scripsit. sicut
sanctus Thomas in quodlibetis de celo empireo. et
in terciā p̄e summe de circūscione. z de scia xpi acq̄sita

De subiecto actionis

Uicesima Trietas est circa subiectū actōis. Estimā
em̄ multi q̄ sanct⁹ Thomas z venerabilis Albert⁹ p̄di
cant circa subiectū ip̄ius actōis trāseunt p̄utares san
ctū Thomā asserere q̄ actio trāseus nō sit formati
in agere. s̄ formati d̄taxat in patiēte. s̄ oppositiū istī pate
bit ex dicēdis. Dicit sanct⁹ Thomas. xxij. di. p̄mi sen
tentiāz. ar. i. qdā genera fm̄ rōem suā f̄cant vt inherēs
sicut q̄litas z q̄stiras. qdā autē f̄cant fm̄ rōem suā vt ab
alio ens. z nō vt inherēs. sicut p̄cipue p̄z in actōe. Actō
em̄ fm̄ q̄ est actio f̄cat vt ab agente. z q̄ sit in agente
accidit sibi inq̄stū est actiōis. vñ in genere actōis designa
tur agens p̄ illud qd̄ est ab eo sicut d̄ actōe agens. Et
di. xl. ar. i. d̄. actionū qdā trāseunt in exteriorē materiā
circa quā aliq̄ effectū opant. z in talibz ē inuenire ac
tionem in re agente. z passiōem in re patiente. Et di. lx.
ij. sententiāz. ar. iij. d̄. cū actio sit in agere z passiō in pa
tiente nō p̄t eē idē nūero actiōis qd̄ ē actio z qd̄ ē passiō.
cū actiōis nō possit eē in diuersi subiectis. z i terciō scrip
to di. viij. q. v. in patre z matre sunt due relatiōes fm̄ re
sicut due actōes. Itē in p̄ma p̄e. q. xl. v. ar. iij. creatō ac
tiue signata signat actōem diuinā q̄ ē ei⁹ eēntia cū rela
tione ad creaturā. Et in li. de potētia materia. viij. q. ij.
d̄. nihil p̄hibet aliqd̄ eē inherēs. qd̄ tñ nō f̄cat vt inhe
rens. sicut etiā actio f̄cat vt in agere. z tñ p̄stas actōem
esse in agente. Silt s̄ ad aliqd̄ non f̄cat vt inherēs. tñ
opret q̄ sit inherēs. z hoc q̄n relatio ē res aliq̄. Et p̄i
mo per iher. ca. de p̄bo d̄. actio f̄cat vno mō p̄ modum
actōis. vt sc̄z egrediens a subiecto z inherēs ei vt subie
cto. z sic f̄cat p̄ p̄ba alioz modoz q̄ infinitū modi zē
Prohuius noticiā clarioz est

Primo Considerandū. q̄ actio z passiō repe
riuntur a p̄his accipi duobz modis.
Vno accipit actio p̄ forma q̄ p̄cedit seu agit ab agen
te. z passiō p̄ forma q̄ suscipit in ip̄m patiēns. z sic actō

Concordantie

et passio et mor? sunt vna et eade forma fm rez. distincte
tñ fm relatiuā rōem. Exempla grā. in calefactōe q̄ aqua
calefit ab igne ip̄e calor. pcedens ab igne p relatiōem ad
ignē a q̄ agif seu pcedit dī actio. et idē calor p habitudi-
nem ad aquā in quā recipit dī passio. et etia calor ille p
relatiōem tendētie sui impetū esse ad eē pfectū dī mor-
tus. Et fm has acceptōes actio passio et motus sunt
idē re et distinguunt rōne. et actio sic accepta est formal-
iter in patiente et nō in agente. Alio actio accipit p illa pre-
dicamentali entitate. p quā ipm agens formal-iter denomi-
natur agens. passio vero p illa p̄dicamentali entitate p
quā aliqd formal-iter denominat patientem. et fm acceptōes
utras actio passio et mor? diuersificant reall-iter p̄dicamē-
mentali. et actio est sp̄ formal-iter in agente. Nā aucto libri
ser pncipiorū definitōez illā quā ponit de actōe sumptit
ex definitōe quā assignat phis de q̄litate. et ita sicut in
definitōe q̄litaris li fm dī circūstantiā cause formal-iter ita
etia in definitōe actōis. Et nisi actio sic accepta intelli-
gat esse in agente nō p̄t p̄cipi q̄ actio dei vt creatio aut
gubernatio esset ip̄e deus. non em̄ illud est deus qd̄ est
formal-iter in creaturis.

Secūda Cōsiderandū. q̄ qdā actiō p̄e-
dicatur de subiecto. cui inexistit. et
scatur fm p̄p̄iā suā rōem vt inexistens vt quantū z q̄le
Quod dā autē actiō p̄dicat de subiecto cui inexistit. et
tñ fm suā p̄p̄iā rōem nō scatur vt inexistens. s; vt ex-
istens ad aliū dī. sicut relatiuū pater z filius. Quod dāz
p̄o actiō p̄dicat de subiecto cui inexistit. et tñ fm suam
p̄p̄iā rōem nō scatur vt inexistens. sed vt existens ab aliō
vt agens calefaciens illuminans zc.

De differentia materie celi et corruptibiliū
Uicesimā p̄ma p̄teritas est circa dīnam materię celi et
corruptibiliū. Est insup sentētia sancti Thome q̄ ma-
teria istoz corruptibiliū z corporū celestīū. et etia q̄ ma-
terie diuersoz corporū celestīū differāt ad modū diuersa-
rum sp̄ez. Asserit a multis q̄ illi? oppositiū determinet
venerabilis Albertus. Cōtra illos p̄duco illud qd̄ ip̄e dī
in scda p̄te sue summe quā cōscripsit circa duos libros
sententiarū. vbi scribit sic. peripateticis p̄siderabāt q̄ ma-
teria ad actū determinat z cognoscit. relatiōem em̄ pos-
sentie ad actū analogiā vocabāt siue p̄p̄iā rōem. vt pau-
loan dicitur. Et iō quoz nō est vna analogia ad vniū
et eundē actū in genere vel in sp̄e hoz dicebāt nō eē vna
materiā. z hec sunt quoz materiā nō est tota intus nec
sunt ex sua materiā tota. s; extra ea est ps materiē trās-
mutabilis ad eundē actū. z ps materiē q̄ intra sub ac-
tu illo transmutabilis est ad aliū actū. z iō talia oīa trās-
mutabilia sunt ad inuicē. Cōsiderabāt etia q̄ qdā sit
ex materiā. ita q̄ materiā stans sub actu nullā potentie
analogiā hz ad aliū actum. nec aliq̄ materiā extra ipā hz
analogiā ad eundē actū. sicut est sol stelle z alie. z illa dī
xerunt esse ex materiā sua tota. Cōsiderabāt etia q̄
potentia est eius qd̄ nō habet. z in eodē potentia semp
pcedit actum fm naturā q̄ est generatio. s; iō quoz iūci
q̄ suppositū siue subiectū talē analogiā nō hz ad actum
hoz nullā penitus dicebant esse materiā sicut est ange-
lus z intelligentia p̄siciens orbibz stellaz z aīa rōnalis.
et hanc positiōem videt defendere Augustinus sup gene-
sim. q̄ dī aīas ex nulla creatas esse materiā. Sicut Boe-
tius de duabz naturis in vna p̄sona xpi. Et iō fm catho-
licam fidē z phiam hec via videt mihi esse tenenda. Et

Dictorum

de pauloan. corruptibiliū z incorruptibiliū nō ē vna ma-
teria. s; diuersa. Et in de quatuor coequis dī q̄ omēs
ille rōnes q̄ p̄bant materiā esse vna sunt logice z cōes
nō p̄siderātes ipam. fm eē qd̄ hz in corpe naturali. dī
etia ibi q̄ nullos duos vel pluriū p̄petuos. materia est
vna. Et circa scdam distinctiōem scdi sententiāz dī sic
scriptura innuit q̄ nō oīm corporaliū sit materiā vna qm̄
dī esse celū z terrā. si em̄ esset de cōi materiā oīm aliorū
nō oportebat dicere nisi aliter eoz z sufficisset. Et vns
decimo metaphisice tractatu scdo. capitulo. xxvii. pro
culdubio scias q̄ si celū esset vniū sp̄e z multa numero.
tunc oīa q̄ in celo sunt haberēt materiā vna z formas dī
uerfas numero. Dico autē materiā vna q̄ potentie ē vni-
us. z q̄cūq; sic materiā hnt vna transmutant ad inui-
cem. corpora igit celestia transmutabilia essent ad inui-
cem qd̄ nos videmus esse falsum. Et p̄ nunc suffici-
at p̄missa p̄cordantia. cui? p̄ alios fieri poterit vltior
extensio deo inspirante. q̄ est auctor vnitatis z p̄cordie

Sequitur tabula questionū in hoc tractatulo p̄teritaz.

Utr logica sit speculatiua vel practica	fo. xxvii.
Utr idē sit vlt an rem. in re z post rem	eodem
Utr materia sit pncipiū induciūtiōis	eodem
Utrum questio an est terminetur categorice vel hy- pothetice.	fo. xxix.
Utrum definitio subiecti sit medium demonstratiōis potissime	eodem
Utr ens mobile sit subiectum phisice	fo. xxx.
Utr forme naturales sint ichoate i materia	fo. xxxi.
Utr definitiōes phisice denit p materiā	fo. xxxii.
Utrum celum sit animatum	eodem
Utr elemēta maneāt in mixto formal-iter	fo. xxxii.
Utr embrio viuat vita vegetatiua	eodem.
Utrum potentie sensitiue in diuersis animalibus diffe- rant specie	eodem
Utrum intellectus humanus in hac vita possit absq; fantasmate intelligere	fo. xxxiii.
Utrum intellectus humanus pro hoc statu possit in- telligere substantias separatas	eodem
Utr p̄a rei qd̄ dīcas sit eēntia formal-iter	eodem
Utr eē eēntie z eē exētie reall-iter identificent	xxxv.
Utr p̄ter aīas nobiles sint ponēde itelligētie	xxxvi.
Utr in hoīe sint natural-iter scie inchoate	eodem
Utrum substantie separate siue angeli inter se disting- uantur specie	fo. xxxvii.
Utr actio sit in agente vel patiente	eodem
Utrum materia corporū superioz et inferiorū differāt ad modum specierum	eodem

Finis tabule